

Plenum

Torsdag 12.10.2023 kl. 10.00—2.07

2. Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2024

Regeringens proposition RP 41/2023 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 2 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Ärendet remitterades till finansutskottet, som de övriga utskotten enligt arbetsordningen kan lämna utlåtande till inom 30 dagar från det att propositionen remitterats till finansutskottet.

Debatten och behandlingen av ärendet avbröts i plenum 11.10.2023.

I anslutning till detta ärende tillåts även debatt om ärende 4—40 på dagordningen.

Debatten fortsätter med ministrarnas presentationer, fem minuter långa anföranden. — Minister Henriksson inleder debatten, varsågod.

Debatt

10.01 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomen menestys ja kansainvälinen kilpailukyky perustuvat korkeaan osaamiseen. Hallitus esittää valtion vuoden 2024 talousarviossa merkittäviä panostuksia varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen. Nämä ovat myös panostuksia meidän lapsiin ja nuoriin, kestävään kasvuun ja tulevaisuuden menestykseen.

Finlands framgång bygger på en hög kunskapsnivå och på jämlik och kvalitativ utbildning på alla stadier. Därför gör vi ordentliga satsningar på kunnande och utbildning trots att det ekonomiska läget är ansträngt.

Kokonaisuutena varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä vapaaseen sivistystyöhön esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan yhteensä 823,4 miljoonaa euroa. Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotetaan 50 miljoonan euron lisäpanostusta. Tämä kohdistetaan koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan opetuksen laatua, tasoitetaan oppimiseroja ja ehkäistään segregatiota. Vapaan sivistystyön rahoitukseen ehdotetaan yhteensä 168,4 miljoonaa euroa. Tähän sisältyy noin 20 miljoonan euron vapaan sivistystyön valtionosuuksien leikkaus mutta myös panostuksia, kuten 3 miljoonan euron lisäys kansanopistojen oppivelvollisuuskoulutukseen sekä 1 miljoonan euron lisäys ruotsinkieliseen kotoutumiskoulutukseen.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan vähän yli 1,4 miljardia euroa, mikä on 74,6 miljoonaa euroa enemmän kuin viime vuonna. Oppivelvollisuuden laajentamisen ja toisen asteen maksuttomuuden toimeenpanoa jatketaan. Uudistuksen määrärahataso nousee ensi vuonna 129 miljoonaan euroon, ja

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

sen piirissä aloittaa jo neljäs ikäluokka. Uudistus on tuottanut hyviä tuloksia, esimerkiksi keskeyttäminen on vähentynyt. Lisäksi talousarvioesitykseen sisältyy 10 miljoonan euron lisärahoitus oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen toisen asteen koulutuksessa. Tavoitteena on sujuvoittaa nivelvaiheen koulutusvalintoja, vähentää koulutuksen keskeyttämistä ja vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia.

Lopuksi haluan mainita muutaman hankkeen, jotka ovat euromääräisesti vähän pienempiä mutta joilla on suuri merkitys tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta. Naisjärjestöjen avustustasoa nostetaan pysyvästi 400 miljoonalla eurolla.

Värderade talman! Regeringen föreslår nu att vi höjer anslaget för kvinnoorganisationerna med 400 000 euro per år. Dessutom satsar vi också på läromedel på svenska och samiska, och den svenskspråkiga integrationsutbildningen stärks med en miljon euro år 2024. Det stora språkprovet, som krävs för många statliga tjänster och som ofta har varit ett hinder för svenskspråkiga att komma vidare, blir nu avgiftsfritt. Det här är en rättvisefråga som regeringen nu åtgärdar.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus panostaa koulutukseen ja osaamiseen. Tavoite on selvä: jokaisella riippumatta taustasta tulee olla tasa-arvoiset mahdollisuudet kouluttautua, ja Suomen tulisi pysyä koulutuksen kärkimaana. Tämä työ on nyt aloitettu, ja sitä tulemme riipeästi edistämään koko hallituskauden ajan.

Värderade talman! [Hälinää] — Här är ganska mycket diskussion i salen. [Puhemies koputtaa] — Utbildning är grunden för Finlands framgång. Regeringen arbetar målmedvetet för att se till att Finland också kommer tillbaka till toppen när det gäller utbildningen, och vi tar den här uppgiften på stort allvar. Det är med utbildning och kunskap vi bygger det framtida Finland och det är den vägen som vi också skapar tillväxt och framtidstro för våra barn och unga. — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia, ministeri Henriksson. — Seuraavaksi ministeri Multala, viisi minuuttia.

10.06 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ensimmäinen budjettiesitys on erinomainen korkeakoulutukselle ja tieteelle. Arvovalintamme on selvä: Samalla kun tervehdytämme julkista taloutta yhteensä 6 miljardilla eurolla, suojaamme koulutusjärjestelmäämme leikkauksilta ja teemme historiallisen suuret panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Valtion t&k-rahoitus kasvaa ensi vuonna yhteensä 280 miljoonalla eurolla. [Välihuuto vasemmalta]

Hallituksen päätösten ansiosta korkeakoulutuksen ja tieteen rahoitus kasvaa ensi vuonna yli 214 miljoonalla eurolla. Tästä summasta korkeakoulujen perusrahoituksen kasvu on 152 miljoonaa euroa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen indeksit ovat täysimääräisesti voimassa.

Olemme sitoutuneet koulutustason nostoon. Kunnianhimoinen tavoite on, että vuoteen 2030 mennessä puolet nuorista suorittaisi korkeakoulututkinnon. Tätä varten teemme ensimmäisenä toimenpiteenä ylimääräisen, yhteensä 41,3 miljoonan euron pysyvän rahoituksen uusien aloituspaikkojen lisäämiseen. Ensi vuodelle tästä kohdistuu 11,7 miljoonaa eu-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

roa. [Välihuuto vasemmalta] Panostamme myös järjestelmän tehokkuuteen. Tavoitteeni tiede- ja kulttuuriministerinä on, että tämän kauden jälkeen nuorten pääsy korkeakoulutukseen helpottuu merkittävästi. Johdollani valmistellaan toimenpideohjelmaa, jolla yhä useampi aloituspaikka saadaan kohdistumaan ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittaville.

Hallitusohjelman mukaisesti etenemme EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksuissa kohti täyskattoisuutta. Valmistelu etenee yhdessä korkeakoulujen kanssa, ja hallituksen esitys tuodaan eduskuntaan heti vuoden alussa.

Tutkimuksen ja tuotekehityksen rahoituksen kohdennuksissa edetään parlamentaarisen tki-työryhmän esityksen ja hallitusohjelman linjausten pohjalta. Hallituskauden aikana t&k-rahoitus vahvistuu miljardilla eurolla. Suurin osa jo ensi vuoden 280 miljoonan pysyvästä lisärahoituksesta on myös korkeakoulujen saavutettavissa. Samanaikaisesti on haluttu varmistaa, että julkiset investoinnit vivuttavat myös yksityisiä investointeja. Siksi ensi vuoden rahoituskohteet on valittu siten, että tiedämme niiden vaikuttavan yksityisen rahoituksen kasvuun.

Osana tutkimus- ja kehitystoiminnan investointeja vahvistamme suomalaista tutkimusosaamista. Jo ensi syksynä käynnistyy uusi tohtoripilotti, jolle on varattu ensimmäiselle vuodelle 40 miljoonan euron rahoitus. Koko hallituskauden aikana rahoitus on 262 miljoonaa euroa. Tavoitteemme on kunnianhimoinen: saada tämän kauden päätöksillä Suomeen tuhat tohtoria lisää. Suomi tarvitsee lisää tohtoreita, tutkijankoulutuksen saaneita t&k-ammattilaisia. Tarvitsemme heitä koko tutkimuksen ja tuotekehityksen kentälle: yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin, tutkimuslaitoksiin ja yhä enemmän myös elinkeinoelämän palvelukseen.

Olemme monella tutkimusalalla maailman kirkkainta kärkeä. Suomalaisen huippututkimuksen edellytyksiä vahvistamme tuntuvasti jo ensi vuonna. Suomen Akatemian myöntövaltuuteen esitetään yhteensä 55 miljoonan euron pysyvä lisärahoitus. Tästä rahoituksesta 40 miljoonaa ohjataan jo menestystarinaksi muodostuneen tutkimuksen lippulaivaohjelman rahoitukseen. Lisäksi panostamme tutkimusinfrastruktuureihin 5 miljoonaa euroa ja proof of concept -toimintaan 10 miljoonaa euroa. Uutena asiana otamme käyttöön myös EU-rahoitteisten hankkeiden vastinrahoituksen. Tällä vastinrahoituksella houkuttelemme Suomeen kansainvälistä tutkimusrahoitusta. Kyseessä on työkalu, jota erityisesti korkeakouluista on toivottu.

Arvoisa puhemies! Monipuolinen, vapaa ja arvostettu taide- ja kulttuurielämä on sivistysvaltion tunnusmerkki. Hallitus tunnistaa kulttuurialan kasvupotentiaalin ja pyrkii vahvistamaan sitä tulevina vuosina. Käynnistämme kulttuuripoliittisen selonteon valmistelun. Tähän työhön kootaan laajasti kulttuurin toimijoita, ja muodostamme yhteisen näkemyksen kulttuurialan tulevaisuudesta. Selonteon yhteydessä laadimme myös poikkihallinnollisen luovien alojen kasvustrategian. Tämän strategian avulla kartoitamme keinoja lisätä yrittäjyyttä ja kasvua kulttuurin ja taiteen kentällä.

Olen myös iloinen siitä, että jatkossa e-aineistojen kirjastokäytöstä maksetaan tekijöille korvausta. Esitys miljoonan euron lisämäärärahasta sisältyy ensi vuoden talousarvioesitykseen, ja hallituksen esitys on annettu eduskunnalle.

Viime kaudella parlamentaarisessa yhteisymmärryksessä päätettiin siirtää Veikkauksen rahapelitoiminnan tuotot valtion budjettiin. Tässä yhteydessä sovittiin tuleva määräraha-taso ja sen kohdentaminen vanhan jakosuhdelain mukaisesti. Tästä johtuen kulttuurin avustustaso on noin 4,7 miljoonaa euroa alhaisempi kuin vuonna 2023.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Osana hallitusohjelmaan kirjattuja julkisen talouden sopeuttamistoimia kohdentuu ensi vuonna yhteensä 4 miljoonan euron sopeutukset kulttuurin ja taiteen valtionavustuksiin. [Vasemmalla: Häpeällistä!] Leikkaukset on päätetty kohdentaa niin, etteivät ne kohdistu suoraan taiteen ja kulttuurin tukemiseen. Osa sopeutuksista kohdistuu muun muassa ystävyyssseurojen rahoitukseen. Muutamme ystävyyssseurojen rahoituksen hakukriteereitä niin, että Suomi—Venäjä-seuran rahoitus lakkaa ensi vuonna kokonaan. [Perussuomalaisen ryhmästä: Kiitos! — Hyvä!] Ei ole perusteltua tai oikein jatkaa ystävyyssseuratoimintaa julmaa hyökkäyssotaa käyvän valtion kanssa. [Oikealta: Suoraa puhetta! — Hyvä!] Tämä asia korjataan jo ensi vuoden talousarviossa.

Arvoisa puhemies! Korkeakoulutuksen, tieteen ja kulttuurin osalta ensi vuoden talousarvio on myönteinen. Toteutamme hallitusohjelman linjauksia ja vahvistamme suomalaisten osaamis- ja koulutustasoa, tutkimustyön edellytyksiä ja kilpailukykyä sekä kulttuuri-alan kasvua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministeri Multalalle. — Ja sitten ministeri Bergqvist. — Olkaa hyvä.

10.12 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (esittelypuheen-vuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tämän hallituksen tavoite ja tehtävä on sopeuttaa taloutta. Päästäksemme tähän meidän on käännettävä jokainen kivi tunnistaaksemme ongelmiamme ja myös puuttuaksemme niihin.

Det är ett styvt arbete vi i regeringen har framför oss: att balansera ekonomin och samtidigt bygga bästa möjliga framtid. Som idrotts- och ungdomsminister ser jag flera viktiga bitar i vårt lands framtids pussel inom mitt ansvarsområde, och jag är nöjd med hur vi lyckats lägga dem i budgetförslaget.

Arvoisa puhemies! Liikkumattomuus on vakava uhka Suomen tulevaisuudelle ja suomalaisten hyvinvoinnille ja rasittaa myös valtiontaloutta useilla miljardeilla vuosittain. On hienoa, että kansantaloudellisten sopeutumistarpeiden keskellä on ymmärretty liikkumisen merkitys niiden ratkaisemiseksi.

Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan noin 165 miljoonaa euroa, mikä on 10 miljoonaa euroa enemmän kuin viime vuoden varsinaisessa talousarviossa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos!] Kokonaissumma sisältää hallituksen poikkihallinnolliseen Suomi liikkeelle -ohjelmaan ehdotetun 20 miljoonaa euroa. Liikuntaa ja huippu-urheilua edistään hallitusohjelman mukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuden ja vastuullisuuden vahvistamiseen, ja tämä on itselleni hyvin tärkeää.

Vuoden 24 talousarvioon ja vuosien 25—27 kehykseen sisältyy kuitenkin kahdenlaisia avustusleikkauksia: edellisen hallituksen päättämät tekniseen kehykseen sisältyvät leikkaukset, joista liikunnan osuus on 3,1 miljoonaa euroa, sekä nykyisen hallituksen päättämät hallitusohjelman mukaiset valtionavustussäästöt, joista liikunnan osuus on 2,8 miljoonaa euroa. Liikuntabudjetissa hallitusohjelman mukaiset valtionavustussäästöt sekä kehysalennema on perusteltua kohdentaa isompiin kokonaisuuksiin, kuten liikuntajärjestöjen yleisavustamiseen ja liikuntapaikkarakentamiseen sekä hankkeisiin, kuten seuratuon kehittämishankkeisiin. Kuitenkin ensi vuonnakin rakennetaan Suomessa paljon liikuntapaikkoja ja seuroille osoitetaan tukea toiminnan kehittämiseen. Valtionavustussäästö tarkoittaa noin

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kolmen prosentin vähennystä liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin. Näiden leikkauksien ei katsota kuitenkaan vielä aiheuttavan merkittäviä heikennyksiä järjestöjen toimintaedellytyksiin. Myönteistä on liikuntabudjetin kasvaminen säästöpainesta huolimatta. Haasteena on, että leikkaukset kohdentuvat perustoimintaan.

Arvoisa puhemies! Nuorisoministerinä kannan suurta huolta nuorten hyvinvoinnista. Vaikka suurikin osa lapsista ja nuorista voi hyvin ja on elämäänsä tyytyväisiä, pahoinvointi ja mielenterveysongelmat ovat kuitenkin lisääntyneet ja keskittyvät entistä vahvemmin yksille ja samoille nuorille. Pidän tärkeänä, että tällä hallituskaudella löydämme ratkaisuja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseen.

Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan noin 74 miljoonaa euroa, mikä on 4 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 23 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys johtuu pääosin edellisen hallituskauden määräaikaisten lisäysten loppumisesta. Tässä vaikeassa taloustilanteessa myös nuorisotyön määrärahat vähenevät. Näiden lisäksi valtionavustusvähenykset vuonna 24 kohdennetaan pääosin sellaisiin toimiin, joita ei vielä ole aloitettu, kuten osaamiskeskuksiin ja tuleviin kehittämis- ja investointihankkeisiin.

Nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen vaatii monialaisia ja poikkihallinnollisia toimia sekä valtakunnallisesti, hyvinvointialueilla että kunnissa. Olenkin hyvin iloinen siitä, että nuorten hyvinvointiin panostetaan monien hallinnonalojen toiminnaissa. Pidän tärkeänä, että ensi vuoden talousarvioesityksessä pystymme ensimmäistä kertaa kohdistamaan rahoitusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön. Se on juuri sellaista ennaltaehkäisevää työtä, jota tarvitsemme. Lisäksi helpotetaan pääsyä lyhytpsykoterapiaan ja kehitetään Ankkuri-toimintaa — joitain toimia mainitakseni.

Arvoisa puhemies! Vuonna 24 opintotukeen ehdotetaan käytettäväksi 870 miljoonaa euroa, mistä 526 miljoonaa euroa aiheutuisi opintoraha- ja asumislisämenoista. Lisäksi korkeakouluopiskelijoiden ateriatukimenoihin varataan 39,5 miljoonaa euroa, opintolainojen valtiontakauksesta aiheutuviin menoihin yhteensä 200 miljoonaa euroa ja koulumatkatukimenoihin 104,2 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaan perusturvaetuuksien määriin ei tehdä vuosina 24—27 indeksitarkistuksia, joten myös opintorahan euromäärät jäädytetään vuoden 23 tasolle. Hallituksen on tarkoitus täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä annettavan, juuri lausunnoilla olleen esityksen myötä kuitenkin turvata opintotuen ostovoimaa ja päätoimisen opiskelun edellytyksiä korottamalla opintorahan huoltajakorotusta ja opintolainan valtiontakauksen määrää.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomessa on haasteita, mutta yritämme löytää ratkaisuja.

Vi står inför många utmaningar, men vi gör vårt bästa för att också hitta nya lösningar.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia, ministeri Bergqvist. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Eloranta.

10.19 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksen erityissuojelus on asia, jota hallituspuolueet keväällä lupailivat. Nyt ikävä kyllä vaikuttaa siltä, ettei se erityissuojelus ylety jatkuvaan oppimiseen asti. [Timo Heinonen: Nyt tehdään kunnianpalautusta!] Historiallisen suuret, 25 miljoonan euron leikkaukset kohdistuvat vapaaseen sivistystyöhön, ja ne heikentävät kansalaisopistojen, kansanopistojen, opin-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tokeskusten, kesäyliopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten toimintaa. Nämä leikkaukset johtavat opiskelijamaksujen korotuksiin ja samalla heikentävät monen ihmisen mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. Samoin tämä oppilaitosverkosto kaventuu ja tärkeä alueellinen saatavuus heikentyy. Suomalaisten yhdenvertaiset mahdollisuudet jatkuvaan opimiseen vaarantuvat. Opintokeskuksilta, jotka järjestävät muun muassa demokratiakasvatusta, ja kesäyliopistoilta, jotka järjestävät muun muassa avointa korkeakouluopetusta, rahoitus vähenee jopa 40 prosenttia. Olisiko tähän vielä mahdollista saada korjausta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

10.20 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tosi hyvä asia, että koulutus on ollut jonkinlaisessa suojeluksessa tältä hallitukselta hallitusohjelmassa. Kiitän myös Suomi liikkeelle -ohjelmasta ja siitä, että tehdään kunnollinen kulttuuripoliittinen selonteko. Myös siitä hallitus ansaitsee kiitokset, että harrastamisen Suomen-malli saa jatkoa. Sitä varmasti tehdään vielä paremmaksi.

Kuitenkin kysymys herää sitten siitä, että muun muassa kulttuuripalveluiden ja liikuntapalveluiden arvonnäkökulmasta nostetaan. [Sinuhe Wallinheimo: Ei nosteta vielä ensi vuonna!] Sitten liikuntapaikkarakentamisessa kaikkein kustannustehokkaimpien paikkojen eli pyöräteiden rahoitus laskee lähestulkoon minimiin.

Olisin kysynyt pätevien opettajien saatavuudesta: On hyvä, että peruskoulua laitetaan nyt kuntoon. Muun muassa opettajarekisteri voisi tähän auttaa. Otetaanko opettajarekisteri käyttöön? Pulaa pätevistä opettajista on nimittäin aika lailla kaikkialla Suomessa suurissa kaupungeissa ja myös pienissä kaupungeissa [Puhemies koputtaa] ja niissä kaupungeissa, joissa OKL:ää ei enää ole.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

10.21 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden talousarvio vastaa hyvin siihen, että me haluamme yhdenvertaiset mahdollisuudet opinpolulle jokaiselle lapselle. Varhaiskasvatus on tässä merkittävässä roolissa. Hallitusneuvotteiluissa sovimme, että me parannamme varhaiskasvatuksen laatua ja alan pito- ja vetovoimaa. Tarvitsemme lisää lastenhoitajia, sosionomeja, varhaiskasvatuksen opettajia. Hallitusohjelmassa on sitouduttu siihen, että vuosittain koulutetaan vähintään 1 400 varhaiskasvatuksen opettajaa. Ensi vuonna tulee korkeakoulujen aloituspaikkoihin noin 11 miljoonaa euroa, mikä on todella hyvä uutinen. On sitouduttu myöskin siihen, että monimuoto- ja muuntokoulutuksella voidaan kouluttaa alalla jo olevat ihmiset varhaiskasvatuslain mukaisiin tehtäviin.

Kysyisinkin nyt ministeri Multalalta: kun tässä kirjassa on näitä ilouutisia, niin millä tavalla nämä määrärahat suunnataan, jotta niitä varhaiskasvatuksen opettaja saadaan? Niitä tarvitaan erityisesti Helsingissä, ja hallitusohjelmassa todetaan, että paikkoja suunnataan erityisesti kasvukeskuksiin. Eli miten nämä rahat suunnataan, jotta hallitusohjelman kirjaukset saadaan toteutettua?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

10.22 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää Nuorisotyön viikkoa kaikille! Eduskunnan Nuorten puolella -verkoston puheenjohtajana haluaisin toivottaa kaikki edustajat tervetulleiksi tuonne kuppilan kabinettiin sitten kahvitauolla kuuntelemaan tietoisuutta nuorten hyvinvoinnista ja juhlistamaan tätä tärkeää viikkoa.

Budjettia lukiessa on tietysti hiukan surullista huomata, että hallitus juhlistaa tätä viikkoa leikkaamalla nuorisotyöstä ja nuorilta. Minusta nuoret ja opiskelijat kantavat kohtuutonta taakkaa tästä talouden sopeuttamisesta, vaikka nyt koronan jälkimainingeissa olisi pikemminkin tärkeää vahvistaa nuorten hyvinvointia. On minusta ristiriitaista, että hallitus kauhistelee nuorten rikollisuutta mutta samaan aikaan leikkaa nuorten hyvinvointia tukavista palveluista. Ymmärtävätkö ministerit, että moni opiskelija esimerkiksi elää jo tällä hetkellä köyhyysrajalla ja että opiskelijoiden lainakanta on tuplaantunut hyvin lyhyessä ajassa? Lainapainotteisuus eriarvoistaa koulutusta, ja se ei ole suunta, johon me Suomessa haluamme mennä.

Viime kaudella toimin tki-työryhmän jäsenenä, ja olen ollut hiukan yllättynyt siitä, miten tässä rahanjaossa yliopistot ja perustutkimus jäävät vähän nuolemaan näppejään. Ministeri Multalalta kysyisin: miten tässä [Puhemies koputtaa] näin pääsi käymään?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Antikainen, poissa. — Edustaja Sarkkinen.

10.24 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä ei synny ainoastaan maksuttomalla koulutuksella, vaan nuorilla pitää olla myös taloudellinen mahdollisuus opiskella. Opintososiaalisten etuuksien leikkaaminen heikentää suomalaisen koulutuksen tasa-arvoa. Opintorahan indeksijäädytys ja asumistuen leikkaus leikkaavat erittäin rajusti opiskelijoiden toimeentulosta. Hallitus siis siirtää valtionvelkaa nuorten velaksi, paitsi että valtion velkaantuminen ei edes budjetissa vähene, koska valtion tulopuoli sakkaa.

Arvoisa puhemies! Opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen syventää nuorten velkaantumista. Opintolainat ovat jo kaksinkertaistuneet vuoden 2017 jälkeen, ja nuorten lainataakan lisääminen on väärä tie. Lainataakka on kasvanut rajusti jopa toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa. Opiskelijoiden taloudellisen ahdingon lisääminen lisää myös nuorten pahoinvointia ja heijastuu negatiivisesti myös opiskelujen jälkeiseen elämään.

Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että opiskelijoiden toimeentulo ei kyllä ollut min-käänlaisessa erityissuojeluksessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Otto.

10.25 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kun vähän muistelee sitä keskustelua, mitä käytiin ennen eduskuntavaaleja siitä huolesta, mitä erityisesti koulujen opettajakentältä tuli, niin se suurin toive oli, että opettajat ja oppilaat saavat työrauhan. Hallitus tulee nyt takaamaan sen työrauhan. On äärimmäisen hienoa, että viikkotuntien määrää lisätään laajentamatta opetussuunnitelmaa ja panostetaan siihen, että jokainen lapsi, jokainen nuori oppii lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan.

Det är jättefint att regeringen har lyssnat på lärarnas stora oro och nu tryggar arbetsron för såväl lärare som elever.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Olisin kysynyt, arvoisa opetusministeri Henriksson: millä aikataululla näitä tärkeitä hankkeita viedään eteenpäin?

Med vilken tidtabell kommer ni att föra vidare dessa viktiga projekt? — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

10.26 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen maine koulutusmaana on edelleen korkea. On todella arvokasta, että hallitus panostaa merkittävästi koulujen toimintaan. Opettajien hallinnollista taakkaa... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu — Puhemies: Edustaja, mikki puuttuu!] Opettajien hallinnollista taakkaa vähennetään muun muassa tuen tasojen kirjaamisessa. Lähes 50 miljoonan euron tasa-arvorahalla tullaan palkkaamaan lisää opettajia ja vahvistetaan laatua sekä estetään segregatiota. Hallitus lisää kolme vuosiviikkotuntia perusopetukseen antaakseen lisää aikaa perustaitojen oppimiseen. Lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen taidoissa saavutetaan osaamistakuu siirryttäessä peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen. Yksilölliseen ja varhaiseen tukeen osoitetaan noin 100 miljoonan euron panostus. Ammatillista ja lukiokoulutusta vahvistetaan 20 miljoonalla eurolla. Koulutuksella pyritään vastaamaan paremmin työelämän tarpeisiin. Työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrän pienentäminen on yksi merkittävä tavoite. Kaikkea tätä hallitus tekee tulevaisuuden osaamisen turvaamiseksi.

Kysyn ministeri Henrikssonilta: kuinka oppimisen tukea tullaan uudistamaan ja erityisesti neuropsykologisista haasteista kärsivillä lapsilla ja nuorilla? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

10.27 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Marinin kaudella toteutettiin koulutuksen kunnianpalautus, [Ben Zyskowitz: Jäi vähän kesken!] ja se oli tärkeä teko. Toivoisimme, että tällä tiellä jatketaan myös tällä hallituskaudella. [Ben Zyskowitz: Näin tehdään! — Timo Heinonen: Se vasta alkaa!]

Panostukset perusopetukseen ovat tärkeitä. Jokainen täällä tunnistaa, että meidän täytyy vahvistaa niitä perustaitoja: laskemista, lukemista, kirjoittamista. Mutta samanaikaisesti, arvoisa hallitus, olette leikkaamassa kuntien valtionosuuksista sekä indekseistä. Olisi mielestäni rehellistä sanoa täällä, mitä sinne viivan yläpuolelle sitten todellisuudessa on jäämässä. Meidän täytyy panostaa koulutukseen. Uskon, että täällä yhteisesti olemme sitä mieltä ja haluamme laittaa ne panostukset nimenomaan meidän varhaiskasvatukseen, meidän perusopetukseen, mutta valitettavasti, kun katsoo tätä teidän budjettiesitystänne, tilanne on se, että yhdellä kädellä annatte ja valitettavasti toisella kädellä olette ottamassa pois. [Aki Lindén: Ja paljon isommalla kädellä otetaan pois!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

10.28 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia ministereille esittelyistä.

Yhdyn tähän edelliseen puheenvuoroon rahoituksesta. On todellakin hyvä tuoda esille myöskin ne indeksileikkaukset, mitkä sitten suoraan vaikuttavat myöskin kuntien koulutuksen järjestämiseen.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Haluaisin vielä tähän varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaan puuttua. Täällä esitettiin huoli erityisesti Helsingin osalta, mutta kyllähän tämä varhaiskasvatuksen ammattilaisten tarve on koko Suomen laajuinen, ja vaikka työvoimaa ollaan päiväkoteihin saatu, niin tietysti se vaihtuvuus aiheuttaa ongelmia. Olisin vielä kysynyt ministeri Henrikssonilta: mitä hallitus aikoo nyt tehdä tämän varhaiskasvatuksen henkilöstön saannin parantamiseksi?

Toinen asia liittyy tähän ammatilliseen koulutukseen, englanninkielisiin tutkinto-oi-keuksiin. Ylä-Savossa on isoja vientiyrityksiä Ponssen ja Olvin johdolla, ja kun edellisellä kierroksella jäätin ilman tätä englanninkielistä tutkinnonanto-oikeutta, niin olisin kysynyt, mikä nyt on tilanne. Onko lupa tällä kertaa mahdollisesti tulossa?

Ja kolmanneksi esitän vielä huolen lukiokoulutuksen rahoituksen uudistamisesta. [Puhemies koputtaa] Haluan vielä varmistaa: onhan niin, että tämä uudistus ei vaaranna myöskään näitten pienempien maaseutukuntien mahdollisuutta [Puhemies koputtaa] järjestää lukiokoulutusta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

10.30 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panostukset tasa-arvorahoitukseen ovat erinomaisia ja tarpeellisia, mutta minun nähdäkseni se suurin ongelma, kun tarkastellaan ensi vuotta, on se, että tasa-arvorahoitustahan eivät saa kaikki koulut ja päiväkodit. Sen sijaan kuntien valtionosuusrahoituksella rahoitetaan kaikkien kuntien kaikkia kouluja ja päiväkoteja, eli ensi vuoden osalta tulee käymään niin, että se raha, jota kaikki saavat, vähenee, ja se raha, mitä eivät kaikki saa, kasvaa.

Toinen ongelma tässä hallituksen koulutuspolitiikassa liittyy ennen kaikkea aikuiskoulutukseen. Minun mielestäni voidaan puhua aikuiskoulutuksen alasajosta, kun me tarkastellaan tätä hallitusohjelmaa kokonaisuutena. Vapaaseen sivistystyöhön tehdään 20 miljoonan leikkaukset. Tämä tulee näkymään esimerkiksi siinä, että kansalaisopistojen kurssimaksut nousevat, ja juuri niiden vähemmän koulutettujen mahdollisuudet osallistua vapaan sivistystyön koulutukseen heikkenevät tämän seurauksena — puhumattakaan siitä, miten käy, jos hallitus toteuttaa tämän käsittämättömän linjauksen aikuiskoulutustuen lakauttamisesta. [Puhemies koputtaa] Tässä edustaja Sarkomaa viittasi ihmisiin, jotka koulutautuvat [Puhemies koputtaa] varhaiskasvatuksen opettajiksi. Millä he sitä tekevät tulevaisuudessa, jos ei aikuiskoulutustukea ole? [Ben Zyckowicz: Tilalle tulee toisenlainen järjestelmä!] — Mikä järki tässä on?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

10.31 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin kulttuurialan ihmisenä otan esille nyt luovan talouden ja esimerkkitapaukseksi tuon Skotlannin. Jo vuonna 20 Skotlannissa kulttuuristrategia määritteli luovat alat kasvusektoriksi, [Aki Lindén: Se onkin aika vasemmistolainen maa!] jolla on merkittävää kilpailuetua ja potentiaalia kansainväliseen menestykseen. Viimeaikaisten juttujen mukaan, mitä on tullut Skotlannista, siellä on nyt määritelty luovat alat nimenomaan nopeiten kasvavaksi kasvualaksi heti energiateollisuuden jälkeen.

Arvoisa puhemies! Minä haluaisin tässä nyt muuttaa yhden sanan, ”Skotlannin” kohdalle ”Suomen”, että Suomessakin näin ajateltaisiin luovan talouden ja luovien alojen suhteen. Haluaisinkin kysyä nyt ministeriltä: Meillä on hyviä kirjauksia hallitusohjelmassa

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tästä asiasta, mutta mitä konkreettisia asioita voitaisiin tehdä, että voitaisiin saada luova talous nousuun?

Ja pakko sanoa vielä tuosta nuorisotyöstä, että ainakin minun laskelmieni mukaan oltaisiin kahdeksan miljoonaa plussan puolella [Puhemies koputtaa] eikä miinuksen puolella. Voin olla kyllä väärässä. [Puhemies koputtaa] Siellä on määräaikaishuutoksia, mitkä loppuvat ihan suunnitellusti, [Puhemies koputtaa] mutta kyllä tämä laskelma antaa plusmerkin. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt muistuttaisin edustajia, että vastauspuheenvuorot ovat minuutin mittaisia. Tämä ei ollut edustaja Kilvelle vaan kaikille teille, koska melkein suurimmalla osalla se meni yli. Ehdimme saada enemmän puheenvuoroja, kun pyrimme pysymään tässä aikataulussa. — Edustaja Huhtasaari.

10.33 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten rakentama ja kansalaisten verorahoilla kustannettu korkeakoulujärjestelmä kuuluu tietysti ensisijaisesti omille kansalaisille. On hienoa, että olemme menossa kohti täyskattoisuutta EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille opiskelijoille, ja tällä tavalla meillä on mahdollisuus vapauttaa resursseja kotimaisten opiskelijoiden määrän kasvattamiseen.

Vaikka taloustilanne on tiukka, investointien kokoluokka on historiallisen suuri. Valtion tk-rahoitus kasvaa yhteensä noin 280 miljoonalla eurolla vuonna 2024, ja yliopistoille ja ammattikorkeakouluille osoitetaan hallituskauden aikana yhteensä 41,3 miljoonan euron lisämääräraha uusiin aloituspaikkoihin. Haluan kiittää siitä, että tässä tilanteessa, vaikka on tiukkaa, panostamme perustaitoihin ja tutkimukseen ja korkeakoulutukseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

10.34 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki puolueet vaaleissa kantoivat huolta siitä, että koulutuksen kunnianpalautusta ja korjausliikettä sieltä Sipilän hallituskaudelta jatketaan, ja siitä oli yhteinen näkemys. On kuitenkin yksi puolue ja toimija, joka teki vielä aivan erityisen vahvan lupauksen, ja se koski opiskelijoita. Kun kokoomuksen puheenjohtajalta Petteri Orpolta kysyttiin vain hiukan ennen vaaleja, onko nyt kirkossa kuulutettu — arvoisa puhemies, onko kirkossa kuulutettu — se, että nämä indeksisäästöt eivät koske opintotukea, vastaus oli, että ”ei koske eläkkeitä, koulutusta, turvallisuutta”, ja kun vielä erikseen kysyttiin, että entä opintotukea, niin ”se kuuluu koulutukseen.”

Arvoisa puhemies! Kun kokoomus erikseen opiskelijoille lupasi, että heihin ei kohdisteta [Timo Heinonen: Aika, nyt on haukuttu toista minuuttia! — Puhemies koputtaa] indeksijäädytyksiä, niin kysyn ministereiltä: kuinka [Puhemies koputtaa] tässä nyt jälleen kerran näin kävi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ajasta muistuttaisin kaikkia. — Ja seuraavaksi edustaja Laiho.

10.35 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä hallituksen budjetti on koulutuksen ja opetuksen aarrearkku. [Eduskunnasta: Ohhoh! — Välihuutoja vasemmalta] Meillä panostetaan peruskouluun, toiselle asteelle ja korkeakouluun, tut-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kimukseen ja tieteeseen. Todella kiitos tästä budjetista ja siitä, että uskotaan tulevaisuuteen ja halutaan luoda mahdollisuuksien tasa-arvoa kaikille.

Kysyisin korkeakoulupaikkojen jakaantumisesta. Meillä tällä hetkellä nuoret ovat hyvin epätasa-arvoisessa asemassa sen suhteen, paljonko opintopaikkoja on siellä lähellä omaa paikkakuntaa, sekä lukiopaikkojen että korkeakoulupaikkojen osalta. Miten tämä tullaan huomioimaan näissä korkeakoulujen aloituspaikoissa? Ymmärrän, että puutealat huomioidaan, mutta miten myöskin tämä nuorten alueellinen tasa-arvo?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

10.36 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Se on aika laajasti jaettu yhteinen arvio, että koulutus ja osaaminen on suomalaisen yhteiskunnan menestyksen tae niin taloudellisen kasvun kuin henkisen hyvinvoinnin näkökulmasta, ja sen vuoksi muun muassa SDP ilmoitti ennen vaaleja, että meille eivät koulutusleikkaukset käy, ja tästä me pidämme kiinni. Ja kun tässä kuultiin äsken kokoomukselta, että tämä hallitusohjelma on suorastaan koulutuksen aarrearkku, [Naurua] niin ei voi muuta sanoa kuin että moni arkku päältä kaunis, koska kun sitä arkkua vähän penkoo, niin mitä sieltä paljastuu? Kyllä sieltä, arvoisat ministerit, paljastuu koulutusleikkauksia: koulutusleikkauksia tulee perusopetukseen, koska kuntien valtionosuuksia leikataan ja indeksijarru entisestään heikentää kuntien mahdollisuuksia vastata perusopetuksesta, vapaasta sivistystyöstä leikataan ja aikuiskoulutustuki ajetaan kokonaan alas ja vielä opiskelijoiltakin leikataan asumistuesta [Puhemies koputtaa] ja opintotuki-indeksi jäädytetään. Millainen aarrearkku [Puhemies koputtaa] tämä teidän mielestänne on?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

10.38 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena kysymykseen, minkälainen aarrearkku tämä koulutukselle on, niin kyllä se aarrearkku on. Kyllä se on koulutuksen kunnianpalautus, joka jäi edelliseltä hallitukselta tekemättä. [Vasemmalta: Ohhoh — Naurua] Julkisen talouden sopeutustoimien keskellä koulutukseen, osaamiseen ja tieteeseen panostetaan eikä koulutuksesta leikata. [Ben Zyskowitz: Tämä on fakta!] Fakta on, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle esitetään ensi vuodelle 8 miljardin euron määrärahaa. [Li Andersson: Eikö vapaa sivistystyö ole koulutusta?] Tämä on 274 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Siinä kuulitte!] Panostuksia tehdään eri koulutusasteille sekä tutkimusrahoitukseen. [Matias Mäkynen: Kannattaa katsoa koko budjettia!] Hallitus osoittaa panostukset sinne, missä niitä eniten tarvitaan. Vahvistamme koulutuksen tasa-arvoa, osoitamme määrärahoja oppimisen tukeen toiselle asteelle, teemme historialliset panostukset tutkimukseen [Puhemies koputtaa] ja tuotekehitykseen ja huolehdimme siitä, että tutkimuksen osaajia myös riittää. [Timo Heinonen: Totuus on vasemmiston tarua ihmisellisempää!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

10.39 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotain rajaa pitäisi oikeiston spinnauksellakin olla. Kiitos näistä koulutuspanoksista perusopetukseen,

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

mutta tosiasia on se, että hallitusohjelma on täynnä niin kauniita kirjauksia, [Kokoomuksen ryhmästä: Euroja!] että ihmetyttää, millä tavalla ne kaikki rahoitetaan. Vertauksena: vasemmistoliitto olisi laittanut 200 miljoonaa yksinomaan oppimisen tukeen. [Ben Zyskowitz: Miksi niin vähän, jos teillä on tätä leikkirahaa?] Siellä se tarve on isoin.

Minua huolestuttaa se, että kun hallitus toisella kädellä leikkaa nuorten hyvinvoinnista, ajaa lapsia ja nuoria lapsiperheköyhyyteen ja me tiedetään, että koulutustaso ei nouse ilman hyvinvoivia lapsia ja nuoria, niin miten ihmeessä te yhteensovittatte tämän yhtälön. Oikeiston on aivan turha vedota siihen, että Marinin hallituksen rahoitukset olivat määräaikaaisia. Mikään ei estä teitä jatkamasta sitä määräaikaista rahoitusta esimerkiksi näihin aloituspaikkoihin. [Timo Heinonen: Eihän ne sitten enää olisi määräaikaaisia!] Marinin hallitus laittoi 200 miljoonaa aloituspaikkoihin, [Sari Sarkomaan välihuuto] noin 10 000 lisäaloituspaikkaa. [Puhemies koputtaa] Te laitatte kokonaisuudessaan 40 miljoonaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

10.40 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus sai myöskin opetuksen ja sivistyksen sektorilla erittäin vaikean perinnön. Meillä on varhaiskasvatuksen henkilöstökriisi, oppimistulosten lasku, häiriökäyttäytymistä, jengiytyminen ja niin edelleen. Kollegani, opettajat, ympäri Suomea ovat jaksamisen rajoilla.

Nyt ongelmat otetaan vakavasti ja niihin puututaan. Pehmeiden keinojen ohella tarvitaan myös kovia keinoja. Rajat ovat rakkautta myös kouluissa ja kasvatuksessa. Tämä hallitus panostaa oppilaiden perustaitoihin ja koulujen turvallisuuteen, ja tämä jos joku on opettajien toive. Tässä vuoden 24 talousarviossa lisätään koko hallinnonalalle 274 miljoonaa. Perusopetusta vahvistetaan 200 miljoonalla. Myös digihumppa jää vähemmälle ja siirrytään digiviisauteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

10.41 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta ei jää väärää käsityksiä, niin on pakko todeta muutamia tosiasioita, kuten se, että oppimistulokset Suomessa ovat olleet laskussa vuodesta 2006, vähän laskentatavasta riippuen vuodesta 2002 lähtien. [Vasemmalta: Sekin oli Marinin vika!] Se perintö, minkä Marinin hallitus sai, oli tilanne, jossa kahden edellisen hallituskauden aikana tässä maassa oli leikattu koulutuksen rahoituksesta, [Timo Heinonen: No miksi te ette korjannut sitä? Teidän aikana jatkui!] ja edellisellä kaudella tämä suunta käännettiin. Ja silloin muuten erittäin iso osa pysyvistä panostuksista, mitä tehtiin, [Timo Heinonen: Katsokaa seuraavat Pisat!] suunnattiin nimenomaisesti varhaiskasvatukseen.

Edustaja Zyskowitz kun tässä aikaisemmin puhui aikuiskoulutustuesta, niin mikä järki on ajaa alas, lakkauttaa, olemassa olevaa tukimuotoa vain ajaakseen sitten ylös jotain muuta? Sitä tukea on mahdollista muuttaa. Sitä tehtiin esimerkiksi edellisen hallituskauden aikana, [Sari Sarkomaa: Asiaan on perustettu työryhmä!] Marinin hallituskauden aikana: aikuiskoulutustukea muutettiin, jotta sitä olisi helpompaa käyttää työn ohella, [Puhemies koputtaa] jotta kouluttautuvien ihmisten ei olisi pakko kokonaan siirtyä pois työelämästä. [Puhemies koputtaa] Miksi te ette tee näin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

10.43 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus on Suomen tärkein investointi. Ilman koulutusta tämä ikääntyvän väestön omaava maa ei saa talouskasvua, kehittymistä eikä pysy sivistysvaltiona. Kiitos, että hallitus kertoo tunnistavansa tämän koulutuksen arvon.

Herää kuitenkin suuri huoli kokonaisuudesta. Itse opettajana ja lastensuojelussa työskennelleenä tiedän surullisen hyvin, että huonosti voiva lapsi ei opi. Jos perheessä on ongelmia, toimeentulovaikeuksia, mielenterveys-, päihdeongelmia, ne heijastuvat lapseen ja sitä kautta oppimistuloksiin. Kysyisinkin: Miten tätä kokonaisuutta on arvioitu? Onko hallituksella esittää jonkinlainen laskukaava siitä, että nämä panostukset koulutukseen riittävät kompensoimaan sitä, että te syvennätte lapsiperheköyhyyttä, leikkaatte nuorisotyöstä, vaikeutatte suomalaisten perheiden elämää? Täällä on taustalla mittava velka koulutukseen siksi, että kokoomus viimeksi vallassa ollessaan leikkasi järkyttävästi. Se näkyy nyt oppimistulosten laskuna. Ja kysyn: oletteko sitä mieltä, että nämä panostukset todella riittävät siihen, että Suomi nousee jälleen koulutuksen kärkimaaksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

10.44 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositio väittää täällä ja jopa tämän päivän Hesarissa väitettiin, että kokoomus ei olisi pitänyt kiinni siitä lähtökohdastaan, että koulutusta suojataan säästöiltä. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä väite on väärä. [Vasemmalta: Ei ole!] Tämä hallitus panostaa koulutukseen ja tutkimukseen — tutkimukseen jopa ennennäkemättömällä tavalla — ja yliopistot, korkeakoulut tulevat saamaan siitä merkittävän oman osansa. Tämä hallitus panostaa esimerkiksi perusopetukseen 200 miljoonaa euroa, kun katsotaan siis vuoden 27 tasossa. Johtuvatko nämä väitteet siitä, että ei ymmärretä, mikä ero on koulutuksessa ja mikä ero on esimerkiksi opiskelijoiden sosiaaliturvassa? [Oikealta: Johtuvat! — Välihuutoja vasemmalta] Opintotuen indeksi ja asumistuki — ne ovat sosiaaliturvaa. Koulutukseen panostetaan. [Timo Heinonen: Joko tahallista väärin ymmärtämistä tai ymmärtämättömyyttä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

10.45 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos teidän ajatuksenne ennen vaaleja oli, että teidän mielestänne opintotuki ei kuulu koulutukseen vaan sosiaaliturvaan, jota voidaan leikata, [Ben Zyskowicz: Eikö se ole teistä sosiaaliturvaa?] edustaja Zyskowicz, niin jos kerran asia on näin, miksi puheenjohtaja Orpo ja teidän nykyinen ryhmäpuheenjohtajanne Marttinen erikseen lupasivat ja tähdensivät, että tämä indeksijarru ei koske opintotukea, ja vielä kysyttäessä, kuuluuko tämä koulutukseen, puheenjohtaja Orpo vastasi, että ”kyllä, tämä kuuluu koulutukseen, jota tämä indeksijarru ei koske”. Tämä on teidän puheenjohtajanne antama lupaus, teidän nykyisen ryhmäpuheenjohtajanne antama lupaus, ja se on yksi vahvimmissa lupauksista, joita viime vaaleissa mikään puolue antoi opiskelijoille, vahvin lupaus, jonka te erikseen teitte, ja johditte opiskelijoita harhaan. Edustaja Zyskowicz, jälleen kerran petitte koulutuslupauksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

10.46 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt se vaan on niin, edustaja Lindtman, että koulutukseen panostaminen ja opintososiaaliin etuuksiin panostaminen ovat kaksi eri asiaa. [Välihuutoja vasemmalta] Meidän peruslähtökohtamme vaalikampanjassa oli se, että pyrimme toimimaan niin, että koulutus suojataan säästöiltä, ja näin tämä hallitus tekee. Koulutukseen ei suunnata säästöjä. Joitakin yksittäisiä kohteita olette nostaneet esiin, [Kimmo Kiljunen: Aikuiskoulutus!] mutta kun katsotte, miten tämä hallitus joutuu kautta linjan tekemään säästöjä, ette voi olla näkemättä, että koulutusta suojataan säästöiltä. Koulutukseen, perusopetukseen ja korkeakouluille, panostetaan satoja miljoonia euroja lisää. Se on eri asia, että kun sosiaaliturvaan joudutaan tekemään säästöjä, nämä säästöt koskevat myös opiskelijoiden sosiaaliturvaa. [Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

10.47 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sille logiikalle, jonka edustaja Zyskowitz tuossa käy läpi, varmasti löytyy perusteet — löytyy perusteet sille, että opintotukea ei nähdä osana koulutusta vaan se nähdään osana sosiaaliturvaa. Mutta, edustaja Zyskowitz, ennen vaaleja teidän puheenjohtajanne Petteri Orpo — nykyinen pääministeri Orpo — ja nykyinen ryhmänjohtaja Marttinen olivat toista mieltä. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] Luen sen täältä selvästi. Kysymys: ”Petteri Orpo, onko nyt kirkossa kuulutettu, että kokoomuksen indeksijarru ei koske eläkkeitä ja opintotukea?” Vastaus: ”Ei koske eläkkeitä, ei koulutusta eikä turvallisuutta.” Ja jatkokysymys: ”Entä opintotukea?” Vastaus: ”Se kuuluu koulutukseen.” [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Aivan!] Teidän puheenjohtajanne Orpo sanoi, että opintotuki kuuluu koulutukseen, [Sari Sarkomaa: Tämä on kuultu jo!] ja lupasitte näille opiskelijoille, että heille ei indeksijarrua, indeksisäästöä, tule. Se oli teidän lupausenne. Te olette tehneet yhden tämän salin vahvimista lupauksista opiskelijoille. Jos teidän aikomuksenne [Puhemies koputtaa] oli se pettää, niin miksi te sen teitte? [Vasemmalta: Mikä kokoomuksen linja on?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

10.48 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä kuultiin, niin kyllä se nyt niin taitaa olla, että edustaja Zyskowitz ja pääministeri Orpo ovat vähän eri linjoilla tässä asiassa. Ja syy, minkä takia oppositio on tämän asian nostanut esille, syy, minkä takia opiskelijat itse ovat nostaneet tämän esille, minkä takia he aivan aiheellisesti ovat pettyneitä tämän hallituksen toimintaan, [Kimmo Kiljunen: Kuka ei olisi?] liittyy siihen, että pääministeri Orpo antoi, kuten äsken kuulumme, erittäin suorasanaisen lupauksen, erittäin suorasanaisen linjauksen siitä, että nämä indeksijäädytykset eivät kosketa opintotukea.

Sen lisäksi, edustaja Zyskowitz, mitä kuntien valtionosuuksilla nykyään rahoitetaan? [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Koulutusta!] Koulutusta, päiväkoteja, peruskouluja, jonkun verran myöskin kuntien kulttuuritoimintaa. Sieltä leikataan tämän hallituskauden aikana [Aki Lindén: 300 miljoonaa!] yli 100 miljoonaa, ja sen lisäksi hallitus toteuttaa historiallisen kovat leikkaukset myöskin vapaaseen sivistystyöhön. Kyllä nämä ovat koulutusleikkauksia, eikä se millään muuksi muutu selittelemällä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

10.49 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että valio-kunnan varapuheenjohtaja saa puheenvuoron vielä ensimmäisen tunnin aikana.

Hallituksen panostukset koulutukseen ovat massiivisia ja äärimmäisen tärkeitä. Tulem-me kasvattamaan perusopetuksen määrärahoja 200 miljoonalla eurolla. [Kimmo Kiljunen: Paljonkos inflatio on?] On ensiarvoisen tärkeää panostaa perusasioihin. Digihumpasta siirrytään kohti parempaa luku-, kirjoitus- ja laskutaitoa. Kännyköitä saavat nuoret käyttää aivan tarpeeksi vapaa-ajallaan. Ammattikouluissa turvataan tarvittava lähiopetuksen mää-rä. Ammattikoulujenkin osalta perusopetuksen perusasioihin panostaminen auttaa pitkällä aikavälillä. Oppimisen tukeen ja opinto-ohjaukseen tullaan panostamaan.

Liikkumattomuus maksaa yhteiskunnalle miljardeja, ja tähän panostaminen on säästöä myös sosiaali- ja terveyspalveluista. Liikkuvuuteen kannustaminen auttaa myös mielenter-veysongelmiin — tokikaan se ei ole ainoa ratkaisu, mutta yksi ja merkittävä sellainen.

Tki-panostukset ovat hallituksella mittavat, ne kasvavat ensi vuonna yhteensä 280 miljoonaa.

Tämä on koulutuksen [Puhemies koputtaa] kunnianpalautus, sellainen kunnianpalautus, mikä ei tarvitse heittomerkkejä. [Kim Berg: Kaikki tämä kumotaan kuntien valtionosuus-leikkauksilla!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

10.51 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katsotaanpa kylmiä lu-kuja: Minulla on edessäni budjettikirja sivulta 371. Siellä momentissa, joka käsittelee pe-rusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteisiä menoja, siirtomääräraha on se 49,5 miljoonan euron lisäys, mutta verrattuna tilinpäätökseen 2022 vähennys on kui-tenkin 100 miljoonaa euroa. Seuraavalla sivulla käsitellään samojen asioiden valtionosuut-ta. Siellä vähennys on 145 miljoonaa euroa, ja tästä 30 sivua taaksepäin kun mennään val-tiovarainministeriön pääluokkaan, siellä kuntien yleinen peruspalveluiden valtionosuusvä-hennys on 278 miljoonaa. Lisäys on 49,5 miljoonaa, vähennykset yhteensä 423 miljoonaa euroa. [Vasemmalta: Ohhoh!] Tämä on asioiden suuruusluokka. [Vasemmalta: Te ette voi silloin väittää, että panostatte koulutukseen! — Ben Zyskowicz: Osin johtuu Anderssonin määräraikaisten loppumisesta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

10.52 **Teemu Keskisarja ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keltainen kirja on täynnä hyvää ja kaunista nimenomaan opiskelijoille, kuten pitääkin. Kampuksilla ei missään nimessä laahusta nälkiintyneitä nuorukaisia ja neitokaisia ryysyissä, ei sinne päinkään: irtokynnet kimaltavat, hieno partavesi tuoksuu, tekoripset räpsähtelevät. Ja voit-teko kuvitella — monella opiskelijaköyhäläisellä on kalliimmat kuteet kuin edustaja Kes-kisarjalla, joka tienaa seitsemän tonnia kuussa. Ja jos elo kantakaupungin opiskelijayksi-össä ahdistaa eikä ilmainen opiskelijalounas maita, niin tämä talousarvio kannustaa opis-kelijoita menemään töihin tai jopa valmistumaan etuajassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

10.52 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syyskuussa Petteri Orpo myönsi itse, että koulutuslupaus on petetty. Hän sanoi, että lupaus opiskelijoille on petetty, eikä se muutu sillä, että Zyskowicz täällä muuksi sitä yrittää väittää. [Antti Lindtman: Niin, kuulitteko, Zyskowicz?] Ammattikorkeakoulujen, aikuiskoulutuksen, vapaan sivistystyön ja kuntien rahoitusleikkaukset ovat leikkauksia koulutuksesta. Te leikkaatte koulutuksesta. Opiskelijoilta viedään jopa 150 euroa kuukaudessa. Jo kolmannes heistä on tällä hetkellä pienituloisia, ja te leikkaatte vielä 150 euroa kuussa. Tämä on selvä leikkaus.

Viime kaudella parlamentaarisen tki-työryhmän puheenjohtajana toimineena olen erityisen pettynyt ministeri Multalan esitykseen budjetista. Vapaaseen tieteseen ei ole tulossa lisärahoitusta. Indeksikorotus ei ole rahoituksen lisäys perustutkimukseen. Sen enempiä yliopistoille, ammattikorkeakouluille kuin Suomen Akatemialle ei ole tulossa lisärahoitusta vapaaseen tieteseen. Te olette suunnanneet hyvin tarkasti poliittisesti sen, mihin nämä rahat menevät. Vapaalle tietelle on nolla euroa. Tämä ei ole hyväksyttävää. [Ben Zyskowicz: Ohhoh, tuo oli jo Mäkyseltäkin kova väite!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula.

10.54 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vahvin lupaus, mikä on annettu ja minkä tämä hallitus toteuttaa, on se, että me teemme politiikkaa, jolla luodaan parempaa tulevaisuutta suomalaisille. [Kimmo Kiljunen: Ihan näyttää siltä!] Se tarkoittaa nimenomaan talouden kuntoon laittamista ja velkarallin lopettamista. [Vasemmalta: Velkaantuminen lisääntyy!]

Kun täällä nyt kauhistellaan näitä säästötoimia jälleen kerran, [Aki Lindén: Velkamäärä kasvaa!] niin muistuttaisin, että todellisuudessa kaikki säästöt, mitkä koulutukseen jollain tapaa kohdistuvat, ovat isossa kuvassa äärimmäisen pieniä. Aikuiskoulutusta ei olla ajamassa alas. [Vasemmalta: Ollaanhan!] Mikäli säästötoimia ei isossa kuvassa tehtäisi, niin koulutukseen olisi paljon suuremmat säästöpainet, mitkä sinne myös kohdistuisivat.

Arvoisa puhemies! On lasten, nuorten, opiskelijoiden ja tulevien sukupolvien etu, että tämä hallitus suitsii velkaantumista, tasapainottaa taloutta ja palauttaa talouskurin. Näin turvataan laadukas, maksuton opetus suomalaisille. Eikö näin, hyvät ministerit? [Kimmo Kiljunen: Kyllä se piiskaamalla menee!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

10.55 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ennen vaaleja hallituspuolueet tosiaan lupasivat, että koulutuksesta ei leikata ja että se olisi erityissuojeluksessa. [Ben Zyskowicz: Ja sehän on totta!] Hallitusohjelmassa kuitenkin kohdistetaan vapaaseen sivistystyöhön niin suuret leikkaukset, että se vaarantaa oppilaitosverkoston toiminnan ja myös opetuksen sisällön. [Li Andersson: Juuri näin!]

Vapaa sivistystyö ei ole vain sivistyskursseja, kuten eräs hallituspuolueen edustaja täällä on perustellut leikkausten oikeellisuutta, vaan se tarkoittaa muun muassa kansanopistoja, joihin nuoret menevät peruskoulun jälkeen täydentämään peruskouluopintoihin jääneitä aukkoja ja kasvamaan tasapainoiseen nuoreen aikuisuuteen. Kysynkin opetusministeriltä: Miten perusteleitte sen, että koulutusleikkaukset haluttiin kohdistaa vapaaseen sivistystyöhön? Eikö vapaa sivistystyö kuulu koulutukseen?

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

10.56 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Den här regeringen satsar på grundskolan och det är ytterst viktigt. Grundskolan är en viktig del av hela vårt välfärdssamhälle, och vi har sett under de senaste åren att flera barn och unga har haft svårigheter till exempel med baskunskaper som att skriva.

Haluaisin kuitenkin nostaa esiin yhden toisen asian, joka liittyy koulukiusaamiseen, josta me olemme voineet lukea myöskin uutisista tämän syksyn aikana. Nyt ollaan huomattu, kun katsotaan tilastoja, että koulukiusaaminen on jälleen kasvussa, vaikka melkein noin kymmenen vuoden ajan ennen vuotta 2020 se on ollut laskussa. Haluaisinkin kysyä nyt vastaavilta ministereiltä: mitä konkreettisia keinoja ensi vuoden aikana lähdetään tekemään, jotta voitaisiin saada tämä negatiivinen trendi katkaistua? Koulukiusaamistapaukset jättävät pitkän trauman monelle nuorelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

10.57 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Ensin toivon, että täällä keskusteltaisiin kunnioittavampaan sävyyn nuorista. Tämä ulkonäköön viittaava puheenvuoro oli minusta epäasiallinen.

Täytyy katsoa budjetin kokonaisuutta. Sieltä kunnilta lähtevä osuus on oikeastaan suoraan sivistykseen, koulutukseen, varhaiskasvatukseen kohdentuvaa. Vaikka perusopetukseen saadaan 200 miljoonan lisäys, se ei paikkaa näitä valtionosuuksien vähennyksiä riittävästi. Kunnille on tulossa myös paljon lisää tehtäviä, jotka tällä samalla rahalla pitäisi rahoittaa. Tervetulleita ovat lisätunnit perusopetukseen, opinto-ohjauksen parantaminen, vahvistaminen, nämä kaikki ovat hyviä, oppilaan tuen vahvistaminen etenkin, sillä huonosti voiva lapsi tai nuori ei todellakaan pärjää. Tässä ei ole ainoastaan ministeri Orpon näkemys siitä, että hyvinvointi on siellä opiskelun ja oppimisen taustalla, vaan myös kaikkien asiantuntijoiden näkemys. Jos perheiltä [Puhemies koputtaa] leikataan, niin silloin ei todellakaan myöskään siellä opetuksessa voida hyvin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

10.58 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on joutunut joka tapauksessa lähtemään siitä tilanteesta, että suomalaisten nuorten koulutustaso on laskenut OECD-maiden keskitason alapuolelle ja opettajat kertovat uupumuksesta. Heiltä tulee viestejä siitä, miten työpäivät ovat täyttyneet paperitöistä ja kirjaamisista, heitä ei ole kuultu suunniteltaessa uusia avoimia oppimisympäristöjä, joista on tullut levottomia ja meluisia avohalleja. Opettajat joutuvat myös yhä enemmän panostamaan kasvatukseen ja taitoihin, jotka aiemmin opittiin kodeissa. Sieltä tulee kertomuksia, että isotkaan oppilaat eivät osaa sitoa kengännauhoja, leikata saksilla tai syödä veitsellä ja haarukalla. Myös tämä digitaalinen ympäristö on tuonut opettajille haasteita ja levottomuutta. Kysynkin ministereiltä: millä tavoin te nyt lähдете tätä tilannetta korjaamaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

10.59 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus tunnustaa koulutuksen arvon ja panostaa siihen vahvasti. Koulutus on ollut erityissuojelussa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotetaan 50 miljoonan euron lisäystä tulevalle vuodelle ja jopa 200 miljoonaa euroa hallituskaudelle. Lisäksi toiselle asteelle lisätään rahoitusta oppimisen tuen kehittämiseksi. Kuntien valtionosuuksien yhden prosentin indeksijarru vaikuttaa välillisesti perusopetuksen rahoitukseen. Hallituskauden aikana tehtävät lisäpanostukset kuitenkin ylittävät indeksiarvovaikutuksen selvästi, ja rahoitus kasvaa tuntuvasti. Opintotuen tarkoitus on turvata opiskelijoiden toimeentulo opiskelun aikana, ja opintotukeen kuuluvat opintoraha, opintolainan valtiontakaus ja asumislisä. Jos tämä kokonaisuus huomioidaan, opiskelijoiden toimeentulo paranee hallituksen päätöksin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

11.00 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuslupaus on todellakin petetty, ja taas kerran se tapahtuu kokoomuksen johdolla. [Välihuutoja] Edustaja Zyskoviczille: ei ole koulutusta ilman niitä opiskelijoita. Jos täällä väitetään, että opiskelijoiden toimeentulo paranee, niin käydäänpä nyt läpi sitä listaa. Te jäädytätte opintotuen indeksit, vähennätte kohtuuhintaista asuntotuotantoa, siis myös opiskelijoiden asumisesta heikennätte, leikkaatte joukkoliikennetukea — millä ne opiskelijat liikkuvat sinne oppilaitoksiin? — leikkaatte asumistukea, poistatte aikuiskoulutustuen, leikkaatte vapaasta sivistystyöstä. Koulutus on pienen maan tuki ja turva, ja sillä, että me panostamme sivistykseen, Suomi nousee. Miksi, hallitus, petätte taas koulutuslupauksen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

11.01 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämänmittaisen oppimisen perusta tehdään ihan opinpolun alussa. Kiitän, että koulutuksen kunnianpalautus nyt alkaa sieltä pienimmistä oppijoista — panostetaan varhaiskasvatukseen, panostetaan perusopetukseen lisää 200 miljoonaa euroa — mutta myös korkeakouluihin panostetaan lisää. Kiitos ministeri Henrikssonille ja ministeri Multalalle. Koulutus on paras investointi tulevaisuuteen.

Haluan kiittää myös ministeri Bergqvistiä liikunnan ja urheilun eteen tekemästänne työstä. Myös tämä on merkittävällä tavalla näkyvissä ensi vuoden budjetissa. Tarvitaan matalan kynnyksen liikuntaa, mutta myös huippu-urheiluun panostaminen liikuttaa itse asiassa Suomen kansaa erittäin tehokkaasti. Se on motivaattori, se innostaa lapsia, se innostaa aikuisia. Meidän määrärahat tulevat laskemaan tulevaisuudessa, ja kysyisin ministeri Bergqvistiltä: voisiko miettiä jonkinlaista verovähennyskannustinta esimerkiksi yrityksille tai yksityisille ihmisille, jotka tukevat urheilua ja liikuntaa? Tällä tavalla [Puhemies koputtaa] voisimme saada samoja hyötyjä, joita olemme saaneet aikaan esimerkiksi yliopistojen ja korkeakoulujen kohdalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

11.02 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri Henriksson, haluaisin esittää muutaman kysymyksen perusopetukseen liittyen.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

On hyvä, että perusopetukseen panostetaan 200 miljoonaa euroa. Toki kuntaosuuksien leikkaukset sitä hieman heikentävät, mikä on harmittavaa, mutta kokonaisuudessaan teillä on hyviä tavoitteita uudistamiseen. Muun muassa tukeen laitetaan 100 miljoonaa, ja koska sillä ei koko tuen uudistamista pystytä toteuttamaan, niin kysyisin: miten se tulee näkymään oppilaan arjessa?

Toisekseen, kun perustaitoihin panostetaan 1—3 vuosiviikkotunnilla, niin kysyisin: onko tässä huomioitu se, että jo nykyisellään kouluissa eivät riitä rahat esimerkiksi oppimateriaalien hankkimiseen, siellä ei ole tehtäväkirjoihin varaa? Kun me panostetaan perusopetukseen, niin tällaiset asiat olisi aika tärkeää saada kuntoon ennen kuin tehdään muita toimia.

Ja vielä kolmantena: onko minkäänlaisia panostuksia muihin tulevaisuus- ja arjen taitoihin, kuten itsensä johtamiseen, tunne- ja turvataitoihin ja yhteistyötaitoihin, joilla voitaisiin syrjäytymistä ehkäistä? — Kiitos. [Sari Sarkomaa: Mainiota, oppositiossa on kansanedustaja, joka on hyvin lukenut talousarvioesityksen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huttunen.

11.03 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koulutuksella on suuri merkitys myös alueiden elinvoiman kannalta. Sain toimia viime vaalikaudella harvaan asutun maaseudun parlamentaarisen työryhmän puheenjohtajana, ja laitoimme yksituumaisesti yli puoluerajojen liikkeelle tämän alueellisen opintolainahyvitysmallin. Sehän tarkoittaa siis sitä, että jos nuori valmistuu ammattikorkeakoulusta tai korkeakoulusta ja muuttaa töihin harvaan asutulle alueelle, niin hän saisi sitten vuosittain anteeksi tietyn summan opintolainaa. Tämähän eteni täällä valmiiksi lakitekstiksi asti mutta ei koskaan sitten päätynyt tänne eduskunnan käsittelyyn, ja tein asiasta omankin lakiesityksen, mihin sain myös tästä salista monelta henkilöltä allekirjoituksen. Olen kuullut, että tämä opintolainahyvytys on ollut keskustelussa siellä Säätytalolla myös hallitusneuvotteluissa, ja kuten tiedätte, tällä olisi tosi suuri merkitys tässä maailmanajassa juuri Itä- ja Pohjois-Suomelle. Kysynkin: olisiko hallituksen mahdollista edistää tätä asiaa vaikka kokeilulakina?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

11.04 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikkumattomuus on vihdoin tämän hallituksen myötä otettu vakavasti, ja toimia on tulossa, siitä suuri kiitos.

Mutta varsinainen kysymykseni liittyy kiusaamiseen. Jengirikollisuus, jengeihin liittyminen, on puhuttanut viime aikoina paljon, koska väkivalta ja rikollisuus liittyvät usein näihin yhteyksiin. Kiusaamista tapahtuu laajasti kouluissa, netissä, koulumatkoilla. Kiusaamista on ollut aina, mutta se on raaistunut, väkivaltainen käyttäytyminen vahvistunut valitettavasti. Jos halutaan vaikuttaa ongelmien ratkaisemiseen, sen pitäisi tapahtua varhain: varhaiskasvatuksessa, perheiden tukemisessa, jo alaluokilla. Ja kysyisinkin ministeri Henrikssonilta: onko opetussuunnitelmiin tulossa jotain tähän liittyvää? Henkinen ja fyysinen hyvinvointi on todella tärkeää. Esimerkiksi yhteinen kieli maahanmuuttajalapsien oppia on erittäin tärkeää tässä asiassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

11.06 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin on tullut hyvin esille tässä keskustelussa meiltä täältä opposition puolesta, niin näyttää kovastikin siltä, että se kaikki hyvä, mitä hallitus esityksessään on lupaamassa koulutukseen, kunnille, liikuntaan, ollaan sitten jostain toiselta puolelta ottamassa kuitenkin pois kunnilta, ja se uhkaa näin sitä jaloa tavoitetta, mikä tässä teidän hallitusohjelmassa on. Vaikuttaa suoranaishan silmänkääntötempulta. No, joka tapauksessa liikkumattomuuden torjuntaan tehtävistä panoksista täytyy myös antaa kiitosta, mutta samalla täytyy esittää huoli siitä, käykö myös näille niin, sillä kun olette antamassa kunnille lisärahoitusta liikuntaan, niin tämähän tulee yleiskatteellisesti eli tätä ei todennäköisesti olla mitenkään korvamerkkaamassa, vai ollaanko? Kysymys ministerille.

Samoin on huoli siitä, että kun lasten ja nuorten liikkumattomuuden torjuntaan se työ tehdään siellä kentällä urheiluseurojen arjessa, niin nämä rahat uhkaavat jäädä usein isompien kattojärjestöjen rattaisiin. [Puhemies koputtaa] Ollaanko sitä ohjaamassa suuremmin sinne, mihin tarvitaan? [Puhemies koputtaa]

Ja vielä täytyy sanoa edustaja Heinosen puheenvuorosta, [Puhemies: Nyt aika on täyttynyt!] että kannatettava ajatus tämä viimeinen verovähennysoikeudesta... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

11.07 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa kuntatalous taitaa olla lievästi vahvistumassa seuraavan vuoden budjetissa, joten tämä liikuntatoimihuoli ei ole varmastikaan siinä mielessä suuri. [Välihuutoja vasemmalta]

Mutta, arvoisa puhemies, se on hyvä, että liikuntatoimeen on nyt laitettu noin 10 miljoonaa lisää rahaa, ja se, että meillä Suomen harrastamisen mallia kehitetään ja tämä Suomi liikkeelle -malli tulee nyt sitten tilalle. Ongelma tässä on oikeastaan ollut se, että välillä määrärahoja on nostettu ja joskus laskettu mutta se liikkuminen itsessään koko ajan laskee. Itse asiassa budjettikirjan todennäköisesti huolestuttavin luku on sivulla 464: kolme prosenttia 15-vuotiaista tytöistä liikkuu tarpeeksi liikuntasuosittelun mukaan. Tämä on aivan järkyttävä luku: kolme prosenttia. Ja toivoisinkin nyt, kun tätä Suomen-mallia tai Suomi liikkeelle -rahaa ruvetaan laittamaan, että koetettaisiin tällaisiin erityisryhmiin panostaa, kuten noin 15-vuotiaisiin suomalaisiin nuoriin. [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

11.08 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt rahasta keskustellaan, niin minä toivoisin, että me muistettaisiin tässä salissa, että yksi syrjäytynyt nuori maksaa tälle yhteiskunnalle puolitoista miljoonaa euroa. Se on ihan selvä, että kaikki tämä työ, mitä tehdään ongelmien ennaltaehkäisemiseksi, on äärettömän tärkeitä, mutta siis loppuviimein me ollaan sen kysymyksen edessä, mitä me tehdään niiden nuorten auttamiseksi, jotka ovat jo tippuneet näistä yhteiskunnan suojaverkoista ulos tai ovat sieltä tippumassa.

Nyt tämä reilun neljän miljoonan leikkaus nuorisotyöhön kohdistuu nimenomaan etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan, ja näiden palvelujen kautta on tuhansia nuoria saatu tässä yhteiskunnassa nostettua takaisin elämään kiinni. Tämä neljä miljoonaa on valtiontalouden tasapainottamisen näkökulmasta aivan mitätön raha, mutta se tarkoittaa

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

taa käytännössä sitä, että jopa kuusituhatta nuorta jää ensi vuonna ilman näitä palveluja. Ja minä kysyisin nyt ministeriltä: onko todella niin, että tälle leikkaukselle löytyy kestävä perustelut?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos. — Edustaja Ovaska.

11.09 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme molemmat saaneet edustaja Heinosen kanssa saman koulutuksen, samasta opinahjosta valmistuneet opettajaksi. Sen verran täytyy edustaja Heinosta opettaa, että viime kaudella aloitettiin tämä peruskoulun kunnianpalautus eli satsattiin voimakkaasti peruskouluun. [Timo Heinosen välihuuto] On hienoa nähdä, että te jatkatte sitä. Mutta se, mitä opettajat nyt kaipaavat, on työrauha eli siis se, että pystytään perehtymään ja tekemään sitä perusoppimistyötä. Kun jokaiselle hallitukselle, on siellä kuka tahansa ollut, aina tulee hankkeita ja sellaista, mikä sotkee sitä arkea, niin miten tämä hallitus nyt todella aikoo varmistaa sen, että keskitytään siihen lukemiseen, laskemiseen ja kirjoittamiseen ja tuodaan niitä tunteita ja sinne kouluun ja annetaan myöskin aikaa siihen tavalliseen työhön? Jätetään ne puhelimet pois — se on hieno homma, jos tämä hallitus saa sen eteenpäin. Mutta edelleen aika epä-tietoisina opettajat odottavat, kun lukevat tätä hallitusohjelmaa ja tätä talousarviota.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

11.10 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulimme täällä, miten hallituspuolueen kansanedustaja kertoo, että opiskelijoilta voi leikata, koska heillä menee niin hyvin, että heillä on paremmat vaatteet kuin meillä kansanedustajilla tässä salissa. Onko tämä nyt se logiikka hallituksen taustalla siinä, että meidän kansanedustajien verotusta kevennetään ja opiskelijoilta leikataan? Se vetää aika hiljaiseksi ja pistää miettimään, miten kaukana hallitus tai ainakin osa sen edustajista tuntuu opiskelijoiden arjesta olevan.

Tämän maan menestystekijä ja ylpeys on ollut se, että kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa, että voi hankkia korkean osaamisen ja koulutuksen ilman, että on rikkaat vanhemmat turvaamassa opiskeluaikaa taloudellisesti. Siitä ei pidä tinkiä eikä mennä väärään suuntaan. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Vetoan vielä hallitukseen: Perukaa nämä leikkaukset. Pitäkää lupauksenne opiskelijoille tilanteessa, jossa Suomi tarvitsee korkeaa osaamista, Suomi tarvitsee jokaisen opiskelijan ja jossa ei ole varaa lisätä enää yhtään epävarmuutta suomalaisille nuorille ja opiskelijoille, jos tämä maa halutaan saada vielä jaloilleen ja kasvamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

11.11 Teemu Keskisarja ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole mitään kurkunleikkauksia vaan 870 miljoonaa opintotukea. Tiivistäen, tiivistäen, tiivistäen: jos eivät etuisuudet nykyisellään riitä, menkää, opiskelijat, töihin ja valmistukaa ajoissa, mihin talousarvio asianmukaisesti kannustaa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

11.12 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika lennokkaita puheenvuoroja kuuluu tuolta salin toisesta laidasta, niin että minusta on ihan hyvä kerrata, mitä nämä hallituksen päätökset kokonaisuudessaan tekevät oppimiselle ja sivistykselle.

Jos me katsotaan niitä leikkauksia, joita te kaikkinaisesti kohdistatte lapsiin ja lapsiperheisiin, niin se on juuri kuten edustaja Virta täällä aiemmin sanoi, että se heikentää lasten ja nuorten välistä tasa-arvoa ja se heikentää lasten oppimisen edellytyksiä, se heikentää myös niitä edustaja Räsänen esiin nostamia kotien mahdollisuuksia puuttua siihen tilanteeseen ja olla läsnä.

Sitten mitä tulee näihin opiskelijoihin, niin toki nämä säästöt heikentävät opiskelijoiden välistä tasa-arvoa, ne heikentävät lähtökohtaisesti jo sitä, miten eri lähtökohdista tulevat opiskelijat kokevat, että he voivat edes hakeutua opintoihin tai suoriutua niistä.

Tämä heikentää myös aikuisten mahdollisuuksia oppia, mikä on ihan mahdotonta tässä tilanteessa, missä työelämä muuttuu. Siihen nimenomaisesti tarvittaisiin sellaisia malleja, jotka mahdollistavat oppimisen ja työssäoppimisen ja myös osaamisen päivittämisen. [Puhemies koputtaa] Hallitus on kohdistanut merkittäviä leikkauksia vapaaseen sivistystyöhön, [Puhemies: Aika!] kokonaisuudessaan yli 20 miljoonaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

11.13 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän osaamistasomme nostamiseksi tarvitaan hyvinvoivia opiskelijoita, ja toivon todellakin kunnioittavaa keskustelun sävyä meidän tärkeitä opiskelijoita kohtaan.

Mutta jos sitten palataan tähän osaamistason nostoon — joka on sinänsä hyvä tavoite, 50 prosenttia, sillä tämä maa tulee selviämään — ja katsotaan näitä keinoja. Tosiaankin täytyy vielä muistuttaa, että tällä hetkellähän Suomi on Chilen tasolla ja nämä ovat ne lähtökohdat, joista olemme erityisesti tätä meidän osaamistasoa nostamassa. Mutta jos nyt mietitään näitä aloituspaikkoja, arvoisa ministeri, niin siihen on tulossa tosiaankin ensi vuonna 11,7 miljoonaa, ja kun katsotaan, niin samanaikaisesti ammattikorkeakouluilta olette valittavasti ottamassa sen 12 miljoonaa pois, joten tästäkin näkyy sama viesti kuin oli tuossa aiemmassa puheenvuorossani, jossa koetin tätä korostaa: otatte, annatte ja samalla otatte pois. On hienoa, että nämä määrärahat menevät näille työvoimapula-aloille, mutta tällä hetkellä Suomessa on työvoimapula alalla kuin alalla, [Puhemies koputtaa] ja näitä aloituspaikkoja tarvitaan merkittävästi enemmän, jokaiselle alalle. [Puhemies: Aika!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tässä välissä ministereiden vastauspuheenvuorot. Kaikkein ei varmasti ehdi vastata, mutta koska me emme pysty pitämään ihan sitä kolmea tuntia tätä keskustelua, niin toivoisin, että pystyisitte nyt tiivistämään kolmeen minuuttiin. — Ministeri Henriksson. [Antti Lindtman: Aikuiskoulutustukeen ainakin tarvitaan vastaus!]

11.15 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos reippaasta ja hyvästä keskustelusta. Ensinnäkin hallitus panostaa koulutukseen. [Ben Zyskowicz: Tämä on fakta!] — Se on faktaa. — 200 miljoonaa euroa tulee lisää varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen tällä hallituskaudella.

Sitten tässä on esitetty, että valtionosuuksia leikataan. Tässä tulee käymään siis niin, että tulee indeksijarru, yhden prosentin indeksijarru, joka tarkoittaa ensi vuonna 24:ää miljoonaa.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

naa euroa pois kuntaosuuksista. Tällä hetkellä monet kunnat ovat pärjänneet aika hyvin. Ja lasketaan miten tahansa, niin koulutuspanostuksia tehdään paljon enemmän kuin mitä se indeksijarru tulee vaikuttamaan. Ensi vuonna panostetaan tasa-arvorahaan noin 50 miljoonaa euroa. Sitä tehdään juuri sen takia, että me pystytään vastaamaan niihin haasteisiin, mitkä meillä on eri puolilla Suomea, vastaamaan siihen, että meillä on erilaisista sosioekonomisista taustoista tulevia lapsia — juuri niitä kouluja, päiväkoteja, alueita tuetaan, joissa on suurimmat erot. Ja sen takia tämä tasa-arvorahan vakiinnuttaminen on tosi tärkeätä, ja se on nimenomainen tasa-arvoteko.

Sitten halutaan päästä takaisin siihen maailman kärkeen. Se on tärkeätä. Koulutuksella me saadaan aikaiseksi myös sitä kasvua, mitä Suomi niin kipeästi tarvitsee. Me tiedämme kaikki, että me otamme vielä velkaa 11 miljardia euroa ensi vuonna. Me emme voi ikuisuuteen jatkaa näin. Ja se meidän iso valtti on se, että meillä on hyvä koulujärjestelmä, että me panostetaan tasa-arvoiseen varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, ja sitä tämä hallitus haluaa. Sitä halusi myös edellinen hallitus. Ja minä haluaisin nyt, että me päästäisiin pois siitä, kuka on syyllinen mihinkin. Me istumme samassa veneessä, meidän tehtävä on viedä Suomea eteenpäin, ja se tehdään panostamalla koulutukseen ja varhaiskasvatukseen.

Sitten näistä aikatauluista. Muun muassa edustaja Andersson kysyi, missä aikataulussa näitä tullaan tekemään. Tasa-arvorahahan tulee ensi vuonna. Sitten 2—3 viikkotuntia lisää perusopetukseen tulee syksystä 2025. Oppimisen tuen uudistuskin — tosi tärkeä uudistus, johon ollaan valmiita panostamaan noin 100 miljoonaa euroa — tulee syksyllä 2025. Valmistelu on alkanut. [Vasemmalta: Hyvä!]

Sitten meillä on suuri työ käynnistymässä tulevaisuuden koulusta. Ja siinä me tarvitaan laajaa keskustelua meidän yhteiskunnassa, mikä on se suomalainen tulevaisuuden menestyvä koulu. Ja meidän pitää kaikkien sitten pohtia niitä perustaitoja, mitä tulevaisuudessa tullaan tarvitsemaan.

Ja palaan tähän vapaaseen sivistystyöhön. Siinä pitää myös muistaa, että panostamme 168 miljoonaa euroa edelleen vapaaseen sivistystyöhön, tulee noin 20 miljoonan leikkaukset, mutta nekin ovat pienemmät kuin mitä VM:n esityksessä oli, [Pia Viitasen välihuuto] koska budjettiriihessä otettiin sieltä pois. Ja tässä on tarkoitus se, että harrastusmuotoisesta toiminnasta aikuiset ihmiset voivat maksaa vähän enemmän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

11.18 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Paljon tuli myös sellaisia kysymyksiä, jotka eivät suoraan ole omalle hallinnonalalle, mutta niiltä osin kuin tiedän, pyrin myös niihin vastaamaan.

Täällä kysyttiin monessa kysymyksessä paitsi aloituspaikkojen kohdentamisesta myös pätevistä opettajista — varmasti tarkoittaa niin varhaiskasvatusta kuin peruskouluakin. Tämä uusiin aloituspaikkoihin suunnattu määräraha, 11,7 miljoonaa euroa, kohdennetaan niillä periaatteilla, jotka hallitusohjelmaan on kirjattu. Siellä on mainittu alat ja alueet, joilla nuorten määrä suhteessa aloituspaikkoihin on suuri, toisaalta ne alat, joilla on äärimmäisen kova työvoimapula, kuten sote-ala ja varhaiskasvatus. Tästä voimme päätellä, että varmasti myös varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen tästä rahoituksesta kohdennetaan.

Sen lisäksi kysyttiin tästä monimuoto- ja muuntokoulutuksesta. Se on erinomainen esimerkki siitä, mitä voidaan tehdä lisäämällä rahoitusta koulutukseen aikuiskoulutuspuolella. Monimuoto-, muuntokoulutus, jota tehdään Helsingin yliopistossa tällä hetkellä, on

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

suunnattu lähihoitajataustaisille varhaiskasvatuksessa jo työskenteleville ja sosionomitaukselle varhaiskasvatuksessa jo työskenteleville. Siinä voidaan työn ohessa kouluttautua 1—3 vuodessa riippuen lähtökoulutustasosta, pätevöityä, varhaiskasvatuksen opettajaksi. Tätä rahoitusta on nyt tällä hetkellä vuoteen 2026 asti, ja toivon, että voimme tätä myös näiden aloituspaikkarahojen turvin jatkaa ja mahdollisesti myös laajentaa, sillä tämä on erittäin hyväksi todettu tapa saada päteviä kasvattajia lisää varhaiskasvatukseen ja myös luoda sitä työssävihtymistä sinne.

Arvoisa puhemies! Opettajarekisteristä: Opettajarekisterissä ideana tietenkin olisi se, että saisimme vielä täsmällisempää tietoa siitä, kuinka paljon meillä on valmistuvia opettajia. Toki tätä seurataan jo tällä hetkellä monilla tavoilla. Meillä on myös koulutuksen ennakoinnista niin opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa kuin työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa. Itse ajattelen tässä vaiheessa — tätä ei ole hallitusohjelmaan kirjattu — että kaikki ne rahat, joita meillä on käytettävissä, olisi hyvä kohdistaa pätevien opettajien kouluttamiseen, sillä myös tämä opettajarekisteri maksaa useita miljoonia.

Kysyttiin myös... [Antti Lindtman: Aikuiskoulutustuesta!] — aikuiskoulutustuesta. Se varsinaisesti ei kuulu minulle, mutta kuten mainitsin, niin esimerkiksi monimuoto-, muun- tokoulutus on sellainen, jota voidaan koulutuksen rahoituksen kautta suunnata myös työ- elämässä olevien pätevöitymis- ja jatkokouluttamiseen, ja toivottavasti tätä volyymia voi- daan lisätä. [Antti Lindtman pyytää vastauspuheenvuoroa]

Edustaja Mäkynen kommentoi t&k-rahoitusta. Poliittisesti ei Suomessa ohjata sitä, mitä tutkitaan. Tästä uudestakin rahoituksesta valtaosa on korkeakoulujen käytettävissä, ja vaikka sitä ohjataan näiden ohjelmien kautta, kilpailun rahoituksen kautta, niin edelleen meillä on noin 60 prosenttia kaikesta t&k-rahasta suunnattu korkeakouluille ja siellä myös perustutkimukseen. Se, että nyt tässä budjetissa tätä t&k-lisärahoitusta ei ikään kuin suo- raan sinne perusrahoitukseen suunnattu, johtuu — minkä varmasti edustaja Mäkynen hy- vin tietää — osittain siitä, että laki sanoo, että on eurolleen seurattava, mihin tätä rahoitusta käytetään, ja perusrahoitushan menee moneen kohteeseen, myös koulutukseen, ei pelkäs- tään tutkimukseen. Sen vuoksi ensimmäisen vuoden osalta on valittu kohteet niin, että ne menevät sellaisiin ohjelmiin, joista tiedetään jo valmiiksi, että ne kohdistuvat aidosti ja sel- keästi sinne tutkimukseen ja tuotekehitykseen. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Ehkäpä jatkan, jos saan vielä mahdollisuuden, seuraavissa vastaus- puheenvuoroissa vielä. Jäi monta kysymystä vastaamatta. [Ben Zyskowicz: Hyvä, että se- lititte Mäkyselle — vaikka kyllä Mäkynen taisi tietää! Mutta hyvä, että tuli kerrottua!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ennen kuin tämä keskustelu loppuu, niin tulee vie- lä ministereille puheenvuoro. — Ministeri Bergqvist.

11.23 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Tässä on puhuttu paljon Suomi liikkeelle -ohjelmasta, ja tämä on erittäin tärkeä uusi ohjel- ma, mikä meillä nyt on. Se on poikkihallinnollinen, ja se sitoo myös kaikkia muita minis- teriöitä, ei vain OKM:ää vaan myös kaikkia muita. Ja tämä on tosi tärkeää, että nyt luodaan semmoinen näkökulma myös muissa ministeriöissä, että katsotaan tätä liikuntaa, mitä me voidaan siellä edistää. STM:n puolella voidaan tehdä tosi paljon, se tiedetään jo nyt. TE- Min puolella voidaan katsoa, mitä työelämässä voidaan tehdä enemmän, että ihmiset liik- kuvat. Me saadaan työpaikoilla tänä päivänä ohjausta siitä, miten voidaan istua turvallisesti kahdeksan tuntia, kun kyse pitäisi olla siitä, että ei pitäisi istua kahdeksaa tuntia ylipää-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tänsä. Tähän meidän pitäisi mennä. Myös LVM:n puolella voidaan tehdä paljon enemmän tietysti. Katsotaan pyöräilytiet, kävelytiet ja myös se, mihin ja missä niitä sitten suunnitellaan tulevaisuudessa.

Myös nuorisotyöstä on puhuttu tosi paljon, kiitos siitä. Ja totta, sen määrärahat laskevat ensi vuonna neljällä miljoonalla eurolla. Suurin syy tähän on se, että se lisärahoitus, mitä annettiin viime hallituskauden aikana, loppuu nyt. Se annettiin kunnille koronan jälkeen tähän nuorisotyöhön liittyen. Se oli etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan. Mutta nyt meidän pitäisi myös olla tässä rehellisiä. Kun tilastot näyttävät, että tämä ei ole tavoittanut niin paljon enemmän nuoria, vaikka tämä lisäys on tullut, niin sitten ei ole ehkä järkevää myöskään jatkaa sillä samalla tiellä, vaan keksiä myös muita palveluita nuorille, koska tiedetään, että nuorten pahoinvointi tällä hetkellä koostuu monista eri asioista. Se ei ole vain sitä, että tarvitaan etsivää nuorisotyötä tai työpajatoimintaa, vaan tarvitaan mielenterveyspalveluita, tarvitaan jengirikollisuuden estämistä ja niin poispäin, tarvitaan panostuksia enemmän tähän Ankkuri-toimintaan, ja se on yksi asia, mitä myös tehdään. Ja ennen kaikkea tehdään nyt iso panostus, että kouluissa ja oppilaitoksissa panostetaan nuorisotyöhön. Tähän lisätään nyt kolme miljoonaa euroa, ja se on erittäin tärkeä asia.

Sitten on ollut puhetta myös näistä oppimistuloksista. Tämä on vakava asia, mutta se, mitä on tähän asti unohtettu, on se, miten paljon meidän fyysinen hyvinvointimme vaikuttaa oppimistuloksiin. Ja nyt tämä hallitus ottaa tämän vakavasti, erittäin vakavasti. Oppilaiden fyysinen hyvinvointi on merkittävässä roolissa, kun katsotaan, miten he pärjäävät kouluissa. Kun 40 prosentilla meidän opiskelijoista fyysinen kunto on sen verran huono, että se tuo lisähaasteita arjessa — siis 40 prosentilla — niin jos halutaan, että meidän koululaiset, meidän nuoret, pärjäävät, niin meidän [Puhemies koputtaa] pitäisi saada heidän fyysinen kuntonsa parantumaan, ja sen takia meillä on tämä Suomi liikkeelle -ohjelma. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta] Siinä panostetaan nyt myös varhaiskasvatukseen, siis nämä päiväkotien pihat ja koulujen pihat nostetaan mukaan tässä. 16 toimenpiteitä on siellä Suomi liikkeelle -ohjelmassa. Tuetaan perheiden liikunnan edistämistä, lisätään perusopetukseen liikunnallisen elämäntavan edistäminen ja näiden Move-mittausten, -testien, perusteella annetaan sitten myös lapsille ja nuorille ohjausta, miten voidaan tehdä tulevaisuudessa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Sitten vielä nopeasti: Sarkkinen puhui tästä lainapainotteisuudesta [Puhemies koputtaa] — ja siihen palataan sitten myöhemmin ilmeisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä tulee niin paljon asioita ja niin paljon puheenvuoropyyntöjä, että ikävä kyllä te ette kaikki niitä voi saada, valitan. — Mutta tällä kertaa aloitetaan Mäkysestä, koska hänen nimensä mainittiin niin monta kertaa.

11.27 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille vastauksista.

Tämän parlamentaarisen työn aikana kävi hyvin selväksi, että julkisella rahalla on tärkeintä saada mahdollisimman suuri vaikuttavuus, ja sitä saadaan kaikista eniten pitkäjänteisellä ja ennakoitavalla työllä. Perustutkimus on kaikista paras investointi julkisella rahalla tehtävällä t&k-rahoituksella. Se vaatii kaikista eniten aikaa, joten on kaikista tärkeintä, että siinä lähdetään liikkeelle heti. On hienoa, että pidätte kiinni tästä parlamentaarisen sovun rahoitustasosta, mutta nyt olisi tärkeää suunnata sitä nimenomaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen, kuten oma ministeriönne on esittänyt, mutta se

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

ei tänne budjettikirjaan ikävä kyllä päätnyt. Myös Suomen Akatemian lippulaivahankkeet ovat hyviä. On todettu, että ne toimivat, mutta myöskään siellä perusrahoitus, vapaaseen tieteeseen menevä perusrahoitus, ei kasva lainkaan. Elikä kautta linjan perustutkimus ei saa euroakaan, ja se on ikävä kyllä vastoin sitä, mitä sovimme erityisesti parlamentaarisen työryhmän toisella kaudella viime vuonna.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

11.28 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tosiaan panostaa peruskoulutukseen, luku-, lasku- ja kirjoitustaitoon ja myöskin siihen työrauhaan ja tasa-arvorahoitukseen, josta on tutkittu, että se on nimenomaan vaikuttavaa rahoituksen suuntaamista, ja myös näihin tki-panostuksiin, aloituspaikkoihin ja tohtori-koulutukseen.

Näistä aloituspaikoista: Viime hallitus lisäsi aloituspaikkoja noin 12 000 aloituspaikkaa, mutta siihenhän ei ollut kuitenkaan pysyvää rahoitusta. Nyt tämä hallitus lopettaa sen monen hallituksen tien, että laitetaan aloituspaikkoja mutta siihen ei ole rahoitusta. Kysyisinkin ministeri Multalalta näitten aloituspaikkojen kohdentamisesta mutta sitten myös siitä, mitä hallitus voi tehdä sen läpäisyn parantamiseksi.

Sitten tästä kuntataloudesta: Valitettavasti monessa kunnassa ainakin Pohjois-Pohjanmaalla Marinin hallituksen sote-hallintouudistuksen valtionosuus leikkaa enemmän kunnilta kuin mitä tarkoittaa tämä 24 miljoonan euron indeksijarru.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

11.29 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä tuli nyt sitten se kokoomuksen iso petetty lupaus. Tässä tuli nyt se kokoomuksen iso petetty lupaus, ja on hyvin ikävää, että se tulee jälleen kerran petettynä koulutuslupauksena. Me kaikki muistamme edellisen kerran, kun kokoomus meni hallitukseen, ennen vaaleja ne kyltit, mitä näytettiin silloin, että ”koulutuksesta ei leikata”. Tälläkin kertaa käy niin, että kokoomuksen Orpon ja Marttisen, puheenjohtajien, linja on sanonut, että on kirkossa kuulutettu — niinkö se meni? — että koulutuksesta ei leikata ja opiskelijoilta ei leikata, ja nyt sitten, puhemies, tämä kirja todistaa, että kylläpä sieltä opiskelijoilta leikataan ja aika laillakin. Tämä on ikävää, että tämä petetty lupaus tuli jo toisen kerran. Se tuli koulutukseen, se tuli opiskelijoille, ja tämä mielestäni, puhemies, ansaitsee kyllä huomion tässä pääluokassa. Se on iso asia. Ja, puhemies, kyllähän me tiedämme, että opiskelijoiden lisäksi [Puhemies ko-puttaa] myös koulutuksesta leikataan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keto-Huovinen.

11.30 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puheenjohtaja! Oppositiolle haluan sanoa sen, että jos lainaa pääministeri Orpon sanomisia, niin se teksti kannattaa lukea ihan loppuun saakka eikä muokata haluamukseen.

Mutta ministeri Henrikssonia haluan kiittää samoin kuin hallitusta siitä, että budjettineuvotteluissa turvasitte naisjärjestöjen rahoituksen. Kriisit ovat viime vuosina koetelleet suomalaisen yhteiskunnan vakautta ja tarjonneet otollisen maaperän tasa-arvon vastaisten äänenpainojen vahvistumiselle niin maailmalla kuin kotimaassammekin. Tässä maailmanpo-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

liittisessä tilanteessa on erityisen tärkeää, että naisjärjestöjen toiminta on vaikuttavaa ja vakaata. Tilastot osoittavat, että tasa-arvo ja ihmisoikeudet ovat demokraattisen yhteiskunnan ja kestävän rauhan perusta. Olisin ministereiltä halunnut kysyä asiasta, jota naisjärjestöt ovat nostaneet ja josta ovat olleet huolissaan, eli koulutuksen ja työelämän segregatiosta. Se kaventaa yksilöiden valinnanmahdollisuuksia, [Puhemies koputtaa] jolloin yhteiskunnassa hukataan paljon osaamispotentiaalia ja resursseja. Se myös jäykistää meidän työmarkkinoita [Puhemies koputtaa] ja pitää yllä naisten ja miesten palkkaeroja. [Puhemies: Aika!] Mitä hallitus tekee tälle, ja mitä voimme tehdä sille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

11.32 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Palaan vielä kahden kohtaan, joihin emme mielestäni vielä saaneet riittävästä vastausta ja jotka eivät ole eumäärältään edes tämän budjettikirjan suurimpia leikkauksia mutta muutoin vaikutuksiltaan huomattavasti kokoaan suurempia.

Ensimmäinen liittyy nuorisotyöhön ja tarkemmin etsivään nuorisotyöhön. Hallitus esittää siihen siis noin kahden ja puolen miljoonan euron leikkausta. Tämä ei välttämättä kuulosta kovin suurelta summalta, ja ministerikin äskeisessä puheenvuorossaan ehkä hieman kyseenalaisti tämän vaikuttavuutta. Mutta alan ammattilaiset ovat itse arvioineet, että tämä leikkaus tarkoittaisi jopa sadan etsivän nuorisotyöntekijän määrää siis vähemmän ja tällä tavoitettaisiin jopa 4 000 heikossa asemassa olevaa nuorta nykyistä vähemmän. Minusta tämä kuulostaa suurelta määrältä. Ja nämä ovat nimenomaan niitä nuoria, joita ei kukaan muu ole aiemmin pystynyt riittävän ajoissa tavoittamaan. Voisiko hallitus vielä arvioida näitä leikkauksia uudelleen?

Toinen huoleni liittyy ammattikorkeakoulujen rahoitukseen, johon esitetään nyt 12 miljoonan euron leikkausta. [Puhemies koputtaa] Eikö koulutuksen pitänyt olla erityissuojeluksessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

11.33 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kouluväkivalta on puhuttanut suomalaisia aivan oikeutetusti. Miten oman lapsen uskaltaa päästää kouluun, jos pelkää lapsen turvallisuuden puolesta? Tätä on kodeissa jouduttu ihan oikeasti miettimään.

Toinen kokonaisuus on koululuokkien levottomuus. Miten lapset voivat oppia, jos oppimisympäristö on rauhaton? On selvää, että näin ei voi jatkua. Tarvitaan sellaisia keinoja, joilla kouluihin saadaan palautettua rauha.

Hallitus on päättänyt vahvistaa opettajien ja rehtoreiden valtuuksia puuttua kouluaikana tapahtuvaan opetusta häiritsevään toimintaan. Myös oppitunneilla tapahtuva puhelimiten käyttö on oppimisen esteenä. Siksi tulemme esittelemään lakiuudistukset, joilla tähän pystytään tehokkaammin puuttumaan. Hallitus lähtee torjumaan kouluväkivaltaa. Jokaiselle lapselle kuuluu turvallinen koulu.

Tahdon kiittää kaikkia kolmea ministeriä, muskettisotureita, hyvästä työstänne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

11.34 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Otetaan vielä kiinni tästä kokoomuksen koulutuslupauksesta, koska tämä keskustelu on paljastanut sen, että kokoomuksen sisällä ei taideta oikein tietää, mitä sillä lupauksella tarkoitettiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Jäänyt levy päälle!] Kun puheenjohtaja Orpo ennen vaaleja lupasi, että opintotuki kuuluu koulutukseen ja että koulutuksesta ei leikata, niin me kuulinme täällä edustaja Zyskowitzilta, että se onkin sosiaaliturvaa ja siitä sopii leikata. Mikä se kokoomuksen koulutuslupaus nyt oikein oli, ja millä tavalla tämä pitäisi ymmärtää? Me katsomme, että kyllä koulutuksessa on kysymys inhimillisestä pääomasta, niistä ihmisistä. Kysymys on ihmisistä, opiskelijoista ja opettajista. Ja kyllä, opiskelijoilta nyt leikataan: opintotuen indeksi jäädytetään ja asumistukea leikataan. Sen vuoksihan ne opiskelijat osoittavat nyt mieltään, omasta toimeentulostaan. Ja opettajiltakin leikataan. Teidän työelämäheikennyksenne vievät vastavalmistuneet opettajat, vailla vakituista virkaa olevat opettajat, kesäisin peruspäivärahalle — tuhannen euron heikennys [Puhemies koputtaa] opettajien toimeentuloon kesäisin. [Puhemies koputtaa] Opiskelijoilta leikataan, opettajilta leikataan. Mikä oli [Puhemies: Aika!] se koulutuslupaus? [Antti Lindtman: Kyllä, ei ole löytynyt vielä ketään, jolta ei leikata]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

11.36 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on nyt ja viime kaudella puhuttu paljon lukutaidon heikkenemisestä, ja tuntuu siltä, että se lukutaidon heikkeneminen koskee myös tätä salia. Nimittäin jos te luette, arvoisa oppositio, tätä keltaista kirjaa sivulta 376, [Juha Viitala: Me luetaan Orpon lausuntoja!] niin te näette, että tälle hallinnonalalle ehdotetaan 8 miljardia euroa, joka on 276 miljoonaa enemmän kuin viime vuonna, [Oikealta: Oho!] ja mielestäni se on kyllä siis lisäys, ei vähennys. Täällä puhutaan muun muassa perustaitoihin satsaamisesta, lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen satsaamisesta, opetuksen tukeen satsaamisesta, korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämisestä, liikunnan ja urheilun määrärahojen lisäämisestä. Jos tämä ei ole koulutukseen satsaamista, niin mikä sitten on?

Arvoisa puhemies! Kysyisin vielä yhdestä aivan muusta asiasta ministereiltä, [Puhemies koputtaa] ja se on englanninkielisen ylioppilastutkinnon tilanne. Missä menemme tällä hetkellä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

11.37 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on totta, että koulutuksen kokonaisbudjetti näyttää varsin hyvältä ja ohjelmakirjaukset näyttävät varsin hyviltä. Arvostan sitä, että hallitus arvostaa koulutusta ja nostaa sen usein puheissaan esille ja ministerit ovat laajasti edustettuina täällä. Mutta tietenkään semmoiset leikkaukset, jotka kohdistuvat esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen ja ammattikorkeakouluihin, tai sitten esimerkiksi nämä aikuiskoulutustuen tai vapaan sivistystyön leikkaukset eivät mielestäni palvele kokonaiskuvaa.

Menisin kuitenkin sisälle nyt tähän koulutuksen perustaan, joka tehdään kunnissa — kunnissa tehtävään työhön. Näkymä kunnissa on tällä hetkellä hiukan sumuinen. Monessa kunnassa pohditaan leikkauslistoja, ja tämä 24 miljoonan indeksijarru, indeksileikkaus, ei todellakaan helpota tilannetta. Siellä mietitään ohjaajaresursseja, koulukokojen kasvatta-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

mista ja kaikkein surullisimpana koulujen lakkauttamista. Kouluverkkoa on supistettu sadan koulun vuosivauhtia. Minun elinikänäni koulutuksen kustannukset ovat nousseet peruskoulussa yhdeksän prosenttia. [Puhemies koputtaa] Voisiko hallitus lanseerata lähikoulutuen ja tätä kautta auttaa [Puhemies koputtaa] kouluverkon säilymisessä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Norrback. — Vai oliko se puheenvuoro pyydetty tuohon aikaisempaan keskusteluun?

11.38 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisen asteen ammatillinen koulutus jää keskustelussa usein varjoon. Tänä keskustelussa sitä ei ole nostettu vielä kertaakaan. Mielestäni tästä meidän koko järjestelmästä on syytä keskustella.

Ärade talman! Andra stadiets yrkesutbildning är en viktig kugge i vårt utbildningssystem och i vårt samhälle och det förvånar mig alltid att vi diskuterar det så lite här i salen. Jag undrar vad det beror på. Jag vill fråga minister Henriksson: Vilka planer finns det när det gäller yrkesutbildningen under regeringsperioden och hur ser finansieringsmodellerna ut? — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

11.39 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuo aikuiskoulutustuen leikkaus on virhe. Meillä ei ole tässä maailmantilanteessa, jossa työsuhteet eivät ole enää... Ennen sanottiin, että valtion leipä on pitkä mutta kapea. Saattoi olla 30—40-vuotisia työuria, mutta niitä ei enää tänä päivänä ole. Ihmiset tarvitsevat elinikäistä oppimista, ja tämä on ollut oikeastaan ainoa keino lähteä opintielle aikuisena, asuntovellallisenä ja perheellisenä. Tämän vuoksi toivonkin, että tätä hallitus tarkastelee uudelleen.

Sitten toinen asia. Edustajat Elomaa ja Wickström ottivat täällä tärkeän asian esille, tämän koulukiusaamisen. Siitä julkaistiin tänään uusi tutkimus, että koulun koko ei korreloi tähän kiusaamiseen. Monesti voitaisiin ajatella niin, että pienemmissä kouluissa olisi vähemmän kiusaamista kuin suuremmissa, mutta näin ei ole, vaan on todettu tänään tutkimuksessa, että kiusaamista esiintyy yhtä paljon sekä pienissä että suurissa kouluissa. Toivon kyllä, että tämän tutkimuksen myötä hallitus ottaa myös tähän kovat otteet ja pyrkii tätä ilmiötä kitkemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

11.40 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oma kysymykseni on osoitettu ministeri Henrikssonille ja koskee toista astetta ja siellä englanninkielistä tutkinnonanto-oikeutta. Toki Pohjois-Karjala on Riverialle sen saanut, ja Pohjois-Savossa sen on saanut Savon ammattiopisto, mutta myös Ylä-Savon koulutuksen kuntayhtymä Iisalmessa on anonut tätä lupaa mutta ei ole saanut. Toivoisin ministeriltä siihen myönteistä suhtautumista. Kysehan on aina perusteluista. Ylä-Savossa on merkittäviä vientiyrityksiä, Ponsse ja monia muita, jotka tarvitsevat kipeästi ulkomaista työvoimaa. Oman käsitykseni mukaan ainakin vientiyritysten työvoiman saannin pitäisi olla valtion erityisessä suojeluksessa, joten näillä perusteilla ja ehkä jopa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen vedoten toi-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

von, että ministeri mahdollisimman pian suhtautuu myönteisesti Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän teille lähettämään lupa-anomukseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

11.41 Onni Rostila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää ministeri Bergqvistiä siitä, että selvästi tämä liikkumattomuushaaste ja toisaalta tämä Suomi liikkeelle -ohjelma otetaan vakavasti ja sitä jalkautetaan poikkihallinnollisesti, niin kuin tuossa puheenvuorossa kävi ilmi.

Liikkumattomuushan on todella merkittävä ongelma kansanterveydellisesti mutta myös, niin kuin tiedetään, kansantaloudellisesti. Aiemmin on ehkä tunnistettu paremmin se, että erityisesti vanhenevan väestön suhteen se vaikuttaa meidän kustannuksiin sote-puolella. No, sitten tietysti työikäisten ihmisten osalta se vaikuttaa työssäjaksamiseen ja sairauspoissaoloihin. Mutta nyt on tullut tietyllä tavalla uutena ongelmana aika nopeastikin nuorempien ikäpolvien liikkumattomuus ja se, mitä se aiheuttaa sitten koulutukselle ja oppimistuloksille. Edustaja Wallinheimon siteeraama yksittäinen esimerkki oli hätkähdyttävä, ja tästä syystä kysyisin ohjelman seurannasta, sen tavoitteiden toteutumisen seurannasta: kuinka paljon siinä pystytään sitten huomioimaan tätä ikäryhmittäistä vaikutusta, koska meillä on selvästi erityisiä haasteita nyt nuorten kohdalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

11.43 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy todeta, että vaikka täällä kauniita sanoja puhutaan, niin kyllä se on totuus, että te lupasitte ennen vaaleja, että koulutus on erityissuojelussa, [Mari-Leena Talvitie: Niin se onkin!] te lupasitte, että koulutuksesta ei leikata, ja nyt te olette leikkaamassa opiskelijoiden toimeentulosta, ja se on leikkaus koulutuksesta ja mahdollisuudesta opiskella. Te perustelette näitä teidän järjestömiä leikkauksianne valtiontalouden vaikealla tilanteella. Te vetoatte siihen, että te ette halua jättää velkaa lapsillenne ja lapsenlapsillenne, mutta te lisäätte aivan kohtuuttomasti yksittäisten opiskelijoiden velkataakkaa, ja pian me olemme tilanteessa, että yhä harvemmalla nuorella on varaa opiskella, sen sijaan, että kantaisimme yhteiskuntana vastuun siitä, että jokaisesta voi tulla ihan mitä tahansa.

Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt ministereiltä: uskotteko, että tällä politiikalla Suomi nousee?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

11.44 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiasia on, että esimerkiksi ammattitaitoisista lähihoitajista, sairaanhoitajista ja varhaiskasvatuksen opettajista on huutava pula, ja eläköitymisten myötä tilanne ei helpotu. Noin puolet aikuiskoulutustuen saajista opiskelee juuri sote- tai humanistisella ja kasvatusalalla. Hallituksen kaavailema aikuiskoulutustuen lakkauttaminen kohdistuukin juuri näihin naisvaltaisiin aloihin, joilla pula osajista on suuri. Kysyisin vastuuministeriltä: onko tuen lakkauttamisesta saatava säästö niin merkittävä, että aidosti kannattaa torpata elämänmittainen oppiminen ja monen aikuisen mahdollisuus päivittää ja lisätä osaamista ja päästä myös etene-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

mään uralla ja myös mahdollisuus saada kentälle niitä osaajia, joista meillä on huutava pulja, kuten täällä salissakin on monesti todettu?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

11.45 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sieltä vasemmalta laidalta ollaan huolissaan tästä opiskelijoitten lainataakasta. [Vasemmalta: Kyllä!] Jostain syystä unohdetaan, että opiskelijoilla on mahdollisuus mennä töihin, jos he eivät halua ottaa opintolainaa. Ollaan kuultu moneen kertaan, että meillä on valtava työvoimapula, joten töitä kyllä pitäisi myös löytyä. [Johanna Ojala-Niemelä: Ja opiskelu viivästyy!] Aikoinaan kun itse opiskelin, kävin kesätoissa ja myös joululomat töissä. Laskin tarkasti koko vuodelle, että rahat riittävät seuraavan kesän palkkoihin asti. Tämä oli oma valinta, minkä halusin tehdä, eikä tarvinnut ottaa sitä lainaa. [Johanna Ojala-Niemelä: Hidastiko valmistumista?] Meillä yhteiskunta tarjoaa opiskelijoille ilmaisen koulutuksen, antaa rahaa opintotukena ja myös tukee asumista. Tämä on mielestäni aika hyvä etuus, jonka kyllä meidän opiskelijat, fiksut opiskelijat, muistavat, ja he ihan varmasti pärjäävät, se on selvä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

11.46 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden toimeentulossa totta kai on hienoa, jos opiskelija jaksaa ja voi opiskeluiden ohella käydä töissä, mutta kaikille se ei valitettavasti ole mahdollista. Kyllä ainakin itse lähdän siitä, että se opiskelu on nimenomaan opiskelijoiden päätyötä. Itse keskityin omiin opintoihini varsin täysipainotteisesti ja valmistuin määräaikaisten puitteissa. Tätä nimenomaan yhteiskunnan pitäisi huomattavasti vahvemmin tukea. Toisaalta minusta on hyvinkin ristiriitaista, että velkaantumisesta huolissaan oleva pääministeri ja velkaantumisesta huolissaan oleva hallitus tarjoaa opiskelijoille ratkaisuksi velkaantumista toimeentulon ongelmiin, [Vasemmalta: Aivan!] niin että on entistä enemmän opintolainaa, entistä enemmän synkkiä pilviä sitten tulevaisuutta kohti, kun se valmistuminen lopulta koittaa, varsinkin tässä työelämätilanteessa, jossa muun muassa irtisanomissuojaa heikennetään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

11.47 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kiittänyt oikean laidan edustajan mainitsemaa opiskelijan työssäkäymisen mahdollisuutta. Meillä tällä hetkellä Suomessa näitten tämän hallituksen tekemien korotusten myötä opiskelija kuitenkin tienaa yli 1 200 euroa kuukaudessa, mikä on aika monen työssäkäyvänkin osalta suuri summa. Itse korkeakouluopettajana olen huomannut sen, miten opiskelijoitten jaksaminen, ihan se peruskunto, sisukkuus, on kadonnut. Me ollaan luotu tämä yhteiskunta sillä tavalla, että opiskelijat ja ihmiset haluavat, että kaikki saadaan tarjottimella. Jotenkin peräänkuuluttaisin yksilön vastuuta [Välihuutoja] ja oman hyvinvoinnin itsenäistä nostamista.

Mutta olisin kysynyt opetusministeri Henrikssonilta: miten nyt, kun satsataan peruskouluun ja varhaiskasvatukseen, [Puhemies koputtaa] tullaanko tulevaisuudessa painottamaan nykyistä enemmän lasten ja nuorten sosioemotionaalisiin taitoihin, [Puhemies koputtaa]

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kuten tunnetaitoihin, ja niiden vahvistamiseen? [Puhemies: Aika!] Tästä on paljon tutkimusnäyttöä sekä kansainvälisesti että Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

11.48 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen nyt kuullut hallituspuolueiden edustajilta monta puheenvuoroa, joissa kannustetaan ja kehoitetaan opiskelijoita menemään töihin. [Oikealta: Kyllä!] Nyt on pakko vielä kerran todeta se, miten esimerkiksi nämä asumistukileikkaukset toimivat. Tiedätekö, ketkä opiskelijat menettävät euromääräisesti eniten näiden leikkausten seurauksena? Työssä käyvät opiskelijat, siis työssä käyvät opiskelijat. Euromääräisesti eniten hallituksen leikkauksissa menettävät 1 100—2 100 euroa kuussa palkkatuloja saavat opiskelijat. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Tämä on se tapa, jolla te kannustatte opiskelijoita menemään töihin näillä asumistuen leikkauksilla. Nämä ovat suoraan opiskelijajärjestöiltä saatuja tietoja. [Aino-Kaisa Pekonen: Hävetkää!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Guzenina.

11.49 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näyttää kylä siltä, että hallituksen piirissä ei täysin ole ymmärretty, mitä nämä päätökset opiskelijoiden elämään merkitsevät. Kyllä tässä leikataan koulutuksesta ja leikataan opiskelijoilta, mutta leikataan myöskin kasvusta, ja täällä edustaja Kilpi piti mielestäni erittäin hyvän puheenvuoron luovien alojen tulevaisuudesta. Ihmettelen kovasti, ja vaikka tämä kuuluukin tuonne TEMin puolelle, kysyn nyt vastuuministeriltä, tällä puolella kulttuuriministeriltä: Mitä mieltä te olette siitä, että tämä audiovisuaalisen alan tuotantokannustin lopetetaan? Tämähän on siis työllistänyt aivan valtavasti — yhden euron panostuksella neljä euroa takaisin. Tämä nimenomaan työllistäisi esimerkiksi niitä opiskelijoita. Onko tämä nyt ihan hölmöläisten peiton tekemistä? Arvoisa ministeri, te katsotte sinne alaspäin, minä katson teitä. Minä toivon tähän vastausta, koska tämä on todella tärkeä asia. Tämä on iso ekosysteemi. [Puhemies koputtaa] Tämä ei liity ainoastaan elokuva-alaan, tämä liittyy siis niihin paikkakuntiin, majoitustoimintaan, [Puhemies koputtaa] cateringtoimintaan — niin laajalle tämä ulottuu — ja me puhumme miljardeista euroista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

11.50 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä nosto edustaja Guzeninalta tämä av-alan kannustintuki, ja toivon todella, että ministerit tekevät kaikkensa hallituksen sisällä vaikuttaakseen siihen, että tätä tukea ei lakkauteta. Ei voi rehellisesti puhua luovien alojen kasvupotentiaalista, jos samaan aikaan tällaisia tehokkaita keinoja ajetaan alas.

Minusta on hiukan erikoista, jos hallituspuolueidenkin rivissä on siis huomattu, että opiskelijat kamppailevat jaksamisen haasteiden kanssa, ja silti sanotaan, että töihin vaan ja valmistukaa nopeammin ja tehkää enemmän hommia ja tiristäkää lisää. Onko tämä todella se yhteiskunta, jota me haluamme rakentaa? Tilanteessa, jossa nuoret todella palavat jo nyt loppuun, lisää keppiä vaan. Omien kokemusten kautta ei kannata ajatella, että ne ovat yleistettävissä kaikille. Monille opiskelijoille työnteko on hyvä tapa täydentää omaa toi-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

meentuloa. Kaikille se ei ole mahdollista. Jos haluamme, että opiskelijat valmistuvat nopeammin, silloin kannattaa pitää huolta siitä, että he todella pystyvät keskittymään opiskeluun.

Vielä tästä tki-rahoituksesta haluan sanoa, että minusta on selvää OKM:nkin esityksen nojalla, [Puhemies koputtaa] että kyllä olisi ollut mahdollista kohdentaa tätä tki-lisärahoitusta sinne vapaaseen tieteseen, [Puhemies koputtaa] ja se olisi ollut kauaskatseisesti minusta tärkeää, jotta niitä tulevaisuuden kvanttietokoneita [Puhemies: Aika!] myös tässä maassa keksittäisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

11.52 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on kiitettävällä tavalla huomioitu liikunta. Liikkumattomuuden kulut yhteiskunnalle ovat miljardiluokkaa, ja se on monella tavalla todistettu. Liikkumattomuuteen kuuluu myös liika istuminen. Valtiopäivien avajaisissa presidentti Niinistö nosti poikkeuksellisen hienolla tavalla myös liikunnan esille, ja tämä on poikkihallinnollinen kysymys, niin kuin on tässä keskustelussa monessa yhteydessä hyvin tullut esille.

Täsmäkysymykseni tulee ministeri Bergqvistille urheilun saralta: Hallitusohjelmassa on kirjaus, että urheilijaeläkkeet mahdollistetaan kaikille kriteerit täyttävälle. Nythän se on rajattu 16 urheilijaan, ja se on sillä tavalla ikävä raja, että se 17. ikään kuin joutuu odottamaan eläkkeellä olevan menehtymistä. Toteutuuhan tämä hallitusohjelman kirjaus tällä vaalikaudella, että kaikki kriteerit täyttävät tulevat saamaan urheilijaeläkkeen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väättäinen.

11.53 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustajien Ojala-Niemelä ja Andersson tavoin haluan edelleen nostaa esille sen, että te olette lakkauttamassa aikuiskoulutustukea.

Arvoisa puhemies! Voiko tyhmempää suunnitelmaa olla [Vasemmalta: Ei!] tilanteessa, jossa työelämä on suurissa muutoksissa, yhä useampi tarvitsee osaamisensa päivitystä tai uuden ammatin hankkimista? Ne, joiden talouden tila on tiukka, kärsivät tästä päätöksestä kaikkein eniten, ja Suomen syrjäisemmillä alueilla nuo kielteiset vaikutukset ovat kohta-lokkaat. Ajattelen vielä, että ette te voi saada aikaan tällaista vahinkoa, jonka korjaaminen kestää kauan ja tuskin koskaan kuittautuu kokonaan. Voitteko tehdä ryhtiliikkeen ja perua suunnitelmanne lakkauttaa aikuiskoulutustuki? Ministeri Multala, tohtoreja varmaan tarvitaan, mutta tarvitaan myös työntekijöitä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja kouluihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

11.54 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan kiittää panostuksista opetukseen, koulutukseen ja tieteseen. Etenkin lämmittää mieltä tuo 50 miljoonan euron lisärahoitus perusopetukseen, joka sitten on tarkoitus nostaa 200 miljoonaan tulevaisuudessa. Tämä rahoitus on ilmeisesti tarkoitus käyttää alakoulun viikkotuntien lisäämiseen lähinnä koskien perustaitoja, ja sinänsä on ihan kannatettava idea sekin.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Mutta haluaisin palata tähän liikuntateemaan, mitä on nyt muutaman kerran sivuttu. Meillä on hallitusohjelma, joka läpileikkaavasti kannustaa liikkumiseen. Liikkumattomuuden aiheuttamat yhteiskunnalliset ongelmat on tunnistettu, ja ne on tunnustettu. Haluaisinkin kysyä: minkälaista keskustelua on käyty mahdollisten liikuntatuntien lisäämisestä kouluviikkoon joko nyt tai tulevina vuosina? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

11.55 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan pieni maa, kuten Suomi, elää osaamisesta, sen olemme täällä tänään kuulleet. Päätöksiä tehdessä on erittäin tärkeää kuunnella kentän ääntä, niitä ihmisiä, jotka kentällä tekevät sitä työtä. Nyt jos mietitään, mihin hallitus panostaa: kouluväkivallan ja kiusaamisen ehkäisyyn, oppilaan ohjaukseen, digin ja kännykän haittojen torjuntaan, perusopetukseen tosiaan 200 miljoonaa, perustaitoihin — luku, lasku, kirjoitus —, oppimisen tukeen, minkä piti olla jo viime hallituskauden yksi tärkeimmistä koulutuspoliittisista teoista ja mikä jäi hieman piippuun, tuntimäärien lisäämiseen, todennäköisesti äidinkielen ja matematiikan. Nämä ovat kaikki juuri niitä kentän toiveita, tärkeitä ja vaikuttavia toimia.

Kysyisin kuitenkin ministeri Bergqvistiltä: Jo nyt tiedetään, että joillain yrityksillä on erittäin hyviä tapoja ja kannustimia liikuttaa työntekijöitä. Tullaanko näitä kartoittamaan ja koettamaan levittää niitä ympäri maata? Siinä voitaisivat niin yritykset kuin valtio.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

11.56 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! UKK-instituutti lausui tässä kuukausi sitten, että suomalaislasten ja -nuorten kunto on heikompi kuin koskaan 50-vuotisen mittaushistorian aikana. Tällä tulee olemaan tietysti pitkäaikaisia vaikutuksia terveyteen ja sitä kautta koko kansakunnan vointiin ja työkykyyn ja sitä kautta myös yritysten kilpailukykyyn: menetetään työvuosia ja työn tuottavuutta. On hyvä, että budjetissa on liikuntatoimen määrärahojen nousua tuo 10 miljoonaa. Valitettavasti valtionosuuksien leikkaaminen vaikuttaa negatiivisesti myös liikuntatoimeen.

Mutta kysyisin: liikuntapalveluiden alvin nosto 10:stä 14 prosenttiin vähentää liikuntapalveluiden suosiota, ja kun samaan aikaan tulee näitä pienituloisiin kohdistuvia leikkauksia, niin millaisia vaikutuksia tällä arvellette olevan erityisesti pienituloisten perheiden lasten ja nuorten liikuntaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

11.57 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministereille monien hyvien linjausten esittelemisestä ja vastauksista.

Koulutuksen kunnianpalautus todella tarvitaan. Tarvitaan niitä toimia, että jokainen lapsi oppii lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan, että lasten ja nuorten hyvinvointi lisääntyy, yksinäisyys, masennus ja ahdistus vähenevät ja saadaan myös jokainen lapsi liikkumaan yhdessä, harrastamaan. Tässä koulurauha on erittäin tärkeää, niin että oppilaat pystyvät täysipainoisesti keskittymään koulutyöhön, siihen oppimiseen, ja opettajat saavat rauhan opettaa. Kysyisinkin teiltä ministereiltä: Saadaanko nyt viimein kännykät ja some pois kouluista oppimista ja opetusta häiritsemästä, pois nuorten mieltä kahlitsemasta ja mielen

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

hyvinvointia heikentämästä? Saadaanko jotenkin jokainen koululainen yhdessä liikku-
maan, mikä myös suuresti parantaa mielen hyvinvointia ja oppimista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

11.58 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataan kevääseen 2019 ja siihen, minkälaisen työnsaran Marin sai edelliseltä hallitukselta, hallitukselta, jossa istuivat perussuomalaiset ja kokoomus: miljardin koulutusleikkaukset. [Vasemmalla: Ohhoh!] Tki-rahoitusta leikattiin 150 miljoonaa, ammatillisen koulutuksen reformi oli 300 miljoonaa, indeksijäädytykset 200—300 miljoonaa, perusopetuksesta miinus 50 miljoonaa, ja yliopistoilta noin 150—200 miljoonaa leikattiin. Tästä lähdettiin viime hallituksessa. Parlamentaarinen tki-työ käynnistettiin — on hienoa, että nykyinen hallitus sitä jatkaa. Suomen harrastamisen malli lanseerattiin — 250 kuntaa, 1 900 oppilaitosta sitä tällä hetkellä pyörittää. Siihen on nyt onneksi rahoitus, samoin kuin edellisellä kaudella. Luki-
on ja perusopetuksen laatuohjelma tehtiin, yliopistojen rahoitusta lisättiin ja ammatillisen koulutuksen reformi purettiin. Tässä on se pohja, miltä tämä hallitus pääsee ponnistamaan, [Puhemies koputtaa] mutta ikävä kyllä nyt taas suunta on toinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

11.59 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Teemme kasvua tukevaa koulutuspolitiikkaa. Sitä Suomi nyt tarvitsee. Suomi on nopealla vauhdilla siirtymässä puhtaaseen energiaan, ja tämä luo uudenlaista tarvetta myös koulutukselle. Länsi-Suomeen on tulossa ennätysasuuri investointialto. Puhutaan jopa 40 miljardin investointipaketista ja noin 6 000 uudesta työpaikasta. Kysyisin ministeri Henrikssonilta: Millä tavalla on huomioitu puhtaan siirtymän tarve opiskelupaikkojen resursseissa? Miten saamme opiskelupaikkojen määrän kohtaamaan tämän alueellisen tarpeen kanssa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

12.00 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikkoina ovat puhuttaneet nuorisorikollisuus, jengiytyminen ja nuorten voimakas pahoinvointi. Nämä ovat vakavia ilmiöitä, joiden edessä yhteiskuntamme ei voi jäädä toimeettomaksi. Tarvitsemme niitä kovia keinoja mutta myös pehmeitä keinoja, ja siinä ennaltaehkäisy on erittäin keskeisessä roolissa. Samaan aikaan kuitenkin, kun tuota budjettikirjaa tutkin, löydän sieltä leikkauksia nuorisotyöhön ja esimerkiksi etsivään nuorisotyöhön. Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan järjestö Into ry on arvioinut, että hallituksen leikkaukset etsivään nuorisotyöhön johtavat henkilöstövähennyksiin ja jopa 4 000:n heikoimmassa asemassa olevan nuoren jäämiseen etsivän nuorisotyön tuen ulkopuolelle. Se on valtavan suuri joukko nuoria, jotka tarvitsevat tukea. Miten, arvoisa hallitus, näette näiden leikkausten kohdistumisen nuorisotyöhön tässä tilanteessa, jossa meidän pitäisi pikemminkin puuttua nuorten pahoinvointiin, niihin juurisyihin ja lieveilmiöihin myös ennalta ehkäisevin keinoin ajoissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä. Edustaja Malm ei taida olla paikalla. — Edustaja Marttila.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

12.02 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Peltosen puheenvuorosta on hyvä jatkaa, ja näin Nuorisotyön viikon kunniaksi kysyisin myös nuorisotyön leikkauksista, vielä tarkentaen. Ministerin vastauksesta sai kuvan, että etsivän nuorisotyön vaikuttavuudesta ei ole oikein varmuutta, ja mielestäni on hieman erikoista tehdä johtopäätöksiä korona-ajan perusteella. Ministeri mainitsi muutamaankin kertaan myös Ankkuri-toiminnan, joka käsittääkseni on riippuvainen paitsi poliisin myös sosiaalihuollon rahoituksesta. Poliiseja toki lisätään, mutta me kaikki tässä salissa tiedämme, että hyvinvointialueet ovat suurissa vaikeuksissa, ja sen vuoksi näen haasteita kyllä Ankkuri-toiminnan järjestämisessä. Koulujen nuorisotyöhön panostaminen on erittäin hyvä asia, mutta oleellista olisi myös löytää palveluja vapaa-ajalle. Kysyisinkin vielä tarkentaen: mitä kenties on tulossa etsivän nuorisotyön tilalle, tai kehitetäänkö etsivää nuorisotyötä jollain tavalla, tai ylipäätään nuorille, joilla ei vielä ole ongelmia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

12.03 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väännetäänps vähän nyt rautalangasta: Ennen vaaleja nykyinen pääministeripuolue puhui koulutuksen erityissuojelusta. Ohimennen luvattiin myös opiskelijoiden opintotuki pitää ennallaan. [Eeva-Johanna Eloranta: Kyllä!] No, nyt vaalien jälkeen ollaan poistamassa aikuiskoulutustukea ja leikkaamassa vapaasta sivistystyöstä, myös kuntien valtionosuuksia leikataan ja opiskelijoita kannustetaan opiskelun sijaan käymään töissä ja velkaantumaan. Tämä piirtää uhkakuvia tasa-arvoisen koulutuksen ylle. Kysynkin ministereiltä: onko tulkintani lupauksen petttämisestä oikea, ja koska se on, niin mitä haluatte viestiä toimeentulon kanssa painiville opiskelijoille? Tärkein kysymys on: jaatteko te edustaja Keskisarjan ja Sillanpään näkemyksen siitä, että opiskelijat on lähetettävä töihin? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

12.04 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulkinta siitä, että lupaus opiskelijoille olisi petetty, ei ole oikea, tehtäköön se nyt selväksi. Eli koulutukseen panostetaan 274 miljoonaa euroa enemmän, kuten jo aikaisemmassa puheenvuorossani kertosin. Edustaja Lindtman lainasi Petteri Orpon sanomisia opintotukeen liittyen mutta taisi tarkoituksella tai tahattomasti unohtaa lukea sen loppuosan eli sen, mitä Orpo sanoi, kun kysyttiin ”entä opintotukea”: ”Se kuuluu koulutukseen. Ja nyt ei ole kyse leikkaamisesta, olemme puhuneet indeksijarruttamisesta. Inflaatiosta johtuen indeksit kohoavat. Kun iso osa julkisista menoista on sidottu indekseihin, se tarkoittaisi sitä, että jarrutettaisiin nykytasolle.” Eli Orpo on täysin rehellisesti puhunut totta. [Vasemmalta: Ei ole!] Eli Lindtmanin ja teidän muiden väitteeltä lupauksen petttämisestä putoaa pohja, kun luetaan se koko kommentti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

12.05 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerrataanpa nyt kokoomukselle uudestaan. Tämä koulutuslupauspetos on erityisen häski siitä syystä, että Petteri Orpo kirjoitti yhteisen blogikirjoituksen Kokoomusnuorten ja Kokoomusopiskelijoiden kanssa, jossa luvattiin, että opiskelijoiden toimeentulo turvataan. Tämän lisäksi

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

hän lupasi, että koulutuksen erityissuojelus koskee myös opintotukea. Häneltä kysyttiin erikseen, koskeeko koulutuslupaus opintotukea, ja hän vastasi ”kyllä”. Eli tässä on kyse siitä, että lupaus on petetty.

Te vastaatte opiskelijoille, että menkää töihin, ottakaa lainaa — tämä tilanteessa, jossa opiskelijat velkaantuvat aivan hurjaa vauhtia. Tämä on sitä paitsi epätasa-arvoista sikäli, että monet opiskelijat valmistuvat pienipalkkaisiin ammatteihin valtavan velkataakan kanssa. Heillä ei välttämättä ole edes varaa lyhentää sitä lainaa sillä omalla palkalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

12.06 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppositio tarttuu koko tästä hyvästä paketista nyt tähän opiskelijoiden toimeentuloon, joka on tutkitusti pohjoismaisesti hyvällä tasolla. Kiitos, edustajat Sillanpää ja Lahdenperä, näistä hyvistä kommentteista. Itsekin olen työskennellyt koko tutkinnon suorittamisen ajan.

Se, että hallitus vahvistaa perusopetusta 200 miljoonalla, on nimenomaan se pohja, mille tulevaisuuden osaaminen rakennetaan. Talokin rakennetaan ensin perusteista lähtien. Hankehummppaa vähennetään ja kolme tuntia lisätään perusopetukseen lukemisen vahvistamiseen sekä matematiikan opiskeluun. Hyvä lukutaito on kaiken oppimisen perusta. Tämä on se, millä me pääsemme takaisin maailman kärkeen ja Suomi nousee.

Myös yltiöpäinen digivimma, josta on tutkitusti aiheutunut lapsille ja nuorille keskittymishäiriöitä, korvataan nyt digiviisaudella. Digitalisaation pitää olla renki eikä isäntä, ja erityisesti lapsia ja nuoria on tässä autettava. [Puhemies koputtaa] Annetaan opettajille riittävät työkalut puuttua näihin ongelmiin. [Puhemies koputtaa] Arvoisa ministeri Henriksen, eikö niin, että hallitus selvittää kännykän käytön rajoituksiin vahvempia kirjauksia, [Puhemies koputtaa] jotta kouluihin saadaan työrauha?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

12.08 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan hyvä, että oppimisen tukea vahvistetaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle, mutta kun henkilöstöpula osaajista on ihan valtavan suuri, niin kysyn: miten tässä onnistutaan, miten tämä tehdään? 11 miljoonaa euroa on aloituspaikkoihin, ja siitä 10 miljoonaa euroa kohdistuu ammatillisiin korkeakouluihin, joissa toki myös tarvitaan sitä lisärahoitusta. Mutta kuinka tehdään tämä varhaiskasvatuksen opettajien paikkojen nosto, jos sinne yliopistoille jää vain miljoona näihin aloituspaikkoihin?

Sitten toinen asia. Kulttuurista on puhuttu täällä minun mielestäni huolestuttavan vähän. Parlamentarisesta sovusta ei pidetty kiinni, vaan sinne kulttuurin valtionavustuksiin on tulossa neljän miljoonan euron leikkaus. Minkä takia parlamentaarinen sopu oli tässä yli käveltävissä?

Ja vielä tästä nuorisotyöstä. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta kohdistuvat juuri niihin hauraimmassa asemassa oleviin nuoriin. Siellä ei ole tarkoituksaan tavoittaa massoja, vaan on tarkoitus tavoittaa juuri ne nuoret, jotka tarvitsevat eniten apua ja tukea. Sen takia se leikkaus on minun mielestäni tässä kohtaa aivan väärä suunta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

12.09 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nykyinen hallitus lähti erittäin vaikeasta tilanteesta. Me lupasimme pelastaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan, ja se tarkoittaa sitä, että valtion menoissa pitää olla säästäväisiä. Tässä vaikeassa tilanteessa tulee erittäin hyvät panostukset koulutukseen: 274 miljoonaa euroa enemmän kuin edellinen hallitus laittoi koulutukseen. Se on hyvä asia. Uskon, että kun paneudutte tuohon budjettiin, niin moni puheenvuoro olisi toisin.

Tämä ammattikorkeakoululeikkaus, mistä te puhutte, on teidän itse säätämänne laki, jossa säädettiin niin, että ne korvaukset, harjoittelukorvaukset, maksaa ammattikorkeakoulujen sijasta sosiaali- ja terveysministeriö. Eli siinä ei ole kysymys hallituksen tekemästä leikkauksesta.

Hyvä uutinen, ehkä paras, oli tänään se, että oppimisen tuen järjestelmän uudistamisen valmistelu on aloitettu ja saamme syksyllä 25 sen sitten käyttöön. Toivon, että ministeri tästä vielä enemmän kertoisi.

Myöskin se on mainiota, että hallitusneuvotteluissa sovimme, että kun valmistavan perusopetuksen valtionrahoitus on ollut vuoden pituinen — itse pidensin sen opetusministerinä [Puhemies koputtaa] puolesta vuodesta vuoteen — niin nyt on mahdollista, että sitä saisi myös kaksi vuotta, [Puhemies koputtaa] kun kunnat järjestävät tätä valmistavaa opetusta. Voisiko opetusministeri tätä vielä avata? [Puhemies koputtaa] Tämä oli erittäin hyvä kirjaus hallitusohjelmassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

12.10 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tähän harjoittelumaksuun varattiin 12 miljoonaa viime hallituskaudella sen vääryyden korjaamiseksi, että yliopisto-opinnoissa harjoittelua suorittavista se maksettiin ja valtio hoiti nämä maksut mutta ammattikorkeakoulupuolella tällaista etuutta ja mahdollisuutta ei ollut. Se on korjattu viime hallituskaudella. Toivon, että tämä hallitus ei romuta tasa-arvoa tästä, joka nimenomaan viime kaudella korjattiin.

Koska koulutus ei ole hallitusohjelman massaleikkausten kohteena, niin nämä pienet, miljoonien ja kymmenien miljoonien säästöt tuntuvat ideologisina valintoina heikentävän sivistyksen tarjontaa erityisesti maaseutupaikkakunnilla ja tutkintotodistusten ulkopuolella. Itsekin kansalaisopistossa opettaneena tunnistan, että leikkaus sieltä on leikkaus esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevalta nuorelta, kielitaidottomalta maahanmuuttajalta tai ikäihmisten sivistyspalveluista. Millä tavalla hallitus tulee paikkaamaan [Puhemies koputtaa] näitä sivistysvajeita ja huolehtimaan siitä, että vapaan sivistystyön kasvatus tässä maassa on korkealla tasolla?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Otamme vielä yhden puheenvuoron, ja sen jälkeen ministereillä on mahdollisuus vastata. Sen jälkeen jatkamme debattia. — Ledamot Andersson, Otto.

12.12 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Edustaja Ovaska totesi tässä aikaisemmin hyvin, että koulupuolella on ollut liikaa hankkeita, ja kysyi myös, miten hallitus aikoo oikeasti perusopetuksen tilannetta edistää. Se vastaus siihen on, että hallitus ei nimenomaan keksi uusia hankkeita vaan takaa sen opettajien erittäin

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

paljon toivoman työrauhan lisäämällä vähimmäistuntimäärää. On hyvä, että ministeri Henriksson tuo sen vuonna 2025 tänne eduskuntaan.

Sitten toinen tärkeä asia. Vietimme eilen kansainvälistä tyttöjen päivää, ja tänä vuonna teemana oli tytöt ja urheilu — se, että urheilu olisi syrjinnästä vapaa. On erittäin hyvä, että hallitus haluaa varmistaa, että harrastaminen olisi jokaiselle turvallista. Arvoisat ministerit, voisitteko hieman enemmän avata, miten hallitus yleensä edistää liikkumista ja erityisesti tätä turvallista harrastamista jokaiselle? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

12.13 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on tullut monta kysymystä, ja yritän nyt vastata niihin.

Englanninkielisestä koulutuksesta: OKM:ssä on tällä hetkellä käsittelyssä yli 30 hake-
musta oikeudesta järjestää ammatillisia tutkintoja englannin kielellä. Näitä nyt käsitellään, ja tavoitteena on laajentaa englanninkielistä koulutustarjontaa työvoimapula-alojen osaamistarpeisiin vastaamiseksi. Elikkä tämä on käynnissä.

Englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta: Olen asettanut työryhmän valmistelemaan lukiokoulutusta ja ylioppilastutkinnon kehittämistä hallitusohjelman kirjausten perusteella. Tarkoitus on, että uudistus saataisiin tehtyä niin, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tulisi mahdolliseksi elokuussa 2026 opintonsa aloittaville opiskelijoille.

No, sitten tästä ammatillisesta koulutuksesta.

Ledamot Norrback frågade om yrkesutbildningen och varför man inte nu talar om det. Det kan man faktiskt fråga sig. Yrkesutbildningen är otroligt viktig.

Elikkä ammatillinen koulutushan on äärimmäisen tärkeää, ja myös siellä tullaan tekemään uudistus, joka koskee ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää. Se uudistustyö on käynnistynyt. Siinä on ajatuksena se, että tulevaisuudessa vahvistetaan sitä otetta, että saadaan ammattiopistot tekemään myös sellaista työtä, joka johtaa siihen, että nuori saa sen työpaikan. Erittäin paljon ja hyvää työtä tehdään tänä päivänä meidän ammatillisessa koulutuksessa. Eilen vierailin myös oppisopimuskoulutustilaisuudessa, jossa vietettiin oppisopimuskoulutuksen satavuotisjuhlaa. Sekin on tosi tärkeä tie, kun mietitään, miten nuori pääsee eteenpäin. Myös oppisopimuskoulutukseen hallitus panostaa.

Aikuiskoulutustukeen voisin kommentoida sen verran — sehän kuuluu työministeri Satoselle, se ei ole OKM:n pöydällä — että voidaan sanoa näin, että myös me olemme tietoisia tästä problematiikasta. Sen takia on asetettu työryhmä, jossa on työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön ihmisiä, jotka nyt myös etsivät tähän hyvän ratkaisun. Myös tutkintokoulutuksen työelämärelevanssin vahvistaminen on tärkeää. Erityisesti tarvitaan nyt toimia myös jatkuvaan oppimiseen nimenomaisesti tutkintoa pienempien osaamiskokonaisuuksien tarjonnan kehittämiseksi, ja myös tätä me nyt teemme.

Sitten olisi ollut paljon sanottavaa vielä kiusaamisesta ja niin edelleen, mutta palataan, jos aikaa vielä jää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

12.17 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Palaan vielä niihin kysymyksiin, joihin en ehtinyt tuossa ensimmäisessä vastata, ja tuli joiltakin hieman lisäkysymyksiäkin.

Yksi kysymys koski kulttuurin ja luovien alojen kasvua. Kuten tuossa esittelypuheen vuorossanikin totesin, niin nyt lähdemme tekemään kulttuuripoliittista selontekoa ja sen ohessa myös poikkihallinnollista kasvustrategiaa. Konkreettinen keino on ollut — ja toivon, että pystymme sitä myös jatkamaan — tämä av-kustannusten tuotantotuki. Sille on toki myös ensi vuoden talousarviossa rahaa varattuna. Tämä on ollut erittäin kannustava keino, ja tuotantoja on Suomeen sillä saatu. Tämähän maksetaan jälkikäteen, joten lisärahoitukselle on ehdottomasti tarvetta. Sinällään tämäkin asia kuuluu elinkeinoministerin alaisuuteen, mutta jatkamme työtä.

Sitten vielä kysyttiin läpäisystä. Joo, on aivan totta, että meillä tällä hetkellä on tilanne se, että vaikka aiempien uudistusten myötä korkeakoulutukseen pääsy on nopeutunut noin kahdella vuodella, edelleen meillä valmistutaan korkeakouluista, jos verrataan vaikkapa Eurooppaan, keskimääräistä vanhempina. Tämän vuoksi on kiinnitettävä huomiota myös siihen, kuinka meillä nuoret läpäisevät koulutuksen ja kuinka saadaan kohdennettua niitä korkeakoulutukseen kohdennettuja määrärahoja entistä enemmän siihen, että nuoret, ensimmäistä korkeakoulutuskintoa suorittavat pääsisivät nopeammin korkeakoulutukseen. Tähän nyt valmistellaan toimenpideohjelmia, jossa yhtenä elementtinä varmasti ovat myös korkeakoulujen rahoitusmallit ja niiden kannustimet.

Sen lisäksi kysyttiin koulutuksen ja työelämän segregaatiosta, ja tämä onkin erittäin hyvä kysymys. Tässä voi jo sanoa, että on oikeastaan kahdentyyppistä segregaatiota: meillä tällä hetkellä sukupuolittuu paitsi koulutustaso valitettavan voimakkaasti niin, että tytöt korkeakouluttautuvat ja kouluttautuvat pidemmälle kuin pojat keskimäärin, ja toisaalta sitten edelleen on alakohtaista segregaatiota erittäin voimakkaasti. Tässä on erittäin tärkeää erityisesti opinto-ohjaus mutta myös kaikki opettaminen niin siellä peruskouluissa, toisella asteella kuin sitten korkea-asteella, niin että voidaan luoda sitä mahdollisuutta ja tunnetta, että kaikki alat ovat molempien sukupuolien saavutettavissa.

Vielä, kun on ihan pieni hetki aikaa, kommentoin myös tätä harjoittelukorvausta ammatikorkeakouluissa. Se ei ole lakkaamassa. Sen maksatus siirretään STM:n puolelle. Eli harjoittelukorvausta jatkossakin ammattikorkeakouluissa tehdyistä harjoitteluista maksetaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

12.20 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Menen ensin siihen lainapainotteisuuteen, mitä Sarkkinen, Mäkynen, Pekonen ja Kokko kysyivät. Suomi menee samaan suuntaan kuin muutkin Pohjoismaat. Jos katsotaan, mitä on tapahtunut Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa, niin opintotukijärjestelmä menee samaan suuntaan myös Suomessa. Ja on tärkeää, kun katsotaan näitä kokonaisuuksia, että katsotaan myös, mitä tapahtuu meidän naapurimaissa, ja siinä mielessä myös meidän järjestelmä menee juuri siihen suuntaan.

Mutta se, mitä ei löydy muista Pohjoismaista, on tämä hyvitysmalli, mikä meillä on, ja se tarkoittaa sitä, että jos valmistuu ajoissa — se on viisi plus yksi vuotta — niin sitten saa yli kuuden tonnin hyvityksen, ja tämä on merkittävä summa. Tätä järjestelmää ei löydy muista Pohjoismaista. Sen lisäksi meillä on myös ateriatuki. Siihen laitetaan 40 miljoonaa joka vuosi, ja se tarkoittaa sitä, että opiskelijat voivat ostaa lounaan alle kolmella eurolla

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

päivässä, ja tämän tuen arvo on noin 50 euroa per kuukausi jokaiselle opiskelijalle. Mutta on syntynyt tarvetta katsoa tätä kokonaisuutta, totta kai, ja sen takia, kun on noussut myös paljon keskustelua tästä ja paljon haasteistakin, kun puhutaan esimerkiksi myös asumistuesta — mikä ei ole minun pöydälläni, mutta joka tapauksessa — tämä kokonaisuudistus aloitetaan nyt jo syksyllä ja käydään huolellisesti läpi kaikki ne elementit siellä sitten niin, että se oikeasti tukee opiskelijoita paremmin kuin nyt, kun välttämättä se yleinen asumistuki ei ole opiskelijoille se paras mahdollinen tukimuoto.

Sitten näihin koulumatkoihin. Niihin laitetaan nyt enemmän rahaa kuin aikaisemmin, 104 miljoonaa.

Ja sitten tuli edustaja Heinoselta kysymys tästä verovähennyksestä. Tämä selvitetään, siis se, että voidaan antaa rahaa ei vain taiteen puolelle vaan myös urheilupuolelle. Tämä selvitetään, koska tarvitaan uusia menetelmiä ja tarvitaan myös yrityksiä mukaan osallistumaan tähän urheilutoimintaan vielä enemmän kuin tänä päivänä.

Nikkanen kysyi siitä, pystytäänkö antamaan lisärahaa kunnille. OKM myöntää avustuksia valtakunnallisille toimijoille ja järjestöille, mutta löytyy myös semmoinen seuratuki, ja se menee paikallisille seuroille.

Sitten vielä tästä nuorisotyöstä sen verran, että etsivä nuorisotyö on edelleenkin erittäin tärkeä muoto ja myös tämä nuorten työpajatoiminta, koska jos on kyse etsivästä nuorisotyöstä, niin se on nimenomaan näin, että mennään kotiin nuorten kanssa ja autetaan heitä syömään aamiaista, saamaan vaatteet päälle ja menemään kouluun. Se on tällä tasolla, ja edelleen panostetaan siihen. Ja nyt, vaikka näitä leikkauksia tulee, niin kuin minä sanoin viimeksi, palataan siihen samaan rahoitustasoon kuin ennen korona-aikaa. [Puhemies koputtaa] Jatketaan sitten myöhemmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

12.23 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osamistason noston edistämiseksi hallitus on päättänyt leikkaamaan yli 20 miljoonaa euroa vapaasta sivistystyöstä. Rahoituksen vähennys on noin 14 prosenttia momentilta. Vapaan sivistystyön sektorilla toimii 291 oppilaitosta, jotka järjestävät yli miljoonalle suomalaiselle vuosittain koulutusta. Nämä rahoitusleikkaukset vaarantaisivat suomalaisten yhdenvertaiset mahdollisuudet jatkuvaan oppimiseen. Otan esimerkin Savonlinnasta. Meillä on kaksi kansanopistoa, kansalaisopisto, kesäyliopisto ja urheiluopisto. Hallitus on nyt toimillaan leikkaamassa näiltä kaikilta. Alueellisesti tämä johtaa kasaantuviiin säästöihin ja kerrannaisvaikutuksiltaan peruuttamattomaan tuhoon oppilaitosverkostossa. Onko hallitus tiedostanut vapaan sivistystyön leikkauksien kerrannaisvaikutukset ja vaikutukset alueiden elinvoimaisuuteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

12.24 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli tärkeää, että ministerikin toi esiin, että tämä ammattikorkeakoulujen 12 miljoonan leikkaus ei ole leikkaus vaan se on siirto sinne STM:ään.

Sitten tähän korkeakoulutukseen, johon hallitus panostaa historiallisin päätöksin. Olin viime kaudella itsekkin tässä parlamentaarisessa tki-työryhmässä, ja kiitos kollega Mäky-selle sen työryhmän vetämisestä — se olikin ainoa oikeasti ja aidosti parlamentaarinen toi-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

mintaryhmä. Sieltä poimintoja tk-kohdennuksiin: muun muassa Business Finlandin myöntövaltuuksiin lisää 92 miljoonaa euroa, Suomen Akatemian myöntövaltuuksiin 55 miljoonaa euroa, joista lippulaivaohjelmaan 40 miljoonan euron lisärahoitus. On tärkeää myöskin, että hallitus panostaa tähän EU-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen. Se oikeasti ja aidosti tuo tänne meille myöskin lisärahoitusta ja mahdollisuuksia.

Myös ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen indeksit toteutetaan täysimääräisesti. Ja mitä tämä tarkoittaa? Ammattikorkeakouluille se tarkoittaa ensi vuodelle lisää 20 miljoonaa euroa ja yliopistoille yli 41 miljoonaa euroa. Nämä jos jotkut ovat panostuksia siihen koulutukseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

12.26 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä kun tätä koulutuksen kunnianpalautuksen pingisottelua on seurannut, niin kyllä tulee mieleen se, että ehkä meidän olisi hyödyllisempää harrastaa oikeata pingistä kuin tätä koulutuksen kunnianpalautuksen suhteen käytyä debattia.

Sen sijaan olisi hyvä keskittyä turvallisten tilojen palautukseen ja nimenomaan koulujen suhteen turvallisten tilojen palauttamiseen. Kouluissa on paljon riitelyä, kiusaamista ja väkivaltaa — onneksi todella ehkä saman verran kuin aina ennenkin, mutta jokainen tapaus on liikaa, koska turvallinen ympäristö on juuri se, missä lapsi ja nuori oikeasti oppii ja kehittyy.

Meillä on Suomessa käytössä verso-sovittelujärjestelmä ja -malli. Useissa kouluissa siitä on saatu hyviä tuloksia, ja kysynkin ministeriltä: Voitaisiinko tätä sovittelumallia viedä vielä syvemmin kouluihin sisään? [Puhemies koputtaa] Kannatan todella pehmeitä keinoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

12.27 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pidän ensiarvoisen tärkeänä hallitusohjelman kirjausta siitä, että hallitus lisää peruskoulurahoitusta 200 miljoonalla eurolla vaalikauden loppuun mennessä.

Peruskoulujen oppimistulokset ovat nimittäin heikentyneet hälyttävästi koko 2000-luvun ajan, ja tähän on saatava muutos. Tämä hallitus tekee mittavia satsauksia osaamistason nostoon perusopetuksessa, jossa opetuksen vähimmäistuntimäärää kasvatetaan 2—3 vuosiviikkotunnilla. Tämä tarkoittaa siis lisää tunteja perusasioiden, kuten luku-, kirjoitus- ja laskutaidon, vahvistamiseen.

Tämän lisäksi hallitus toteuttaa osaamistakuun, jonka tavoitteena on varmistaa jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle riittävät perustiedot ja -taidot jatko-opintoihin. Tällöin toiselle asteelle ei päätyisi nuoria, joilla ei ole minkäänlaisia edellytyksiä siellä selviämiseen joko taitojensa tai muiden haasteiden takia. Suomalaisten osaamistaso on käännettävä nousuun, ja ensimmäisenä on laitettava pohja — siis peruskoulu — kuntoon. Peruskouluihin panostaminen on Suomen tulevaisuuteen panostamista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

12.28 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen OKM:n valtionosuuksiin kohdistamat leikkaukset osuvat kohtuuttomasti taide- ja kulttuurialan itsensäyöllistäjiin, jotka tekevät jo tällä hetkellä pätäkä- ja silpputöitä erittäin epävarmassa tilanteessa. Alan itsensäyöllistäjien sosiaali- ja työttömyysturvassa on jo nykyisellään ongelmia, ja tämä itse asiassa tunnistetaan myös hallituksen ohjelmassa. Mutta mitä te teette? Te itse asiassa leikkaatte rajusti sosiaaliturvan puolelta, ja nyt OKM:n valtionosuuksia ollaan leikkaamassa niin, että erityisesti taide- ja kulttuurialan vapaan kentän toimijoiden toimintaedellytykset heikkenevät katastrofaalisesti. Lisäksi olette nostamassa kulttuuri- ja tapahtuma-alan alvia, mikä näkyy varmuudella kulttuurin kuluttamisessa. Onko jatkossa kaikilla mahdollisuus päästä kulttuurin piiriin omasta tulotasosta riippumatta? Miten siis, ministeri Multala, aiotte välttää sen, että teidän politiikkanne ei näivetä taide- ja kulttuurialan ydintä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

12.29 **Mika Poutala kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän viikon budjetit keskustelujen keskellä on todella iloista kuunnella tätä keskustelua tänään, koska nyt panostetaan liikuntaan, urheiluun, koulutukseen ja nuorison kohdalla pienestä vähennyksestäkin huolimatta tehdään hienoa työtä — kiitos siitä ministereille. Erityisen iloinen olen näistä Suomi liikkeelle -kirjauksista, joita sain itsekin olla hallitusneuvotteluissa kirjaa-massa. Ongelma on se, että suomalaisten fyysinen kunto on jo vuosikausia mennyt huonompaan suuntaan, ja se ei ainoastaan vaikuta meidän hyvinvointiin ja terveyteen vaan on myös vaara puolustukselle ja turvallisuudelle. Tulevina vuosina valitettavasti liikunnan rahoitus tulee laskemaan suunnitelmien mukaan, ja olenkin erittäin iloinen kuullessani ministeri Bergqvistin lausumana, että verovähennysoikeuden selvittämistä liikunnan ja urheilun lahjoituksille aletaan panemaan toimeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

12.31 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn tähän edustaja Poutalan puheeseen. Me tykkäämme täällä puhua paljon esimerkiksi sote-palveluiden rahoituksesta, ja ihan aiheesta. Pieni kehityskohde ehkä löytyy juuri tästä ennalta ehkäisevistä toimista keskustelemisesta ja siitä, mitä me niiden eteen teemme. Liikunta, liikunnallinen elämäntapa, on mahdollisuus, jota pitäisi hyödyntää entistä enemmän monien ongelmien taklaamiseen. Kuitenkin koen, että keskustelu liikunnasta on vähän kritiikitöntä, menee liian helpolla tässä salissa läpi. Siksi kysynkin ministeri Bergqvistiltä seuraavaa: Lupaatteko, että liikunnan rahoitus pysyy koko hallituskauden ajan tällä 165 miljoonan euron tasolla? Minä koen, että se on se minimitaso, sitä voidaan kasvattaa. Ja mitä tarkoittaa paljon mainostettu poikkihallinnollisuus? Sitäkö, että liikenneministeriön 3,5 miljardista menee 3 miljoonaa euroa pyöräilyn ja kävelyn investointiohjelmaan? Ja viimeinen, tärkein kysymys: pitääkö se lupaus, [Puhemies koputtaa] että saadaan pallo äitiyspakkaukseen? — Kiitos. [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

12.32 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran tässä alkuun palaan vielä tähän kokoomuksen koulutuslupauksen pettämiseen, että kyllä täällä nyt pari viikkoa ennen vaaleja Helsingin Sanomien otsikko kertoo: ”Kokoomus perääntyy opiskelijoita koskevista leikkauksista. Kokoomus ei siirtäisi opiskelijoita takaisin erillisen asuinalueen piiriin eikä pienentäisi opintorahan vuotuisia korotuksia.” Näin täällä kokoomus kertoi pari viikkoa ennen vaaleja opiskelijoille. Että se siitä.

Puhemies! Hyvä, että täällä tuli myös tämä kulttuuri puheeksi. Myös itse olen huolissani siitä, että tätä rahoituspuhjetta lähdetään nyt pienentämään huolimatta tästä parlamentaarisesta kehityksestä. Ministeri Multala, tämä on tärkeää: Me eilen ministeri Rydmanin kanssa ollessa keskustelimme tästä av-alan tuotantokannustimesta, ja siellä todettiin, että tässä on vaaka- ja kasvutalouden tulevaisuus, ja hän kertoi, että yritetään etsiä rahoitusta. Sitoutuuhan hallitus nyt siihen, että se rahoitus löytyy, sillä sen alan kannalta on äärimmäisen tärkeää, että siellä nyt tulisi varmuus, että tämä voisi jatkua? Tämä on suuri virhe, jos tämä poistuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

12.33 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Minä nyt palaan tuohon etsivään nuorisotyöhön ja nuorisotyöhön ylipäätään. Tässä on nyt ollut tuloksin eroja näistä asioista. Kuten tässä ministerikin aiwan oikein sanoi, niin palataan siihen koronaa edeltävään aikaan. Siellä on ollut näitä määräaikaistuksia, jotka nyt aiwan oikeasti sitten päättyvät, niin kuin pitääkin, kun määräaikaistuksia on asetettu. Etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan tulee plus 5 728 000, ja se on siirto momentilta 29.90.50. Siellä on myös koulu- ja oppilaitosnuorisotyö, 3 miljoonaa. Sitten kun näitä määräaikaistuksia poistuu, niin se on plus 7 548 000 eikä miinusta. Nämä ovat todellakin edellisen hallituksen määräaikaistuksia asettamia asioita. Te tiedätte tämän asian, [Veronika Honkasalon välihuuto] mutta te laitatte ne leikkauksiksi, ja näin ei ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

12.34 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä oli puhetta korkeakoulupaikoista. Tiedetään se, että korkeakoulupaikat ovat yksi merkittävä tekijä, millä pystytään suomalaisten koulutustasoa nostamaan. Todellakin edellisellä hallituskaudella tuli 12 000 uutta korkeakoulupaikkaa — eli 12 000. Olisin kysynyt tästä, että kun nyt on 11 miljoonaa tulossa seuraavalle vuodelle ja 40 miljoonaa koko kaudelle, niin minkä verran sillä näitä uusia korkeakoulupaikkoja saadaan.

Sitten nostaisin vielä sen, että merkittäviä uusia koulutusohjelmia viime vuosien aikana on avattu: Jyväskylään, Itä-Suomeen ja Turkuun diplomi-insinöörikoulutuksia, Helsinkiin terveystieteitä, Kainuuseen sosionomikoulutusta, Ouluun psykologikoulutusta, Tampereelle ja Lappiin erityisopetusta. Eli koko Suomen koulutustasosta, uusista koulutuspaikoista, on huolehdittu — todella merkittäviä panostuksia. En ollut täällä salissa, en tiedä, mistä puolueesta on ollut ministeri, mutta vaikuttaa erittäin hyvälle työlle. Olisin kysynyt: onko tulossa uusia koulutusohjelmia nyt uuden hallituksen toimesta eri puolille Suomea? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

12.35 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Rahoituksen puolelta pari huomiota.

Ensinnäkin on hyvä, että tähän EU:n vastinrahoitukseen kiinnitetään nyt huomiota. Toivoisin, että tässä edettäisiin aika pian, koska tämä on ollut semmoinen instrumentti, mikä on jäänyt käyttämättä. Mutta paljon on nyt ajankohtaista tarjolla.

Mitä tulee näihin korkeakoulupaikkoihin, niin hyvä lisäys on myös tämä EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien lukukausimaksujen lisääminen kohti täyskattoellista. Lukukausimaksuthan ovat olleet käytössä jo jonkin aikaa, niille asetettiin minimi, mutta on hyvä mennä sitä kohti, niin että me itse asiassa saadaan myös tuloja. Niitä varoja voidaan käyttää itse laatuun, ja myös tätä kautta saadaan resursseja myös meidän kotimaisen osaamistason nostoon. Tämä myös palvelee sikäli tavoitettaan, että se tuo tietynlaista vastikkeellisuutta tähän — ei voi olla niin, että me ollaan myös ilmainen koulutuksen tarjoaja — ja myös näihin oleskelulupiin tiettyä kriteeriä.

Mutta kysyisin tästä asiasta, että hallitus on vastapainoksi nostanut myös nämä kannustinelementit näille henkilöille jäädä Suomeen, mikä voi olla ihan hyvä, ja on myös tämä apurahajärjestelmä. Mutta siellä on myös se kirjaus näistä nimellisistä hakemusmaksuista. [Puhemies koputtaa] Se selkeyttäisi asiaa ja ehkäisisi perusteettomia hakemuksia. Missä mennään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

12.37 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kertoo panostavansa kasvatus- ja opetusalan veto- ja pitovoimaan. Se on äärettömän tärkeä tavoite, sillä näitä korvaamattomia palveluita ei ole ilman ammattilaisia. Oletteko kuitenkin ottaneet huomioon, että kun samalla toisaalla lisäätte lapsiperheköyhyyttä ja perheiden ahdinkoa, niin se tulee näkymään kuormituksena juuri näiden ammattilaisten työpäivissä? Oletteko ottaneet huomioon, että te leikkaatte asumistukea, joka osuu kaupungeissa juuri näillä aloilla työskenteleviin, kuten päiväkodin lastenhoitajiin tai koulujen koulunkäynninohjajiin? Te tuotte pöytään myös vientivetoisen palkkamallin. Sillä te tuomitsette juuri näiden alojen ammattilaiset ikuisen palkkakuoppaan. Te poistatte aikuiskoulutustuen, joka on ollut näillä aloilla keino kouluttautua lisää ja kouluttautua vaikka erityisopettajaksi, mikä vastaisi tähän oppimisen tuen uudistuksen tarpeeseen. Te heikennätte määräaikaisten opettajien asemaa ja esitätte ensimmäisen sairauslomapäivän palkattomuutta. Onko tämä se linja ja se viesti, jolla te pyritte näiden alojen veto- ja pitovoimaa lisäämään? Kertoisitteko vielä, mikä on se kokonaisuus, mikä on se viesti näille ammattilaisille, että tässä maassa heitä arvostetaan ja heidän työpanostaan halutaan nähdä nyt ja jatkossa vielä enemmän?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

12.38 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä pohjoismainen konteksti tuntuu olevan semmoinen argumentti, johon hallitus vetoaa aina, kun tehdään huonoja päätöksiä, esimerkiksi nyt tämän opintotuen kokonaisuuden suhteen. Kun vedotaan Pohjoismaihin, niin unohtuu esimerkiksi Ruotsin kohdalla mainita se, että siellä itse asiassa valtio myöntää opintolainan ja korkotaso on hyvin alhainen, 0,59 prosenttia tällä hetkellä, kun täällä taas opiskelijat joutuvat ottamaan sitä markkinaehtoista lainaa. Sekin on hyvä muistaa, että näissä järjestelmissä on eroja.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Arvoisa puhemies! Kulttuurista on puhuttu täällä surullisen vähän. On todella hurjaa, että sinne nyt laitetaan se neljän miljoonan leikkaus tilanteessa, jossa ala ei ole toipunut vielä pandemiastakaan kokonaan. Ja sen lisäksi monet näistä työmarkkinaheikennyksistä nimenomaan osuvat sinne prekaariin, kulttuurikentän työntekijöihin, esimerkiksi tämä 12 kuukauden työssäoloehto. Kysyisinkin ministeri Multalalta: millä tavalla pyritte parantamaan [Puhemies koputtaa] taiteilijoiden ja kulttuurityöntekijöiden asemaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyr, olkaa hyvä.

12.39 **Nasima Razmyr sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuriala — todella juuri näin. Ehkä itseäni erityisesti huolestuttaa alvin nosto, joka tulee vasta vuodesta 25, mutta se tulee vaikuttamaan merkittäväällä tavalla kulttuurialaan ja myöskin palveluiden käyttöön.

Kysyisin vielä ministeri Multalalta erityisesti tästä osaamistason nostosta ja siitä tavoitteesta — eli 50 prosenttia — minkä hallitus on asettanut: Koetteko oikeasti, että näillä aloituspaikoilla ja näillä resursseilla tullaan nostamaan meidän osaamistasoa, joka edelleen tällä hetkellä on siellä Chilen tasolla? On oikein, että niitä aloituspaikkoja kohdennetaan erityisesti sellaisille aloille, joilla meillä on valtava työvoimapula tällä hetkellä, mutta sitä puula on alalla kuin alalla, esimerkiksi nyt teknologia-alalla, ja niihin ei valitettavasti ole riittävästi resursseja eikä myöskään aloituspaikkoja.

Myös opiskelijoiden osalta täytyy nyt, arvoisa hallitus, sanoa teille, että elätte omassa kuplassanne, kun sanotte, että opiskelijoita ei ole petetty. Toivon todella, että kohtaatte opiskelijoita, joiden tarpeet ehkä sitä kautta teille paremmin valkenevat, [Puhemies koputtaa] ja se, mitä kautta olette pettäneet heidän luottamustaan, on kyse [Puhemies koputtaa] sitten indekseistä tai on kyse asumistuen leikkauksista ja niin edespäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

12.41 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikunta on lääke hyvin moneen vaivaan. Suomen kansa on nyt heikommassa kunnossa kuin koskaan aikaisemmin sotien jälkeen. Liikkumattomuus on nyt suuri riski ja uhka yhteiskunnalle, yksilölle ja maanpuolustukselle. Kotitalousvähennykseen verrattava liikuntaharrastusvähennys voisi parantaa tilannetta. Arvoisa ministeri, minkälaisiin toimenpiteisiin aiotte ryhtyä juuri tämän asian korjaamiseksi tämän kauden aikana? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

12.41 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos julkisti hiljattain kouluterveyskyselyn ja tutkimuksen koulukiusaamisesta, ja sen mukaan liian moni lapsi tai nuori kärsii kiusaamisesta koulussa tai oppilaitoksessa. Ja tämä on siksi huono asia, että aika monta kertaa tämä jättää elämäntekävän jäljen sitten näihin lapsiin ja nuoriin ja voi pahimmillaan johtaa jopa itsetuhoisiin tekoihin. Sekä koulukiusattujen että koulukiusaajien keskuudessa osallisuuden kokemus on matalampi kuin muilla oppilailla, jotka eivät siis kiusaa lainkaan tai koe tullessaan kiusatuiksi. Ja siksi kysyisinkin opetusministeri Henrikssonilta: mitä ajatuksia tämä tuore ra-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

portti teissä herätti, ja minkälaisilla keinoilla voitaisiin parantaa lasten ja nuorten osallisuuden kokemusta Suomen kouluissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari, olkaa hyvä.

12.42 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmisto voi olla ihan rauhassa: opiskelijat ovat hallituksen toimien jälkeenkin hyvässä asemassa kansainvälisesti vertailtuna.

Olen saanut paljon palautetta siitä, että meillä lapset ja nuoret eivät ole enää koulukuntoisia. Liikunta on yksi sellainen asia, mikä esimerkiksi sekä auttaa masennuksen hoidossa että ennaltaehkäisee masennusta. Ja siksi haluan kiittää ministereitä siitä, että täällä liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan 165 miljoonaa, [Juho Eerola: Se on hyvä!] mikä on 10,2 miljoonaa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa.

Lisäksi täällä panostetaan osaamiseen. On hyvä, että meillä on tavoitteena korkeakoulu-tettujen nuorten aikuisten määrän nostaminen lähelle 50:tä prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

Tämä hallitus todella panostaa sekä [Puhemies koputtaa] nuoriin, lapsiin että [Puhemies koputtaa] vanhempiin opiskelijoihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

12.44 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisat ministerit! Täällä tulivat nämä EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevat opiskelijat edustaja Puiston puheenvuorossa esille, ja ehkä näistä lukukausimaksuista voisin olla eri mieltä, mutta en mene siihen.

Olen saanut viestejä ammattikorkeakoulujen opettajilta, että juuri nämä opiskelijat ovat pulassa, ja heistä on kaavailtu myöskin pelastusta sote-sektorin työvoimapulaan. Mutta työtä ei löydy, koska kielitaitovaatimukset ovat niin kovat, eli esimerkiksi oma kielitesti alalle voisi olla hyvä idea. Toinen asia on se, että siellä koulutautuu nyt tohtoreita ja lääkäreitä lähihoitajiksi ja hoiva-avustajiksi. En suinkaan vähättele näitä ammatteja, vaan haluaisin vain nostaa huoleni siitä, että nämä koulutetut ammattilaiset oikeasti tekisivät sitten sitä työtä, missä heidän koulutuksensa ja osaamisensa ovat. Mitä näille pätevyitymispoluille tässä maassa on tehtävissä, saisinko tähän joitakin vastauksia.

Ja ihan nopeasti... — No, en ehdi enää mennä siihen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja, ledamot Andersson, varsågod.

12.45 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Mielestäni oli hyvä, että edustajat Norrback ja Kemppi nostivat esille erityisesti tätä ammatillista koulutusta, toisen asteen ammatillista koulutusta. Se on jäänyt liian vähälle keskustelulle tässä.

Tiedämme, että moni yritys kärsii huutavasta työntekijäpulasta ja monessa yrityksessä olisi erityisesti tarve ammatillisesti koulutetulle osaavalle työvoimalle. Hallitusohjelmassa on sovittu, että ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja elinkeinoelämän yhteistyötä syvennetään, ja mielestäni tämä on erittäin tärkeää, jotta voidaan myös alueellisesti ja paikallisesti paremmin kohdistaa juuri siellä olevaan työvoiman tarpeeseen. Siinä voittavat niin

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

yrietykset kuin myös koulutukseen osallistuvat, koska sillä tavalla myös luodaan paremmat mahdollisuudet työllistyä paikallisesti. Kysyisin: miten tätä yhteistyötä voidaan käytännössä tehostaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

12.46 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle siitä, että panostatte perustaitojen osaamiseen ja oppimisen tukeen, jotka molemmat ovat asioita, joihin sivistysvaliokunta viime kaudella kiinnitti huomiota tehden niistä muun muassa useita lausumia ja kannanottoja. Toivonkin, että ministerillä on aikaa näihin perusteellisesti tutustua. Teimme paljon työtä niiden kanssa. Ikävä kyllä tätä hyvää tavoitetta heikentää muun muassa tämä kuntien valtionosuuksien indeksijarru, joka ei ole vähämerkityksellinen. Se tarkoittaisi esimerkiksi noin 400 opettajan työpanosta.

Tämä lähes 20 vuotta jatkunut osaamistason lasku vaatii toimia ja vahvempia toimia myöskin nykyiseltä hallitukselta. Se ei tule hetkessä nousemaan. Täällä mainittiin Marinin hallituksen perintö hiukan ikävässä sävyssä, ja senpä takia haluankin täällä nyt vielä keran kertoa, että Marinin hallitus vahvisti koko koulutuspolkua kaikilla asteilla. Oppivelvollisuus uudistuksella taataan vähintään toisen asteen tutkinto kaikille, varhaiskasvatukseen palautettiin pienemmät ryhmäkoot ja täysi oikeus varhaiskasvatukseen, saatiin aikaan kolmiportainen tuki sinne, lisättiin vaka-opettajien aloituspaikkoja ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Nyt ikävä kyllä näyttää siltä, että Orpon hallitus ei kyllä tule pääsemään lähellemkään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

12.47 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ollut hyvää keskustelua, ja haluaisin tähän loppuun vielä muistuttaa, että Suomessa saa ilmaiset opinnot kautta linjan, ja se on mahdollisuuksien tasa-arvon kannalta tärkeää. Vaikkapa tehdastyöläisen lapsesta voi Suomessa tulla ihan mitä vain, se ei ole maailman mittakaavassa itsestäänselvyys.

Puhemies! Kuitenkin jokaisen on pystyttävä joustamaan ja tekemään töitä unelmiensa eteen. Kaikki ei voi tulla pöytään kuin manulle illallinen — aivan kuten äsken edustaja Furuholmille puheenvuoro. Vastuuta on kyettävä ottamaan myös itsestään, ja tässä korostan myös vanhemmuuden merkitystä oppimistuloksissa. Tässä näen myös hyvän paikan hallitus—oppositio-yhteistyölle: miten saamme kodit paremmin mukaan lasten koulunkäyntiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

12.48 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ymmärrettävästi opiskelijat ovat tällä hetkellä kohtuullisen huolissaan omasta toimeentulostaan, koska hallituksen omienkin selvitysten pohjalta nämä hallituksen etuisuusleikkaukset juuri heihin kohdistuvat. Tietenkin kun opiskelijoiden toimeentulo laskee, niin paine hyödyntää opintolainajärjestelmää kasvaa, ja nyt kun tiedämme, että tänä päivänä korkomaaailma on ihan toinen kuin vaikkapa muutama vuosi taaksepäin, niin se aiheuttaa varmasti huolta. Senpä takia olisin kysynyt itse asiassa vastuuministeriltä, kun tuossa kävitte läpi tätä opini-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tososiaalisten etuuskien kokonaisuutta ja ihan oikein huomaisitte, että muihin Pohjoismaihin verrattuna meillä on käytössä tämä opintolainahyvitysjärjestelmä, joka viimeiset kymmenisen vuotta on ollut toiminnassa. Itse asiassa jo keväällä valtiovarainministeriökin tätä hieman duubioi, onko se kustannuksiltaan ja tehokkuudeltaan järkevin tapa vai olisiko järkevämpää sitoa itse asiassa tämä opintolainojen takaisinmaksu siihen työllistymiseen, jolloin se nimenomaan turvaisi niiden opintolainoja, jotka syystä tai toisesta korkeakoulutuksen jälkeen eivät pääse työmarkkinoille. [Puhemies koputtaa] Mitä mieltä ministeri on tällaisesta muutoksesta, joka muissa maissa on itse asiassa otettu käyttöön?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska ministerit joutuvat poistumaan tasan kello 13, joudumme nyt päättämään tämän debatin ja siirtymään ministereiden vastauspuheenvuoroihin. — Ministeri Henriksson, noin kolme minuuttia.

12.50 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos kaikille edustajille siitä, että olette todella kiinnostuneita siitä, että Suomi pärjää koulutuksen alalla ja että me luodaan hyvät puitteet jokaiselle oppilaalle — näin minä tämän keskustelun ymmärrän.

Hallitus panostaa nyt koulutukseen. Me panostetaan tällä hallituskaudella 200 miljoonaa euroa lisää: nostetaan osaamistasoa, luodaan työrauhaa kouluihin, perusopetuksen tuntimäärää lisätään 2—3 vuosiviikkotunnilla, vahvistetaan lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen taitoja ja luodaan sitä kautta polku jokaiselle nuorelle päästä eteenpäin toiselle asteelle ja sieltä sitten eteenpäin. Ensi vuonna tulee tasa-arvorahaa noin 50 miljoonaa lisää ja myös lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen panostetaan, jotta oppimisen tukea saadaan vielä paremmaksi siellä.

Koulukiusaamisesta on tullut monelta kysymyksiä. Otan koulukiusaamisen hyvin vakavasti. Tiedän itsekkin, että koulukiusaaminen jättää lapsiin ja nuoriin ihmisiin sellaisia arpia, jotka voivat kestää koko elämän. Sen takia koulukiusaamiseen on suhtauduttava hyvin vakavasti jokaisessa koulussa, jokaisessa kunnassa, ja tässä me tarvitaan moniammatillista yhteistyötä. Kiusaamista tai väkivaltaa ei voida missään muodossa hyväksyä, ja epäasialliseen käytökseen tulee aina viipymättä puuttua. Nythän on niin, että koulukiusaaminen ei kuitenkaan rajoitu vain kouluun vaan sen ehkäiseminen on koko yhteiskunnan asia, ja sen takia tässä tarvitaan myös perheet, lähiyhteisöt mukaan. Tarvitsemme myös lisää yhteistyötä vastuutahojen — koulujen, lastensuojelun ja poliisin — välillä, ja tässä hallitus muun muassa hallitusohjelmassa nostaa tätä niin kutsuttua Etelä-Karjalan mallia. Sitä voi myös muualla Suomessa soveltaa.

Koulujen työrauhan edistämisessä ei ole siis kyse vain oikeudellisista keinoista, vaan siinä on kyse myös siitä, että saadaan toimintakulttuuri sellaiseksi, että jokaisessa koulussa pystytään ehkäisemään kiusaamista enemmän kuin tänä päivänä, ja hallitus ottaa tämän asian hyvin vakavasti.

Tästä vapaasta sivistystyöstä vielä sen verran, että hallitus pitää vapaata sivistystyötä erittäin tärkeänä osana myös koulutusjärjestelmää. Vapaassa sivistystyössä hankittu osaaminen voidaan myös viedä Opetushallituksen ylläpitämään kansalliseen opintosuoritusten rekisteriin. Me panostamme myös oppivelvollisten mahdollisuuksiin tähän nivelvaiheeseen koulutukseen vapaassa sivistystyössä niin, [Puhemies koputtaa] että sitä myös vahvistetaan nyt kolmella miljoonalla. Nämä leikkaukset, jotka vapaaseen sivistystyöhön tulevat, eivät koske kotouttamista, ne eivät koske sitä puolta vapaasta sivistystyöstä, vaan on kyse

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

siitä, että kunnat [Puhemies koputtaa] joutuvat miettimään niitä maksuja, jotka koskevat harrastustoimista sivistystyötä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

12.53 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Kiitos aktiivisesta ja hyvästä keskustelusta.

Todella täällä puhuttiin siitä — muun muassa edustaja Kosonen käytti siitä erittäin hyvän puheenvuoron — että kyllä tässäkin, jos käyttää samaa termiä kuin sotien osalta, ”syn-tisten pöydässä” istuvat varmasti kaikki siinä mielessä, että sinä aikana, kun puolue toisen-sa jälkeen hallituksessa on ollut, oppimistulokset ovat valitettavasti laskeneet, sieltä vuo-den 2000 alusta lähtien, ja myös koulutustason nousu on pysähtynyt suunnilleen samalla aikavälillä. Tämän kehityksen kääntäminen ei ole helppoa, mutta siinä on lähdeittävä sieltä perustaidoista, peruskoulusta, ja käytävä ikään kuin läpi kaikki koulutusasteet, myös korkea-aste.

Sen vuoksi on myös hyvä huomata, että meillä aloituspaikkoja korkeakouluissa on tällä hetkellä noin 60 000 ja ikäluokan koko on 50 000. Kun tavoitellaan vain sitä, että puolet ikäluokasta suorittaisi korkeakoulututkinnon, niin kaikki näkevät näiden lukujen valossa, että aloituspaikkoja on itse asiassa jo tällä hetkellä riittävästi. Valitettavasti ne eivät vaan kaikki kohdennu ensinnäkään alueellisesti tai alakohtaisesti tarkoituksenmukaisesti tai toi-saalta myöskään vain heille, joilla ei vielä ole korkeakoulututkintoa, vaan meillä on paljon myös päällekkäistä kouluttamista, joka sinällään on hyvä asia: ihmiset haluavat kehittää osaamistaan myös sen ensimmäisen korkeakoulututkinnon jälkeen. Mutta julkisten varo-jen käyttämisen näkökulmasta ja myös sen henkilön oman työelämän näkökulmasta tarkoi-tuksenmukaisempaa voisi olla se, että ensimmäisen korkeakoulututkinnon jälkeen sitä täy-dennyskoulutusta haetaan pienemmistä osaamiskokonaisuuksista, ei välttämättä aina teh-dä uutta samantasoista tutkintoa. Tällöin voisimme vapauttaa korkeakoulutuksen resursse-ja enemmän ensimmäistä tutkintoaan suorittaville nuorille. Tähän on valmisteilla toimen-pideohjelma, ja tämä myös vastauksena muun muassa edustajien kysymykseen siitä, riittä-vätkö rahat aloituspaikkoihin. Tätä ongelmaa ei voida ratkaista pelkkiä aloituspaikkoja lisäämällä, sillä aiemmilla kausilla, vaikka aloituspaikkoja on pystytty lisäämään, niistä yhtään suurempi osuus ei valitettavasti ole kohdentunut ensikertalaisille. Aloituspaikkoja-kin tarvitaan ja niille rahoitusta, mutta se ei ole ainoa ratkaisu tähän kysymykseen. Tämä oli, kuten ensimmäisessä puheenvuorossa totesin, ensimmäinen toimenpide nyt tämän on-gelman ratkaisemiseksi.

Aiemmin täällä kysyttiin turvallisesta harrastamisesta. Kulttuurin puolelle ollaan laajen-tamassa, ja muuhunkin harrastamiseen, ja vakiinnuttamassa tätä Et ole yksin -palvelua, jos-sa voidaan puuttua ja antaa tukea tilanteisiin, joissa on erilaista epäasiallista käyttäytymis-tä.

Edustaja Puisto kysyi EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten maksuista. Se on valmistelussa ja lähtee lausunnoille tämän syksyn aikana, ja hakemusmaksut ovat siellä mukana. Samanai-kaisesti valmistellaan myös kannusteita, joilla kannattaisi jäädä Suomeen töihin korkea-koulututkinnon suoritettuaan.

Edustaja Honkasalo kysyi taiteilijoiden ja kulttuurialan työntekijöiden tilanteesta. Yksi konkreettinen toimenpide, jota nyt selvitetään, on yhdistelmävakuutus. Se on kirjattu hal-litusohjelmaan ja auttaisi erityisesti heitä, jotka tekevät monentyypistä työtä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Vielä edustaja Ohisalolle, [Puhemies koputtaa] joka kysyi valtionosuuksista: Niihin ei ole tulossa leikkauksia, mutta varmaankin hän tarkoitti valtionavustuksia. Niissä todella on kahdensuuntaisia [Puhemies koputtaa] toimenpiteitä. Puolet tulee sieltä, mitä parlamentaarisesti on päätetty, ja se on kohdennettu jakosuhdelain mukaisesti, kuten parlamentaarisesti [Puhemies koputtaa] päätettiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

12.57 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Vielä tästä harrastamisen Suomen-mallista. Se on hyvä malli, siihen panostetaan nyt, mutta on myös tärkeää, että puhutaan rehellisesti. Siellä on vielä myös pieniä vikoja, ja yksi on se, että jos lapsi menee harrastukseen koulun jälkeen, niin maaseudulla hän ei sitten pääse kotiin, koska hän ei sitten voi mennä koulukyydillä kotiin. Ja tämä on iso haaste, mikä meillä on edessämme, kun tiedämme myös, että nämä Move-mittaukset, jotka ovat hyvin huolestuttavia, koskevat nimenomaan lapsia maaseudulla. Sen takia joudumme myös katsomaan tätä, miten voidaan puuttua siihen ja auttaa lapsia myös maaseudulla, niin että he voivat harrastaa kuten muutkin lapset.

Tässä on puhuttu paljon myös liikkumattomuudesta. Se koskee kaikkia ikäryhmiä. Tarvitaan erilaisia toimenpiteitä. Se, että otetaan mukaan myös se, mitä on tapahtunut yrityksissä, ja hyviä menetelmiä sieltä, on erinomainen asia. Tämä tullaan varmasti myös tekemään.

On nostettu esiin myös se, että hyvin pieni osa tytöistä esimerkiksi lukiossa harrastaa. Tämä on iso ongelma Suomessa. Siis meillä on varmasti Euroopan suurin drop out, kun puhutaan harrastamisesta. Tämä on vakava tilanne, ja meidän pitäisi fokusoida siihen, mitä tehdään väärin, kun ne nuoret eivät jää niihin harrastuksiin.

Myös jengirikollisuudesta tuli keskustelua. Se kuuluu ministeri Rantaselle. Nuorisomministerin pitää sanoa vain se, että tarvitaan sekä pehmeitä että kovia keinoja tähän. Mutta yhdenkään lapsen ei kuulu olla vankilassa.

Edustaja Marttila kysyi Ankkuri-toiminnasta. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että tämä on poikkihallinnollinen työ, mitä nyt tehdään. Siihen tarvitaan just, kuten hän sanoikin, poliiseja. Ja juuri sen takia onkin niin tärkeää, että panostetaan siihen, että meille tulee nyt enemmän poliiseja. Nuoretkin saavat tästä apua, ja tämä on hyvä esimerkki siitä, että nuorten asiat ovat kyllä kaikkialla meidän yhteiskunnassamme.

Furuholm kysyi, pitäisikö nyt kaikkien opiskelijoiden mennä töihin. Noin puolet opiskelijoista menee jo nyt töihin. Jos pystyy siihen, se on erinomainen asia. Sitten voi saada hyviä kokemuksia sieltä. Sitten voi myös saada vähän enemmän rahaa, ja tulevaisuuden näkökulmasta se on erinomainen asia, että saa työpaikkoja lisättyä CV:hen.

Sitten edustaja Hänninen kysyi kotitalousvähennyksestä. Kyllä tähän lisätään nyt se, mitä tapahtuu kotona. Siis fysio- ja liikuntaterapia laajennetaan nyt mukaan kotitalousvähennyksen soveltamisalaan.

Edustaja Andersson puhui turvallisesta harrastamisesta. Tämä on yksi niistä tärkeimmistä asioista, mitä meidän aikuisina pitäisi tuoda meidän lapsille ja nuorille, niin että kaikki lapset — tytöt, pojat, kaikki sukupuolet — voivat tuntea olonsa siellä turvallisiksi. Kuten ministeri Multala jo sanoi, meillä on tämä Et ole yksin -palvelu. Se on hyvä palvelu. Myös SUEKilla on oma kanava, niin että pystyy ottamaan yhteyttä. Siinä on matala kynnyks. Sinne koulutetaan ihmisiä, valmentajia, siihen, [Puhemies koputtaa] miten pitäisi teh-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

dä, jos epäasiallista häirintää nousee esiin. Se, mitä sitten tehdään, on ehkä se tärkein — ei vain se, että jos se tapahtuu, vaan se, mitä tehdään silloin, kun se tapahtuu. — Kiitos.

Talman Jussi Halla-aho: Tack till ledamöterna och ministrarna. — Debatten och behandlingen av ärendet avbryts.

Plenum avbryts och fortsätter klockan 16.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 13.02.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 17.01.

Talman Jussi Halla-aho: Nu fortsätter behandlingen av ärende 2 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum.

Till en början har ministrarna Juuso och Grahn-Laasonen båda fem minuter för sitt anförande. — Minister Juuso, varsågod.

17.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheemies! Hallitusohjelmassa on tavoitteeksi asetettu vahva ja välittävä Suomi, joka pystyy turvaamaan kaiken ikäisille sosiaali- ja terveyspalvelut tulotasosta ja asuinpaikasta riippumatta. Hyvinvoinnin perusta on kestävä talous. Hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen, joka edellyttää yhtäältä talouskasvua ja toisaalta rakenteellisia uudistuksia, joita sosiaali- ja terveysministeriössä sekä hyvinvointialueilla ollaan nyt tekemässä.

Nykytilassa korostuvat kriisit, ensin koronapandemia ja nyt sota Ukrainassa ja Israelissa. Kriisit haastavat osaltaan suomalaistenkin hyvinvointia ja elämänlaatua. Koronapandemian aikana yhteiskuntaan kertyi mittava hoitovelka, jonka purkaminen on tämän hallituksen tehtävä. Erityinen haaste on mielenterveyspalveluiden saatavuuden lisääminen, johon hallitusohjelmassa pyritään vastaamaan.

Hyvinvointialueet, joiden rahoitusta käsiteltiin aikaisemmin tiistaina ministeri Ikosen johdolla, aloittivat toimintansa hyvin haastavassa tilanteessa. Hyvinvointialueet kehittävät omaa toimintaansa itsehallintonsa puitteissa. Hallitus ohjaa hyvinvointialueita valtiovarainministeriön johdolla. Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla tehdään tarvittavat uudistukset, jotta hyvinvointialueilla on mahdollisuudet onnistua työssään, keskeisinä palveluverkkoon ja henkilöstön saatavuuteen liittyvät toimet.

Monet haasteista eivät ole ratkaistavissa rahalla, vaan keskeinen ongelma on henkilöstöresurssin rajallisuus. Ammattihenkilölainsäädäntöä on uudistettava siten, että oikeat henkilöt tekevät oikeita asioita ja ammattilaisen työaika saadaan mahdollisimman tehokkaiseen käyttöön. Sote-alan houkuttelevuutta on lisättävä, koska työvoimapula ei koske pelkästään julkista sektoria tai Suomea, ja tilanne tulee pahenemaan entisestään väestön ikääntyessä ja hoivatarpeen kasvaessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesityksellä lisätään sosiaali- ja terveyspalveluiden vaikuttavuutta ja puretaan hoitojonoja. Huomiota kiinnitetään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ja palvelujen saatavuuteen sekä digitalisaation edistämiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan määrärahataso on kehyskauden alussa vuonna 25

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

noin 15,8 miljardia euroa, ja se laskee kehyskauden lopussa noin 15,2 miljardiin euroon. Edelliseen kehyspäättökseen verrattuna määrärahataso laskee noin 160 miljoonaa euroa kehyskauden alussa ja noin 460 miljoonaa euroa kehyskauden lopussa. Määrärahatasoihin vaikuttavat hallitusohjelman mukaiset uudistukset ja tarvearvioiden muutokset.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan osoitetaan hallitusohjelman mukaisesti vuodesta 2025 alkaen toimintamenoja, jonka taso nousee 48,2 miljoonaan euroon vuonna 2027. Säästöt koskevat hallinnonalan kaikkia virastoja ja laitoksia, mukaan lukien Työterveyslaitos ja Kela, sekä koulutuskorvauksia. Säästön kohdennus toteutetaan vuosina 2025—2028 julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä. Lisäyksiä on hallitusohjelman mukaisesti huomioitu vammaispalvelulain tarkentamiseen liittyvää lisäystä vuodesta 2025 alkaen 67,6 miljoonaa ja 2026 alkaen noin 64 miljoonaa euroa. Yhteensä lain voimaantuloon on varattu 100 miljoonaa euroa vuodesta 2025 alkaen.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistamiseen olemme varanneet 35 miljoonaa euroa vuodesta 2025 alkaen, keliakiakorvauksen palauttamisen johdosta miljoona euroa lääkärilausuntojen lisääntymiseen vuosittain, tahdosta riippumattomassa psykiatriassa hoidossa olevien potilaiden oikeusturvan vahvistamiseen olemme lisänneet 0,35 miljoonaa euroa vuodesta 25 alkaen.

Hallitusohjelman mukaiseen investointiohjelmaan kohdennetaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa yhteensä 81,3 miljoonaa euroa vuonna 24, josta 4 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatio-ohjelmaan, 2 miljoonaa euroa kansalliseen terveyden ja hyvinvoinnin ohjelmaan, 3,5 miljoonaa euroa henkilöstön saatavuutta edistävään hyvän työn ohjelmaan, 6,5 miljoonaa euroa ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemiseen sekä 65,3 miljoonaa euroa lääkärin vastaanotto-palkkion Kela-korvauksen korotukseen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän vaikuttavuuden kehittämiseen ehdotetaan 8 miljoonan euron pysyvää määrärahaa ja nuoriin kohdistuvaan erityiseen huolenpitoon 3,2 miljoonaa euroa.

Hallinnonalan osuus valtion talousarvioesityksestä vuodelle 24 on 16,2 miljardia euroa, joka on vajaa viidennes valtion talousarviosta. Se on 134 miljoonaa euroa suurempi kuin vuoden 23 varsinainen talousarvio. Määrärahan kasvu aiheutuu tarvearviomuutoksista muun muassa eläkkeissä sekä hallitusohjelman mukaisten uudistusten toimeenpanosta.

Itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoon osoitetaan vuosittain 0,3 miljoonaa euroa. [Puhemies koputtaa] Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toteuttamaan opiskelijaterveydenhuoltoon ehdotetaan valtion rahoitusta 68,7 miljoonaa euroa, jossa on huomioitu määräaikainen 1 miljoonan euron lisäys opiskelijoiden mielenterveyspalveluiden tukemiseen.

STEA-avustuksiin yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ehdotetaan 383,6 miljoonaa euroa, joka on noin 10 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 23 varsinaisessa talousarviossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa tiedonhallinnassa jatketaan muun muassa Kanta-palveluiden kehittämistä ja tietohallinnon uudistamista. Momentille ehdotetaan määrärahaa 31,8 miljoonaa euroa. Järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kautta tehtävän ruoka-aputyön tuen vakinaistamiseen ehdotetaan 3 miljoonan euron pysyvää määrärahaa. — Ja pahoittelen, että meni vähän yliajalle nyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Juuso. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

17.09 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on elänyt velaksi yhtäjaksoisesti lähes 15 vuotta. Suunnan kääntämiseksi ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi hallitus toteuttaa määrätietoisesti ohjelmaansa ja toimenpiteitä, joilla lisätään työllisyyttä, vauhditetaan talouskasvua ja vahvistetaan julkista taloutta. Suurimman uhan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan keskeisille palveluille ja turvaverkoille muodostaa julkisen taloutemme jatkuva velkaantuminen. Tämä tilanne on kestämaton, ja tähän tarvitaan muutos. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan talousarvioesitys ensi vuodelle sisältää useita Suomea oikealle raiteelle vieviä muutoksia ja uudistuksia, joilla julkisen talouden ja työllisyyden vahvistamisen ohella parannetaan muun muassa hoitoonpääsyä ja lapsiperheiden lapsilisää. Välttämättömät uudistukset ja säästöt on pyritty toteuttamaan niin, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanne on turvattu.

Arvoisa puhemies! Esittelen seuraavaksi tiiviisti sosiaali- ja terveysministeriön ensi vuoden talousarvioesitykseen liittyvät lakiesitykset, jotka ovat vastuullani.

Hallitus esittää muutosta, jolla vältetään lääkekorvausten vuosiomavastuun eli lääkekaton merkittävä nousu vuoden 2024 alusta. Edellinen hallitus lykkäsi kuluvaan vuoden lääkekaton indeksikorotuksen tapahtuvaksi samaan aikaan vuoden 2024 tavanomaisen korotuksen kanssa. Tilanne olisi ollut kohtuuton paljon lääkkeitä käyttävien kannalta, ja tästä syystä hallitus tekee lääkekattoon pysyvän tasomuutoksen. Muutoksen myötä lääkekaton määrä vuonna 2024 on noin 49 euroa alhaisempi kuin se olisi ilman tätä korjausta.

Eduskunnalle on tänään annettu talousarvioon liittyvä esitys, jolla korotetaan lapsilisää. Lapsiperheitä tuetaan korottamalla heti alkuvuodesta lapsilisän yksinhuoltajakorotusta sekä neljännen ja siitä seuraavien lasten lapsilisää 10 eurolla. Huhtikuun alusta alle kolmevuotiaiden lasten lapsilisä nousee 26 eurolla kuukaudessa, ja tämä on tärkeä vauvaperheille. [Li Anderssonin välihuuto]

Samassa esityksessä myös esitetään, että eräät indeksikorotukset jäädytetään vaalikaudeksi. Etuuksien määrät säilyisivät siis vuoden 2023 tasolla. Esitykseen sisältyy kuitenkin perälauta, jonka myötä etuuksien ostovoima voi heiketä korkeintaan noin 10 prosenttia vaalikauden aikana. Heikoimmassa asemassa olevien tilanne on huomioitu rajaamalla jäädytyksen ulkopuolelle esimerkiksi viimesijaisen toimeentulon turvaava toimeentulotuki, eläkkeet, rintamalisät, vammaisetuudet ja elatustuki. Indeksikorotusten jäädyttämisen on arvioitu vahvistavan julkista taloutta enimmillään 383 miljoonalla eurolla ja vahvistavan valtiovarainministeriön arvion mukaan työllisyyttä jopa 22 700 työllisellä.

Toisessa eduskunnalle tänään annettussa esityksessä esitetään säästöjä viimeisen kymmenen vuoden aikana lähes miljardilla kasvaneisiin asumistukimenoihin. Esitetyt muutokset koskisivat tuen korvausprosentin alentamista, tukeen vaikuttavien tulojen vaikutuksen kiristämistä, ansiotulovähennyksen poistoa sekä omistusasumisen tukemisen poistoa. Lisäksi Helsinki yhdistettäisiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa. Lisäksi perusomavastuuosuuden määräytymiseen vaikuttavia aikuisen ja lapsen kertoimia muutetaan niin, että lapsiperheiden perusomavastuu muodostuu hieman pienemmäksi ja perhe saa hieman suurempaa tukea. Ehdotuksella lievennetään esityksen muiden muutosten vaikutuksia lapsiperheisiin. Muutokset tasapainottavat valtiontaloutta vuositasolla yhteensä noin 308 miljoonaa euroa ja hillitsevät asumistukimenojen voimakasta kasvua. Muutokset tulevat voimaan 1.4.2024 alkaen sitä mukaa kuin asumistuki tarkistetaan. Omistusasumisen osalta tukien lakkauttaminen on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2024.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää myös erillisessä esityksessä toimeentulotuen hyväksytyjen asumismenojen selkeyttämistä. Asumismenojen enimmäismääristä eli niin sanotusta asumisnormista säädettäisiin jatkossa lain ja asetuksen tasolla. Jos hakijan asumismenot ylittäisivät normin ilman erityisiä perusteita, joita ovat esimerkiksi heikko terveydentila, alentunut toimintakyky ja lapsen etu, hakijalla olisi kolme kuukautta aikaa etsiä edullisempaa asuntoa. Määräaikaa voitaisiin pidentää perustellusta syystä. Lapsiperheiden tilanne säilyisi lakimuutoksen jälkeen käytännössä nykytasolla. Esityksen on arvioitu vahvistavan julkista taloutta enimmillään 24,5 miljoonaa euroa vuositasolla ja lisäävän työllisyyttä noin tuhannella työllisellä.

Hallitus esittää osana talousarviota Kelan maksaman nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tason laskevista tavallisen kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasolle. Lisäksi esitys sisältää ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan laskukaavan muutoksen. Muutokset yksinkertaistaisivat kuntoutusrahaetusjärjestelmää ja asettaisivat Kelan kuntoutusrahaetuksia saavat keskenään yhdenvertaiseen asemaan. Muutokset koskisivat vain uusia kuntoutusjaksoja eivätkä koskisi oikeutta saada varsinaisia maksuttomia Kelan järjestämiä kuntoutuspalveluita.

Arvoisa puhemies! Aikaa on hyvin vähän, mutta ihan tärkeinä nostoina haluaisin vielä tuoda esille Kela-korvausten korottamisen. Se on erittäin merkittävä ja tärkeä hoitojonojen purkamiseksi. Jo ensi vuoden alusta ja kokonaisuudessaan vaalikaudella Kela-korvauksia korotetaan siten, että kokonaisvaikutus on 500 miljoonaa euroa vaalikauden aikana.

Lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutusta ja kuntoutuspalveluja parannetaan Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta määräaikaisella ohjelmalla, jonka rahoitukseen lisätään noin 25 miljoonaa euroa.

Lisäksi meillä on muita yksittäisiä muutoksia, joista varmaan pääsemme keskustelemaan, mutta esimerkkinä terveys- ja hyvinvointialan kasvua ja uudistusta tukeva ohjelma ja Välitä viljelijästä -hankkeen muuttaminen pysyväksi ja sen rahoituksen turvaaminen. Ja tasa-arvotekona haluan nostaa esille turvakotitoiminnan rahoituksen vahvistamisen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Grahn-Laasonen. Halukkaat edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

17.16 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teidät, ministeri Grahn-Laasonen, tunnetaan kovana leikkaajana: yksi miljardi koulutuksesta viimeksi, nyt teillä on edessä 1,5 miljardin tinki sosiaaliturvaleikkauksia. Sixten Korkman totesi, että leikkausten kohdistumista yhteen ryhmään tulisi välttää, sillä niiden inhimilliset ja taloudelliset kustannusvaikutukset ovat hyvin pitkäkestoisia. Arviointineuvosto totesi, että STM toimitti lakiehdotukset arvioitavaksi niin myöhään, että arviointineuvoston havaintoja ei voitu ottaa huomioon. Tämänkaltaisen luokaton valmistelu, lausuntoaikojen kohtuuttoman lyhyet ajat ja kasautuvien vaikutusten arvioimatta jättäminen ovat kovaa kritiikkiä teille. Se, että arviointineuvosto toimittaa suoraan eduskuntaan lainsäädännön muutostarpeet, koska ministeriö ei ehtinyt niitä ottaa huomioon, on niin kovaa kritiikkiä, että en muista 16 vuoden ajalta, että kukaan yksittäinen ministeri olisi pottiinsa näin paljon saanut

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

[Puhemies koputtaa] tuhkaa. Kysynkin teiltä: oletteko valmis ottamaan virheistä koppia [Puhemies koputtaa] ja tekemään näitä muutoksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

17.17 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa varmasti kaikille on selvää, että sote-palveluiden kustannukset ovat valtavien nousupaineiden puristuksessa. Salissa on keskusteltu paljon palveluiden tuottamistavoista, palveluverkosta, saatavuudesta ja tehokkuudesta. Minä näkisin, että olisi syytä keskustella myös ja nimenomaan palveluiden sisällöstä sekä vaikuttavuudesta. Kaiken annetun hoidon ja tutkimusten tulisi olla vaikuttavaa riippumatta hoitopaikasta tai tuotantotavasta. On arvioitu, että terveydenhuollon tutkimuksista ja hoidoista jopa 20—30 prosenttia olisi niin sanotusti vähähyötyistä eli potilaalle hyödytöntä tai jopa haitallista. Tästä voi laskea, kun tietää vuotuisen budjetin, mimmoisista summista me puhutaan. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan vähähyötyisiä hoitoja tullaan vähentämään. Ministeri Juuso, kysyisinkin teiltä: onko tämän kustannusvaikuttavuudeltaan ilmeisen potentin kirjauksen toteuttamiseksi jo olemassa konkreettisia suunnitelmia, eli milloin lähdetään hukkajahtiin? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.18 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tämän talousarvioesityksen suurin pommi on se, että isoimmat leikkaukset kohdistetaan sosiaali- ja terveystalouteen tässä maassa. 1,4 miljardin euron leikkaukset hallituskauden aikana — se on järkyttävää, se on järkyttävä lähipalveluiden lakkauttamiseen pyrkivä teko. Väestö ikääntyy Suomessa, kuten kaikissa länsimaissa. On hienoa, että suomalaiset elävät entistä pidempään ja myös aiempaa terveimpinä. Ikääntyneiden määrän kasvu näkyy kuitenkin myös palveluiden tarpeen kasvussa, siis väki lisääntyy palveluissa samalla, kun te leikkaatte 1,4 miljardia euroa rahoituksesta.

Tätä lähetystä katselevista suomalaisista moni varmasti miettii, onko omasta tai läheisten näkökulmasta turvallista elää vanhaksi. Ovatko palvelut lähellä, voitteko te turvata ne?

Haluaisin kysyä ministeri Juusolta: Millä tavalla lähipalvelut turvataan, kun sote on tämän hallituksen suurin leikkauskohde?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

17.20 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Soten rahoituksen lisäksi suurin ongelma sotelle on henkilöstön puute, niin kuin me kaikki tiedämme. Sen takia itseäni lämmittää tämä hallituksen hyvän työn ohjelma ehkäpä eniten. [Aki Lindénin välihuuto] Kolme ja puoli miljoonaa euroa laitetaan tähän ohjelmaan ensi vuonna. Hallituksen tavoitteena on selvittää ne keinot, joiden ansiosta hoitajat haluavat hakea hoitoalalle ja myös pysyä siellä. [Krista Kiurun välihuuto — Sari Sarkomaa välihuuto — Puhemies koputtaa] On tärkeää selvittää juuri ne keinot, joilla hoitotyöstä saadaan uudelleen yksi houkuttelevimmista aloista nuorille ja myös jo vanhemmillekin. Hoitajia pitää olla riittävästi kilpailukykyisellä palkalla ja samoilla perusoikeuksilla kuin muillakin aloilla, niin että houkuttelevuutta saadaan lisättyä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

17.20 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tilanne on erittäin vakava. Niin perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon kuin sosiaalipalveluiden jonotilanne on ennätyksellisen huono ja pitkä. Ihmiset joutuvat odottamaan sekä kiireettömiä että kiireellisiä palveluja aiempaa kauemmin. Odotusajat ovat pidempiä kuin voidaan pitää kohtuullisena ja monelta osin valitettavasti ylittävät lain vaatimukset.

Samaan aikaan hallitus aikoo tosiaan tehdä miljardiluokan leikkauksia sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Tilanteessa, jossa järjestelmän kustannukset ylittävät annetun rahoituksen jo nyt ja jonot ovat ennätyspitkät, ei rahoitusta leikkaamalla ole mahdollista saada säästöjä romahduttamatta järjestelmää täysin. Pula terveydenhuollon ammattilaisista on suuri. Henkilöstöpula vaivaa kaikilla hyvinvointialueilla.

Pula erityisesti lääkäreistä on julkisella puolella vakava. Tilannetta käytetään hyväksi, eikä ahneudella näytä olevan tällä hetkellä rajaa. Vuokralääkäritilanne on herättänyt syystä viime aikoina keskustelua. Esimerkiksi Etelä-Karjalan hyvinvointialue vuokrasi Mehiläiseltä kolme silmälääkärinä 315 000 eurolla kuukaudessa. Tilanne on absurdi. [Puhemies koputtaa] Olisinkin kysynyt vastuuministeriltä: tuletteko puuttumaan tähän tilanteeseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot, Wickström, varsågod.

17.22 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Kyllä se vain on niin, että isoin haaste koko sote-sektorilla liittyy henkilöstön saatavuuteen. Se on myöskin se syy, miksi hyvinvointialueiden tilanne on niin haastava. Hallitusohjelmasta löytyy paljon erilaisia linjauksia siitä, millä tavalla tätä ongelmaa halutaan lähteä ratkomaan. Haluaisinkin kysyä ministeri Juusolta: kun hallitusohjelmassa linjataan siitä, että henkilöstön työnjakoa ollaan selkiyttämässä — puhutaan muun muassa siitä, että toteutetaan ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistus — millä tavalla tämä työ etenee? Kun keskustele sote-henkilöstön kanssa, niin siellä hyvin usein nousee esiin se kasvava byrokratian määrä, joka vaikuttaa myöskin työhyvinvointiin.

Kysyisin myöskin liittyen äskeiseen puheenvuoroon vuokratyövoiman käytöstä: onko ajatuksia hallituksessa siitä, että lähdetäisiin yhdessä yksityisten toimijoiden edustajien kanssa keskustelemaan tästä tilanteesta ja löytämään ratkaisuja sille — vaikkapa laajempien hankintakokonaisuuksien kautta — että keikkatyötä ei tarvitsisi käyttää niin paljon? [Krista Kiuru: Erinomainen puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

17.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silmiinpistävää tässä hallitusohjelmassa, mitä tulee sosiaali- ja terveydenhuoltoon, on mielestäni se, että siellä puhutaan aivan muista asioista kuin niistä kysymyksistä, joiden kanssa tällä hetkellä hyvinvointialueilla kamppaillaan. Hyvinvointialueilla iso keskustelu liittyy rahoituksen riittävyyteen — hallitusohjelmassa linjataan sen vähentämisestä entuudestaan. Hyvinvointialueilla keskustellaan siitä, miten saadaan vuokratyövoiman ja ostopalveluiden hinnat kuriin — hallitusohjelmassa linjataan näiden yksityisten palveluiden lisäämisestä entuudestaan.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Täällä viitattiin myöskin työvoimapulaan, ja siihen liittyen tämä hallituksen päätös lisätä sadoilla miljoonilla euroilla rahoitusta yksityisille terveydenhuollon toimijoille tulee pahentamaan työvoimapulaa, kun se sitoo lääkäri työvoimaa entistä enemmän yksityiselle puolelle eikä julkiselle. Ja mistä tulee ministerin ymmärrys siitä, että nämä siirtymät julkiselta yksityiselle puolelle jonojen osalta olisivat varmoja? Itse en ole nähnyt yhtäkään tällaista asiantuntijalausuntoa, johtuen siitä, että Kela-korvausten nostosta huolimatta siellä yksityisellä puolella tulee olemaan merkittävä omavastuu niille ihmisille, jotka niitä palveluita käyttävät. [Aki Lindén: Noin seitsemänkymppiä!] — Juuri näin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.24 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Perusterveydenhuoltoa vahvistetaan, Kela-korvauksia korotetaan, lapsilisiä korotetaan tuntuvasti monilapsisille perheille, erilaisille lapsiperheille. Ja keliakiakorvauksesta-kin mainitsitte. Myös sitä on pitkään odotettu, ja olisinkin halunnut osaltani kysyä: missä mennään sen keliakiakorvauksen suhteen?

Sitten olisin halunnut kysyä myös siitä, kun on puhuttu paljon byrokratian vähentämisestä ja siitä, että ammatti-ihmisten pitäisi pystyä keskittymään siihen työhön, mihin he ovat kouluttautuneet, ja muun muassa siitä, että turhista lausunnoista, jotka vievät paljon ammattilaisten aikaa, päästäisiin eroon. Kysyisin: onko tämän asian suhteen minkälaisia suunnitelmia, ja kuinka siinä ollaan etenemässä? Tänä päivänä voitaisiin ottaa esimerkiksi sairauskertomuksesta tiettyjä kopioita, oikeaksi todistettuja. Tarvitaanko oikeasti lääkärin-todistuksia kaikkeen siihen, mihin niitä ollaan totuttu kirjoittamaan? Itse ajattelen, että sieltä voitaisiin vähentää ja reilusti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.25 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tosiaan ilmoittanut leikkaavansa sosiaali- ja terveyspalveluista tällä hallituskaudella 1,4 miljardia euroa. Hallitus on myös ilmoittanut, ettei se koske kuitenkaan vuoden 24 ja 25 budjettiin, joten vuosina 26—27 pitäisi säästää noin 700 miljoonaa euroa kumpanakin vuonna. Eli välittömästi sen jälkeen, kun hyvinvointialueet ovat toivottavasti saaneet talouden alijäämänsä rahoituslain mukaisesti katettua vuonna 26, hallitus lähtee leikkaamaan lisää hyvinvointialueiden sote-rahoituksesta. Arvoisa ministeri Juuso, oletteko varautuneet siihen, että kirjauksenne johdosta kaikki hyvinvointialueet tulevat lopulta joutumaan selvitysmenettelyyn viimeistään vuonna 2027?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.26 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellinen hallitus teki Suomeen massiivisen hallintokoneiston, hyvinvointialueet, ja siihen meni satoja miljoonia euroja, ellei miljardeja. [Krista Kiurun välihuuto] Nyt tämä Orpon hallitus on kiinnittänyt katseen ihmisten palveluihin. Hoitoon pitää päästä, vanhuksista pitää pitää huolta, kaikkien pitää saada lakisääteiset sosiaali- ja terveyspalvelut. [Li Anderssonin välihuuto] Hoitajien on mittavat, mielenterveyspalvelut sakkasivat erityisesti nuorten osalta, ja nyt

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tämä hallitus laittaa ne kuntoon. [Välihuutoja vasemmalta] Meillä hoitoonpääsyä parannetaan, niin että saadaan Kela-korvaukset käyttöön ja terapiatakuu lapsille ja nuorille.

Henkilöstön saatavuus on se ongelma, mikä täälläkin on tuotu esille, ja sen takia on tärkeätä, että kaikista normeista päästään eroon. Kysyisinkin: Onko nyt niin, että kaikissa tulevissa lakiesityksessä huomioidaan, etteivät ne lisää henkilöstön työtaakkaa ylimääräisillä todistuksilla? Ja missä tilanteessa on tämän terapiatakuun toimeenpanon valmistelu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.28 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslain mukaan julkisen vallan pitää turvata jokaiselle suomalaiselle asuinpaikasta riippumatta riittävät ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä. Se on meidän yhteinen velvollisuutemme, olimmepa sitten hallitus- tai oppositiopuolella. Hallituksen leikkauksista johtuen useat hyvinvointialueet ovat nyt paniikissa karsimassa ja keskittämässä terveys-, vanhus- ja muita ihmisten lähipalveluja ilman tietoa korvaavista palveluista. Kysymys on lääkäriin tai hoitajalle pääsystä, neuvoloista, perhekeskuksesta, hammashoitoloista, terveysasemista, vuodeosastoista ja hoivakodeista — palveluista, joita me jokainen jossain vaiheessa elämäämme tarvitsemme.

Kysynkin ministeri Juusolta: Mitä te ja hallitus aiotte tehdä tälle vakavalle tilanteelle? Aikooko hallitus — ja jos aikoo, niin millä tavoin — toimia lähipalvelujen turvaamiseksi ja työrauhan antamiseksi hyvinvointialueiden päättäjille lähipalvelujen vahvistamiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

17.29 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän todellinen pommi on tämä keskustan ja vasemmistopuolueiden jälkeensä jättämä hyvinvointialue-malli, jossa rahoituslaskelmat ovat erittäin huonosti pitäneet paikkansa. [Krista Kiurun välihuuto] Kiitos ministereille, olette erittäin haastavan tehtävän edessä. Kiitos siitä, että erityisesti nuorten mielenterveyden palveluihin ja näihin nepsy-lasten tutkimuksiin satsataan.

Kysyisin sosiaali- ja terveysministeri Juusolta: Miten hyvinvointialueet voivat vastata näihin räjähtäneisiin kustannuksiin näiden vuokratyölääkärinkustannusten osalta, ja miten sosiaali- ja terveysministeriö vastaa tähän haasteeseen? Onko tähän jonkinlaista mallia kehitteillä?

Vasemmistopuoleille sanoisin, että ne eivät ilmeisesti erota yksityistä palvelun ostoa ja vuokralääkärimalleja, mitkä ovat kaksi eri asiaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

17.30 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus on leikkaamassa 89 miljoonaa euroa vanhuspalveluista, siis niistä palveluista, joista Suomessa on nyt puhuttu todella huolestuneeseen sävyyn jo vuosia. Me tiedetään, että alan houkuttelevuutta pitäisi kasvattaa — tai ainakin osa meistä sen tietää, hallitus ei tätä ehkä alikirjoita. Nimittäin tämä vientivetoinen palkkamalli esimerkiksi jättää hoiva-alan ammatillaiset palkkakuoppaan, ja alan vetovoimaa heikennetään myös heikentämällä niitä työskentelyn olosuhteita.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Kysyisinkin nyt teiltä, ministeri Juuso: mitä arvionne mukaan tapahtuu hoiva-alan veto-voimalle ja palveluiden laadulle, kun esimerkiksi Valvira ja moni muu taho ovat arvioineet, että tällä hetkellä 0,7:n hoitajamitoituksen täyttävät yksiköt — eli noin 40 prosenttia kaikista — tulevat tämän mitoituksen lykkäämisen ja leikkauksen myötä vähentämään henkilöstöä niistä vanhuspalveluista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto, var så god.

17.31 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Sote-uudistuksia on vuosien saatossa tässä maassa — puolueesta riippumatta, korostan — pitkälti ajettu aina hallinto edellä. Vähemmälle huomiolle on valitettavasti jäänyt se, aivan viime aikoja lukuun ottamatta, että oli hallintoratkaisu mikä tahansa, niin hyvä hoito ja hoiva ei toteudu ilman riittävää, osaavaa ja hyvinvoivaa henkilökuntaa, työntekijöitä.

Tiedämme kaikki, että hoito- ja hoiva-ala kärsii huutavasta työvoimapulasta. Sen ratkaisemiseksi ei ole yhtä ainoaa patenttikeinoa, vaan tarvitaan monia erilaisia, esimerkiksi henkilöstön työnjaon selkeyttämistä, koulutusmäärien lisäämistä ja ulkomaisten tutkintojen nopeampaa tunnistamista. Olisin kysynyt ministeri Juusolta, mitkä hänen mielestään ovat ne tärkeimmät keinot tässä.

Och sedan ännu, ärade minister Juuso: I regeringsprogrammet har vi kommit överens om att de språkliga behoven beaktas och servicen säkerställs jämnt på båda nationalspråken. Med tanke på detta, vilka är de viktigaste åtgärderna för att förbättra den svenskspråkiga servicen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

17.32 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin jatkanut tästä vuokralääkäriteemasta. Hallitusneuvotteluiden jälkeen pyydettiin vuokralääkäriyrityksen kommentti. Pyydettiin 10:tä asiaa ja 11 saatiin. Se kuvaa hyvin mielestäni tilannetta, mikä on varsin kummallista, kun päämotto valtiovarainministerillä on ollut, että rahaa ei ole. [Krista Kiuru: Kyllä tänne tuli rahaa!] Siis rahaa ei ole, mutta just sain viestin yhdeltä hyvinvointialueen rekrytoijalta, ja he maksavat 28 000 euroa kuukaudessa [Piritta Rantanen: Kuukaudessa!] terveyskeskuslääkäristä vuokralääkäriyritykselle, ja viereisessä huoneessa samaa työtä tekee virassa oleva lääkäri 6 500 euron palkalla. Mikä idea tässä on, ja onko rahaa sittenkin, ministeri Juuso?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

17.33 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Sote-uudistustahan lähdettiin tekemään sillä kärjellä, että parannamme palveluiden saatavuutta ja säästämme kustannuksissa. Tästä varmasti kaikki ovat yhtä mieltä. Rahat ja henkilöstö eivät kuitenkaan riitä nykyisellä tavalla organisoidun ja toteutetun sote-palvelujärjestelmän ylläpitoon. Tämän vuoksi hyvinvointialueet ovatkin lähteneet tekemään uudistuksia. On helppoa politiikan tekoa pelotella ihmisiä leikkauksilla. Totuus on kuitenkin se, että hallitus tulee laittamaan tämän vaalikauden aikana sote-järjestelmään 4,5 miljardia euroa lisää

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

rahaa. Populististen heittojen sijaan kutsuisimme mielellämme kaikki mukaan esittämään aitoja ratkaisuja, joilla sote-palveluiden rahoitus ja henkilöstöpula ratkaistaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.34 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän istun-
tosalin näkyvimmälle paikalle on nostettu veistos, Wäinö Aaltosen veistos, jossa on lapsi
äitinsä sylissä. Se ei ole sattumaa. Ja ajattelen, että sattuma ei ole myöskään tuo veistoksen
nimi, se on Tulevaisuus. Lapsissa ja nuorissa on meidän tulevaisuutemme.

Arvoisa puhemies! Olen varsin huolissani nyt lapsista, nuorista ja lapsiperheistä. Lain-
säädännön arviointineuvosto antoi tänään tosiaan lausunnot asumistukilain muutoksesta ja
muun muassa toimeentulotukilain muutoksesta. Hallituksen esityksiin nämä lausunnot ei-
vät enää ehdi vaikuttaa, koska asumistukilaki ja ne muutokset ovat olleet tänään valtioneu-
voston listalla ja toimeentulotukilain muutostaso on annettu jo aikaisemmin eduskunnalle.
Asumistukea koskevassa lausunnossaan neuvosto katsoo, että johtopäätösten tekeminen
siitä, miten esitys vaikuttaa lasten hyvinvointiin ja oikeuksiin, on puutteellinen, ja neuvos-
to muutoinkin moittii hallitusta liian lyhyistä lausuntoajoista. Haluan kysyä ministeri
Grahn-Laasoselta: miten te voitte väittää, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevia
suojellaan, jos tällä tavalla hallitus suhtautuu näihin lausuntoihin? [Krista Kiuru: Kun ei
edes tiedetä, kenelle kustannukset kasautuvat!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.36 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos myös
ministereille hyvästä asian esittelystä. Salissa kuuluu jatkuvasti puhetta leikkauksista, jopa
leikkauksista soteen. Nyt on kuitenkin syytä huomioida, että hyvinvointialueiden yleiskat-
teinen rahoitus kasvaa ensi vuonna noin neljä miljardia euroa verrattuna vuoden 23 varsi-
naiseen talousarvioon, eli neljä miljardia, juuri kuten edustaja Valtonen kertoi äsken tuos-
sa taustaa. [Aki Lindén: Hän puhui koko hallituskaudesta!] Mitä leikkaaminen tarkoittaa
oppositiolle? Minun on hyvin vaikea ymmärtää, millä logiikalla rahoituksen lisäämistäkin
sanotaan leikkaukseksi. Ilmeisesti kyseessä on jonkinlainen retorinen tehokeino, jolla ei
ole mitään tekemistä todellisuuden kanssa. [Krista Kiuru: Ai mihin 1,4 miljardin leikkauk-
set perustuvat?] Olisiko kannattanut ylipäänsä tehdä parempia laskelmia, ennen kuin läh-
dettiin tekemään tätä hyvinvointialuehallintohimmeliä, kun hyvin pian alun jälkeen huo-
mattiin, että rahat eivät riitä? Nyt tämän synnyttäjät huutavat kuorossa, [Puhemies koput-
taa] mitä te aiotte tehdä. Kas, siinäpä kysymys. [Puhemies koputtaa] Vastaus kuului minis-
terien esittelyistä, jos ymmärrystä riittää. [Krista Kiuru: Oli uskomaton puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

17.37 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa... [Puhujan mikrofonin sulkeu-
tuu] — Oi, nyt minä pistin sen pois, hupsista, amatööriä.

Mielenterveyden haasteet koskettavat koko yhteiskuntaa ja sen toimintakykyä. Uskon,
että tämä huoli on jaettu tässä salissa. Mielenterveyspalveluiden lisääminen kaikille ikä-
ryhmille on välttämätöntä, mutta aivan yhtä välttämätöntä on ennaltaehkäisyyn panostami-
nen. Parasta ennaltaehkäisyä on luoda yhteiskuntaan lisää turvaa ja vähentää huono-osai-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

suutta, joka on monen ongelman juurisyy. Erityisen tärkeää on kohdistaa tätä turvaa lapsille ja nuorille. Hallituksen toimet kuitenkin lisäävät toimeentulo-ongelmia erityisesti niissä perheissä, joissa on ollut tiukkaa jo aikaisemminkin. Samalla sote-palveluista lähtee yli miljardin verran. Kysynkin ministeri Juusolta: miten eittämättä kasvavan eriarvoisuuden ja köyhyyden seuraukset on huomioitu näissä mielenterveyden panostuksissa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.38 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Juuso, te olette nyt paljon vartijana näitten sosiaali- ja terveystalouden kehittämisen. Jos katsoo kentältä tulevaa ihmisten palautetta, niin isoin huoli on siitä, että ihmiset eivät saa palvelua. Meillä ovat monet ikääntyneet yksin kotona, muistisairaat ihmiset vailla turvaa, mielenterveyspalveluihin ei pääse, [Sari Sarkomaa: Olisittepa huomanneet silloin, kun olitte hallitusvastuussa!] omaishoidon tukia leikataan. Oikeastaan monet ihmiset kokevat, että se on ambulanssi, se viimesijainen puhelinsoitto, millä saa apua ja pääsee avun piiriin. Tätä peilaten, kun olette nyt vastuussa näistä palveluista ja näiden kehittämisestä, 1,4 miljardin leikkaus näiden ihmisten palveluista on todella vastuutonta ja tulee heikentämään näiden ihmisten turvallisuudentunnetta ja oikeutta palveluihin huomattavasti.

Kysyisin myös näistä muista heikennyksistä. Esimerkiksi henkilöstömitoituksen lasku: meillä Pirkanmaalla ollaan pääsemässä 0,7:ään, kaikki kilpailutukset ovat 0,7, mutta nyt te viette rahat meiltä Pirkanmaalta, [Puhemies koputtaa] vaikka me ollaan päästy tähän tavoitteeseen. Miten perustelette?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

17.39 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin kolmen nuoren äitinä olen erittäin helpottunut siitä, että olemme vihdoinkin saaneet eduskuntaan sellaisen valtion talousarvioletuksen, jossa pyritään pelastamaan suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. On myöskin erinomaista, että vaikeassa tilanteessa ollaan saatu panostuksia perhepolitiikkaan. Kun väestö ikääntyy, on viisasta tehdä sellaista politiikkaa, joka tukee sitä, että perheet voisivat toteuttaa lapsitoiveensa, tai ei ainakaan estää sitä, niin kuin Marinin hallitus teki poistaessaan hedelmöittämishoidoista Kela-korvauksen. Monen perheen unelma lapsista romuttui. Tämä Kela-korvausleikkaus on nyt aiheuttanut ruuhkautumista monissa terveystalouksissa mutta myöskin hedelmöittämishoidoissa. Monia perheitä rajataan pois tämän hoidon piiristä, jopa alle 40-vuotiaita. Hyvä uutinen tässä tuli, että hallitusneuvotteluissa sovimme siitä, että Kela-korvausmalli uudistetaan, siihen panostetaan lisää rahaa. Nyt on mahdollisuus myöskin palauttaa hedelmöittämishoidot Kela-korvauksen piiriin ja mahdollistaa se, että Suomeen syntyisi enemmän lapsia, [Puhemies koputtaa] koska tahaton lapsettomuus koskee jo joka viidettä hedelmällisyydessä olevaa suomalaista. [Puhemies koputtaa] Kysyn nyt ministeriltä: milloin tuo työryhmä perustetaan, ja onko mahdollista palauttaa hedelmöittämishoidot tämän Kela-korvauksen piiriin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Muistutan minuutin aikarajasta. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

17.41 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani siitä, että täällä on käytetty aika monta puheenvuoroa sote-rahoitusjärjestelmästä, puheenvuoroja, jotka osoittavat täydellistä tietämättömyyttä sen järjestelmän logiikasta. Jos väitetään, että ensi vuonna 4 miljardia kasvavat sote-menot, hyvinvointialueiden rahoitus, niin eihän se pidä paikkaansa. Me tiedämme, että nykyinen rahoituslaki lähtee siitä, että tarpeen perusteella ja kustannusten nousun perusteella valtion rahoitus nousee. Ja nyt hallitus on siinä omassa hallitusohjelman liitteessä B todennut, että se pyrkii taittamaan tätä nousua eli hakemaan säästöjä 1,4 miljardia euroa. Näistä faktoista varmasti olemme samaa mieltä.

Nyt hyvinvointialueet lähtevät kuitenkin tilanteesta, jossa kustannukset ylittävät miljardin valtionrahoituksesta tänä päivänä. Tämä ero siis, joka pitää kuroa neljässä vuodessa umpeen, on noin kaksi ja puoli miljardia euroa.

Teenkin hyvin yksinkertaisen kysymyksen ministeri Juusolle, johon voitte vastata kyllä tai ei. Uskotteko te, että hyvinvointialueet [Puhemies koputtaa] kykenevät tuohon 2027?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.42 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa ei talousarviokeskustelussa ole vielä kertaakaan keskusteltu omaishoidosta. Noin miljoona suomalaista auttaa läheistään, ja heistä noin 320 000 on omaishoitajia.

Omaishoito vahvistaa merkittävästi julkista taloutta. Ilman omaishoitajia sosiaali- ja terveydenhuoltomme kaatuisi. Suomen vahvassa ja välittävässä hallitusohjelmassa omaishoitajat nähdään yhteiskunnan tärkeänä voimavarana. Omaishoidon kriteerien yhtenäistäminen, yhdenvertaisuus ja jaksamisen tukeminen ovat hallitusohjelman merkittäviä tavoitteita, myöskin omaishoitajien mahdollisuus pitää vapaapäiviä muun muassa palvelusetelin ja perhehoidon avulla.

Tärkeää on edistää työssäkäyvien omaishoitajien omaishoidon ja ansiotyön yhteensovittamista. Tähän tulee olla selkeät kriteerit ja perustelut sekä yhtenäiset toimintatavat.

Kysynkin ministeriltä omaishoitolain kokonaisuudistuksen tilanteesta. Missä vaiheessa se on, [Puhemies koputtaa] ja kuinka omaishoitajan arkeen tuodaan helpotusta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

17.43 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On oikeastaan erittäin hienoa, että tässä keskustelussa nyt nousevat sekä omaishoitajat että lapset esille, koska on todellakin syytä kiinnittää hallituspuolueiden edustajien huomiota siihen, että nämä sosiaaliturvaleikkaukset, mitä te teette, tulevat kohdistumaan myös esimerkiksi omaishoitajina toimiviin. [Ilmari Nurminen: Kauniita puheita!] Olen saanut valtavasti palautteita siitä, miten esimerkiksi asumistuen leikkaukset vaikuttavat omaishoitajiin, ja aivan yhtä lailla näillä leikkauksilla on erittäin kauaskantoiset, vakavat vaikutukset pienituloisiin lapsiperheisiin ja lapsiin. Maanantaina julkaistussa kokonaisvaikutusten arvioinnissa todettiin, että yksinhuoltajat kuuluvat niihin, joiden kohdalla pienituloisuusaste nousee kaikkein eniten — pienituloisuusaste siis riippumatta siitä, toteutuvatko kaikki nämä työllisyysvaikutukset, joihin ministeri Grahn-Laasonen uskoo. Niistä huolimatta pienituloiset tulevat köyhtymään tämän hallituksen politiikan seurauksena ja pienituloisuusaste kasvaa myös lasten keskuudessa. [Puhemies koputtaa] Minä todella ihmettelen sitä, miten täällä

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

edustajat, jotka puhuvat lapsiperheistä, yksinhuoltajista ja omaishoitajista, voivat seistä tällaisen politiikan takana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

17.45 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus on erityissuojelussa, sanoi kokoomus ennen vaaleja — koulutus on erityissuojelussa. Demokraatti-lehdelle Orpo vielä erikseen vahvisti, että indeksijäädytys ei koske opintotukea. Mitä tapahtui vaalien jälkeen? Hallitus ensimmäisenä leikkaa opintotuen indeksijäädytyksen kautta opiskelijoitten toimeentuloa. Sitten asumistuen kokonaisleikkaus kohdistuu 40 prosentilla juuri opiskelijoihin. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelijaruokakunnat menettävät noin 76 euroa ja jotkut ruokakunnat vielä enemmän. Asumistuen kokonaisleikkaus näköjään kohdistuu vielä ensisijaisesti pääkaupunkiseudulla oleviin opiskelijoihin, ja sehän on tosi suuri vaikutus, koska meillä on pääkaupunkiseudulla paljon suurempi hintataso vuokrissa.

Velkaantumisen kasvun pysäyttämiseen ja työllistymistä haittaavien kannustinloukkujen purkamiseen on olemassa muitakin vaihtoehtoja kuin leikkaaminen juuri kaikilta pienituloisimmilta. Olisinkin kysynyt ministeriltä: eikö vähän harmita aina olla tekemässä [Puhemies koputtaa] koulutuslupauksiin tällaisia pettymyksiä opiskelijoille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.46 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin ajatellut ottaa aika positiivisen näkökulman tähän keskusteluun ja kysyä omalääkärijärjestelmästä, josta eduskunta antoi yksimielisen lausuman vuosi sitten, ja siitä, mitä sille asialle kuuluu, koska se olisi itse asiassa ratkaisu meidän terveydenhuollon tämänhetkisiin ongelmiin.

Mutta joudun tässä nyt oikomaan kuitenkin edustaja Rintamäen äskeistä puheenvuoroa siitä, että 4 miljardia on tämä nousu. Jos te otatte tästä budjettikirjasta esille yleisperusteluista sivun Y 81, niin sieltä näette oikeat luvut. [Anne Rintamäki: Käsi ylös virheen merkiksi!] Tämän vuoden kulut ovat 23,2 ja ensi vuonna 24,1. Jos valtiovarainministeri Purra olisi täällä, mikä olisi erittäin hyvä asia, hän vahvistaisi tämän, koska kysyin tämän saman asian valtiovarainvaliokunnassa. Se siellä budjettisivulla oleva luku ei sisällä vuoden 22 budjetissa olevaa 1,9:ää miljardia, ja toisaalta vuoden 24 luvussa on 550 miljoonaa euroa, joka kohdistuu vuoteen 23, joten niitä lukuja ei pidä verrata keskenään, vaan ainoa oikea luku on tämä yksi miljardi, joka vastaa kustannustason muutosta, ei muuta. [Anne Rintamäki: Lukihäiriö!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.47 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tälläkin hetkellä Suomessa virassa olevat kunnaneläinlääkärit ovat ammatinharjoittajia. Heillä on pieni peruspalkka, ja mitä ahkerampia he ovat ja mitä enemmän on suoritteita, niin sen enemmän palkkaa he saavat. Suosittelen kokeilemaan tällaisista mallia modifioituna joillakin hyvinvointialueilla. Koko työnteon filosofia muuttuu täysin.

Arvoisa puhemies! Varsinainen kysymys koskee terveydenhuoltolain 45 §:ää, jonka aikanaan täällä ministeri Rehula esitteli ja eduskunta hyväksyi. Siinä lukee kolmannessa mo-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

mentissa, että sellainen leikkaussalitoiminta, joka edellyttää anestesiaa, pitää koota niihin sairaaloihin, joissa on perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystys. Leikkauksissa on tärkeää laatu ja potilasturvallisuus. Arvoisa, ministeri Juuso, pitäisikö tätä kolmatta momenttia nyt vähän uudelleen rukata?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

17.48 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Kyllä se on pakko todeta näin, että tämä sote-kriisi ei ole syntynyt tämän hallituskauden aikana, ei myöskään edellisen, vaan tämä on kyllä 20 vuoden työn lopputulos. Me kaikki ollaan tässä sote-laivassa mukana, paitsi ehkä Liike Nyt, joka ei ole mukana tässä salissa-kaan keskustelemassa.

Haluaisin ehkä kuitenkin vielä palata tähän julkisen ja yksityisen sektorin väliseen yhteistyöhön. Se on nimenomaan yhteistyötä. Nythän nämä hyvinvointialueet ovat muodostuneet kyllä aikamoisiksi kassa-automaateiksi juuri yksityiselle sektorille. Tilannehan on se, että koska viime hallituskaudella kasvatettiin myös hyvin paljon palveluvuoroita, se on nimenomaan johtanut siihen, että ainut keino hyvinvointialueilla on ollut ottaa keikkalääkäreitä sisään. Ja tähän pitäisi saada katkaisu. Meillä löytyy hallitusohjelmassa hyviä kirjauksia siitä, miten perusterveydenhuoltoa rakenteellisesti lähdetään muuttamaan. Tässä komppaan edustaja Lindénin puheenvuoroa siitä, kuinka nopeasti voitaisiin lähteä pilaamaan esimerkiksi jonkinlaista perhelääkärimallia tai muita malleja hyvinvointialueilla, jotta me saadaan vaikuttavuutta lisää perusterveydenhuoltoon. [Aki Lindén: Siitä on hyviä kokemuksia kaikkialta muualta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

17.49 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime kevään julkisen talouden suunnitelmassa momentille 28.89.34 oli varattu Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueille yhdeksän miljoonaa euroa kahden keskussairaalan ylläpidon kuluihin. Nyt tämä momentti on kuitenkin kokonaan kadonnut tästä teidän talousarvioesityksestänne. [Krista Kiurun välihuuto] Arvoisa ministeri, miksi te olette tehnyt tällaisen arvovalinnan, kun vielä viime kaudella myös te kannatitte tuota rahoitusta?

Arvoisa puhemies! Haluan jatkaa vielä toisella kysymyksellä liittyen lapsilisiin. Ministeri Grahn-Laasoselle: Tämän teidän ministeriönne tekemän arvion mukaan lähes 13 000 lasta ajautuu lapsiperheköyhyyteen. Nämä mainitut lapsilisäkorotukset tulevat olemaan ehkä noin 26 euroa, kun taas työttömyysturvan lapsikorotusten leikkaukset siis satoja euroja. Kuinka te perustelette tätä lapsiperheköyhyyden estämisen kannalta? [Li Anderssonin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.51 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jonot hoitoonpääsyyn kaikilla hyvinvointialueilla ovat kasvaneet. Elokuun lopussa yli 177 000 odotti pääsyä kiireettömään erikoissairaanhoidon.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Katteettomien lupauksen aika on kuitenkin ohi, hoitajamitoitusta ja jonon purkua kun ei voida hoitaa nopeasti, koska hoitajia ei yksinkertaisesti riitä. Laki ei hoida yhtäkään potilasta, se on vain fakta.

Tämän hallituksen toimet ovat kuitenkin sellaisia, että jonon perälläkin alkaa herätä toivon kipinää. Hallitus tulee lisäämään 335 miljoonaa palveluseteleiden ja Kela-korvausten muodossa. Nämä panostukset tulevat todella tarpeeseen, jotta hoitojonoja voidaan lopulta purkaa ja ennen kaikkea jonojen päähän ei tule lisää ihmisiä.

Se, että yksittäinen silmääläkärin kustannus kuukaudessa on yli 100 000 euroa, on keskimääräinen. Kysynkin: voisiko tälle asialle tehdä jotain? [Krista Kiurun välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.52 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on täällä paljon kuntapäätäjiä, ja me tiedämme, mitä sote-menot kunnissa olivat viime vuosina. Ehkä noin viisi prosenttiyksikköä reaalisesti ne vuodessa nousivat. Nyt tämän sote-uudistuksen jälkeen täällä puhutaan paljon siitä rahoitusmallista. Pitäisi katsoa sitä, mitä kunnissa olevat sote-menot olivat. Ne perustuvat niihin palvelutarpeisiin, jotka siellä oli. Ja nyt tämä rahoitusmalli ja rahoitus, jota on nyt hallituksen toimesta leikattu, vastaa reaalisesti vain noin puoleen palvelutarpeen tarpeesta, ja tämä on tässä kokonaisuudessa ongelma.

Kysynkin ministeri Juusolta: miten ajattelette, että tulevat hyvinvointialueet pystyvät sopeuttamaan toimintaansa semmoiseen, koska palvelutarpeet ovat olemassa ja sitten pitäisi pärjätä pienemmillä, ja se pitäisi tehdä kerralla vuoden 23 alusta? Eikö tämä hyvinvointialueen toiminnan [Puhemies koputtaa] kehittäminen vaadi aikaa ja rahaa ja sitä kautta vähän tilaa tehdä niitä uudistuksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.53 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En yhtään ihmettele, että täällä salissa hieman tunnelma tiivistyy, koska meillä on täällä kuultavina tämän hallituksen suurimmat leikkaajaministerit. Teillä on se valitettava rooli, että tämän hallituksen 4 miljardin julkisen talouden leikkauksista melkein 3 miljardia euroa haetaan sosiaaliturvasta ja meidän palvelujärjestelmästä. Ja erityisen kummallista tämä on siksi, että kun tätä budjettikirjaa ja julkisen talouden suunnitelmaa katsoo, niin luulisi, että sitten näiden 3 miljardin leikkausten jälkeen se vaikuttaisi vaikkapa siihen, että tämä velkaantumisen vähentyisi. Mutta valitettava tosiasia on, että tämä hallitus ottaa samalla enemmän velkaa kuin edellinen hallitus. Kyllä täytyy sanoa, että olette te aikamoisen yhtälön kyllä saaneet kasattua. Ja se keskeinen kysymys kuuluu: kun hallitusohjelman nimi on Vahva ja välittävä Suomi, niin onko tämän kauden jälkeen Suomi vain vahvoista välittävä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyr, olkaa hyvä.

17.54 Nasima Razmyr sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Räsänen tässä totesi, te olette viemässä ennätysmääräiset sosiaaliturvaleikkaukset. Tämä on erittäin kylmää. Se on kylmää sen vuoksi, että pienituloiset suomalaiset tulevat entisestään kärsimään. Pienillä tuloilla ovat jo tällä hetkellä ne ihmiset, jotka koettavat tul-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

la toimeen. Teidän päätöksenne tulevat vaikuttamaan myös ostovoimaan, mikä on taloudenkin näkökulmasta erittäin hankalaa ja vaikeaa.

Tässä täytyy myös ihmetellä, mikä ihmeen kiire teillä on tämän lainvalmistelun kanssa. Tässä ei ole otettu huomioon yhteisvaikutuksia. On sanottu jopa, että lainvalmistelu on ollut luokatonta. Toivon todella kohtuullisuutta näiden päätösten osalta. Olemme kysyneet tätä pääministeriltä tämän viikon aikana. Mutta kysyn teiltä, arvoisat ministerit: koetteko oikeasti, että nämä päätökset ovat kohtuullisia suomalaisia, erityisesti jo heikoimmassa asemassa olevia, kohtaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

17.56 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä ovat lähestulkoon kaikki hyvinvointialueet alijäämäisiä, ja tällä hetkellä palveluverkkoa rakennetaan, tehdään paniikkiratkaisuja: vuodeosastoja ja terveyskeskuksia lakkautetaan. Kun olette, Juuso, monesti julkisissa puheenvuoroissa vaatineet malttia, niin nämä puheet ja teot ovat nyt kyllä ristiriidassa vahvasti. En ymmärrä, kun rahoitus laskee, mitä se teidän maltin vaatimiseen tarkoittaa.

Sitten toinen asia, tämä Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen erillisrahoituksen lakkauttaminen. Kun me yhteisrintamassa teimme hartiavoimin töitä, että saimme ministeri Kiurun vakuutettua siitä, että rahaa tulee, ja saimme tämän lain läpi täältä eduskunnasta, [Vasemmalta: Kaikki on kaupan!] — kaikki on kaupan, nimenomaan — niin nytten olitte valmis ministeriauton penkiltä vetämään ruksit ensimmäisenä tämän oman maakunnan sairaalan myymiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.57 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Ehkä hiukan toiseen tunnelmaan nyt.

Ministeri Grahn-Laasonen, te mainitsitte, että Välitä viljelijästä -hanke on muuttunut pysyväksi, ja se on hyvä asia. Se, mistä itse kannan huolta, on työssäjaksaminen, ja se on kaikille meille tärkeää. Erityisen hyvää työtä lasten ja nuorten kanssa ovat tehneet muun muassa hevosityrittäjät. Hevosterapia on havaittu hyväksi tavaksi muun muassa lasten fysioterapiassa, psyykkisten ongelmien hoitamisessa, monivammaisten lasten kuntouttamisessa. Kuitenkaan tällä hevosityrittäjäryhmällä, näillä hoitajilla, ketkä ovat kouluttautuneet, ei ole lomitushetkeä, eli he voivat kyllä kalenteroida itselleen sen loman, mutta niitä hevosia on hiukan hankala ottaa vaikka sinne Tallinnan-risteilylle mukaan. Olisiko tämä nyt sitten se työkalu, millä voisi myös tälle maanviljelijäryrittäjäryhmälle mahdollistaa sen lomitushetken? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

17.58 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on tehty useita tutkimuksia, joiden mukaan hoitajien aika kuluu heidän työssään kaikkeen muuhun kuin itse hoitotyöhön. Ilmiö ei ole uusi, vaan koulutetut lähihoitajat ja sairaanhoitajat ovat jo vuosia kertoneet, että he jakavat työvuoroissaan ruokaa, tyhjentävät varastoja, pesevät vessoja, purkavat laatikoita ja hoitavat pyykkejä ja tekevät kaikkea muutakin

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

oheistyötä. Hoitajat jättävät alan osaksi näistä syistä. Kysynkin ministeri Juusolta: mitä hallitus tekee, että tukityöt järjestetään työpaikoilla siten, että ne eivät ole enää koulutettujen hoitajien tehtävänä, ja pystymme tätä kautta vaikuttamaan alan pito- ja vetovoimaan? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan tässä yhteydessä puheenvuoron vielä sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Krista Kiurulle, ja sen jälkeen kummallakin ministerillä on neljän minuutin vastauspuheenvuoro, minkä jälkeen jatkamme debattia. — Olkaa hyvä, edustaja Kiuru.

17.59 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aika erikoista, että osa salista ei ole lainkaan pannut merkille, että hallitus suunnittelee vuosille 26 ja 27 1,4 miljardin leikkauksia. Ei kukaan tänä päivänä tiedä, toteutuuko tämä. Sixten Korkman hyvin totesi, että toiveajattelua, mutta näkymää ei ole kyllä hyvinvointialueille.

Uutta rahaa kuitenkin tulee, mutta ei hyvinvointialueille, vaan pelkkiä säästöjä. Markkinoille ohjataan 355 miljoonaa, enkä minäkään ajattele, että ilman markkinoita pärjättäisiin. Mutta en usko myöskään malliin, jossa markkinat olisivat rengin sijasta isäntiä, ja tätä te haluatte lisätä. Ja nyt ollaankin tilanteessa, jossa vuokralääkäritoiminta ja ylipäättään markkinoiden kohonneet kulut ovat ajaneet sotea todelliseen kaaokseen.

Miksi, hyvä ministeri, me emme voi käynnistää valtioneuvostotasoisesti toimenpideohjelmaa, jolla markkinoita suitsittaisiin ja tuotaisiin näitä säästöjä sieltä, sen sijasta, että viisi miljoonaa euroa säästetään ensi vuoden budjetista, jotta seitsemän päivän hoitotakuu ei toteutuisi? Teillä ei ole siis viittä miljoonaa antaa kaikkien suomalaisten terveyteen seitsemästä päivästä hoitotakuuta, mutta teillä on varaa kyllä tehdä muita uudistuksia. Tämä tuntuu todella kurjalta arvovalinnalta. Voisitteko vielä miettiä, saisiko markkinoita suitsimalla sen verran rahaa kokoon, että edes joitakin leikkauksia pystyttäisiin estämään?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Pidetään minuutin puheenvuoroja. — Sitten oli ministereille mahdollisuus vastata. Kumpi haluaa aloittaa?

18.01 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Olen ahkerasti kirjoittanut tässä ylös kysymyksiä. Niitä on todella paljon ja suurin osa näköjään suunnattu minulle, joten en varmaan tässä ajassa ehdi kaikkiin vastata. Yleisellä tasolla totean, että tämä hallitus tuli erittäin kriittiseen tilanteeseen sote-palveluiden osalta: hoitojonot älyttömän pitkiä, hyvinvointialueet sekasortoisessa tilassa, kaikkialla on vaikea päästä hoitoon, mielenterveysongelmat ovat kasvaneet. Tähän on tietysti monta syytä. On myöskin tämä korona-aika, mikä varmasti rasitti väestöä ja osaltaan sitten aiheutti mielenterveysongelmia ja myöskin muita ongelmia.

Nämä säästötavoitteet, mitä tulevat, ja rahoitukseen liittyvät kysymykset eivät itse asiassa kuulu tähän pääluokkaan, vaan ne kuuluvat ministeri Ikosen vastuulle pääluokkaan 28. [Välihuutoja] Eliikkä toivon, että olette esittäneet ministeri Ikoselle kaikki nämä kysymykset silloin, kun hän esitteli talousarviota omalle vastuulleen kuuluvista asioista.

Huoli hyvinvointialueiden pärjäämisestä on aivan varmasti yhteinen. Tämä kattamisvelvollisuus kuitenkin — sanon nyt muutaman sanan siitä — ulottuu vuoteen 26, ja sinä aikana minusta kyllä pystytään tätä palveluiden suuntaamista tekemään uudella tavalla. Ministeriössä ollaan käynnistämässä palvelureformia, ja siihen palvelureformiin kuuluu useita

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

eri lakeja, mitä tarkastellaan. Siellä on terveydenhuoltolaki, siellä on lastensuojelulaki, omaishoitolaki, siellä on sosiaalihuoltolaki, useita eri lakeja, mitä tarkastellaan, ja paraita tehdään suunnitelmaa, missä järjestyksessä aletaan näitä tekemään.

Lohi kysyi, uskonko, että alueet pysyvät tässä suunnitellussa säästötavoitteessa. Toivon ainakin niin, ja ainakin ministeriö tulee tekemään parhaansa, jotta me voimme antaa hyvinvointialueille työkaluja siihen, että tässä onnistutaan. Ja tavoitteena on myöskin se, että ihmiset pääsevät hoitoon niissä määrärajoissa, mitkä nyt ovat voimassa. Eli pidän erittäin tärkeänä sitä hoitoonpääsyä.

Julkisen ja yksityisen palvelujärjestelmän osalta tässä ollaan nyt tekemässä hieman tammöistä kompromissia. Tässä on sote-uudistusta yritetty useilla hallituskausilla läpi. Ensimmäinen se kaatui liialliseen yksityistämiseen ja valinnanvapauteen. Tällä kertaa nyt toteutettiin tämä suurimmaksi osaksi julkiseen terveyden palveluvalikoimaan nojaava sote. Ja valitettavasti näyttää siltä, että julkinen ei pysty tähän, ei voi muuta sanoa. Olen aina itse kannattanut julkista terveydenhuoltoa, mutta tässä vaiheessa, kun jonot ovat tässä mallissa ja ihmiset eivät pääse hoitoon, en näe muuta mahdollisuutta kuin sen, että meidän täytyy ottaa se yksityinen puoli tähän avuksi, koska ihmisten täytyy päästä hoitoon. [Krista Kiurun välihuuto]

Se, millä tavalla hyvinvointialueet voivat sitä omaa palvelutuotantoa terästä ja saada tehokkaammaksi, on erittäin tärkeä asia, ja tiedän, että osalla hyvinvointialueista on jo olemassa hyviä suunnitelmia sen osalta. Muun muassa henkilöstön saatavuuden osalta juuri tänään luin Lapin hyvinvointialueen uutisista, että siellä ainakin pohditaan tammöistä henkilöstöpoolia, tavallaan seuraa vastaavaa poolia, mistä näitä hoitajia voisi sitten rekrytoida. Heillä olisi vähän suurempi valinnanvapaus vuorojärjestelmissä ja näin pois päin.

Kannustan kaikkia miettimään ratkaisuja eikä korostamaan niitä ongelmia. Meidän täytyy keksiä ne ratkaisut, koska ongelmien hokemisella tämä ei ratkea. [Krista Kiuru: Samaa mieltä ollaan!] — Nyt taisi minun aikani loppua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri Grahn-Laasonen.

18.05 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle. Arvostan vuoropuhelua ja palautetta.

Julkista taloutta tervehdyttäviä toimia on välttämätöntä tehdä. Suomi on vaarallisesti velkaantuva maa, ja tämä tilannekuva on tässä salissa yhdessä jaettu.

Edustaja Räsänen, velka ei ollutkaan ilmaista. Suurin syy sille, minkä takia alijäämä kasvaa, on kasvanut niistä aikaisemmista ennusteista, [Välihuutoja vasemmalta] on liittynyt korkomenojen nousuun. Eli kun velkaantumisen seurauksena korot kasvavat, niin se näkyy tässä alijäämässä. Sen korjaaminen on raskas ja rankka urakka tälle hallitukselle ja tulee olemaan myöskin seuraavalle. Tämä on se perustelu.

Eli hallituksen toimet ovat sekä suoria säästöpäätöksiä että ennen muuta työllisyysuudistuksia. Jos katsotaan ensi vuoden talousarviota, niin yksistään ensi vuonna voimaan astuvien toimien seurauksena arvioidaan työllisyyden vahvistuvan 60 000—65 000 työllisellä. Tämä on erittäin merkittävää — ja se, edustaja Andersson, ei ole mikään uskomus vaan perustuu tutkittuun tietoon: valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarviointeihin. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Muutama vastaus kysymyksiin.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Tästä lainvalmistelun tiukasta aikataulusta: Sitä kohtaan esitetty kritiikki on kyllä oikeutettua, ja en itsekään pidä tätä tilannetta ihanteellisena. Syy tälle nopealle aikataululle ja lyhyille lausuntoajoille liittyy käytyihin eduskuntavaaleihin ja hallituksen muodostamiseen. Lainvalmistelu käynnistyi heti, kun hallitus oli muodostettu. [Krista Kiuru: Ne eivät ole selityksiä!] — Ja edustaja Kiuru, haluamme varmistaa, että eduskunnalla on riittävästi aikaa käsitellä ensi vuoden budjettia koskevat budjettilait. Eduskunta on asettanut määräajan. Se oli tämän viikon maanantai. Parin esityksen osalta saimme lisäaikaa tälle päivälle. Eduskunnalla on käytössä laajat vaikutusarviot, jotka on myöskin toimitettu tänne maanantaina.

Toisin kuin on saattanut olla julkisuudessa käsitys, niin näitä yhteisvaikutuksia on toki arvioitu koko matkan ajan, jo hallitusohjelmaneuvoittelusta alkaen ja koko lainvalmistelun kaaren ajan. Esityksiä on myöskin muutettu ja hallitusohjelmaakin tarkennettu. Joidenkin esitysten osalta on tehty muutoksia, joilla on pyritty vaikuttamaan esimerkiksi siihen, että ne eivät osuisi niin vahvasti lapsiperheisiin, eli erityisesti lapsiperheiden asema on huomioitu.

Jo hallitusneuvotteluissa tehtiin valintoja muun muassa siitä, että lapsilisiä korotetaan. Tehtiin valintoja lainvalmistelun yhteydessä siitä, että toimeentulotukeen kohdistuvan säästön toteutustapa muutettiin vuokranormimalliin, jossa lapsiperheiden tilanne säilyisi arvion mukaan käytännössä nykytasolla, ja siinä on huomioitu myöskin lapsen etu. Elatus-tuki jätettiin indeksisäästöjen ulkopuolelle, kuten myös viimesijainen toimeentulotuki, samoin vammaisetuudet, eläkkeet, rintamalisät. Eli näillä toimilla on pyritty huomioimaan ja varmistamaan sitä, että aivan kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin nämä toimet eivät osuisi.

Kela-korvausten korottamisesta haluaisin sanoa sen, että viime hallituskaudella Kela-korvaukset ajettiin käytännössä alas, ja se oli erittäin huonosti ajoitettu toimi. Kelakin silloin arvioi, että se lisää julkisen puolen painetta. Nyt kun korotamme Kela-korvauksia, se on keino ottaa lisää resursseja käyttöön. Se on myös asiakkaiden parhaaksi, elikkä ihmiset pääsevät nopeammin jonoista hoitoon, ja myös siellä julkisella ja ennen kaikkea siellä julkisella puolella, kun jonotilanne helpottaa, ihmiset pääsevät nopeammin hoidon piiriin ja hoitoon, jota he tarvitsevat. Niin kuin kollega, ministeri erittäin hyvin kuvasi, niin nyt ollaan siinä tilanteessa meidän sosiaali- ja terveystaloudessa, että meidän on otettava kaikki keinot käyttöön. Kela-korvausten korottaminen on nopea keino, ja siihen kaikkiaan 500 miljoonalla eurolla tällä hallituskaudella saamme resurssia.

Kannustinloukkujen purkamisesta olisi ollut monta sanaa. Edustaja Forsgrénille voisin esittää, jos mahdollista, vastakysymyksen. Kun sanoitte, että on parempia keinoja kannustinloukkujen purkamiseen, niin mielelläni kuulisin. Samalla kuulisin myöskin mielelläni niitä keinoja, joilla tämä tehdään tavalla, joka ei lisää painetta julkiseen talouteen, koska käsitykseni mukaan myöskin vihreät ovat olleet sitä mieltä, että julkista taloutta pitää laittaa tasapainoon.

Nyt on erinomainen mahdollisuus esittää vaihtoehtoisia säästökeinoja ja vaihtoehtoisia ratkaisuja tilanteessa, jossa Suomi velkaantuu edelleen näiden säästöjenkin jälkeen 11,5 miljardilla ensi vuonna. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia ministereille. — Tuossa kävimme juuri lainsäädäntöjohtajan kanssa keskustelun, että kun täällä nyt lähdetään toista kierrosta — se sopii oikein hyvin — niin otetaan ensiksi kaksi sellaista henkilöä, jotka eivät ole saaneet vielä puheenvuoroa, ja he ovat edustaja Rantanen ja edustaja Gebhard. He

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

saavat nyt ensimmäiset, ja sitten lähdetään toiselle kierrokselle kyllä. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Ja Viitanen on myöskin? Selvä.

18.10 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Terveystenhuoltomme on todellakin ollut vähintään... [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Anteeksi! — Sopiiko, että otatte nyt ihan rauhallisesti tämän ja kaikessa rauhassa. Kaikki saavat aivan varmasti puheenvuoron. Ei tarvitse edes pomppia sieltä, minä näen teidät. — Eli edustaja Rantanen.

Kiitos, arvoisa puhemies! — Terveystenhuoltomme on todellakin ollut kovilla vähintään koronasta alkaen ja sen aikana. Väestön ikääntymisen ja hoitotarpeen kasvun vuoksi helpotusta ei ole näköpiirissä. Olkoon se järjestämistapa mikä vain, ihmisten hoitoonpääsy on se kaikista tärkein asia. Tämän hallituksen tehtävänä on nyt tehdä päätökset rahoituksesta, ja ette voi jäädä siihen, että joku muu teki järjestelmän. Jäädytätte indeksejä, leikkaatte lapsiperheiltä, ja teille on erinomaisen tärkeää saada säännöt esimerkiksi tukilakoille. Kaikki keinot on nyt käytettävä. Mitä aiotte tehdä jättimäisiä korvauksia laskuttaville vuokralääkärifirmoille? [Puhemies koputtaa] Onko niin, että se on kohtuullista ja oikeudenmukaista eikä sille tarvitse tehdä mitään eikä löytää niitä pelisääntöjä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja minuutti on aina aikaa. — Edustaja Gebhard.

18.12 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset kohdistuvat lähes yksinomaan sellaisiin ihmisiin, joilla on muutenkin vaikea elämäntilanne tai pienet tulot. Kuvaava esimerkki on, että hallitus haluaa säästää lastensuojelun piirissä olleilta nuorilta laskemalla lastensuojelun jälkihuollon ikäraja. Voidaan pitää vakavana riskinä, että jälkihuollon piirissä olleet nuoret jäävät uudistuksen myötä väliinputoajiksi, eivät saa riittävästi tukea tai putoavat kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Mitä useammalla elämän osa-alueella ja mitä enemmän nuorella on tarvetta tuelle, sitä suurempi riski hänellä on myös syrjäytyä ja pudota ulkopuolelle. Jälkihuollon ikärajan lasku heikentää juuri näiden nuorten tilannetta, ellei muu palvelujärjestelmä kykene tältä osin tehostamaan toimintaansa ja vahvistamaan yhteistyötä. Kysynkin ministereiltä: miten te estätte näiden nuorten syrjäytymisen samalla, kun muistakin palveluista leikataan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Lindén.

18.13 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan keskustelua tästä sairausvakuutuksesta. Se on aika tuttu järjestelmä. Suomessa ovat 1 600 euroa lääkkeiden sairausvakuutuskorvaukset, 400 miljoonaa euroa ovat kuntoutuksen korvaukset, 250 miljoonaa euroa ovat matkakorvaukset, ja sitten meillä on nämä hoitokorvaukset. Käytännössä me puhumme nyt näistä hoitokorvauksista. Edellinen hallitus siirsi — huom., leikkasi mutta siirsi — STM:n kokonaisuuden sisällä hoitajamitoitukseen 65 miljoonaa euroa näistä Kela-korvauksista. Ja nyt olen kuullut, että 1. marraskuuta ollaan jo nostettu korvauksia — Kelan päätöksillä, ei vielä täällä eduskunnassa — ja lääkärinpalkkion korvaukseksi tulee 30 euroa. Kelan tilaston mukaan keskimääräinen lääkärinpalkkio on Suomessa

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

110 euroa. Siihen tulee päälle toimistomaksu, noin 25 euroa. On tietysti hyvä potilaalle, että siitä saa nyt kolmekymppiä takaisin, mutta itse maksettavaa jää vielä 100 euroa. Sillä ei varmaankaan ole kovin suurta kannustavaa vaikutusta jonojen lyhentämiseen, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Viitanen.

18.14 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua jollakin tavalla aina vähän sattuu, kun hallituspuolueista korostetaan, että tämä hallitus tekisi lapsimyönnteistä politiikkaa, etenkin sen vuoksi, että nimenomaisesti näiden leikkaustoimien seurauksena 12 700 lasta ajautuu köyhyyteen. Minut pistää aika hiljaiseksi tällainen arvovalinta.

Mutta, puhemies, nythän me tiedämme joitain vaikutuksia näistä hallituksen leikkauksista, ja me tiedämme, että ne kasaantuvat opiskelijoille, työttömille, yksinhuoltajille. Ennen kuin tämä budjetti tuli eduskuntaan, niin Petteri Orpohan, pääministeri, lupasi, että mikäli on kohtuuttomia seurauksia, niin sitten perutaan. Ja nyt sitten kävi ilmi, että esimerkiksi yksinhuoltaja, joka tekee osa-aikatyötä, saattaa menettää satoja euroja kuukaudessa. Onko tämä kohtuullista? Minä ja sosiaalidemokraatit kysyimme tätä pääministeri Orpolta aiemmin. Hän ei silloin voinut vastata, mutta minä nyt kysyn edustaja Grahn-Laasoselta uudestaan: Onko tämä teidän mielestänne kohtuullista? Voisitteko vastata seuraavalla kieroksella tähän kysymykseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Meriluoto.

18.15 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, te olette sanonut, että työllisyyskasvu kompensoi leikkauksista aiheutuvan pienituloisuuden kasvun, mutta tähän ei STM:n arvionkaan mukaan pidä paikkaansa, vaan te lisäätte köyhyyttä. Te muun muassa pudotatte kymmeniätuhansia ihmisiä toimeentulotuella, jonka tiedämme olevan tasoltaan hyvin matala mutta myös mahdollisimman huonosti työhön kannustava. Ja tosiaan te aioitte vielä leikata tätä toimeentulotukea sillä omavastuulla, mutta sen te peruitte, ja nyt sitten puhutte ikään kuin olisitte antanut köyhille lisää rahaa, kun peruitte tämän oman suunnitelmanne. Mutta eihän se riitä. Ministeri Grahn-Laasonen, kysynkin nyt: miten arvelette toimeentulotuen käyttäjien määrän lisäämisen tukevan sitä teidän työn linjaanne?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Väyrynen.

18.16 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Minä palaisin edustaja Anderssonin ihan ensimmäiseen puheenvuoroon, missä hän aivan oikein sanoi, että välillä tuntuu, että hyvinvointialueiden kohdalla täällä puhutaan kahdesta täysin eri asiasta, mutta sitten hän kyllä veti yhtäläisyysmerkin kahden täysin toisistaan erillisen asian välille eli vuokratyövoiman ja yksityisen kanssa tehtävän yhteistyön kanssa. Eli näillä ei ole sinänsä... Minä en usko, että tässä salissa on ketään, joka haluaa lähteä lisäämään nykyistä vuokratyökulttuuria. Se on sekä hoitajapuolella että lääkäripuolella erittäin haitallista tälle systeemille, mutta toimiva yhteistyö yksityisen puolen kanssa voi parhaimmillaan sitä ansaa meillä helpottaakin ja lisätä potilaiden hoitoonpääsyä, kunhan se toteu-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tetaan huolella. Ja se on erittäin arvokasta meille. Meillä ei ole varaa olla käyttämättä sitä yhteistyömekanismia.

Ja edustaja Rantanen, joku toinen teki tämän systeemin kyllä, se on oikein hyvä, mutta minun ymmärtääkseni yksi tavoite oli se, että me hillitään nousevia kustannuksia. Ollaanko me nyt unohdettu se tavoite aivan kokonaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lohi.

18.17 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei sitä tavoitetta ole unohdettu, mihin edustaja Väyrynen viittasi, eikä pidäkään unohtaa. Kiitos muuten hyvistä puheenvuoroista, joita olet käyttänyt tänään täällä.

Mutta, arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, pyysitte esityksiä, myös rakentavia, ja minulla olisi yksi tähän Kela-korvaukseen. Se on oikeastaan jatkoa tähän edustaja Lindénin erinomaiseen puheenvuoroon. Viime kaudella kun mietimme näitä Kela-korvausratkaisuja, niin meillä syntyi hyvin laaja yhteinen näkemys siitä, että kun rahoja on aina rajallisesti käytettävissä, niin kannattaa käyttää ne tehokkaasti. Nyt jos saa kahdeksan euroa yleislääkärikäynnistä, sadankolmenkymppin käynnistä, niin jokainen ymmärtää, että sillä ei ole mitään kannustevaikutusta. Vaikka se kolminkertaistettaisiin, kannustinvaikutusta ei juuri ole. Mutta jos me suunnattaisiin nämä suun terveyteen ja jos rahoja halutaan käyttää lisää, naistentauteihin ja silmäsairauksiin, niin saataisiin erittäin kova kannustinvaikutus, korvaus jopa lähelle 50:tä prosenttia. Silloin näissä olisi todellinen ohjausvaikutus, ja rahaa ei tarvitsisi käyttää edes niin paljon, voitaisiin paikata vähän sitä hyvinvointialueiden leikkaustarvetta. Eli kannattaisi ehkä miettiä tätä. Tämä on aika laaja näkemys täällä eduskunnassa, ja saisitte varmasti sille tuen, jos lähtisitte kohdentamaan näitä, ja todellista vaikutavuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Tanus.

18.18 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi on erittäin tärkeää. Me tiedämme, että tuilla voidaan selvittää päivästä ja viikosta toiseen, mutta lapsiperheköyhyydestä nousee vain ja ainoastaan työn ja työnteon avulla. Sen lisäksi meillä on historiallisen alhainen syntyvyys, jolle pitäisi tehdä jotakin, ja näihin liittyen meillä on kirjaus hallitusohjelmassa, ja olisin halunnut kysyä siitä. Täällä nimittäin lukee: ”Hallitus laatii väestöpoliittisen selonteon, jossa tarkastellaan lapsiperheiden hyvinvointia, toimeentuloa, työn ja perheen yhteensovittamista sekä tahattomasti lapsettomien tilannetta. Selonteossa etsitään toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat positiivisesti syntyvyyteen. Selonteossa huomioidaan erityisesti pikkulapsiperheiden, yksinhuoltajien, opiskelijaperheiden ja monilapsisten perheiden erityishaasteet.”

Kysyisinkin ministereiltä: missä vaiheessa tämä selonteon laatiminen on, ja emmekö saakin tässä selonteon myötä vastaukset näihin moniin salissa esitettyihin kysymyksiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Berg.

18.20 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, yksityistä sektoria ja myös kolmatta sektoria tarvitaan ehdottomasti, ja niitä tulee hyödyntää. Julkinen sektori ei yksin pärjää. Mutta tähänhän ei ole ollut mitään estettä tähänkään mennessä

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

eikä sote-uudistuksen myötä. Palveluseteleitä ja ostopalveluita käyttäen yksityissektoria ja kolmatta sektoria voidaan edelleenkin hyödyntää, mutta tässä Kela-korvausten korotuksessa hallituskauden aikana, joka taisi olla noin 350 miljoonaa euroa koko kaudelle, on se ongelma, että kun hyvinvointialueet tällä hetkellä ovat todellisessa rahoituspulassa, niin nyt käytännössä korvamerkitään tämä 350 miljoonaa euroa yksityiselle sektorille, kun se voitaisiin osoittaa tähän hyvinvointialueiden vaikeaan tilanteeseen.

Ja tämän lisäksi — kun näitä keinoja kysyttiin — esimerkiksi alijäämän kattamisvelvollisuuden pidentäminen ja sitten vuoden 25 jälkikäteistarkastuksen aientaminen vuodelle 24 auttaisi selkeästi hyvinvointialueiden tämänhetkistä tilannetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Lyly.

18.21 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyisin sellaista asiaa, kun vielä viimeisen tilaston mukaan, elokuun tilaston mukaan, meillä on noin 249 500 työttöntä, ja nyt kun rakentaminen sukeltaa ja ulkomaankauppa näyttää punaista, mennään koko ajan alaspäin, työttömien määrä tulee lisääntymään hyvin voimakkaasti. Ja nyt nämä leikkaukset kohdistuvat työttömyysturvaan hyvin voimakkaasti — luettelematta niitä yksityiskohtia tässä ne leikkaukset liittyvät sinne. Vaikka joku osa tästä nyt työllistyy, niin mitä te sanotte näitten leikkauksien osalta niille vaikka 200 000 ihmiselle, jotka ovat työttöminä? Eivätkö nämä ole suoraa toimeentuloa alentavia, koska siellä on juuri niitä asioita, mitä siellä tarvitaan? Tämä on se tämän järjestelmän ongelma. Tällä kuritetaan niitä, joilla ei ole mahdollisuutta työllistyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

18.22 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen juuri tullut viime keväänä tänne eduskuntaan suoraan hoitotyöstä, jota tein 20 vuotta. Väittäisin, että 20 vuotta sitten kätilöt istuivat tietokoneella kirjaamassa potilaan hoitoon liittyviä asioita ehkäpä noin kolmanneksen siitä ajasta, minkä kirjaamiseen joutui käyttämään keväällä 2023. Tämä hallitus satsaa siihen, että hoitajien ja lääkäreiden kirjaamiseen ja paperitöihin käytetty aika saadaan vähenemään ja hoitajat ja lääkärit voivat keskittyä olennaiseen eli potilaan kohtaamiseen ja hoitamiseen. Hyvinvointialueet ovat isossa roolissa tämän suhteen. Digitalisaation ja teknologian mahdollisuuksia tulee hyödyntää, jotta hoitajien ja lääkäreiden ei tarvitse istua tietokoneella yhtään minuuttia enempää kuin on pakko.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Laiho.

18.23 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, ministerit Grahn-Laasonen ja Juuso, siitä, että olette huomioineet lapsiperheet. [Naurua sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Grahn-Laasonen, näissä lakiesityksissä on erityishuomio lapsilisien kohdennuksiin, työtulovähennys lapsiperheissä, lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin on tulossa terapiatakuu. Nämä ovat todella isoja asioita, ja kiitos niistä.

Yhdyn täällä edustaja Tanuksen huomioon siitä, että työllisyys on paras tae siitä, että esitetään lapsiperheköyhyyttä, ja sitä tämä hallitus tulee tekemään.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Mistä tässä sotessa sitten on kyse, ja miksi tämä muutos on tehty? Kysehän on siitä, että pitää tehdä toisella tavalla. Meidän väestö ikääntyy, palvelutarve kasvaa, kustannukset karkaavat käsistä, eikä meidän henkilöstö riitä. Täytyy löytää uusia tapoja.

Olin eilen tapaamassa hyvinvointialueiden johtajia, ja hyvinvointialueiden hallitusten puheenjohtajat olivat siellä myöskin, ja mikä se viesti siellä oli? Poistakaa niitä normeja. Poistakaa niitä normeja. Viime kaudella tehtiin paljon normituksia, jotka eivät tuo hoitajia. Eivät hoitajat tule käskemällä. [Puhemies koputtaa] Henkilöstöä ei saada käskemällä. Meidän pitää antaa työrauha alueille, tehdä asioita tarpeen mukaan ja heidän parhaaksi katsomallaan tavalla. [Puhemies: Aika!]

Kysyn tässä vielä [Puhemies koputtaa] ammatinharjoittajamallista, joka on hallitusohjelmassa. Miten sitä ollaan edistämässä tai selvitetään?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Hyrkkö.

18.25 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kela-korvauksiin liittyen itse toivoisin, että hallitus voisi harkita niiden kohdentamista ja suuntaamista hoidelmöityshoitoihin, lapsettomuushoitoihin, missä tarve olisi todella kova. Julkinen puoli ei siellä ole pystynyt skaalaamaan sitä tarjontaa.

Noin yleisesti ajattelen, että maailma näyttäytyy tällä hetkellä aika epävarmana paikkana. Sellaisina aikoina koetellaan ja tarvitaan yhtenäisyyttä, tarvitaan luottamusta, tarvitaan sitä kokemusta samassa veneessä olemisesta. Kyse on tämän kansakunnan kriisinkäyvyydestä.

Samaan aikaan meillä on päällä vakava mielenterveyskriisi. Kannan huolta siitä, että nämä leikkaukset toimeentuloon ja ihmisten huolen lisääntyminen sitä entisestään syventävät. Olin itse asiassa varsin yllättynyt, kun sitä terapiatakuuta ei hallituksen papereista löydy, vaikka viime kaudella kokoomukselta saatiin hyvää tukea sen kanssa.

Arvoisat ministerit, tiedän, että teidän tehtävänne täällä on puolustaa hallituksen esityksiä. Mutta kysyn: Mitä te teette sen puolesta, että esimerkiksi kaupungissa asuvalla, töissä jo olevalla yksinhuoltajalla olisi kokemus siitä samassa veneessä olemisesta, vaikka häneltä leikataan siitä vähästä, mitä ei oikeastaan olisi varaa leikata, jotta pääministerin ja oluen verotusta pystytään keventämään — tai vaikka niillä lastensuojelun jälkihuollon nuorilla? Voisitko yrittää vaikuttaa hallituksen sisällä, että näistä kaikkein kohtuuttomimmista leikkauksista kuitenkin luovuttaisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

18.26 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat ministerit, mietin, keitä te tarkoittatte heikoimmassa asemassa olevilla, kun sanotte, että heidän asemansa on turvattu. Ja mitä te oikeastaan teette sillä yhteisvaikutusten arvioinnilla? Sitä kovasti mietin. Miten ne pienituloiset perheet pärjäävät tulevaisuudessa, joissa on yli kolmevuotiaita lapsia tai joissa on alle neljä lasta? Tällaisia perheitä suurin osa suomalaisista perheistä on. Sosiaalityöntekijöiltä tulee viestejä, että edullisempia asuntoja ei ole.

Vaikuttavuus ja tutkittu tieto eivät myöskään siirry sinne käytäntöihin itsestään. Eli ne tarvitsevat myöskin panostuksia. Tässä kohtaa tietysti haluan sanoa kiitokset positiivisista asioista. Edustajat Laiho, Sarkomaa ja Mäkisalo-Ropponen ovat Hoitotyön tutkimussäätiön rahoitusta pitäneet yllä, ja siellä on nyt hyvä rahoitus pohja. Se toki jatkossa pitää saada

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Käyvän hoidon tasolle. Mutta sekään ei riitä, että meillä on näyttöä. Se pitää saada vielä käytäntöön. Hyvinvointialueilla on aika vaikea tehtävä tässä, jos tämä on sen rahoituksen tilanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

18.27 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen ”lapsiystävällinen” politiikka on johtamassa yli 13 000 lapsen luisumiseen lapsiperheköyhyyteen. En itse pitäisi sitä kovin lapsiystävällisenä toimintana.

On helppo yhtyä aikaisemmin kuultuihin edustajien Kulmuni ja Ojala-Niemelä puheenvuoroihin liittyen Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueiden rahoitukseen. Miten te, ministeri Juuso, aiotte turvata saavutettavat sote-palvelut koko maassa? Miten sairaalaverkon ja päivystysten tarkastelua pohtivan työryhmän työ etenee, ja millä aikataululla tulemme siitä kuulemaan täällä?

Esimerkki vielä Etelä-Savon Eloisalta, hyvinvointialueelta. Hyvinvointialueemme teki päätöksen, että pyrimme luopumaan vuokratyövoiman käytöstä kokonaisuudessaan hyvinvointialueellamme. Kysynkin, ministeri Juuso: mihin kansallisesti ohjaaviin toimiin hallitus aikoo ryhtyä soten ostopalvelukäytäntöjen järjeistämiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kokko.

18.28 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso peräsi, että keskitytään ratkaisuihin, ja ainakin hyvinvointialueilla kyllä ratkaisuihin ollaan keskittymässä ja siellä tehdään aika luovia ratkaisuja tämän alijäämän kattamiseksi. Ja ehkä nyt pientä kädenojennusta toivoisi valtion taholta. On monessa puheenvuorossa todettu, että muun muassa tämä alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen antaisi hyvinvointialueille enemmän sitä työrauhaa, jota hallituspuolueiden edustajatkin ovat täällä peräänkuuluttaneet, jotta niitä paniikinomaisia leikkauksia ja ratkaisuja ei tarvitsisi tehdä ja ainakin siellä hyvinvointialueilla pystyttäisiin nämä vaikutusarvioinnit tekemään kunnolla. Hallitus näyttää tekevän niitä vähän vasemmalla kädellä.

Mutta kysyisin: kun ehkä tärkeintä tässä meidän terveydenhuoltojärjestelmässä on se, että perusterveestä ei tule erikoissairasta, että sinne perusterveydenhuoltoon ladataan niitä panostuksia, niin miten te nyt näette, että tämä hallituksen harjoittama politiikka edesauttaa sen perusterveydenhuollon vahvistamista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

18.29 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin kyllä kovin kiinnostunut sosiaaliturvaministerin mainitsemista vaikutusarvioinneista näistä työllistämisvaikutuksista. Nimittäin tätä on nyt hoettu hallituksen suunnasta aika paljonkin, että nyt tukia leikkaamalla nämä työpaikat syntyvät automaattisesti, ja aina on vedottu valtiovarainministeriöön. No, nyt puhutaan myöskin sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusten arvioinnista. Mutta olisiko syytä kysyä myös vaikka työ- ja elinkeinoministeriöstä? Itse ainakin ajattelen, että meillä on tällainen palvelukin kuin TE-palvelut. Ovatko ne nykyään sitten VM-palvelut, joista kerrotaan, miten tässä maassa työllistytään ja miten siihen työllistymiseen saadaan apua? Nimittäin tämä vaikuttaa siltä, että tähän kehäpäätelmään

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

on ihan valtiovarainministeriön helmitaululla päästy: tuet pois, niin työtä tulee lisää. Ker- tokaa nyt ihmeessä lisää siitä, miten tämä nyt sitten toimii. Ja kun on tämä Lylyn tuoma esi- merkki siitä, että meillä on näitä työttömiä [Puhemies koputtaa] näin paljon, niin 60 000 ei vielä riitä. Miten näiden 200 000:n, jotka vielä jäävät, sitten käy? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

18.31 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tälle halli- tukselle mielenterveyspalveluiden kuntoon laittaminen on tärkeyslistan kärkipäässä. Siitä huolimatta, että meidän on pakko säästää ja pysäyttää valtion syöksyminen kohti velkakrii- siä, mielenterveyspalveluihin panostetaan. Kyse on priorisoinnista, johon valtionkin on pakko pystyä. Marinin hallitusta vaadittiin toistuvasti toteuttamaan terapiatakuu, mutta tur- haan. Tämä hallitus sen sijaan tulee toteuttamaan lasten ja nuorten terapiatakuun. Ylipää- tään mielenterveyspalvelujen saatavuutta parannetaan pikaisesti. Ei ole aikaa odotella. Pe- rustason mielenterveyspalveluja kehitetään, psykoterapiapalveluiden saatavuutta paranne- taan sekä matalan kynnyksen palveluiden saatavuutta lisätään — kiitos. Te voitte siellä op- positiossa ihmetellä, miksi me säästämme. No, tässä näette vastauksen. Siksi, että meillä riittää rahaa näihin palveluihin, joista koko hyvinvointiyhteiskunnassa on kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Marttila.

18.32 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On syytä sa- noa ääneen vielä eräs asia: lapsiperheköyhyyden ominaispiirre on, että perheen aikuinen on jo töissä, joskin matalapalkka-alalla.

On ilmeistä, että oikeistolla ja minulla on eri käsitys siitä, kuka on heikoimmassa ase- massa yhteiskunnassa. Käsitin, että ministeri Grahn-Laasonen viittasi toimeentulotuen va- rassa eläviin. Minä ajattelen erityisesti näitä vähävaraisten perheiden lapsia.

Kun kysytte kannustavia keinoja, niin olisi ainakin viisasta, että ihmisiä ei ajettaisi toi- meentulotuella, joka on varsin passivoiva tukimuoto. Kysyn myös perusturvaministeriltä: onko ministeri tietoinen, että toimeentulotukea saavat eivät hyödy lapsilisän korotuksista, koska sitä vastaava summa leikataan toimeentulotuesta? Ministeri Juusolta kysyisin vielä: kuinka paljon lisätään resursseja jo nyt kuormittuneeseen aikuissosiaalityöhön, jos lasten- suojelun jälkihuollon ikärajan lasku runnotaan läpi, vai odotetaanko työntekijöiden hoita- van homman talkoovoimin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Wickström.

18.33 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Tässä on jo useamman kerran noussut esiin henkilöstön saatavuus. Siis se on se isoin haaste koko sote-sektorilla, ja siksi myöskin hallitus tekee tämän panostuksen Kela- korvauksien kautta. Pyytäisin nyt, että ministeri Grahn-Laasonen omassa vastauksessaan kertoisi tämän järjestelmän, koska ideanahan on kehittää uudenlainen Kela-korvausjärjes- telmä, jolla nimenomaan panostetaan siihen, että pääsisi nopeammin perusterveydenhuol- lon osalta lääkäriille. Tästä myöskin Kela on puhunut julkisuudessa. Tämä on se hallituk- sen tavoite. Nyt tehdään nopea ratkaisu liittyen nimenomaan ensi vuoteen, mutta uusi mal- li on tuloillaan.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Sitten nostaisin esiin myöskin sellaisen huolenaiheen, että kun käy keskustelua sotehenkilöstön kanssa, niin heillä on ollut ensin korona hoidettavana, se on lisännyt stressiä, ja nyt tuli hyvinvointialueuudistus, joka on lisännyt taas muutosstressiä. Eli me ei voida myöskään täältä lisätä todella paljon uusia velvoitteita hoitajille, myöskään uutta lainsäädäntöä, ja tämä on myöskin ollut hallitukselle todella tärkeää ymmärtää, kun hallitusohjelmaneuvoitteluita käytiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Sarkomaa.

18.34 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisi hyvä, jos ministeri Grahn-Laasonen kertoisi, onko jo aloitettu se uuden Kela-korvausmallin rakentaminen ja millä tavalla se tehdään. Varmasti olisi hyvä, että siinä yhteydessä — kuten tuossa esitin ja ehdotin ja todella sitä kannatan — hedelmöityshoidot siirrettäisiin takaisin Kela-korvauksen piiriin. Se helpottaisi myöskin julkisen sektorin painetta.

Arvoisa puhemies! Tänään vietetään palliatiivisen hoidon ja saattohoidon päivää. Palliatiivisella hoidolla lievennetään kärsimystä ja mahdollistetaan hyvä hoito elämän loppuun asti ja myöskin hyvä kuolema. Meillä on paljon hyvää hoitoa, mutta ikävä kyllä on myöskin tilanteita, joissa ei edes havaita saattohoidon tarvetta, ei anneta kipuun riittävästi hoitoa, ja sen takia me tarvitsemme lainsäädännön saattohoidosta. Eduskunnan tahdostahan perustettiin työryhmä, jossa sitä käytiin läpi. Työryhmä teki yksimielisen esityksen. Se totesi, että ei riitä, että meillä on hyvät saattohoidon laatusuositukset, vaan tarvitaan selkeä lainsäädäntö. Tämä on myöskin kirjattu hienosti hallitusohjelmaan, kiitos hallitusneuvottelijoiden, jotka olivat siinä työryhmässä — taisi ministerikin siellä olla. Kysynkin nyt: Milloin tuo lainsäädännön valmistelu lähtee liikkeelle? Otetaanhan [Puhemies koputtaa] siihen mukaan eri toimijatahot? Ja milloin saamme lainsäädännön sitten käsiteltäväksi eduskuntaan? Toivon, että mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Nurminen.

18.35 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso, toitte esille puheenvuorossanne paljon yhteistyötä, ja haluankin kannustaa tähän yhteistyöhön myös jatkossa. Viime kaudella teimme aktiivisesti yhteistyötä. Oli henkilöstömitoituksen nosto — olimme samalla puolella —, hoitotakuun kiristäminen seitsemään päivään, vammaispalvelulain tekeminen, Länsi-Pohjan sairaala ja monia muita esityksiä, joita yhteistyöllä ja yhdessä veimme eteenpäin. Mutta nyt vaalien jälkeen, kun olette siellä, nämä kaikki meidän ajamamme hyvät uudistukset päätyivät leikkauslistalle, ja pidän tätä äärettömän kohtuuttomana etenkin tässä tilanteessa.

Kysyisinkin vielä yhteistyön hengessä: kun olemme esittäneet tätä toimenpideohjelmaa, että erityisesti näitten vuokralääkärifirmojen kaitsemiseksi pitäisi pystyä tekemään jonkinlainen toimenpideohjelma, ja me olemme tähän valmiit ja haluamme nostaa tätä keskustelua ja saada myös toimenpiteitä, niin tartuttko tähän ja lähdettkö meidän kanssamme yhdessä suitsimaan näitä markkinoita tältä osin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

18.37 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vahvassa ja välittävissä hallitusohjelmassa halutaan osoittaa pysyvää rahoitusta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi. Tämä toimenpide palauttaa keliakiakorvauksen alaikäisille ja alemman tulotason aikuisille. Selvityksessä on myös korvauksen palauttaminen kaikille keliakikoille. Keliakiaan ei ole olemassa läkehoitoa, vaan sen ainoa hoitomuoto on pysyvästi ja tarkasti gluteeniton ruokavalio. Tämän vuoksi on perusteltu ja tasapuolinen tuo korvaus.

Suomalaisista keliakiaa sairastaa noin kaksi prosenttia eli yli 100 000 henkilöä. Suurin osa on naisia. On arvioitu, että vain yksi kolmasosa on diagnosoitu. Keliakia on elinikäinen, parantumaton autoimmuunisairaus. Keliakialiiton tekemän hintaselvityksen mukaan gluteeniton ruokavaliohoito aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia [Puhemies koputtaa] yli 700 euroa vuodessa. Haluan kiittää hallitusohjelmaa ja ministeriä tästä keliakiakorvauksen takaisin saamisesta. [Puhemies koputtaa] Tämä auttaa nimenomaan lasten [Puhemies: Aika!] ja nuorten sekä vähävaraisimpien keliakikkojen elämää. [Krista Kiuru: Tehän lakkautitte sen! Perussuomalaiset lakkauttivat sen!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, yritetään pysytellä minuutissa. — Seuraavaksi edustaja Forsgrén.

18.38 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kertoo vahvistavansa perustason mielenterveyspalveluita mielenterveyspalvelujen porrastamisen mallin kautta, mutta esittää tässä yhteydessä terapiatakuun toteuttamista vain lasten ja nuorten osalta, ja tämä on totta kai suuri pettymys. Nämä lupaukset näyttävät kuitenkin joltain osin myös haastavilta, koska hallitushan ei osoita rahoitusta riittävästi ensi vuoden budjetin osalta, että voisivat itse toteuttaa omat tavoitteensa. Olisinkin kysynyt, miksi näin.

Nuorten mielenterveyskriisin ratkaiseminen edellyttää kohdennettuja toimia nuorten hyvinvointiin, mutta terapiatakuu olisi ollut tärkeää ulottaa myös sekä työikäiseen että ikääntyvään väestöön. Mielenterveyden sairaudet ovat Suomessa yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy ja merkittävä syrjäytymisen syy. Panostukset mielenterveyspalveluihin maksavat tutkimusten mukaan itsensä takaisin moninkertaisesti. Olisinkin kysynyt kahdesta asiasta ministeriltä: onko tämä terapiatakuu todellisuudessa nyt tulossa, ja pidetäänhän sen ikäraja siinä 29:ssä, koska sehän on se lainmukainen nuori, eikä [Puhemies koputtaa] siirretä 18 vuoteen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Razmyar.

18.39 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskeinen tekijä mielenterveysongelmissa on toimeentulo, ja niitä valitettavia päätöksiähän te olette tekemässä, eli nimenomaan heikennätte jo valmiiksi heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten toimeentuloa.

Kiitos ministeri Grahn-Laasoselle siitä, että suhtauduitte myös itsekriittisesti tähän lainvalmisteluun. Samalla totean, että on ikävää, että viette näitä lakiesityksiä eteenpäin tilanteessa, jossa kyse on ihmisten perusturvasta ja ihmisten perusoikeuksista, mutta teillä nyt vaan on niin valitettavan kiire saada nämä lait valmisteluun.

Lisäksi moni, moni suomalainen tällä hetkellä miettii, miten he selviävät tulevaisuudesta. Se viesti, mikä teiltä täältä tulee, on se, että on vaan jotenkin selvittävä. Tämä on erittäin

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kylmää viestiä ja valitettavasti kuvastaa sitä, että olette hyvin irtautuneet myöskin todellisuudesta. Voittoeko antaa suomalaisille, erityisesti niille lapsiperheille ja eläkeläisille, jotka miettivät tällä hetkellä toimeentuloansa, toivoa, [Puhemies koputtaa] että hallitus pitää heistä huolta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Merinen.

18.41 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Hei, kiitos lähtee myös tuonne hallituspuolueille nuorten terapiatakuusta. Pakko sanoa, että hieno juttu, että se on siellä kuitenkin mainittuna.

Kun ministeri Grahn-Laasonen pyysi ehdotuksia, niin minulla on ehdotus ministeri Juusolle. Otetaan vuokralääkäritilanne yhdessä hallintaan. Tämä on varmaan asia, mikä kiinnostaa kaikkia puolueita tässä salissa. Ei jätetä sitä pelkästään hyvinvointialueiden ratkaistavaksi, koska heillä on muutakin tehtävää tarpeeksi ja siellä on niin monta erilaista tarvetta ja aluetta. Laitetaan esimerkkinä vaikka 10—20 prosentin katto siihen, kuinka paljon enemmän saa tunnissa palkkaa vuokralääkäri versus virkalääkäri. Laitetaan myös vuokrafirmoille joku prosenttiraja, kuinka paljon he voivat pakollisten palkkakulujen päälle laskea — vaikka saman verran lisää, 10—20 prosenttia. Minä luulen, että tämä saa kannatusta ja me saataisiin tämä tilanne tasapainottumaan nopeammin. [Jani Kokon välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

18.42 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on monessa puheenvuorossa viitattu näihin vuokralääkäreihin ja niiden aiheuttamaan ongelmaan. Nykyinen hallitushan ei ole pystynyt tai kerennyt tekemään yhtään päätöstä, joka olisi pahentanut sitä tilannetta. Sen sijaan edellisen hallituksen päätökset tilanteessa, jossa meillä ei ole lääkäreitä eikä hoitajia esimerkiksi hoitotakuun kiristämiseksi, ovat luoneet näitä markkinoita. Perusterveydenhuollon kustannusten alentamiseksi, hoidon parantamiseksi ja myös vuokralääkäriongelman ratkaisemiseksi yksi keino on potilas—lääkäri-suhteen pidentäminen tai se, että se olisi jatkuva. Sitä kautta me pystyttäisiin aivan tutkitusti alentamaan perusterveydenhuollon kustannuksia, sairaalahoidon tarvetta sekä kuolleisuutta. Kysynkin ministeri Juusolta: missä vaiheessa on hoidon jatkuvuuden [Puhemies koputtaa] ja nimenomaan potilas—lääkäri-suhteen tehtävien muutosten valmistelu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.43 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä Sarkomaa piti kauniin puheen palliatiivisesta hoidosta, ja siinä kyllä sen puheen aikana tuli itselleni mieleen, että tarvittaisiin lainsäädäntö eutanasiaallekin tässä maassa.

Mutta se varsinainen asia, mistä oikeastaan haluaisin puhua, ovat nimenomaan nämä hyvinvointialueet. Tässä on moneen kertaan viitattu myös siihen, kun Etelä-Karjalasta ovat nousseet vuokralääkärit julkisuuteen, mutta on niitä muitakin ongelmia meillä siellä hyvinvointialueella, ihan arkipäiväisiä huolia: ambulanssit, mennäänkö sinne mammografiaan pitkistä matkasta, kun ei ole rahaa, ja miten kouluterveydenhuolto. Meillä on Etelä-Karjalan-mallissa ollut hyvinvointialueiden kanssa yhteistyössä psyykkaritoiminta, joka tarkoittaa sitä, että jokaisessa koulukeskuksessa, muun muassa Imatralla, on ollut psyykinen sai-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

raanhoitaja mukana siinä arjessa kaiken aikaa, ja nyt tämä kaikki on veitsen alla näiden hallituksen leikkausten takia. Mitä te, ministeri Juuso, sanotte siihen, että meillä olisi lapsille ja nuorille jotain toivoa tulevaisuudesta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joona.

18.44 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, en ole koskaan sanonut, että velalla ei olisi hintaa tai että julkista taloutta ei tässä tilanteessa pitäisi tasapainottaa. Toivon, että tällaista väärää todistusta ei myöskään täällä eduskunnassa anneta.

Sen sijaan olen kritisoinut täällä jokainen päivä sitä tapaa, jolla hallitus yrittää tasapainotusta tehdä. Hallituksen omatkin selvitykset osoittavat, että kaikki teidän tasapainotustoimenne kohdistuvat pieni- ja keskituloisille, siis aivan jokainen toimenpide. Ja sitten kun katsotaan niitä toimenpiteitä, joilla te tarjoatte hyvää esimerkiksi veronkevennysten muodossa, niin hallituksen omatkin selvitykset sanovat, että niiden hyödyt kohdistuvat ylipään tulodesiiliin kaikkein eniten. Pidän tätä todella epäoikeudenmukaisena tapana yrittää tasapainottaa julkista taloutta varsinkin tilanteessa, jossa vielä lopputuloksena on se, että velkaantuminen kiihtyy tämän hallituksen toimesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen vielä.

18.46 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä käytiin jokin aika sitten keskustelua siitä, että meidän olisi hyvä erottaa yksityisten toimijoiden kanssa toimiminen ja vuokralääkärimalli. Ja kyllä, voisin sanoa, että olen jonkinlainen asiantuntija tässäkin asiassa. Meillä on omassa kotikaupungissani Jämsässä ollut yksityinen terveydenhuollon tarjoaja useamman vuoden, ja voin vain kertoa, että on todella tehtävä taiten, kun haluaa tehdä yhteistyötä yksityisen kanssa. Esimerkiksi Jämsä maksaa nyt siitä erityisen kalliisti, kun valtionosuudet ovat laskeneet juuri sen vuoksi, kun terveydenhuolto on ollut erittäin kallista — mutta hyvää, siitä ei voida olla yhtään eri mieltä.

Edustaja Väyrynen täällä kysyi sitä, että eikö niin, että hyvinvointialueiden tavoite oli laskea kustannuksia. Kyllä, laskea sitä käyrää. Mutta annettaisiin nimenomaan se työrauha ja annettaisiin se mahdollisuus niitten hyvinvointialueitten kehittää itse sitä toimintaansa, eikä pakotettaisi niitä tekemään sellaisia ratkaisuja, joilla voi olla erittäin vahingolliset ja pitkäaikaiset vaikutukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän nyt vielä neljä puheenvuoroa, ja sen jälkeen ministereille vastauspuheenvuorot, ja sitten siirryimmekin toiseen pääluokkaan. Nämä neljä henkilöä ovat edustaja Kari, Mika, edustaja Lehtinen ja sitten valiokunnan puheenjohtajisto: puheenjohtaja Kiuru ja varapuheenjohtaja Laiho. — Eli Kari, Mika.

18.47 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että keliakia-korvaukset palautettiin. Ne vietiin aikanaan pois perussuomalaisten ollessa edellisen keran hallitusvastuussa, mutta erittäin hyvä, että palautetaan.

Saan olla itse oman maakuntani Päijät-Hämeen aluevaltuuston puheenjohtaja ja pitkään olen kuntaelämässä mukana ollut. Vuonna 2016 perustimme maakunnan kokoisen ”hyvin-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

vointialueen” silloisen pääministeri Sipilän hallitusohjelman hengessä. Me teimme tosi kovaa trimmausta meidän oman palvelutuotantomme rahoituksen osalta, ja nyt kun olemme hyvinvointialuemaailmassa, tuntuu, että meitä tästä rangaistaan. Toivoisin ministereiltä hieman näköaloja siihen, millä tavalla voitaisiin kannustaa hyvällä tavalla toimintaansa ja toimintansa rahoitusta hoitaneita hyvinvointialueita eikä rangaista siitä, että toiminta on trimmattu jo aikaisemmin kuntoon. Sen lisäksi haluan antaa kyllä myös oman tukeni ajatukselle siitä, että vuokratyövoiman käytölle rakennettaisiin valtakunnallinen toimenpideohjelma, niin kuin edustajat Mikkonen ja Nurminen edellä totesivat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Lehtinen.

18.48 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu lasten ja nuorten terapiatakuusta ja sen tärkeydestä. On hienoa, että edustaja Merinen kiitti siitä myöskin hallitusta. Syy, miksi tätä terapiatakuuta on vaikea soveltaa koko väestöön, on varmasti oppi hoitajamitoituksesta. Eli yksinkertaisesti meillä ei ole myöskään terapeutteja riittävästi, ja lasten ja nuorten osalta vaste tälle hoidolle on kaikkein paras. Ennen kaikkea, kun terapeuttinen hoito vaatii useita hoitajaksoja, pahimmillaan siinä käy niin, että saadaan vain yksi hoito jokaiselle mutta yksikään ei tule kuntoon. Tämä on se riski, jos liian laajasti lainsäädännöllä lähdetään ohjaamaan terveydenhuoltoa.

Itse haluaisin tuoda tähän lääkäriongelmaan myöskin korjaavan mallin. Se olisi ehkä se, tulisiko pohtia, pitäisikö lääkärikoulutukseen sisällyttää julkisessa terveydenhuollossa pitkä velvoittava jakso, jolla saataisiin myöskin pysymään lääkärien koulutus ja heidän työpanoksensa siellä julkisella pidemmän aikaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensiksi puheenjohtaja Kiuru ja sen jälkeen varapuheenjohtaja.

18.50 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri varoitti teitä, ministeri Grahn-Laasonen, siitä, että lapsivaikutukset tulee arvioida ja tarkastaa YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset. Arviointineuvosto toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriön yhteisvaikutuksia koskevassa selvityksessä ei ole perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia arvioitu vielääkään, mutta te, Grahn-Laasonen, riensitte julkisuuteen heti kertomaan, ettei ole tarvetta muuttaa esityksiä.

Sitten tullaan näihin vastauksiin ja kysymyksiin, joita täällä salissa oli.

Huono sote. Sanotaan, että niin huono lainsäädäntö. Miksi te ette sitten korjanneet sitä? Miksi te ette korjaa huonoa sotea, jos se kerran huono sote on? Näyttääkin siltä, että olemme yksimielisiä siitä, että tällä pitää mennä.

Liian vähän rahaa, ei saada kaikkea kuntoon. No miksi te leikkaatte vielä vuodelta 26 ja 27 1,4 miljardia euroa? Käsittämätöntä ja häpeällistä puhetta. Sitten kun sanotaan, että me nyt laitamme terapiatakuun kuntoon, niin te vähennätte 5 miljoonaa euroa seitsemän päivän hoitotakuusta, joka astuisi ensi vuonna voimaan, jolla ihminen pääsisi viikossa — viikossa! — mielenterveyspalveluun. Ja te olette sitä mieltä, että tästä voidaan luopua.

On se käsittämätöntä puhetta, mitä täällä saavat hallituspuolueiden kansanedustajat ihan pakkana puhua. Sen takia kaiken pitää perustua vaikutusarvioinneille. Kysynkin nyt, Juuso: olisiko paikallaan, että te tekisitte vaikutusarvioinnit seitsemän päivän hoitotakuusta ja näistä sote-säästöistä?

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Myös valiokunnan puheenjohtajille minuutti on minuutti. — Sitten varapuheenjohtaja.

18.51 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hallitus joutuu sote-lakeja korjaamaan. Kyllä ne olivat koronakriisin ja Venäjän hyökkäyssodan aikana läpi runnottu iso lakipaketti, jonka te vain halusitte saada eteenpäin ihan raakileena. [Välihuutoja vasemmalta] Siinä on paljon korjattavaa, mutta emme halunneet lähteä sitä perusasetelmaa muuttamaan alkuvaiheessa, koska henkilöstö on ollut tosi kovilla, niin kuin täällä on tullut esillekin, ja hyvinvointialueet vaativat työrauhaa. Jää nähtäväksi, min-käläisiä muutoksia se itse perusjärjestelmä vaatii, mutta kyllä ne lakimuutokset vaativat joka tapauksessa sisällöllisiä muutoksia erityisesti niihin ideologisiin kirjauksiin, mitä teidän, ministeri Kiuru, aikana sinne on tehty.

Tähän talouspuoleen vielä. Mehän emme ole leikkaamassa sote-rahoituksesta, vaan hilitsemässä kasvua. Joka vuosi noin miljardi lisää tulee sote-palveluihin — miljardi lisää — ja tämä hallitus laittaa vielä yli 400 miljoonaa hoitoonpääsyn parantamiseen yli tämän. Kyllä me sinne koko ajan laitetaan lisää, niin että lopettakaa puhe niistä leikkauksista. Soteen laitetaan joka vuosi lisää rahaa, niin kuin kuuluukin, kun väestö vanhenee. Mutta me yritetään hillitä, ettei se menee ihan mahdottomuuksiin, koska meillä ei ole edes henkilöstöä siihen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministerit. — Aloittaako ministeri Juuso? Enintään viisi minuuttia, ja ei tarvitse tietenkään käyttää niin paljon, jos ei ole asiaa. [Naurua]

18.53 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso:** Arvoisa puhemies! Yritän nyt vastata muutama kysymykseen.

Ensinnä nämä vuokralääkärit. Tästä on käytetty erittäin monta puheenvuoroa, ja sano-taanko, että ongelma on ollut vuosikausia. Vuokralääkäreitä, keikkalääkäreitä meillä on ollut varmaan viimeiset 15 vuotta, mutta tällä hetkellä ne korvaukset ovat nousseet ihan pos-kettomiksi. Eli tämä on asia, jolle ehdottomasti täytyy jotakin tehdä, ja iloksenne voin ker-toa, että ministeriössä ollaan perustamassa työryhmää ratkaisemaan tätä ongelmaa. Tämä oli toissa päivänä pöydälläni kuittausta odottamassa, ja työryhmään on suunniteltu ko-koonpanoakin. Siellä on edustajia eri ministeriöistä, hyvinvointialueilta, myöskin ammat-tijärjestöjä kuullaan, ja tämä työ tullaan tekemään mahdollisimman nopeasti ja on osa sitä hyvän työn ohjelmaa. Eli tämä on käynnissä, tämä tehdään.

Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan lasku kahdella vuodella 25:stä 23 vuoteen, se esi-tys on nyt eduskuntaan tuotu. Siinä olen esittämässä kuuden kuukauden siirtymäaika. Sen lisäksi on käynyt ilmi, että monella hyvinvointialueella on tehty jo hallintopäätöksiä, joilla on myönnetty joitakin jälkihuoltoon kuuluvia etuuksia, ja nämä tietysti pysyvät voimassa. Ne ovat lainvoimaisia päätöksiä, ja ne tietenkin pysyvät voimassa. Hallitus tulee tekemään laajan toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen estämiseksi. Tulemme myöskin tarkas-telemaan lastensuojelulakia ja tekemään siihen kokonaisuudistuksen. Meillä on aikuisso-siaalityö Suomessa, ja tämän siirtymäajan aikana ajatus on, että heidät ehditään luotsata sit-ten sinne toisen ohjaajan hoivaan ja tukea saamaan.

Jälkikäteistarkastuksen alentamisesta täällä oli ehdotus, mitä en ole aikaisemmin kuul-lut: että voitaisiin maksaa aikaisemmin. Nythän se maksettaisiin vuoden 25 alussa, mutta

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

täällä tuli ehdotus, että maksettaisiin aikaisemmin, vuonna 24. Sitä en tiedä, voidaanko näin tehdä, mutta vien ehdotuksen eteenpäin. Jos tämä on mahdollista, niin minä en vastusta. [Kim Berg: Hyvä! — Krista Kiuru: Loistavaa!]

Ammatinharjoittajamalli on myöskin osa hyvän työn ohjelmaa, mikä on myöskin osa sitä palvelureformia, mikä tullaan tekemään, ja se tarkastellaan siellä.

Sairaalaverkkotyöryhmästä tuli kysymys. Tietääkseni työryhmä on kokoontunut nyt ainakin kaksi kertaa. Tässä on olemassa työryhmä ja on olemassa ohjausryhmä. Molemmat ryhmät ovat aika laajoja, koska haluttiin siihen edustus kaikilta hyvinvointialueilta plus sitten myöskin lääketieteellistä ja oikeudellista edustusta. Työ etenee. Minä saan ensimmäisen selonteon siitä, olikohan se merkitty ensi viikolle jollekin päivälle. Sen enempää tässä vaiheessa minulla ei ole siitä tietoa. Ymmärtääkseni siellä nyt kartoitetaan kansallisella tasolla sitä tilannetta, missä meillä sairaalat ovat ja mitä erikoisaloja on ja näin poispäin. Tästä sairaalaverkkotyöryhmästä täytyy muistaa myöskin se, että yksi syy, miksi se tehdään, on se, että meillä on hirveä pula erikoislääkäreistä. Meillä eivät kerta kaikkiaan riitä erikoislääkärit joka sairaalaan, joten varmaan täytyy tämäkin ottaa huomioon, kun sitä työnjakoa mietitään eri sairaaloiden välillä.

Perusterveydenhuollon vahvistamisesta kysyttiin, miten se tehdään. Se tehdään portaitaisella palvelujärjestelmällä. Kannustamme, ohjaamme, tuemme hyvinvointialueita käyttämään digitaalisia palveluita, verkkopalveluita, etäpalveluita, liikkuvia palveluita, tuomaan myöskin erikoissairaanhoidon osaamista sinne moniammatillisiin sote-keskuksiin ym. Elikkä nämä ovat ne tavat, ohjauskeinot, millä me haluamme sitä perusterveydenhuoltoa vahvistaa. Yksi iso asia siinä on tietysti tämä 14 päivän hoitotakuu, mikä nyt tuli voimaan syyskuussa.

Edustaja Kiuru kysyi siitä seitsemän päivän hoitotakuusta. Valitettavasti se nyt poistettiin tässä sen takia, että realistisia mahdollisuuksia sen toteuttamiselle ei näytä juuri nyt olevan. Jos näyttää, että tilanne muuttuu ja siellä kauden lopussa olisi mahdollista se toteuttaa, niin en sulje pois, etteikö sitä voitaisi sinne sitten tuoda, mutta täytyy olla realismia.

Mielenterveyspalveluista kysyttiin ja lasten ja nuorten psykoterapiasta. Tähän liittyy olennaisesti psykoterapeuttien koulutus. Tällä hetkellä meillä on iso, hirvittävä pula psykoterapeuteista. Terapiaan on tosi vaikea päästä. Ne menevät Kelan kautta, ja sen oikean psykoterapeutin löytäminen on käsittääkseni lähes mahdotonta. Psykoterapeuttikoulutusta tullaan jakamaan kahteen osaan, ykkös- ja kakkosportaaseen, ja se ensimmäisen portaan koulutus tulee olemaan ilmainen. Ajatuksena on, että sillä koulutuksella voitaisiin erinäisiä lyhytterapioita tarjota sitten lapsille ja nuorille. Ikärajasta ei ole mitään tietoa tällä hetkellä, mihinkä se laitetaan. Katsotaan, kunhan päästään valmistelussa hieman eteenpäin. Totta kai olisi todella hyvä, jos voisimme tämän takuun antaa kaikille ihmisille Suomessa riippumatta siitä, mikä heidän ikänsä on. Voihan olla, että perustuslakivaliokunta vielä tähän tarttuukin, että tätä ei voi ehkä sitten rajata, mutta katsotaan, miten se menee. Mielenterveyspalveluita kuitenkin tarkastellaan. Tämä on yksi iso asia, mitä ministeri Grahn-Laasosen kanssa yhdessä tuleamme pitämään lupin alla, ja varmasti tuomme siihen toimenpideohjelman ensi vuoden aikana. Tämä on erittäin tärkeä. Meidän on pakko saada tämä kuntoon.

Saattohoito on tulossa säädöksiin. Valitettavasti ei ehkä ihan heti, mutta tämän hallituskauden aikana se on tulossa. Se on sinne kirjattu, ja se on tiedossa.

Meillä on hyvinvointialueita, jotka ovat tehneet näitä tehostamistoimenpiteitä jo ennen kuin tämä nykyinen sote astui voimaan, ja olen kuullut muuallakin, että kohtelu tuntuu epä-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

oikeudenmukaiselta, koska he ovat tehneet jo niitä tehostamistoimia, mitä muut vasta aloittelevat, ja tietysti se sopeuttamisvaade tuntuu varmaankin raskaammalta kuin muilla. En osaa tähänkään mitään luvata enkä sanoa, mutta vien tämänkin viestin eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Grahn-Laasonen.

19.00 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. Kysyttiin, minkälaista viestiä tulevaisuudesta ja minkälaista toivoa suomalaisille hallitus haluaa välittää, ja meidän pääviesti on vahvassa pohjoismaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa ja työn linjassa — siinä, että kun pidämme huolta siitä, että jokainen suomalainen työikäinen ja työkykyinen ihminen pääsee työelämään ja on työelämässä, niin pysymme pitämään myöskin tulevaisuudessa huolta meidän turvaverkoista ja hyvinvointiyhteiskunnasta, selviytymään tämän velkataakan kanssa ja kääntämään talouden kurssin. Sitä hallitus tavoittelee.

Ja kun toin esiin sen vaikutusarvioissa esiin nousseen vahvan työllisyysvaikutuksen, joka on siis ensi vuodelle, pelkästään ensi vuoden toimien osalta, 60 000—65 000 uutta työllistä, niin se perustuu valtiovarainministeriön virkamiesten parhaaseen arvioon. Sosiaali- ja terveysministeriö on ollut näitä yhteisvaikutuksia yhdessä VM:n kanssa arvioimassa, ja kun täällä kysyttiin, mihin ne perustuvat, niin tämän haluaisin tehdä selväksi, eli ne eivät todellakaan perustu — niin kuin täällä edustaja toi esiin — VM:n helmitauluun vaan valtiovarainministeriön mikrosimulointimalliin, joka perustuu akateemiseen tutkimukseen. Tästä varmasti saatte lisätietoja pyydettyäessä myöskin valtiovarainministeriön virkamiehiltä. Suomessa on erittäin vahva ja osaava virkamieskunta, ja minä toivon, että täällä kuitenkin, kaikista poliittisista näkemyksistä ja erimielisyyksistä huolimatta, lähdetään siitä, että virkamiesarvioita ja näitä yhteisvaikutuksia ja muita pidetään päätöksenteon pohjana. Se on suomalainen perinne ja toimintatapa, ja meillä on vahva luottamus siihen, että virkamiestietoon voimme nojata.

Suomi on näiden toimien ja taloutta tasapainottavien leikkausten jälkeenkin kansainvälisesti pienten tuloerojen maa. Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, jolla pitää olla myöskin pohjoismainen työllisyysaste. Meidän kehitys eroaa huomattavasti meidän naapurimaista, joihin me ollaan totuttu Suomea vertaamaan ja jollaisina haluamme pysyä. Tätä kehitystä, talouden tasapainottamista, hallitus joutuu tekemään myöskin tämän hallituksen jälkeen, ja toivon, että jatkossa saamme lisää niitä ehdotuksia — joita kivasti täältä joitain tulikin — siitä, miten voisimme tehdä näitä toimia paremmin, ja ehkä kenties joitain uusiakin ajatuksia, sillä tämä talouden tilanne on koko ajan menossa valitettavasti heikommaksi.

Ihan muutamaankin yksittäiseen asiaan haluaisin tehdä noston. Edustaja Tanus on tehnyt jo hallitusneuvotteluissa hyvää työtä keliakiakorvauksen palauttamiseksi. Siitä haluan lausua kiitoksen. Myöskin edustaja Strandman nosti keliakiakorvaukset esiin, ja teemme työtä nyt sen toteuttamismallin eteen ministeriössä mahdollisimman pian. Se ei ole aivan yksinkertainen säätää, mutta teemme siinä hyvää yhteistyötä. Se on tärkeää. On aivan totta, niin kuin täällä todettiin, että keliakian hoitomuoto on ruokavalio ja keliakiakorvaus tältä osin sitten rinnastuisi siinä tapauksessa vähän niin kuin lääkekorvaukseen.

Sitten toisena asiana nousi esiin tämä väestöpoliittinen selonteko. Se on hallitusohjelmassa, ja varmasti tässä salissa jaetaan myös yhteinen huoli syntyvyyden laskusta. Tämä vuosi taitaa olla heikoin, näyttää todella heikolta syntyvyyden osalta, ja se tuo myös sel-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

laista huolta paitsi ihan hyvinvointiyhteiskunnan kantokyvystä niin myöskin ihmisten tulevaisuudennäkymistä, suomalaisten tulevaisuudennäkymistä. Tähän tällä väestöpoliittisella selonteolla pyritään vaikuttamaan, että löydetään ne parhaat keinot, miten voitaisiin vaikuttaa — toki tunnistaen sen, ettei syntyvyyteen voi kuin rajallisesti politiikkatoimin vaikuttaa, se on tietysti hyvin yksityinen asia — mutta mitä voisimme tehdä paremmin perhepolitiikassa ja ylipäättään yhteiskunnallisessa kehityksessä, jotta mahdollisimman monen perheen lapsitoive voisi toteutua.

Ja sitten minä haluan nostaa esiin myöskin sosiaaliturvakomitean jatkotyön. Tämä on parlamentaarista yhteistyötä, jossa on tehty jo viime kaudella hyvää, yli puoluerajojen olevaa yhteistyötä. Tämä sosiaaliturvakomitean jatkovaihe on tarkoitus nimittää ihan lähiviikkoina, ja sen yksi fokusalue on riskiryhmissä, niissä mahdollisissa riskikategorioissa, ihmisissä, jotka voivat olla esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmässä välinputoajia, tai vaikkapa esimerkiksi yksinhuoltajien tilanteissa ja perhetilanteissa, kuten vaikka vuoroasumisessa. Palvelujärjestelmä ja meidän etuusjärjestelmä tunnistavat näitä tilanteita, erilaisia perhemuotoja, vielä heikosti, ja näihin pyritään keskittymään, ja uskon, että siellä pystytään vahvalla kansanedustajayhteistyöllä ja tietopohjalla, mitä saamme sitten asiantuntijoilta, myös löytämään ratkaisuja ja helpottamaan yksinhuoltajien tilannetta, joka oli monissa puheenvuoroissa se ihan oikeutettu huoli.

Tässä ihan muutama nosto, ja keskustelu onneksi eduskunnassa jatkuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt siirrymme toiseen pääluokkaan. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan meille esittelee ministeri Essayah. — Olkaapa hyvä. — Ja sitten aloitetaan debatti.

19.05 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,65 miljardia euroa. Vähennystä kuluvan vuoden talousarvioon on yhteensä 16,2 miljoonaa euroa, ja määrärahoista pääosa suunnataan vuonna 2023 käynnistyneeseen Suomen CAP-suunnitelman toimeenpanoon Manner-Suomessa.

Maa- ja metsätalousministeriön määrärahoilla mahdollistetaan tärkeitä yhteiskunnan perustoimintoja ja uusiutuvan Suomen rakentamista muun muassa seuraavilla aloilla: biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kestävä ja kilpailukykyistä kasvua parannetaan, ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta vahvistetaan, maaseutualueiden potentiaalin hyödyntämistä sekä elinvoimaisuutta lisätään kestäväällä tavalla. Määrärahoilla turvataan huoltovarmuutta ja korvataan uusiutumattomien raaka-aineiden sekä energian käyttöä.

Hallitus luo edellytyksiä luonnonvarojen kestäväan käyttöön perustuvalla yritystoiminnalle ja sovittaa yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeita. Hyvinvointia luodaan myös luonnon virkistyskäytön avulla. Kansallista omistus- ja vakuusjärjestelmää maanomaisuuteen, osakehuoneistoihin ja peruspaikkatietoihin turvataan.

Arvoisa puhemies! Maatalouden kannattavuus on edellytys suomalaisen ruuantuotannon jatkumiselle. Kotimaisen elintarviketuotannon kestävyys ja kilpailukyky kulkevat käsi kädessä. Maatalouden kannattavuuden parantaminen on yksi tämän hallituskauden tärkeimpiä tavoitteita. Hallitusohjelman mukaisiin elintarvikemarkkinatoimiin, joilla kannattavuutta parannetaan, osoitetaan lisärahoitusta 4 miljoonaa euroa. Maataloustuotteitten kustannusindeksien tilastoinnin parantaminen, hintatilastoinnin ja markkinoiden analy-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

soinnin kehittäminen sekä elintarvikeviennin edistäminen ovat näitä mahdollisia toimenpiteitä. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti arvioidaan tarve perustaa ruokapaneeli.

Arvoisa puhemies! Hallitus vahvistaa Ruokaviraston toimintaa viidellä miljoonalla eurolla varmistaakseen muun muassa viljelijöiden kannalta kriittisten tukimaksatusten sujuvuuden. Taustalla ovat lakisääteisten tehtävien hoitoon liittyvien tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämismenojen voimakas kasvu sekä CAP-suunnitelman lisääntyneistä velvoitteista johtuvat määräraharahatarpeet. Mikäli maksajaviraston tietojärjestelmien turvaamisessa epäonnistutaan, seurauksena uhkaavat vakavat EU:n rahoitusoikaisut.

Vaikka tässä yhteydessä käsitelläänkin ensisijaisesti ensi vuoden talousarvion määrärahoja, on tärkeää muistaa, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan runsaan yhden miljardin euron tulokertymästä suurin osa eli noin 882 miljoonaa euroa on tuloutusta EU:lta Ruokaviraston maksamien tukimaksujen EU-osuutena.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman REPowerEU-tuloilla rahoitetaan yhdellä miljoonalla eurolla puhtaan energian ja materiaalivirtojen t&k-hanketta. Hanke toteutetaan Luonnonvarakeskuksessa.

Hallitus jatkaa Nousu-ohjelmaa ja laajentaa ohjelmaa koskemaan myös allasvaellusta ja seurantaa. Vuosittain tähän osoitetaan kahden miljoonan euron lisäpanostus. Ohjelmalla toteutetaan laajasti hallitusohjelmaan kirjattuja virtavesitavoitteita. Vaelluskalakantojen elvyttämisohjelman nousu on ollut merkittävässä roolissa erityisesti uhanalaisten ja vaarantuneiden lohikalakantojemme elvyttämisessä. Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla oleva ohjelma toteuttaa monimuotoisia vaelluskalojen kulku- ja elinmahdollisuuksia parantavia virtavesihankkeita. Lisäksi hallitus kohdentaa investointiohjelman mukaisesti Palokin koskien suunnitteluun ensi vuonna 450 000 euroa. [Timo Heinonen: Se on historiallista!]

Metso-ohjelmaa jatketaan aikaisemmin tehtyjen linjausten mukaisesti. Ohjelmaan varataan vuosittain lisärahoitusta kolme miljoonaa euroa. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma Metso on maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen, ja sen tavoitteena on osaltaan pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Hallitus suunnittaa budjetista varoja miljoona euroa myöskin Helmi-elinympäristöohjelmaan. Helmi-ohjelma edistää soiden suojelua ja ennallistamista, lintuvesien ja kosteikkojen sekä pienvesien ja rantaluonnon hoitoa ja kunnostusta.

Hallitus jatkaa Saaristomeri-ohjelmaa painottaen mittakaavaltaan merkittäviä ravinneriennon parantamiseen johtavia toimenpiteitä, kuten eläinperäisten ravinteiden kiertoa, maaperän pidätyskyvyn parantamista oleellisilla osuuksilla ja ravinteiden poistoa myöskin vesistöistä. MMM:n puolelle Saaristomeri-ohjelmaan osoitetaan budjetissa 600 000 euroa, ja tämä on yhteistä ympäristöministeriön kanssa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on sitoutunut julkisen talouden vahvistamiseen myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Ensi vuoden talousarviossa kokonaisvaikutukset ovat noin 20 miljoonaa euroa. Säästötoimenpiteitä tehdään, mutta hallitusohjelman mukaisesti säästöt eivät tule kohdistumaan ruokaa tuottavaan maatalouteen. Ruuantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja maamme huoltovarmuuden perusta, jota pyritään tällä hallituskaudella edelleenkin vahvistamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua tämän pääluokan keskusteluun debattivaiheessa, nousemaan sei-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

somaan ja painamaan V-painiketta. — Tämän keskusteluvaiheen aloittaa valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Simula.

19.11 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Suomi, Eurooppa ja koko maailma näyttävät kulkevan nyt kriisistä kriisiin. Keskiöön nouseekin entistä vahvempana tarve huolehtia maamme huoltovarmuudesta, omavaraisuudesta, turvallisuudesta ja niin ikään ruokaturvasta. Hallituksen politiikassa tämä huomioidaan maa- ja metsätalouden osalta siten, että meidän tavoitteemme on pitää esimerkiksi metsäpolitiikka kansallisissa käsissä ja huolehtia kilpailukyvyystämme. Ja mitä tulee ruokaturvaan ja maatalouteen, me korostamme maatalouden perimmäistä merkitystä, ruuantuotantoa. Tähtäämme monin toimin kannattavuuden parantamiseen, eivätkä maataloustuottajat ole meille mitään ilmastotoimien lypsykoneita, vaan ennen kaikkea ruuan tuottajia.

Hyvä puhemies! Hallituksen keskeinen tavoite on myös luoda pidemmän aikavälin strategia ohjaamaan suomalaista maatalouspolitiikkaa, jotta kansallinen tahtotila olisi huomioitu ja politiikka sitten selkeän yksituumaista ja pidemmälle katsovaa. Kotimaista ruokaa nyt ja jatkossa. Kysyisin ministeriltä: miten tämä työ tällä hetkellä etenee?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Siponen.

19.13 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi poikkeusoloihin varautumisen kulmakivistä on ruuantuotannon huoltovarmuus. Sen ylläpitäjiä ovat suomalaiset ruuantuottajat. Ilman suomalaista viljelijää meillä ei ole suomalaista ruokaa eikä myöskään ruuantuotannon huoltovarmuutta. Ja kyse on kannattavuudesta. Kyse on kannattavuudesta.

Arvoisa puhemies! Vastuuministeri on itsekkin todennut, että maatilojen lopettamistahti ja sukupolvenvaihdosten määrän romahtaminen ovat asioita, joihin on tartuttava. Näin on todellakin tehtävä. Tarvitaan sekä nopeasti vaikuttavia että pidemmän aikavälin toimia. Valitettavasti nyt käsittelyssä oleva talousarvioesitys ei juuri ratkaisuja tarjoa. Maaseudun rahoista säästetään jopa yli 200 miljoonaa euroa tulevan kauden aikana, kun EU-vastinrahojen menetykset otetaan huomioon. Haluan kysyä ministeriltä: miten hallitus aikoo turvata ruuantuotannon huoltovarmuuden, ja millä keinoin varmistetaan, että suomalaista ruokaa kannattaa tuottaa jatkossakin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Viljanen.

19.14 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on tunnistettu se, että meidän pitää saada suomalaisille, maailman parhaille elintarvikkeille uusia markkinoita, joilla tuotteistamme saadaan oikea hinta, joka mahdollistaa niin elintarvikealan yritysten kuin maatilojenkin kannattavan toiminnan ja investoinnit tuotannon jatkumiseen ja kehittymiseen. Viennin edistäminen on ennenkin ollut hallitusten ohjelmissa. Aikoinaan se taisi olla maatalousministeri Orpo, joka oli käynnistämässä esimerkiksi Food from Finland -kokonaisuutta, ja nyt pääministeri Orpo taitaa olla sen hautaamassa.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Tämän vuoden toisessa lisätalousarviossa viennin edistämiseen tuli pieni panostus, ja kysynkin ministeriltä: Millaisia merkittäviä panostuksia hallitus on tekemässä elintarvikeviennin vahvistamiseen, panostuksia, jotka mahdollistaisivat hallituksen itselleen asettamien tavoitteiden saavuttamisen? Missä ovat ne merkittävät panostukset, joista on paljon puhuttu? Minä en [Puhemies koputtaa] ole niitä tuosta budjettikirjasta löytänyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Rantanen.

19.15 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Erinomaisen hyvää keskustelua huoltovarmuudesta ja siitä, kuinka tärkeää huoltovarmuus ja suomalainen ruuantuotanto on. Tässä on kyse meidän ruokajärjestelmästä, ja maataloudelle on asetettu paljon odotuksia — on odotuksia niin ympäristö- kuin ilmastotavoitteista — mutta kyllähän se niin on, että erityisesti sen laadukkaan kotimaisen ruuan tuottamisen on oltava se päätehtävä.

Viime kaudella parlamentaarinen työryhmä valmisti tiekarttaa siitä, että maatalous pärjäisi täällä Pohjolassa myös jatkossa. Arvoisa ministeri, kuinka te olette edistäneet maatalouden kannattavuutta, houkuttelevuutta, niin että niitä yrittäjiä löytyy myös jatkossa? Kuinka te olette parantaneet tilastotietojen saantia markkinoiden toimivuudesta, jotta alkutuottajien asema ketjussa ei olisi aina altavastajana? Onko varmaa, että te teette niitä toimia, joita parlamentaarisesti yhdessä sovittiin, joissa on nimenomaan se näkymä siitä, kuinka maatalous pärjää myös jatkossa täällä? Me haluamme syödä jatkossakin myös suomalaista ruokaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

19.16 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maataloudella on myös merkittävä ympäristö- ja ilmastotehtävä. Tähän liittyen on hyvin surullista, että esimerkiksi kosteikkoviljelyyn määrätty 30 miljoonaa leikataan kokonaan pois ennen kuin on päästy edes aloittamaan. Jos ministeri voisi selvittää tätä, mistä tämä johtuu. Samoin leikataan metsätalouden tuista luonnonhoitopuolelle.

Tänään on tullut tieto siitä, että Metsähallitus on aloittanut muutosneuvottelut, joissa pyritään irtisanomaan noin 60 henkilöä, vakituista työtehtävää, ja nämä koskevat erityisesti Luontopalveluita. Tämä on erittäin huolestuttava suunta tilanteessa, jossa metsänomistajia nimenomaan pitäisi rohkaista metsiensuojeluun, samoin kuin pitäisi myös tukea viljelijöitä esimerkiksi ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

19.17 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Hallitusohjelmassa on hienosti huomioitu meidän tärkeä ruokatuotanto ja huoltovarmuus. Huoltovarmuutemme kannalta on maatilojen jatkuvuus ja oma ruokatuotanto erittäin tärkeää. Meidän ruoantuottajilla onkin ammattitaito ja tunnollisuus korkealla, joten suomalainen ruoka on laadukasta, turvallista ja jäljitettävää, toisin kuin monet EU:sta tai ulkopuolelta tulevat elintarvikkeet.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Epävarmuus on nyt kuitenkin kohdannut maatiloja sääolosuhteiden osalta, energian ja lannoitteiden hinnannousun osalta, EU-komission asetusmuutosten osalta, johon on lisätty vielä Suomen säätelypolitiikka. Tänä vuonna paikoittain huono viljasato ei kelpaa edes rehuksi. Kuitenkin kulut pyörivät, tuotantopanokset nousevat ja sato-odotukset ovat entistä epävarmempia. Nyt kysyisinkin, kun Ruokavirastokin on rahoitusta saanut: onko tässä nyt nopealla aikataululla mahdollisesti tulossa maksatusaikatauluun jonkinnäköistä positiivista muutosta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen.

19.19 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asun itse Pohjois-Karjalassa, ja Pohjois-Karjala on valkoposkihanhiin muuttoreitillä sekä keväällä että syksyllä. Sen lisäksi meillä on tänä syksynä ollut tavallistakin enemmän petovahinkoja. Vuonna 21 hanhituhot olivat 3,4 miljoonaa euroa, ja ne ovat lisääntymään päin. Peto-
vahingoista on korvattu 260 euroa per lammas, ja esimerkiksi metsästyskoirasta korvaus saattaa olla jopa viisinkertainen. Viime vaalikaudella tehtiin päätös, että päätöksenteon pitäisi tulla lähemmäksi vahinkoja hahiasioissa, ja eduskunnan päätös oli, että hanhilupien käsittely siirtyy Pohjois-Karjalaan. Kysynkin: Minkä takia se ei ole siirtynyt, missä siinä on viive? Ja missä ollaan menossa suden kannanhoidollisen metsästyksen osalta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

19.20 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalouden kannattavuuskriisi on jatkunut pitkään, sitä laivaa ei hetkessä käännetä. Alkutuottajien osuutta kaskusta pitää saada kasvatetuksi. Hallitusohjelmassa todetaan, että syventyneen maatalouskriisin ratkaisemiseksi tarvitaan nopeita toimia ja pitkäjänteistä työtä. Ruuantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta, minkä tulee näkyä myös maataloustukien kohdentamisessa — ja tukien maksussa ilman viivettä. Jokainen palkkatyössä oleva saa palkkansa joka kuukausi, ei kuukausien päästä maksupäivästä.

Ministeri Essayah ansiokkaasti jo esittelypuheenvuorossa totesi kannattavuuskriisiin vaikuttavia asioita ja sen parantamiseksi monta kohtaa. Mutta haluaisin vielä, että ministeri kertoisi — kun tätä katsoo ja kuuntelee varmaan moni, joka ei maataloudesta niin valtavasti ymmärrä — miksi maataloustukia maksetaan, minkä takia, mikä on se peruste. Eivät siellä maajussit pankolla makoile ja tuet tule automaattisesti. Se merkitsee paljon muita asioita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Norrback.

19.21 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag vill först tacka minister Essayah för en saklig redogörelse. Jordbruket har länge haft en strukturell lönsamhetskris och nu har vi ett regionalt och på gårdsnivå katastrofår, kan man säga. Det här kommer att ytterligare spänna på ekonomin för många.

När man talar med jordbrukare vill man inte — som det har varit i många år — att man via tilläggsbudgeter ska få krisstöd. Man vill få en fungerande marknad.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus tunnustaa vahvan kotimaisen elintarviketuotannon merkityksen. Jokaisen kotimaassa tuotetun elintarvikkeen takana on valtava määrä työtä ympäri vuoden. Siksi on hyvä, että hallitus aikoo vahvistaa ruoantuottajan asemaa uudistamalla elintarvikelakia, kilpailulakia ja hankintalakia.

Haluaisin tiedustella ministeriltä, missä vaiheessa nämä lakiuudistukset ovat. Ne ovat kuitenkin pitkäjänteinen ratkaisu, mihin pyritään, mikä myös MAKRA-raportissa oli mukana, eli se on parlamentaarisesti hyväksytty. Milloin voimme odottaa, [Puhemies koputtaa] että nämä lakiehdotukset tulevat tänne meidän käsiteltäväksi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.22 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo säästää CAP-tuen kansallisesta osuudesta 137,5 miljoonaa euroa. Koska EU antaa kansallisille panostuksille vastinrahoitusta, jää maatalous kaikkiaan ilman noin 240 miljoonan euron tukea. Panosta ja tuotosta ajatellen tässä kyllä maaseudun elinvoimaisuus menettää paljon. Leikkaus osuu erityisesti maaseudun alueelliseen ja paikalliseen kehittämiseen tähtääviin toimiin ja pien- ja mikroyrityksiin. Lisäksi Suomi on EU:ssa jo nyt nettomaksaja, eli tämä leikkaus suurentaa Suomen maksuosuutta. Arvoisa ministeri, miten maaseudun näivettäminen ja EU:n maksuosuuden suurentaminen sopii oikeistohallituksen tavoitteisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

19.23 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän mennessä tapahtunutta — hallituksen top 10: Maataloustukien maksuaikatauluihin ei tule aikaistamista. Korkotukilainojen maksuaikoihin ei tule joustoa. Perinnebiotooppisopimusten määrä romahtaa ministeriön linjausten takia. Biokaasutuotannosta leikataan. Maatalouden neuvonnasta leikataan. Hallituksen ajaessa alas polttoturpeen käytön, kuten ministeri Mykkänen eilen meille täällä kertoi, kuivike- ja kasvuturpeen saatavuus loppuu pahimmillaan alle viidessä vuodessa. CAPin kansallisten vastinrahojen leikkauksella EU-saanto leikkaantuu. Makeran siirtosuunnitelmat kehysmenettelyyn heikentävät investointien rahoitusmahdollisuuksia. Lisäksi leikataan maaseudun yritystoiminnan kehittämisestä, mikä iskee erityisesti Itä- ja Kaakkois-Suomen monialaisille maataloille. Luonnonvarakeskuksen sekä biotalouden kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämistoiminnasta leikataan. Monet leikkauksista ja linjauksista liittyvät Suomen CAP-suunnitelmaan, jonka tavoitteisiin Suomi on sitoutunut mutta hallituksen toimesta ei tule niihin pääsemään.

Arvoisa puhemies! Tämähän on ministerin ja hallituksen ajama suuri suunnanmuutos suomalaisessa maatalouspolitiikassa? [Puhemies koputtaa] Tämähän on uutta, vahvempaa EU-vaikuttamista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen.

19.24 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudellakin suurpetopolitiikka oli isossa roolissa, ja susitilanne on tuolla maakunnissa räjähtänyt käsiin. Hyvässä uskossa viime kaudellakin valiokunta teki useita lausumia, ja täällä käsiteltiin erityisesti kannanhoidollisen metsästyksen käynnistämistä ja häirikkösusien poistamista. Mutta mitään ei ole tapahtunut.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Susitilanne on mennyt siihen, että tällä hetkellä niitä susilaumoja alkaa olla lähinnä asutuskuskuksissa, ja tämä kannanhoidollinen metsästys sekä nopeutettu häirikkösusien poisto pitäisi saada liikkeelle. Tohmajärvellä syksyllä lammastilalle hyökättiin, ja kun sen jälkeen haettiin erillislupaa, niin puolitoista kuukautta kesti yhden häirikkösuden poiston lupa — puolitoista kuukautta. Se susilauma kerkesi siinä välillä käydä viidellä tilalla ennen kuin sen yhden suden poistoluvan sai. Tämä tilanne on katastrofaalinen, kun yli 10 miljoonaa tällä hetkellä jo maksetaan suurpetokorvauksia ja koko ajan kasvavassa määrin. [Puhemies koputtaa] Tämä pitää jotenkin nyt saada haltuun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään minuutista kiinni, niin että kaikki kerkiävät sanoa jotain. — Ja seuraavaksi edustaja Elo.

19.26 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus pyrkii toimillaan huolehtimaan maatalouden kannattavuudesta ja ruokaturvasta, ja nämä ovat todella tärkeitä tavoitteita. Hallitukselta näyttää kuitenkin puuttuvan ymmärrys siitä, että ruoantuotannon ekologinen kestävyys ja taloudellinen tuottavuus kulkevat pitkällä tähtäimellä käsi kädessä. Maataloustukijärjestelmämme kaipaa kipeästi uudistamista, joka kannustaa siihen, että ruokaa tuotetaan ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittaen ja ruoantuotannon ohella tärkeitä ekosysteemipalveluita, kuten hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta, vahvistaen.

Kasvipohjaisen ruoan innovaatioissa on suuri potentiaali. Esimerkiksi Tanska panostaa siihen voimakkaasti erillisellä investointiohjelmalla. Tämä hallituskausi on kriittinen aikaikkuna, jossa kasvipohjaisen ruoan edistämisessä epäonnistuminen voi olla suuri menetetty taloudellinen mahdollisuus. Kysynkin ministeriltä: miten hallitus aikoo vauhdittaa kotimaista kasvipohjaista ruoantuotantoa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Östman.

19.27 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä ovat edustajakollegat esittäneet hyviä kysymyksiä, jotka liittyvät maatalouteen. Kuitenkaan en ole kuullut puheenvuoroja kalastuksesta. Euroopan komissiohan esittää silakan kohdennetun kalastuksen kieltämistä Suomen lähivesille ja lohen kalastuskieltoa Ahvenanmaan ja Merenkurkun välille vuodelle 2024. Tämähän on ihan järjetöntä. Haluaisin kysyä ministeriltä: onko tehty mitään tieteellisiä tutkimuksia siitä, kuinka suuren osuuden merimetsot ja hylkeet syövät meidän silakkakannasta? Meidän pitäisi ensiksi puuttua siihen varsinaiseen ongelmaan, mutta pitäisi löytyä faktatietoa siitä, kuinka suuri osuus siitä kalakiintiöstä menee merimetsoihin ja hylkeisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

19.28 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia ministerille hyvästä esittelystä. Kyllähän tämä hallitusohjelma on hieman toisenlainen kuin Marinin ja Rinteen hallitusten ohjelmat. Me lähdemme siitä, että ruoantuotanto on prioriteetti. Totta kai viimeaikaiset kansainväliset tapahtumat sen osoittavat, että siitä on pidettävä kiinni, kuten myös kotimaisista energialähteistä ja lämmöntuotannosta. Tätä ei saa unohtaa.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Tämä hallitusohjelma lähtee siitä, että me turvaamme teollisuuden puuhuollon myös valtion mailla. Kyllä nyt täytyy sekin todeta, että tähän hallitusohjelmaan on kirjoitettu, että metsästyksen yhteiskunnallinen merkitys tunnustetaan ja sen tulevaisuus turvataan. Eli kyllä tätä kulttuuriperimää täytyy huolehtia kaikille kansalaisille.

Arvoisa puhemies! Tärkeimpänä pidän kannattavuuden parantamista. Sen takia kirjaus siitä, että korvauskelvottomat pellot saatetaan LFA-tukien, ympäristökorvauksien ja kansallisten peltotukien piiriin ely-keskusten alueella, on erinomainen. Ja ehkä kysyn ministeriltä hieman aikataulua, miten tämä aiotaan toteuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

19.29 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelut, ei meinannut mikki toimia.

Aluksi haluan esittää mitä suurimmat kiitokset ministeri Essayahille siitä, että saatiin porotalouden petokorvausasiat kuntoon yli puolue- ja hallitus—oppositio-rajojen.

Kotimainen ruoantuotanto on meille elinehto ja huoltovarmuuskysymys. Iso osa suomalaisista lammastiloista on suhteellisen pieniä. Nykyisten säädösten vuoksi lampaitten kotiteurastus ei ole edelleenkään mahdollista, vaan se vaatii aina tämmöistä hyväksyttyä laitosta, joitten rakennuskustannukset ovat suhteellisen suuria, vähintäänkin noin 200 000 euroa. Meidän pienteurastamoverkko on myös hyvin harva etenkin Pohjois-Suomessa, ja tämä vaikuttaa lammastalouden kannattavuuteen. Ministeri Essayah, voisitteko olla pien-tilallisen ja haja-asutusalueen puolella ja edistää eduskunnan aiemman linjan mukaisesti lampaitten kotiteurastusta? Aiemmilta ministereiltä tämä ei valitettavasti ole käynyt, mutta minä uskon, että teillä voisi riittää tähän kanttia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan tähän nyt ne, jotka ovat valiokunnassa ja jotka eivät ole vielä saaneet puheenvuoroa, mutta sitten ministeri vastaa. Sitten debatti jatkuu, eli ei hätää. — Siellä on edustaja Kinnari.

19.30 Teemu Kinnari kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. Tässä hallitusohjelmassa meillä on paljon hyviä kirjauksia, mitkä liittyvät maa- ja metsätalouteen, mutta tässä on jo sivuttu edustaja Viljasen toimesta yhtä keskeistä kehittämisasiaa, mikä on ruokavienti. Kuten me kaikki tässä salissa tiedämme sen, suomalainen ruoka ei ole itsestäänselvyys ja me ollaan pohjoisin maa, missä käytännössä elintarviketuotantoa tehdään. Kun katsotaan vientimarkkinaa, niin verrokkina Tanska on 21 miljardia, Irlanti 17, Suomi 2 miljardia. Meillä on valtava potentiaali ruokaviennissä. Hallitusohjelmaan meillä on kirjattu ruokaviennin kaksinkertaistaminen, ja minä näen, että tämä on ihan keskeinen osa, mikä vahvistaa onnistuessaan meidän perusmaataloutta. Myös koko elintarvikeketju on keskeinen osa huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Kysynkin ministeriltä: miten tämä työ ruokaviennin edistämiseksi etenee? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Jukkola

19.32 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti elintarvikeketjua kehitetään nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Elintarvikemarkkinatoimiin osoitetaan 4 miljoonaa euroa lisärahoitusta. Pystymme

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

lisäämään maaseudun kehittämiseen 40 miljoonaa, ja myöskin Ruokaviraston toimintaa vahvistetaan 5 miljoonalla vaikeasta taloustilanteesta huolimatta. Tästä kiitokset hallitukselle.

Maa- ja elintarviketalouden määrärahoihin huolehdimme kotimaisen ruokajärjestelmän huoltovarmuudesta, parannamme ruoka- ja biotalouden kilpailukykyistä kasvua ja kannattavuutta. Koko ruoka-ala, jossa on mukana alkutuotanto, teollisuus, kauppa, ravintolat, työllistää 340 000 henkilöä, eli joka kahdeksas suomalainen saa työtä tässä ketjussa. Kysymys ministerille: miten voimme entisestään lisätä ruoka-alan arvonlisää ja turvata huoltovarmuutta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa ministerin puheenvuoro, viisi minuuttia, ja sitten debatti jatkuu. Ja tiedoksi, että siellä loppuvaiheessa ministeri saa sitten vielä toisen puheenvuoron ja sitä ennen myöskin valiokunnan puheenjohtaja saa puheenvuoron. Ja yritetään ottaa kaikki, jotka eivät ole vielä saaneet puheenvuoroa. Kiitos.

19.33 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia erinomaisen hyvistä puheenvuoroista ja myöskin tärkeistä nostoista.

Ensinnäkin edustaja Simula, valiokunnan puheenjohtaja, nosti täällä esille nämä ”ruoan tuotanto keskiössä maataloudessa” ja ”metsäpolitiikka omissa käsissä”. Siihen kai voisi oikeastaan tiivistää tämän hallitusohjelman maa- ja metsätalouden keskeisimmät kirjaukset. [Petri Huru: Juuri näin!] Ja todellakin, millä näitä asioita lähdetään edistämään? Tähän oli usealla edustajalla hyviä puheenvuoroja. Eliikkä todellakin tarvitaan niin elintarvikemarkkinalakiin, kilpailulakiin kuin myöskin hankintalakiin uudistukset. Ja niitten tahti toki on niin, että esimerkiksi kilpailulaki ja hankintalaki ovat lainsäädäntöä, joka ei ole suoraan maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa, mutta tässä on sitten taas oltu jo yhteyksissä TEMin puoleen, ja esimerkiksi hankintalakiin, niin kuin tiedätte, on tulossa aika mittavia uudistuksia ihan muistakin hallinnonaloista johtuen, jolloinka sitten tietysti siihen samaan kelkkaan näitten uudistusten osalta hypätään.

No, huoltovarmuus, miten tätä siellä varmistetaan? No, silloin me tullaankin sitten näihin kasvuohjelmiin ja vientiin, jotka tulivat myös monen edustajan puheenvuoroissa esille. Eliikkä nimenomaisesti viennin kautta me varmistamme pitkällä tähtäimellä sitä huoltovarmuutta, koska silloin, kun me tuotetaan ylitse sen, mitä itse syömme, meillä tarvittaessa on sitten mahdollisuus, jos tiukka paikka tulee, kääntää myöskin takaisin sitten kotimaahan sitä ruokavirtaa.

Ja kun tässä, oliko edustaja Jukkola, joka nosti hyvin esille näitä lukuja, niin kyllähän meillä ehdottomasti on parantamisen varaa, kun me katsotaan vaikkapa muihin Pohjoismaihin tai ylipäätensä samankokoisiin maihin. Mutta mitä se sitten vaatii? Kyllä se vaatii niiltä yrityksiltä myös sitä, että sen ruokaviennin pitää olla siellä yrityksen strategian keskiössä. Se ei voi olla sellainen ajatus, että jos meiltä nyt jotakin jää sitten yli, niin katsotaan, voisiko sitä viedä maan rajojen ulkopuolelle, vaan sen pitää olla strateginen tavoite. Ja näissä asioissa voin sanoa, että ei me rahalla viedä, vaan me viedään sillä, että meillä on laadukkaat, hyvät tuotteet, mutta tänä päivänä vain tuntuu olevan niin, että maailma ei oikein tiedä, että meillä on maailman puhtaimmat raaka-aineet ja jäljitettävimmät elintarviketuketjut ja että me osataan vielä tehdä vastuullisesti tämä asia. Ja tässä sitten tullaan siihen, millä tavalla sitä viennin edistämistä pystytään tekemään. Ja sitten oman ministeriöni alai-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

suudessa on myöskin Ruokavirasto, jolla on ruokaviennissä merkittävä rooli. Kun me mietimme esimerkiksi erilaisia auditointeja tai vaikkapa muuta tällaista elintarvikevientiin liittyvää hygieniää tai sertifikaattia tai vastaavaa, niin siinäkin tullaan siihen, että Ruokaviraston resurssit ovat keskeiset.

Ja sitten, millä tavalla tätä vientiorganisaatiota nyt lähdetään sitten reivaamaan? Täällä muisteltiin Food from Finlandia. Nyt on ylipäättänsä ajatuksena, että tämä Business Finland -malli pistetään meillä viennin edistämisen osalta vähän uusiin puihin, ja meillä on tarkoituksena saada ruokavienti toimimaan yhdessä kaiken muun viennin edistämisen kanssa, eli ruokavientiä tehdään siinä missä mitä tahansa muutakin vientiä, ja toisaalta tietysti sitten näitä olemassa olevia erilaisia organisaatioita, yhteenliittymiä ja vastaavia pyritään täysin hyödyntämään. Ja on kyllä totta, että meillä on maita ja markkinoita, joissa sitten esimerkiksi tehdään niitä joittenkin mielestä ehkä vanhanaikaisia vientivaltuuskuntia ministerin johdolla. Ne toimivat edelleenkin osassa maailman maita, ja tämäntyyppistä toimintaa kyllä myös tällä hallituskaudella tullaan edistämään.

Sitten täällä oli hyviä kysymyksiä petopolitiikkaan liittyen. Meillä on tosiaan tämä kannanhoidollinen metsästys. Siitä on asetustekstin tekeminen tällä hetkellä käynnissä. Tarkoituksena on, että me päästäisiin siinä etenemään jo sitten vuodenvaihteessa. Ja sitten todellakin liittyen siihen täällä muistaakseni edustaja Eskelinen nosti esille, että meillä on nämä vahinkoperusteiset poikkeusluvut, mutta niissä, niin kuin edustaja toi esimerkin avulla esille, valitettavan kauan byrokraattisesti kestää niitten lupien saaminen, mutta ne on nimenomaisesti tarkoitettu juuri tähän vahinkoperusteiseen metsästykseseen.

Sitten täällä edustaja Rantanen nosti esille tämän nuorten tilanteen. Joka puolella Eurooppaa ollaan huolestuneita siitä, saadaanko me nuoria jatkamaan maataloudessa. Ja tässä esimerkiksi tämä tämän kesän kriisipaketti, mihin tuli EU-osuutta ja myöskin lisätaloustarviossa saatiin sitten kansallista osuutta, on nimenomaisesti haluttu suunnata nuorille, jotta, kun heillä on kaikkein vähiten sitä puskuria ottaa vastaan erilaisia iskuja, mitä sääolosuhteet tai hinnannousu tuovat mukanaan, heillä olisi tätä kautta mahdollisuus paremmin päästä eteenpäin.

Sitten me tarvitsemme elintarvikevaltuutetulle lisää mahdollisuuksia ruokaketjun kustannustekijöitten ja myöskin tuotantotekijöitten läpinäkyvyyteen, jotta me pystymme näkemään, miten tässä ruokaketjussa nämä tulot eri tavoin jakautuvat, ja jotta siihen saataisiin lisää oikeudenmukaisuutta. Ja tässä työssä hallitusohjelmassa on hyvä kirjaus, jossa korostetaan toki sitä, että meidän on tietenkin noudatettava sopimusvapautta markkinatalousyhteiskunnassa, mutta että me lisäämme tätä läpinäkyvyyttä, jolla pystymme sitten esimerkiksi kilpailulainsäädännön kautta asioihin paremmin puuttumaan. Mutta jatketaan edelleen keskustelua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja debatti jatkuu. Täällä on aika pitkä lista jo edellisestä vaiheesta, niin että nyt joudun sanomaan, että uusia ei valitettavasti pystytäkään ottamaan. Nyt annetaan puheenvuoroja heille, jotka ensimmäistä kertaa tässä debattissa niitä saavat. — Ja tämän aloittaa edustaja Siponen.

19.39 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Sain kyllä tuossa yhden puheenvuoron, mutta mielelläni käytän tämän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ei tarvitse käyttää, jos ei halua. [Naurua]

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

No, kyllä haluan käyttää. — Tässä on tästä energia-asiasta ollut puhetta, mikä aiemmin nostettiin esiin, todellakin tärkeä maaseudun omavaraisuus- ja energia-asia. Täällä salissa ja vaaliohjelmassa, perussuomalaiset, kristillisdemokraatit, vaaditte tämän meille tärkeän turpeen verotuksen alentamista, ja myöskin monia kokoomuslaisia istuu täällä, jotka vielä viime vuonna vaativat turpeen käytön palauttamista entiselle tasolle. Niin kuin tässä on kuultu sekä lehtihaastattelussa että eilen salissa, kuten tosiaan vastuuministeri Mykkänen kertoi, niin polttoturpeen käyttö tullaan ajamaan loppuun tämän vuosikymmenen loppuun mennessä ja myöskään verouudistuksia ei ole tulossa. Onhan tämä aikamoinen takinkään- tö ja kuolinisku turvealalle. [Petri Hurun välihuuto]

Ministeri Essayah, tämä liittyy myöskin teidän alaanne, koska tähän tulevat myöskin kasvu- ja kuiviketurve. Miten tämä jatkossa turvataan, kun energiaturve ollaan ajamassa alas, niin kuin on ministeri Mykkänen todennut? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Täällä saattaa joku ajatella, miksi annetaan kaksi kertaa. Se johtuu osittain siitä, että me puhemiehet yritämme seurata myöskin sitä, että kaikki ryhmät saavat tasaisesti voimasuhteiden mukaan, eli sitten, jos ei ole edustajia paikalla, joku voi saada myös kaksi kertaa. Pyydän anteeksi. [Jenna Simula: Keskustalaisy- sia on niin vähän!] — Niin, eli nyt kannattaa aina olla täällä, niin saa puheenvuoroja. — Mutta sitten mennään, edustaja Hyrkkö.

19.41 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka hallitukses- sa on ilmasto- ja ympäristöministeri, niin toki myös maa- ja metsätalousministerillä on suuri vastuu luontokadon pysäyttämisestä ja ilmastokriisin ratkaisemisesta. Juuri maa- ja metsätaloudessa piilee suuri mahdollisuus tehokkaisiin toimiin, joilla esimerkiksi vesistö- jen tilaa tai hiilinieluja vahvistetaan, eivätkä nämä keinot ole vastakkaisia viljelijöiden edun kanssa, jos mietitään vaikka maan kasvukuntoa, maatalouden huoltovarmuutta, tule- vaisuuden ruokaturvaa. Yksi tehokkaaksi todettu keino, joka on myös viljelijöiden kannal- ta hyvä ja toimiva, on kosteikkoviljely, jolta hallitus nyt leikkaa rahat. Se on minusta to- della kummallista, että hallitus heittää romukoppaan tällaisen toimivan konstin, josta kaik- ki hyötyvät. Mietin, kävikö tässä niin, että pääministeri Orpo vähän vahingossa ennen vaa- leja nosti tikun nokkaan tällaisen hassulta kuulostavan sanan ehkä hoksaamatta, että ky- seessä on itse asiassa varsin järkevä toimi.

Arvoisa ministeri, viime kaudella tehtiin päätös maatalouden 29 prosentin päästöväh- enystavoitteesta. Kysyisin: onko tämä tavoite yhä voimassa, ja millä korvaavilla keinoilla hallitus sen toteutumisen varmistaa, kun maatalouden ilmastotyöltä viedään monessa koh- taa rahoitusta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heikkinen.

19.42 **Janne Heikkinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun kuun- telee keskustalaisten kansanedustajien puheenvuoroja, niin täytyy ihailla sitä suurta osaa- mista ja näkemystä, mikä näihin aiheisiin liittyy. On toisaalta harmi, että kun isänmaan ja maatalouden pelastustalkoita alettiin keväällä valmistelevaan, niin he jättivät vastaamatta hallituksen tunnustelijan kaikkiin kysymyksiin. [Petri Huru: Juuri näin! — Eduskunnasta: Onko vaalituloksella mitään merkitystä?]

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Täällä on keskustelun aikana kysytty, muun muassa edustaja Rantasenkin toimesta, sitä, onko maatalouden parlamentaarisen kehitys- ja tulosryhmän työn jälki näkynyt nyt jotenkin tässä ensi vuoden talousarvioesityksessä. Voin vastata siihen: kyllä näkyy. Tämä hallitus tulee viemään maatalouden investointien tasausvarauksen maaliin siinä mallissa, missä Sipilän hallitus sitä aikanaan valmisteli, kunnes pääministeri kiukuttelullaan hallituksen kaatoi. Kysynkin ministeriltä: mitä vaikutuksia näette tällä maatalouden investointien tasausvarauksen korotuksen käyttöönotolla olevan, ja miten se kannustaa erityisesti nuoria ja investoivia tiloja tässä ajassa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lundén.

19.43 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Emme voi liikaa korostaa maatalousyrittäjien tärkeyttä meille kaikille suomalaisille. Ruoka ei tule itsestään kauppoihin, vaan ruuan takana on aina ihminen ja yrittäjä. Maatalouden kannattavuus onkin edellytys sille, että suomalainen ruuantuotanto jatkuu tulevaisuudessakin. Se on myös huoltovarmuustekijä, jonka merkitys on korostunut näinä aikoina entisestään. Siksi tällä hallituskaudella ei tulla tekemään kansallisesti sellaisia päätöksiä, jotka lisäisivät maatalouteen kohdistuvia kustannuksia.

Hallitusohjelmassa on myös kirjaus siitä, että pienyrittäjyyden esteitä tullaan purkamaan, jotta maaseutualojen liiketoimintamahdollisuuksia voidaan kehittää. Lisäksi tila- ja pienteurastamojen toimintaedellytyksiä parannetaan ja tilamyyntiä helpotetaan. Suomalainen ruoka on puhdasta, ja uskallan väittää, että se on myös maailman parasta ruokaa. Siksi hallitus haluaa parantaa maaseutuyrittäjyyden houkuttelevuutta ja selvittää mahdollisuuksia luoda kannustimia maaseudulle muuttamiselle. Pidetään huolta meidän ruuantuottajista, jotta meillä on tulevaisuudessakin suomalaista ruokaa, ja sen nimenomaan tämä hallitus tekee. Tahdon nyt kysyä ministeriltä: eikö näin ole? — Kiitos. [Naurua — Petri Huru: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Koskela, Minja.

19.44 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivumme edelleen koronasta, mutta turkistarhoilla levinnyt lintuinfluenssa osoittaa, että olemme oppineet edellisestä pandemiasta valitettavan vähän.

Ihminen voisi halutessaan omilla toimillaan vaikuttaa siihen, että pandemioiden riski minimoitaisiin. Silloin katse siirtyy muun muassa tuotantotiloihin, tässä tapauksessa turkistarhoihin, joilla virus pääsee etenemään, koska eläimet elävät tiiviisti toisissaan kiinni. Myös ihmiset ovat tiloilla tekemisissä tuotantoeläinten kanssa, joten on olemassa riski, että virus mutatoituu siten, että se siirtyy ihmisiin.

Lintuinfluenssan aiheuttama akuutti riski olisi nyt ollut se hetki, kun luopumistukia olisi ollut järkevää ohjata alalle ja samalla varmistaa, että tarhaajat eivät jäisi tyhjän päälle. On selvää, että turkistarhaus tulee loppumaan joka tapauksessa, se on vain ajan kysymys. Kysyisinkin nyt maa- ja metsätalousministeriltä: miksi tällaisia luopumistukia ei ole allokoitu turkistarhoille?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Otto.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

19.45 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Moni meistä kauppaan mennessään varmaan ajattelee usein, että on itsestäänselvyys, että sieltä löytyy kotimaista puhdasta ruokaa. Mutta pitää muistaa, että jonkun on se viljeltävä, jonkun on se kala sieltä merestä nostettava. Ja sen toiminnan pitää olla kannattavaa. Siksi on välttämätöntä, että hallitus nyt tekee näitä tärkeitä lainsäädäntömuutoksia, jotta tätä rakenteellista kannattavuuskriisiä ratkotaan ja tuottajien asemaa elintarvikeketjussa vahvistetaan. Olisin vielä ministeriltä kysynyt: mikä oli se aikataulu näiden osalta?

Toinen hyvin haasteellisessa ympäristössä toimiva ammattiryhmä on ammattikalastajat, joita kuormitetaan varmasti suurimmalla byrokratialla, mitä tästä maasta löytyy. Mutta ammattikalastajille suurta vahinkoa aiheuttavat merimetsot ja maanviljelijöille erityisesti valkoposkihanhet. [Petri Huru: Juuri näin!] Hallitusohjelmassa on sovittu, että nämä siirretään metsästyslain piiriin. Miten nämä lainsäädäntömuutokset menevät eteenpäin? — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

19.46 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvin ikävää se, että eläinsuojeluasiamiehen virkaa ei nyt aiota jatkaa. Ministeri Essayah, eläinsuojeluasiamies on tehnyt erittäin hyvää työtä, edistänyt yhteistyötä järjestöjen, tutkijoiden, viranomaisten välillä, ja nyt sitten valitettavasti vuodenvaihteessa tämä virka on lakkaamassa. Tein tästä teille kirjallisen kysymyksen, ja tänään sain vastauksen, kiitos siitä vastauksesta. Tässähän te itsekkin tunnustatte kovasti tämän eläinsuojeluasiamiehen tärkeän merkityksen, ja se on hyvä asia, mutta ikävästi tietenkin tämä kysymys sitten saa vastauksen, päätöksen, että tätä virkaa ei jatketa. [Veronika Honkasalo: Juuri näin, kyllä!]

Puhemies! Minä nyt kuitenkin haluaisin vielä kerran vedota teihin, ministeri, että hallituksessa kävisitte neuvottelut, jotta voisi löytyä tämä pienen pieni määräraha, jolla eläinsuojeluasiamiehen virkaa voisi jatkaa. Tämä on tärkeää siksikin, että eläinsuojeluasiamiehellä on mahdollisuudet puhua niiden puolesta, jotka itse eivät voi omasta puolestaan puhua, ja siksikin olisi arvokasta tätä virkaa jatkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heinonen.

19.48 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministeri Essayahille. Ruokavirastolle plus 5 miljoonaa, Nousu-ohjelmalle plus 2 miljoonaa, Metso- ja Helmi-ohjelmien jatko ja virtavesihankkeet — erinomaisia ratkaisuja. Viime kaudella istuimme vierekkäin, ja sanoin, että teistä tulisi hyvä ministeri, ja näin on käynyt.

Olemme myös päättäneet, että tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetsojen ja valkoposkihanhien, osalta poistetaan ja lajit siirretään, niin kuin edustaja Andersson totesi, metsästyslain piiriin. Myös itse tiedustelin tätä aikataulua.

Olemme myös linjanneet, että susien metsästys sallitaan. Täällä on tänään puhuttu asetuksesta, mutta tässä asetuksessa on omat haasteensa. Meillä hallitusohjelmassa lukee, että suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä. Ja kysyisin: minkälaisessa vaiheessa tämä lainsäädännön valmistelutyö on?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Viljanen.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

19.49 **Eerikki Viljanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maatalous on erittäin pääomavaltainen toimiala. Etenkin sukupolvenvaihdosten yhteydessä ja varsinkin silloin, jos sukupolvenvaihdos tapahtuu investoineella tilalla, tuotantoa kehittäneellä tilalla, sukupolvenvaihdoskauppojen hinnat voivat nousta erittäin korkeiksi. Sukupolvenvaihdoksia mahdollistamaan ja tuotannon jatkumista turvaamaan on hyväksytty erilaisia huojennuksia, helpotuksia. Yksi näistä on varainsiirtoverovapaus. Tämän varainsiirtoverovapauden saadakseen tilakauppojen pitää olla hyväksytty viranomaisten toimesta. Tässä hyväksymiskäytännössä tutkitaan esimerkiksi jatkajan koulutusvaatimuksen täyttyminen ja tilan niin sanotun elinkelpoisuusehdon täyttyminen. Nyt kuitenkin on kuulunut kentältä viestejä siitä, että viranomaiset eivät ole kyenneet näitä päätöksiä tekemään. Nyt sukupolvenvaihdoksen tehneitä tilanjatkajia uhkaa varainsiirtoveron maksu. Oletteko kuullut tästä uhasta? Ja jos olette kuullut, millä aiotte tämän uhkaavan oikeusmurhan toteutumisen estää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tanus.

19.50 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ruokajärjestelmä perustuu kotimaiselle maataloustuotannolle, jonka merkitys on korostunut entisestään. Tiedämme, että tuotannon kannattavuuden on parannuttava, jotta maataloustuottajat pärjäävät ja jaksavat. Suomalainen ruoka on meille todellakin elinehto, mutta se on myös tärkeä huoltovarmuustekijä, ja sen pitäisi olla myös merkittävä vientituote. Ministeri, vastasittekin tässä jo osin, mihin toimiin on ryhdytty, jotta suomalainen maatalous ja sen tuottajat pärjäävät aiempaa paremmin, mutta mainitsitte myös, että maailmalla ei oikein tiedetä, kuinka hyvää, puhdasta ruokaa ja kuinka paljon osaamista meillä tällä sektorilla on. Välillä tuntuu, että myöskään monet täällä kotimaassa eivät ymmärrä kotimaisen ja lähiruuan merkitystä ja sen arvoa. Olisinkin kysynyt: mitä tällä sektorilla voitaisiin vielä asian parantamiseksi tehdä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Strandman.

19.51 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi elää ja kasvaa metsästä. Terveet kasvavat metsät luovat työtä ja hyvinvointia. Tulen Etelä-Savosta, metsämaakunnasta, jossa metsät kasvavat parhaiten Suomessa. Maakunnalle, niin kuin koko Suomelle, metsä on erityisen tärkeä, ja sen vuoksi puun jatkojalostamisen tulee olla elinkeinoelämämme yksi merkittävä tahtotila myös viennillisesti.

Hallitusohjelmaan on kirjattu monia metsään liittyviä, elinvoimaan tähtäviä toimenpiteitä. Tavoitteena on uudistaa rakentamisen sääntelyä puurakentamisen vauhdittamiseksi, kanavoida tki-rahoitusta ja panostaa alan koulutukseen sekä parantaa alan vientimahdollisuuksia. Metsät pidetään omilla käsissämme ja panostetaan EU:n ennakkoarvioitamiin, jotta metsänomistajien asemaa, metsä- ja sahateollisuuden puun saatavuutta ja Suomen kilpailukykyä ei heikennetä. Helmi- ja Metso-ohjelmia jatketaan, keskitytään aktiiviseen metsänhoitoon ja taataan kestävät hakkuumahdollisuudet. Kysyn, arvoisa ministeri: kuinka metsätaloutta elinvoiman ja viennin lähteenä aiotaan edelleen edistää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lahdenperä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

19.52 **Milla Lahdenperä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tässä oli puhetta susien kannanhoidollisesta metsästyksestä ja tulevasta lakimuutoksesta. Susilla ihmisarkuus on kyllä kadonnut. Olisin kysynyt: jotta tätä kannanhoidollista metsästystä pysyttäisiin tekemään, niin miten me taataan, että susien DNA:n keräys ja näytemäärät saataisiin nostettua sille tasolle, että me pystytään todentamaan nämä uudet laumat ja uudet parireviirit, ja myös sitten huomioidaan, että se keräysaika olisi riittävän pitkä? Onhan nyt sitten jo myös talvea myöten organisoitu tämä jälkilaskenta, jota metsästäjät tekevät talokootyönä yhdessä Luken ja Riistakeskuksen kanssa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Myönnän vielä kaksi vastauspuheenvuoroa, sitten valiokunnan puheenjohtaja ja sitten ministeri. Ja nämä kaksi ensin mainittua ovat edustajat Peltonen ja Pitko, ja sitten Simula. — Peltonen.

19.53 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syyskuussa saimme tosiaankin lukea lehdistä, että maa- ja metsätalousministeriössä on päätetty lakkauttaa eläinsuojeluasiamiehen virka. Tämä oli jossain määrin yllätys, koska vielä kesällä julkistetussa hallitusohjelmassa ei mainittu tätä viran lakkauttamista eikä mainittu koko virkaa ollenkaan. Viime vaalikaudella kuitenkin esimerkiksi ympäristövaliokunta omassa lausunnossaan esitti sitä, että tämä virka pitäisi vakinaistaa, ja myöskin sosiaalidemokraatit ovat niin viime kuin tälläkin vaalikaudella pitäneet tätä asiaa esillä.

Tässähän on hieman kummallinen kierre nyt syntynyt, kun ensin Kataisen hallitus perusti tämän viran, sitten Sipilän hallitus lakkautti, Marinin hallitus perusti uudelleen ja nyt Orpon hallitus lakkauttaa sen jälleen, niin että tämmöinen poukkoilu tuntuu tässä erikoiselta. Haluaisinkin kysyä nyt ministerin näkemystä: Miten te näette tämän eläinsuojeluasiamiehen viran merkityksen tulevaisuudessa? Mikä oli se perimmäinen syy, miksi tähän päädyttiin? Oliko se säästö vai jotakin muuta, koska suurta summaa ei tästä kyllä muodostu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pitko.

19.55 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös omalta osaltani vedota ministeriin, että eläinsuojeluasiamiehen tehtävä saisi jatkoa.

Mutta se, mistä ajattelin puhua, on asia, joka liittyy siihen, kun keskustelen viljelijöiden kanssa. Aina, kun heiltä kysyy, mikä on se tapa, miten he haluaisivat osallistua ympäristön tilan parantamiseen ja ilmastonmuutoksen hillintään, he vastaavat, että biokaasu: sen käyttäminen koneissa, maatiloilla, mutta myös sen tuottaminen siellä tiloilla tai ainakin raaka-aineiden tuottaminen. Miksi te hallituksessa nyt leikkaatte näin paljon biokaasulta? Se tuntuu oudolta, koska se on yleisesti ajateltu hyvänä tapana tässä muuttuvassa tilanteessa.

Toinen, mitä ihmettelen, on se, että te leikkaatte Helmi- ja Metso-ohjelmista. Helmi-ohjelmahan on todella suosittu maaseudulla. Kyläyhdistykset tekevät sitä, esimerkiksi riistakosteikkoja metsästäjille, ja muutenkin se on ollut suosittu väline luonnon ennallistamisessa. Haluaisin kysyä, mikä on se konkreettinen summa, mitä te olette itse asiassa Metso-ohjelmalle nyt laittamassa. Saimme kuulla Helmi-ohjelman leikkauksen, mutta myös Metsosta haluaisimme kuulla. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi valiokunnan puheenjohtaja Simula ja sitten ministeri, viisi minuuttia.

19.56 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä metsästyksen ja sen yhteiskunnalliseen merkitykseen. Sillä on iso arvo, ei pelkästään rahallises-
tikin mitattavissa olevien hyötyjen kautta vaan myös liikenneturvallisuuden, nuorisotyön, riistanhoidon sekä luonnonsuojelun kautta. Hallitus todellakin tunnustaa metsästyksen merkityksen koko Suomelle. Metsästyksen liittyen tärkeää on turvata ampumarataverkosto, ja hallituksen tavoite onkin nostaa ratojen määrä tuhanteen ampumarataan. Se on tärkeää maanpuolustuksellisesti ja viranomaisharjoittelun mutta myös metsästäjien ja ampu-
maurheilijoiden vuoksi.

Hyvä ministeri, kysyisin: millaisia keinoja hallituksella ja nimenomaan teidän ministeriöllänne on ampumarataverkoston ylläpitämiseksi sekä kasvattamiseksi? Tämä asiahan koskettaa useampaa ministeriötä, ja myös yhteistyö niiden välillä on äärimmäisen tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten ministeri, viisi minuuttia. Sitten siirrytään puhujalistaan.

19.57 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen kerran erittäin hyvistä kysymyksistä.

Aloitan tuosta edustaja Viljasen kysymyksestä, koska tässä on ollut aika lailla samanai-
kaista ajattelua: Tänään olen ollut Ruokaviraston suuntaan yhteyksissä, ja tässä on varmas-
tikin nyt tulossa sitten ratkaisu, josta ihan, voisiko sanoa, päivän parin sisällä tiedotetaan. Ymmärrän tämän, että siellä ongelmana on nimenomaisesti ollut se, että tätä varainsiirto-
veron palautusta ei ole voitu toteuttaa, koska sieltä järjestelmästä ei ole saatu niitä tiettyjä
tietoja, joita ely-keskus tarvitsee, jotta pystyy taas viemään tätä asiaa eteenpäin. Mutta täs-
sä asiassa ollaan nyt sitten liikkeellä, ja olen ollut tänään yhteydessä Ruokaviraston uuteen
johtajaan, ja asiassa varmaan tullaan ihan parin päivän sisällä sitten ulos.

Ja sitten toinen asia, joka liittyy tasausvarauksen käyttöönottoon. Se alkaa vuoden alus-
ta, ja se todellakin auttaa ennen kaikkea niitä nuoria aloittelevia tuottajia. Tämä on tärkeä
asia nostaa esille.

Täällä edustajat Hyrkkö, Honkasalo, Pitko muistaakseni ja Elo nostivat esille näitä va-
paaehtoiseen luonnonsuojeluun liittyviä rahoituksia. Siellä on nyt hyvä huomioda, että
useimmat näistä jakautuvat ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kans-
sa kahtia. Eli siellä on kymmenen miljoonan panostukset tässä kehyskaudella, ja niistä
kuusi miljoonaa on täällä maa- ja metsätalousministeriön puolella, ja esimerkiksi Metso-
ohjelmassa on kolme miljoonaa euroa joka ikinen vuosi, niin että en minä nyt pitäisi tätä
mahdottoman huonona tilanteena, jos katsotaan nimenomaisesti tätä erittäin suosittua oh-
jelmaa. [Petri Huru: Juuri näin!] Varmasti tätä kautta saadaan vietyä tätä eteenpäin.

Sitten siellä oli myöskin nostettu kasvipohjaisen ruokavalion edistäminen. No, se liittyy
tähän kasvuohjelmaan kaiken kaikkiaan, sen alla edistetään myöskin kasvipohjaista ruoka-
valiota. Ja sitten siltä puolelta voisi sanoa, että myöskin esimerkiksi tätä tki-rahoitustahan
on käytettävissä myös tähän puoleen.

Eläinsuojeluasiamies — oikeastaan edustaja Peltonen nostikin omassa kysymyksessään
esille sen, millä tavalla tämä on tässä vuosien varrella elänyt. Mutta nyt on muistettava, että
edellinen hallitus, Marinin hallitus, teki tämän nimenomaisesti määräaikaisena, eli määrä-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

aikainen virka lakkaantui, ja siinä mielessä, kun tiedätte hyvin sen, mitkä ovat niin sanotusti ajat, tällainen määräaikainen lakkaantui siinä vaiheessa, kun tämä tuli sitten tiensä päähän päivämääriltään. Tietysti sinällänsä voin sanoa, että kyllä arvostan ehdottomasti tämän henkilön tekemää työtä, mitä tässä vuosien varrella on ollut. Mutta tässä voi sanoa, että varmasti edellinen hallitus sitten olisi voinut tätä asiaa katsoa jo pidemmällä tähtäimellä. [Pia Viitanen: Tätä ei voi mitenkään laittaa edellisen hallituksen piikkiin!]

Sitten täällä on nostettu — Oinas-Panuma nosti esille — nämä porokorvaukset ja tosiaankin sitten myöskin nämä lampaitten kotiteurastamot, liikkuvat teurastamot. No, se on ainakin semmoinen, mikä myös auttaa näissä tilanteissa.

Täällä edustaja Eestilä nosti esille nämä korvauskelvottomat pellot. Niistä on vahvat kirjaukset hallitusohjelmassa, ja hallitusohjelmaa halutaan noudattaa ja sen kirjauksia myöskin toteuttaa. Toki itse pyrin siihen, että mieluummin ennemmin kuin myöhemmin, eli vaalikausi toki on aikaa, mutta kyllä lähtökohtaisesti tätä asiaa ollaan viemässä eteenpäin nyt jo tämän syksyn aikana.

Sitten edustaja Östman kysyi aiemmin näistä merimetsoista ja hylkeistä ja niitten syömistä silakan määristä. Tähän en osaa vastata ja en tiedä, onko tällaista tietoa meillä olemassa. Mutta se on ihan selvää, että tulemme joka tapauksessa nyt lokakuun neuvostossa tiukasti puolustamaan sitä kantaa, mikä meillä maa- ja metsätalousministeriössä on aina ollut, että tieteellisen tiedon pohjalta me pidämme huolta kestävästä kalakannoista ja sitä kautta pystymme sitten myöskin edistämään kalan käyttöä mutta myöskin pitämään huolta siitä, että meillä kalakannat säilyvät. Tässä asiassa teemme jo tällä hetkellä vaikuttamistyötä. Ja kiitän tässä yhteydessä eduskuntaa erittäin hyvistä niin suuren valiokunnan kuin sitä edeltävistä maa- ja metsätalous- ja sitten myöskin ympäristövaliokunnan lausumista.

Sitten täällä vielä edustaja Siponen nosti esille... Siellä oli nämä turvekysymykset. Kasvu- ja kuiviketurve on hallitusohjelmassakin kirjattu strategisina raaka-aineina, ja siinä mielessä uskon, että kun katsomme, missä maailman ajassa elämme, ja tätä huoltovarmuuskäsitteitä, niin eiköhän tämän asian kanssa edelleen eletä.

Ja sitten täällä oli myöskin... Edustaja Elomaa kysyi ihan tällaisen fundamentaalisen kysymyksen, miksi näitä tukia maksetaan. No, tukia maksetaan varmasti sen takia, että me Euroopan unionin alueella haluamme täällä jäsenmaissa, että kaikkialla voidaan tuottaa ruokaa, että jokaisessa maassa voidaan sanoa, että saamme syödä kotimaista ruokaa, ja ennen kaikkea sen takia, että se kuluttajan ruokalasku pysyy kohtuullisena. Siihenhän me näitä maataloustukia tarvitsemme. [Ritva Elomaa: Aivan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt siirrytään puhujalistaan. Ensimmäisenä on edustaja Skinnari, poissa. — Edustaja Andersson.

20.03 Otto Andersson r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomi tarvitsee nyt kasvua. Siksi on hyvä, että hallitus panostaa koulutukseen, tutkimukseen, vientiä edistäviin liikenehankkeisiin sekä uudistaa työmarkkinoita. Hyvinvointi Suomessa luodaan työn ja yrittäjyyden kautta, ja työpaikat syntyvät ennen kaikkea yrityksissä. Samalla tiedämme, että työnantajayritysten määrä on huolestuttavasti laskenut Suomessa viime vuosina. Siksi on erittäin tärkeää, että hallitus nyt parantaa yritysten työllistämismahdollisuuksia uudistamalla juuri työmarkkinoita, tekee pitkäjänteistä teollisuusstrategiaa ja vahvistaa kilpailukykyä monin eri toimin. Vientivetoiselle Suomelle on esimerkiksi erittäin tärkeää, että

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

väylämaksut nyt puolitetaan pysyvästi. Erityisen tärkeä uudistus tuottavuuden kannalta on paikallisen sopimisen mahdollisuuksien laajentaminen.

Ehkä yksi tärkeimmistä panostuksista on kuitenkin koulutukseen ja erityisesti perusopetukseen. Ennen vaaleja suurin toive opettajilta oli, että opettajat ja oppilaat saisivat työrauhan sen sijaan, että tulisi uusia hankkeita tai laajempaa opetussuunnitelmaa. Nyt hallitus turvaa tämän työrauhan: opettajille enemmän aikaa opettamiseen ja vähemmän dokumentoimiseen. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään 2—3 vuosiviikkotunnilla laajentamatta kuitenkaan opetussuunnitelmaa. Näin jokaisella lapsella ja nuorella on paremmat mahdollisuudet oppia lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan. Perusopetuksen rahoitusta korotetaan pysyvästi 200 miljoonalla eurolla vaalikauden aikana.

När vi tänker på trafiksatsningarna är jag särskilt nöjd över de viktiga nyländska trafiksatsningarna som regeringen beslutat i budgetmanglingen, och jag vill särskilt nämna fördjupandet av farleden i Lovisa och utvecklingen av kustbanan på sträckan Köklax—Karis. Här syns SFP:s långvariga arbete tydligt.

Arvoisa puhemies! Poliisitoimintaa on vuosien saatossa Suomessa keskitetty, paikallispoliisitoiminta on ajettu alas, ja monet poliisiasemat seisovat nyt tyhjillään. Poliisitoiminnan keskittämiseksi on kuitenkin saatava loppu. On tärkeää, että poliisi on läsnä koko maassa ja näkyy paikallisyhteisössä. Tämä oli myös se viesti, minkä hallintovaliokunta vahvasti sai vieraillessaan Tukholmassa viikko sitten. Esimerkiksi Uudellamaalla poliisin tarvitsee olla läsnä koko Itä- ja Länsi-Uusimaalla. Sillä on rikoksia ennalta ehkäisevä vaikutus, ja tämä lisää myös kansalaisten turvallisuudentunnetta. Sen takia hallitus pyrkii kasvattamaan poliisien määrän 8 000:een vaalikauden loppuun mennessä.

Ärade talman! Vi hade just en viktig diskussion om jord- och skogsbruket och jag vill ännu understryka att det måste vara lönsamt att driva ett hållbart jordbruk, att vara växthusodlare eller yrkesfiskare i Finland. Tyvärr vet vi att vårt inhemska jordbruk redan länge lidit av en strukturell lönsamhetskris som bara blivit värre med tiden, och i dag är den helt akut. Så här kan vi inte fortsätta. Utan en lönsam marknad finns det inte många jordbrukare kvar i framtiden.

On selvää, että maanviljelijöiden, tuottajien, on saatava isompi osuus elintarvikkeen loppuhinnasta.

Också bonden behöver bröd på sitt bord och smör på sitt bröd.

Kuten tässä aikaisemmin totesin, olen erittäin tyytyväinen, että hallitus on sopinut siitä, että elintarvikemarkkinalakia, kilpailulakia ja hankintalakia uudistetaan.

Jag är också glad över att regeringen vill främja konsumtion av inhemsk fisk. I till exempel Östra Nyland har vi aktiva yrkesfiskare och det är viktigt att deras verksamhetsförutsättningar nu ska förbättras. Med tanke på både yrkesfiskarna och jordbrukarna är det välkommet att onödiga jaktbegränsningar i fråga om livskraftiga arter såsom storskarv och vitkindad gås slopas.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Kuten tiedämme, hoitojonot ovat vakavasti pidentyneet erityisesti koronan aiheuttaman hoitovelan takia, ja siksi on äärimmäisen tärkeää, että hallitus nyt määrätietoisesti purkaa näitä hoitojonoja muun muassa korottamalla yksityisen hoidon Kela-korvauksia. Jonossa jonottaminen ei ole hyvä kenellekään ihmiselle. Se helposti pahentaa vaivoja. Samalla se on erittäin kallista yhteiskunnalle. — Kiitos, tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi poissa, edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Fagerström.

20.09 Noora Fagerström kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen julkisen talouden tilassa ei ole kehumista. Tilanne on huonompi kuin mitä hallitusneuvottelujen alla tai vaaleja käytäessä kukaan osasi arvioida. Suomen velkasuhde kasvaa ja talouskasvu sakkaa. Tänä vuonna julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on Suomessa yli 70 prosenttia. Vertailun vuoksi: Ruotsissa se on alle 30 prosenttia.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman talouspolitiikka on vahvan kasvupainotteista, joten suhdanteen kääntyessä parempaan talous kyllä saadaan hyvälle uralle. Erityisesti nyt suurta vastustusta herättävät työmarkkinareformit ovat sellaisia, millä Suomi saadaan kasvun tielle. Oppositio tosin väittää, että näillä työelämän uudistuksilla vain kuritetaan työntekijöitä. Tuntuu siltä, ettei oppositio ymmärrä, mikä meillä on suomalaisissa yrityksissä tällä hetkellä tilanne. Monella alalla kannattavuus on huonoa ja näkyvyys heikkoa. Konkursseja on historiallisen paljon. Haluaisin muistuttaa, että näitä toimenpiteitä tehdään sen vuoksi, että yritykset pystyisivät tarjoamaan työtä enemmän. Tällä hetkellä meillä on reilut 30 000 työpaikkaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Me tarvitsemme työnantajayrityksiä, jotka uskaltavat palkata sekä investoida. Työnantajayritysten määrä on pudonnut merkittävästi, viime vuonna yli 10 prosenttia. Tarvitsemme pikaisesti toimia, jotta saamme suunnan muutettua. Myös panostukset t&k-rahoitukseen ja koulutukseen ovat tässä keskiössä.

Arvoisa rouva puhemies! Ongelmista sopeuttaminen on haastavampi kokonaisuus. Kuten tiedämme, rahan jakaminen on poliitikoille mieluisa tehtävä mutta sopeuttaminen ei. Kohdistuivat leikkaukset aivan mihin tahansa budjetin momenttiin, on vastustus ankaraa. Samaan aikaan on selvää, että nykyinen rahankäyttö ei ole kestäväällä pohjalla. Valtion korkomenot ovat muutaman vuoden aikana kasvaneet rajusti: Vuonna 2022 korkomenot olivat 840 miljoonaa euroa. Vaalikauden loppuun mennessä ne ovat nousemassa melkein 4 miljardiin euroon. Ero on valtava.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksella on kuitenkin realistinen näkymä siihen, miten velkasuhde saadaan kestävämmälle tasolle. Se ei tule olemaan helppoa, ja se tulee vieämään aikaa. Se vaatii panostuksia kasvuun sekä menojen priorisointia. Näitä budjettiesityksessä onneksi on. Tavoitteena on Suomi, missä työllisyysaste on pohjoismaisella tasolla, missä palkalla tulee toimeen, missä yrittäjyyttä arvostetaan, missä koulutukseen ja osamiseen panostetaan, missä vaurastuminen on mahdollista, missä hyvinvointivaltio on pystyssä vielä lapsenlapsillemme ja, tärkeimpänä, missä ketään ei jätetä yksin, heikoimmista pidetään huolta.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä kohtaa voi jo kuulla opposition harhaanjohtavat vastalauseet. Väitetään esimerkiksi, että koulutuksesta leikataan. Tämä ei pidä paikkaansa. T&k-rahoitusta nostetaan miljardilla eurolla vuoden 2027 loppuun mennessä. Panostuksia

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tehdään lisäksi peruskoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja korkeakoulutukseen jo tässä talousarviossa.

Toinen väite on se, etteivät kaikki osallistuisi talkoisiin valtiontalouden kääntämiseksi. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Suomessa on yksi maailman kovimmista tuloverotuksen progressioista. Parhaiten tienaa 3 prosenttia väestöstä maksaa tällä hetkellä 25 prosenttia tuloveroista. Jos tarkastellaan vastaavasti parhaiten tienavaa 18:aa prosenttia, nousee maksettujen verojen osuus lähes 60 prosenttiin. On arvovalinta keventää verotusta, sillä tämä hallitus uskoo, että ihmisten kuuluu pitää suurempi osuus ansaitsemistaan rahoista itsellään. Tämän takia tuloveroa kevennetään.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä ympärillämme tapahtuu paljon ikäviä asioita ja elämme monella tapaa hyvin epävarmassa ajassa. Haluan kuitenkin muistuttaa, että me suomalaiset olemme maailman onnellisin kansa ja Suomi on yksi maailman turvallisimmista maista. Meillä on hallitusohjelmassa paljon toimenpiteitä, joilla pyrimme pitämään tästä kiinni. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

20.14 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen ensimmäinen talousarvioesitys uhkaa rapauttaa hyvinvointiyhteiskunnan turvaverkkoja. Samaan aikaan se ei tarjoa uskottavia ratkaisuja Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen ja luontokadon pysäyttämiseen. Tämä on todella valitettavaa, koska meillä Suomessa on kaikki edellytykset rakentaa yhteiskuntaa, jonka toiminta mahtuu luonnon asettamiin rajoihin ja jossa kaikki pidetään mukana.

Vaikutusarviot osoittavat, että hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kipeästi kaikin heikoimmassa asemassa oleviin. Nämä leikkaukset uhkaavat kasautua ja ajaa entistä suuremman joukon ihmisiä, erityisesti yhden huoltajan perheitä, ahdinkoon. SOSTEn laskelmien mukaan pienituloisten määrä tulee kasvamaan ensi vuonna noin 40 000 henkilöllä. Heistä noin 12 700 on lapsia. On kylmäävää, että hallitus ei halua tätä korjata.

Opiskelijoiden toimeentulosta leikkaaminen on karu viesti tulevaisuuttaan varsin epävarmassa maailmassa rakentaville nuorille. On vaikea ymmärtää hallituksen valintaa leikata valtavilla menosopeutuksilla heiltä, joilla on jo nyt kaikkein vähiten. Samaan aikaan verotusta kokonaisuudessaan kevennetään eikä ympäristölle haitallisiin tukiin puututa. Hallitus hukkaa mahdollisuuden vihreään verouudistukseen, jossa verotuksen painopistettä siirretään työn ja yrittämisen verottamisesta ympäristön kuormittamisen verottamiseen. Näin ei tarvitsisi olla.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan, kun faktat osoittavat, että ilmasto kuumenee vääjäämättä ja luontokato etenee Suomessakin, hallitus pakittaa luonto- ja ilmastotoimissa. Kautti kirjaukset eivät auta, jos rahat leikataan budjetista pois. Tempoileva ympäristöpolitiikka ei ole myöskään elinkeinoelämän etu.

Maa- ja metsätaloudella on aivan kriittinen rooli siinä, että saavutamme ilmastotavoitteet, joihin hallituskin on sitoutunut. Hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää päästövähennysten lisäksi hiilinielujen vahvistamista. Tutkijoiden selkeä viesti on, että tekniset nielut joskus tulevaisuudessa eivät riitä. Tarvitsemme myös metsien ja maaperän hiilinielujen pelastamista. Ilmeisin keino metsien hiilinielujen vahvistamiseksi on hakkuiden vähentäminen. Tähän hallitus ei kuitenkaan osoita toimia. Sen sijaan se lakkauttaa joutomaiden metsityksen tuen, jolla hiilinieluja on vahvistettu.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Maatalouden puolella keskeinen rooli on turvepelloilla. HIISI-raportin laskelmien mukaan turvepelloilla tehtävien toimien avulla sidotun hiilidioksiditonin hinta on jopa 5—8 kertaa halvempi kuin teknisillä nieluilla toteutettu hiilensidonta.

Hallitus leikkaa myös ympäristö- ja luonnonsuojelun rahoitusta yli kolmanneksella. Se tarkoittaa vähemmän rahaa esimerkiksi vapaaehtoisuuteen perustuviin Metso- ja Helmi-ohjelmiin, joilla on suojeltu ja ennallistettu arvokasta luontoamme. Hallituksen pitää pysyä parempaan.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa luvataan varmistaa, etteivät liikkumisen kustannukset synnytä estettä tai kannustinloukkuja työssäkäynnille kaupungeissa tai maaseudulla. Ohjelman mukaan hallitus ei omilla päätöksillään tai politiikkatoimillaan nosta kansalaisten arjen kustannuksia. Tämä ei kuitenkaan näytä koskevan joukkoliikennettä. Hallitus nostaa joukkoliikenteen arvonlisäveroa, mikä johtaa joukkoliikennelippujen hinnankorotuksiin. Tämä pahentaa joukkoliikenteen koronan jälkeistä ahdinkoa eikä tue kaupunkien ja kuntien tavoitteita kestävästä liikkumisesta edistämiseen. Joukkoliikenteen rahoitusta leikataan myös lakkauttamalla ilmastotoimien rahoitus, jolla on tuettu vähäpäästöisen kaluston hankintaa. Tämä on kestävälinjan erityisesti kaupungeissa, joissa sujuva ja edullinen joukkoliikenne on hyvän arjen keskeinen perusta.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen ensimmäinen talousarvio on täynnä arvovalintoja, joita myös monet taloustieteilijät ovat kritisoineet. Kun suurin osa ekologisen kestäväyyden mittareista on punaisella ja yhteiskunnan jakautumisen lieveilmiöt uhkaavat kasvaa, meidän päättäjien keskeinen tai tärkein tehtävä on luoda toivoa ja rakentaa uskottava polku kestävästä tulevaisuudesta. Vihreiden vaihtoehtobudjetissa tulemme tarjoamaan hallituksen esitykselle kestävämmän ja inhimillisemmän vaihtoehdon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka.

20.19 Timo Harakka sd: Arvostettu rouva puhemies! On syytä tarkastella, missä ajassa ja maailmantilanteessa Suomen valtio valmistelee ensi vuoden budjetin. Elämme kriisiä, globaalien vihollisuuksien, kahtiajakojen ja jopa Euroopan ovella sotien hirvittävää todellisuutta. Lisäksi saattaa olla myös niin, että ilmastokriisi ei pidä neljän vuoden taukoa.

Tänään on siis syytä kysyä, vastaako budjetti oikeisiin ongelmiin. Ja se tosiasia, että valtiovarainministeri täräyttää tviitin joka kerta, kun maahanmuuttaja jättää kirjastokortin kotiin, osoittaa täyttävän ymmärryksen puutetta siitä, mikä Suomea todella uhkaa maailman kriiseissä. [Mauri Peltokangas: Olipa paksua!] Myös on syytä kysyä, vahvistavatko vai heikentävätkö hallituksen toimet Suomen asemaa maailmalla ja Suomen johtoasemaa kärkiteknologioissa. Nämä ovat puheenvuoroni kolme teemaa: kriisivalmius, Suomen ja läntisten liittolaisten asema maailmassa, suomalaisen teknologian ja osaamisen tulevaisuus. Valitettavasti näiltä osin tämä budjetti on pienen Suomen budjetti.

Suomen kohtalo on erottamattomasti sidottu Eurooppaan, länteen ja Natoon. Tämän demokraattisen rintaman puolesta Ukraina käy sotaa. Meidän velvollisuutemme on lujittaa ja laajentaa Ukrainan tukea maailmalla. YK:n Venäjä-lausuman äänestyksessä vuosi sitten tyhjää äänesti peräti 35 maata, jotka edustavat yli puolta maapallon väestöstä. Lännen pitää voittaa heidän sydämensä, osoittaa taloudellinen tulevaisuus, joka on parempi vaihtoehto kuin Kiinan vasalliksi antautuminen.

Suomen työkalu tässä työssä on ollut kehittyviin maihin suuntautuva talousyhteistyö, lainat ja sijoitukset. Ne eivät siis ole lahjoituksia, sillä lainoilla on aina korko ja sijoituksil-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

la tuotto-odotus. Tämä taloudellinen yhteistyö on se reitti, jolla suomalaiset yritykset saavat auki globaaleja markkinoita. Samalla kun edistetään suomalaisyritysten vientiä, tuetaan myös kumppanimaan taloudellista tulevaisuutta, omaehtoista kehitystä, joka toivottavasti silloin tukeutuu demokraattiseen länteen.

On selvää, että kehitysyhteistyön leikkaaminen on perussuomalaisille suuri symbolinen pakkomielle, ja toivokaamme, että 10 prosentin vähennys ei Suomen työtä maailmalla tuhoa, mutta sen sijaan on käsittämätöntä, että näistä liiketaloudellisista lainoista ja sijoituksista leikataan 60 miljoonaa euroa eli peräti 46 prosenttia, eli ne kutistetaan puoleen. Miksi? Tähän kysymykseen en saanut eilen vastausta ministeri Taviolta. Tällä leikkauksella Suomi tekee itsestään maailmalla kokoaan pienemmän.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut myös kokoaan suurempi silloin, kun se on vaikuttanut kansainvälisiin sääntöihin ja lainsäädäntöön. Siksi on hyvä, että Suomi on pannut toimeen ja panee toimeen edellisellä kaudella parlamentaarisesti sovitut tutkimus- ja kehityspanokset. On toki hiukan epärealistista odottaa, että ottaa siitä kunnia yksin tälle hallitukselle. Kun viime kaudella saimme viikkoa Euroopan tehokkaimman supertietokoneen Lumin Kajaanissa, lisäpanostukset suurteholaskentaan ja kvanttiteknologiaan ansaitsevat täyden kiitoksen. Suomi on ollut edelläkävijä niin 5G-sääntelyssä kuin yrityksen kybersetelillä, joka nyt tosin kutistuu melkein olemattomaksi. Tämä edelläkävijäisyys on entistä tärkeämpää maailman kriiseissä, sodan, kybersodan ja informaationsodan keskellä. Siksi en voi kuin ihmetellä, miksei Orpon hallitus valmistelee edeltäjänsä tänä keväänä jo eduskuntaan tuomaa esitystä viranomaisten tiiviimmästä yhteistyöstä kyberhäiriöissä. Hallituksen esitys numero 243/2022 vp on vastaus kyberhyökkäyksiin ja kriittisen tietoliikenneinfran vaurioittamiseen. Sellainen on saatu kokea aivan lähiaikoina. Hallitus, joka on olevinaan järjestyksen ja turvallisuuden asialla, jahtaa maahanmuuttajanuoria ja kiusaa jopa omia poliisejaan, laiminlyö digitaalisen ajan tärkeimmän turvallisuustakeen. Eläkö se lankapuhelimien aikaa?

Suomenlahden kaasuputkivaurion tutkinnassa on tärkeää, että poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos voivat antaa toisilleen täyden viranomaisavun. Tämä maailmanlaajuisestikin ainutlaatuinen PTR-yhteistyö mahdollistaa yhteisen tiedon jakamisen, tilannekuvan, johtajärjestelmän ja periaatteessa kolminkertaiset resurssit silloin, kun äkillinen ja yllättävä tapahtuma niin vaatii. Samaa tarvitaan kyberpuolella. Olemme valmistelleet lain, jossa Puolustusvoimat, poliisi, suojelupoliisi ja Kyberturvallisuuskeskus voivat yhdistää voimansa tilanteessa, jossa pyritään lamauttamaan Suomen digitaalinen infrastruktuuri, ja sekin on maailmanlaajuisesti ainutlaatuista lainsäädäntöä ja aivan välttämätön kansallisen turvallisuuden kannalta. Missä tämä valmis esitys nyt viipyy? Kysyin tätä eilen ministeri Ranteelta enkä saanut häneltäkään vastausta. Toinen voisi jo turhautua.

Lopuksi, arvostettu puhemies: Suomalaisten supervoima on yhteistyö. Ainoa toiveeni hallitukselle on, että ette tarvele tätä yhteistyötä, joka tekee Suomesta kokoaan suuremman, vaikuttavamman ja turvallisemman, ettei Suomesta tule pieni.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää, poissa. — Edustaja Peltonen.

20.25 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Luottamus on aina ollut suomalaisen yhteiskunnan vahva perusta. Se on kantanut Suomea myös yli kansakuntamme kaikkein vaikeimpien vaiheiden. Mitä kovemmat ajat, sitä enemmän luottamusta on tarvittu. Luottamus ei kuitenkaan synny itsestään, vaan se edellyttää tekoja säilyäkseen. Kaikki tässä salissa ovat tällä viikolla käydyn keskustelun perusteella varmasti yhtä mieltä siitä, että jul-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kista taloutta pitää hoitaa vastuullisesti. Kun keinoista puhutaan, pitäisi meidän kuitenkin löytää tie, jossa valtiontaloutta tasapainotetaan oikeudenmukaisesti, samalla yhteiskuntamme luottamusta vaalien ja sitä vahvistaen. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun kansalaisilta vaaditaan vyönkiristyksiä valtiontalouden hyväksi.

Kun katson hallituksen toimia työmarkkinoilla ja työelämässä, on huoleni suuri juuri luottamuksen rapautumisesta. Hallitus on käymässä kovin ottein käsiksi suomalaiseen sopimusyhteiskuntaan ja taivuttamassa sitä pysyvästi tavallisille työntekijöille, palkansaajille, epäedulliseen suuntaan. Hallitus on tekemässä työntekijän irtisanomisesta helpompaa. Jatkossa ei enää tarvittaisi painavaa perustetta työntekijän irtisanomiseen. Ensimmäisen sairauspoissaolopäivän tekeminen palkattomaksi on myös vakava ja syystäkin epärealistinen koettu toimenpide. Se tulee kohdistumaan aivan erityisesti naisvaltaisille aloille, kuten varhaiskasvatukseen ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Kun tähän päälle lisätään vielä hallituksen ajamat lakko-oikeuden rajoitukset sekä työttömyysturvan ja sosiaaliturvan heikennykset, on monien suomalaisten luottamus tulevaan koetuksella. Suomen pitkän linjan mukaista olisi ollut huomioida esitetyissä toimenpiteissä sekä työntekijän että työnantajan näkökulmat tasapainoisemmin, koska työelämää on kehitettävä aidosti yhdessä, ei riitelemällä ja jakamalla.

Aivan oma lukunsa on tämä aikuiskoulutustuki. Sen lakkauttaminen on erittäin lyhytnäköistä. Juuri nyt tarvittaisiin mahdollisuuksia työntekijöille päivittää omaa osaamistaan työuran varrella. Hämmästyin, kun työministeri Satonen Ylen Ykkösaamussa taannoin kertoi aikuiskoulutustuen nyt lakkautettavan ja jonkin korvaavan järjestelmän tulevan siten ensi vuonna. Siis ensin ajetaan hyvä malli alas ja korvaavaa mallia rakennellaan vasta sen jälkeen. Olisi ollut myös kolmas tie, ja se olisi ollut kehittää tätä aikuiskoulutustukea.

Näiden työelämäheikennysten perusteluiden perään on hallitukselta paljon kysely. Vastaukseksi on tarjottu, että hallituksen ajamat heikennykset ovat jo todellisuutta monissa Pohjoismaissa. Erityisesti naapurimaamme Ruotsi on nostettu tikun nokkaan ja lähdetty maan tilanteeseen Suomen tilannetta vertailemaan. Kun Ruotsin tilannetta katsoo näiden työmarkkina-asioiden osalta, niin siellä kuitenkin on käytössä myös monia työntekijälle edullisia asioita, joista hallitus nyt vaikenee. Ruotsissa on käytössä muun muassa järjestökanne, työntekijän tulkintaetuoikeus, paremmin resursoidut työllisyyspalvelut työttömän tukena ja laajempi edustus työntekijöillä yritysten hallinnossa. Näitä asioita hallitus ei kuitenkaan Suomeen nyt aja. Kysymys kuuluu: miksi? Päivä päivältä onkin käynyt yhä selvemmäksi, että hallitus on tuomassa Ruotsista vain ne kepit työntekijöille mutta jättää porkkanat tuomatta. Tämä on, arvoisa puhemies, suuri sääli, sillä kyllä työmarkkinoita ja työelämää pitäisi kehittää aidosti yhdessä, työntekijöiden ja työnantajien näkökulmaa herkillä korvalla huomioiden. Se olisi luottamuksen tie, jolla myös suomalaisen työelämän kehittämistä pitäisi jatkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

20.29 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa budjettikeskusteluun muutaman näkökohdan EU-politiikasta ja hallituksen veropolitiikasta.

Perussuomalaisten, sanoisinko, sinnikkäästäkin varoittelusta huolimatta Suomi sitoutui viime kaudella aivan järkyttävään EU-elvytyspakettiin. Toivottavasti nyt vihdoin muutkin alkavat pikkuhiljaa ymmärtää ja myös tunnustaa, että ei olisi kannattanut. Ihan oma lukun-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

sa on se, minne nämä elvytysrahat on käytetty — kenties Italian ikkunaremontteihin. Lisäksi osa rahoista on vielä jakamatta.

Suomi saa elvytyspaketista noin kaksi miljardia. Maksu-osuutemme, tai siis lastemme ja lastenlastemme maksuosuuden, oli tarkoitus olla noin kuusi miljardia. Mutta mites sitten kävikään? Kappas vain: kun korot nousivat, maksuosuutemme voi olla jopa 10—12 miljardia, suurin piirtein. Tarkkaa summaa ei vielä edes tiedetä. Aivan järjetön määrä rahaa Kankkulan kaivoon. Tästäkin aiemmasta päätöksestä maksamme juuri nyt kovaa hintaa kaikkien muiden vastaavien lisäksi. Nyt onneksi nykyinen hallitus suhtautuu tämän kaltaisiin ehdotuksiin hyvin kriittisesti ja tekee päätöksiä valtion varojen käytöstä vihdoinkin suomalaisten etu edellä. Jopa hallitusohjelmaan kirjattiin, että Suomi ei hyväksy elvytyspakettia vastaavan järjestelmän toistamista tai sen muuttamista pysyväksi. Suomen, pienenä maana, on aina ajettava omaa etuaan, sillä kukaan muu ei tule koskaan sitä ajamaan. Tulonsiirtounioni ei ole koskaan Suomen etu.

Arvoisa puhemies! Vielä ajatus hallituksen veropolitiikasta: Hallitus on päättänyt, että se ei nosta kokonaisveroastetta, ja hyvä niin. Niin on päätetty sen vuoksi, että Suomessa on jo nyt yksi maailman kireimmistä progressiivisista verotuksista. On niin tärkeää, että omalla työllä tullaan toimeen. Palkasta tulee jäädä riittävästi rahaa käteen. Jos veroja korotettaisiin liikaa, työntekijän tilille kilahtava summa pienenesi entisestään ja taas oltaisiin kannustinloukuissa.

Jotta siirtyminen tukien varasta työelämään olisi kannattavampaa, työtulovähennyksen kautta kevennys kohdistuu nimenomaan pieni- ja keskituloisille. On tärkeää, että hallitus purkaa tätä työttömyysloukkua, jossa työttömän ei kannata ottaa työtä vastaan. Etla laski viime vuonna, että työttömiä tämmöisissä työttömyysloukuissa olisi Suomessa noin 136 000 henkeä. Hallitus on siis tarkoituksella valinnut elvyttävän ja menoja sopeuttavan politiikan, koska se on kestävin ratkaisu pitkällä tähtäimellä.

On myös realismia ymmärtää, että valtio ei pysty mahdollistamaan osa-aikatyöntekijälle samaa tulotasoa kuin täysipäiväisesti työskentelevällä on. Siksi hallitus kannustaa kansalaisia töihin veronkevennyksin. Työkyvyttömiltä ja eläkeläisiltä ei leikata. Sosiaaliturvatuet puolestaan kohdistetaan niille, jotka niitä kaikkein kipeimmin tarvitsevat. On vastuullista tunnustaa valtion velkaantuminen ja tehdä suunnanmuutos valtiontalouteen niin, että omat kansalaiset ovat kuitenkin aina etusijalla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko, poissa. — Edustaja Strandman.

20.34 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Oli erittäin arvokasta kuulla tässä salissa sisäministeri Rantasen esittely sisäministeriön talousarviosta ja napakasta asioiden hoidosta ja kuntoon laittamisesta. Tästä iso kiitos. Juuri tällainen toiminta lisää turvallisuudentunnetta kansamme keskuudessa ja antaa signaalin sille, että Suomeen ei kannata tulla sosiaaliturvalla tai rikoksilla elämään.

Suomen poliisi on väestöpohjaan nähden Euroopan pienin. Suomen poliisi toimii tehokkaasti, taitavasti ja pystyy pysäyttämään rikollisuutta. Tästä esimerkkinä viime viikon merkittävä jengirikollisuuteen liittynyt kiinniotto. Poliisin onnistuneella toiminnalla on ennalta ehkäisevä ja maamme turvallisuutta lisäävä vaikutus.

Hallitusohjelman ja talousarvion linjauksilla poliisien ja viranomaisten toimivaltuudet saatetaan kuntoon. Poliisien määrän kasvattaminen 8 000:een, erityisesti operatiiviseen toimintaan, ja määrärahojen lisäys kahdeksalla prosentilla on perusteltua. Rikostiedustelu-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

lainsäädäntöuudistus tulee toteuttaa esimerkiksi rajat ylittävän kovan huumausainerikollisuuden osalta. Tiedonvaihtoa parannetaan, sormenjälki- ja kasvotunnisteita avataan. Tärkeää on ulottaa rikosoikeudellinen vastuu ja keinojen tarkastelu siihen, miten päästään alle 15-vuotiaiden rikollisuuteen käsiksi ja kuinka näitä ongelmia ennaltaehkäistään perhe- ja vanhempilähtöisellä työllä.

Arvoisa rouva puhemies! Maahanmuutto, kotouttamispolitiikka ja -toimet näyttävät epäonnistuneen Ruotsissa. Suomi ei saa ajautua samalle tielle. Tämän vuoksi maahanmuuton määrään ja laatuun tulee kiinnittää huomiota. Tulee osoittaa ja tehdä selväksi, että Suomeen ei kannata tulla yrittämään toimia rikoksella. Jengit ovat maahanmuuttajataustaisia, ja arvion mukaan tällä hetkellä järjestäytyntä jengirikollisuutta pidetään yllä noin 150 ihmisen voimin.

Kotoutumiskoulutuksessa tulee ohjata ja opastaa yhä vastuullisemmin Suomen kulttuuriin, lakeihin, suomalaisen yhteiskunnan toimintatapoihin ja perusperiaatteisiin. Maassa ollaan maan tavalla ja sopeudutaan siihen sekä ryhdytään työhön tai opiskelemaan.

Perheillä on vastuu lapsistaan ja nuoristaan. Koulu on yhteiskunnan apu perheille. Maahanmuuttajilta tulee vaatia kielitaito, sosiaaliturva tulee kytkeä kielitaitoon, kolmen vuoden jälkeen yhteiskunta ei maksa enää tulkkia, vaan sen jälkeen se tulee maksaa itse. Kansalaisuuden saamisen ehtona tulee olla hyvä kielitaito. Maahanmuuttajan omaa vastuuta tulee korostaa. Nuorisirikollisuuteen tulee kiinnittää erityinen huomio, jossa valistustyön tekeminen ennalta ehkäisevänä on avainasemassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

20.38 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! ”Rajat ovat rakkautta” tavattiin ennen ihan yleisesti ajatella. Se oli sanonta vailla kielteisiä tai tunkkaisia konnotaatioita. Kuitenkin jossain kohtaa suhtautuminen alkoi muuttua. Ehkäpä Saksojen muurin kaaduttua, rautaesiripun noustua Euroopan yltä, maailman avauduttua. Enää rajoja ei ajateltukaan rakkauteena, vaan riistona. Nyt rajat rajoittivat, jakoivat, erottelivat, vastakkain asettelivat. Rajojen sijaan tahdottiin rakentaa siltoja, purkaa muureja, tarjota kaikkea hyvää ja kaunista. Kyllähän me elävästi muistamme ne ”meillä on tilaa” -lakanat ja kuinka Yhdysvaltain Meksikon-rajalle pystytettävälle muurille naurettiin. Vaan eipä naureta enää. Nyt sitä rakentaa myös presidentti Bidenin hallinto lisääntyneen laittoman maahanmuuton torjumiseksi. [Juho Eerolan välihuuto]

Vastaavaa kantapään kautta oppimisen muovaamaa asennemuutosta todistetaan myös Euroopassa. Salakuljettajien uhreja, uponneita aluksia, Lampedusan saari täynnä siirtolaisia, EU:n ulkorajat vuotavat Välimerellä. Kuulostaako yhtään tutulta? Viime vuonna EU-maat vastaanottivat miljoona turvapaikkahakemusta. Tänä vuonna toisen miljoonan. Suurimmat määrät sitten vuoden 2015 turvapaikkakriisin. Kai muistatte silloisen kriisin rumat seuraukset niin Suomessa kuin Euroopassakin? Valtava hallitsemattoman maahanmuuton vyöry rajojemme yli kautta antiikin temppelien, läpi Balkanin perukoiden aina tänne Pohjan pussinperälle asti. Maasta toiseen vaeltelua, laskelmointia ja mukana seuranneita levottomuuksia. Useampi kuin joka toinen tulija vailla tarvetta suojelulle. Islamistisen terrorismin uhreja aina Pariisista Nizzaan, Brysselistä Berliiniin, Lontoosta Tukholmaan, myös meillä Turussa. Ei pelkkää rauhaa ja rakkautta, rikkautta, vaan suurissa määrin myös rahanmenoa, raiskauksia, rikollisuutta. Varmasti jotain hyvääkin, mutta kovaksi kävi hyvän hinta tämän pahuuden rinnalla.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Jotain kuitenkin opittiin kantapään kautta. Jo tuolloin, silloisen kriisin keskellä, useat maat päättivät sulkea rajojaan ja kiristää politiikkaansa, yleistä suhtautumistaan. He tahtoiivat hallitsemattoman hallintaan, päättää omista rajoistaan. Sen arvon osoittivat myös autoritääristen maiden operaatiot, joissa siirtolaisvirrat aseistettiin ja vahingoittamistarkoituksessa ohjattiin toisten maiden rajoja rikkomaan. Näistä koettelemuksista viisastuneena yhä useampi Euroopan maa on seurannut nyt perässä, myös meillä Pohjoismaissa, kun hallitsemattoman maahanmuuton ja rajattomuuden seuraukset ovat käyneet selviksi. Nämä jo koetut ja nyt käsilläme olevat kriisit ovat osoittaneet, miten tärkeää on varautua hallitsemattoman ja aseellistetun maahanmuuton torjuntaan myös omilla rajoillamme, erityisesti itärajalla. Siksi tämä hallitus edistää EU:n ulkorajojen vahvistamista, rajaviranomaisten toimintaedellytyksiä, keinoja muuttoliikkeen hallintaan, varautumista aseellistettuihin siirtolaisvirtoihin sekä mallia, jossa turvapaikkahakemus voidaan hylätä jo rajalla. On upeaa nähdä tämä muutos. Ne kun eivät ole vain visioita ja aikeita, ne viestivät odotettua arvo- ja asennemuutosta.

Kyllä, rajat todella ovat rakkautta. Ne turvaavat yhteiskuntiemme rauhaa ja niiden rikkautta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

20.42 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen maahanmuuttopolitiikka kokee uuden hallituksen seurauksena täydellisen suunnanmuutoksen. Arvoisat kollegat, hyvä Suomen kansa, sinisilmäisyyden aika on ohi. Suomessa on pitkään haluttu sulkea silmät ja korvat siltä, että maahanmuutto ei aina ole vain kivoja peli- ja ruokahetkiä. Tämän tietää arjessaan liian moni suomalainen, vaikka tätä ei osa poliitikoista ole vielä kukaan halunnut myöntää.

Hallitsematon maahanmuutto on johtanut joka puolella Eurooppaa ja myös Suomessa ongelmiin. Esimerkkinä Ruotsi, tuo entinen lintukoto, jossa pommien räjähtäminen ja viattomien ihmisten kuolemat ovat valitettavasti nykyään arkipäivää. Tätä ei Suomessa saa päästää koskaan tapahtumaan. Nyt onkin viimeinen hetki puuttua ennen kuin on liian myöhäistä. Me olemme Suomessakin jo nähneet maahanmuuton aiheuttamia negatiivisia ilmiöitä, kuten katujengejä ja kunniaväkivaltaa. Nämä ilmiöt on määrätietoisesti kitkettävä ulos Suomesta. Ne eivät kuulu maahamme, eikä niiden olemassaoloa tule vähätellä tai niiltä silmiä sulkea. Tämän politiikan aikakausi on tällä erää ohi.

Arvoisa puhemies! Puheiden aika on myös ohi. Mitä hallitus sitten siis tekee? Hallitus muuttaa kansainvälisen suojelun kriteerejä. Jatkossa oikeus suojeluun on vain väliaikainen ja lupien pituus lyhennetään EU-oikeuden mahdollistamaan minimiin. Kansainvälinen suojeluasema lakkautetaan, siihen perustuva oleskelulupa poistetaan, jos henkilö syyllistyy Suomessa vakavaan rikokseen, joka vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta, tai jos henkilö vaarantaa kansallista turvallisuutta. Suomen pakolaiskiintiö puolitetaan 500 henkilöön vuodessa. Turvapaikkajärjestelmää tehostetaan siten, että kielteisen päätöksen saaneet palaavat tai heidät palautetaan lähtömaihin mahdollisimman nopeasti. Hallitus ei myöskään tule sallimaan sitä, että turvapaikkaprosessi toimisi työperäisen maahanmuuton väylänä — tämä tiedoksi vasemmistoliiton ja vihreiden edustajille. Suojeluasema lakkautetaan, jos henkilö matkustaa lomalle maahan, josta hän on turvaa Suomesta hakenut. Tämä porsaanreikä tukitaan nyt. Uusintahakemusten tehtailun edellytyksiä kiristetään. Vastaanottoraha pienennetään perustuslain ja vastaanottodirektiivin sallimaan minimiin.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden perusteella voidaan henkilön säilöönotto mahdollistaa nykyisen 6 kuukauden sijasta peräti 12 kuukauden ajaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä luetteloin vain pienen osan siitä kokonaisuudesta, josta hallitus on ohjelmassaan linjannut. Näitä uudistuksia ei tehdä vihreiden ja vasemmistoliiton kiusaksi vaan siksi, että voimme varmistaa Suomen ja suomalaisten turvallisuuden omassa maassaan kaikissa tilanteissa.

Lopuksi haluan kiittää erityisesti sisäministeri Mari Rantasta sekä oikeusministeri Leena Merta, jotka ovat määrätietoisesti ryhtyneet toimiin Suomen ja suomalaisten hyväksi. Päätän puheeni sanoihin: maassa maan tavalla tai maasta ulos. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

20.45 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme siis vieläkin hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 24. Käsitteily on käyntymässä loppusuoralle, ainakin kun katsoin puheenvuorolistaa.

Vuoden 24 budjettia sekä hallitusohjelman mukaisia lainsäädännön uudistuksia voidaan kutsua hyvällä omallatunnolla todelliseksi suunnanmuutokseksi. Tämä hallitus kääntää sen laivan suunnan nyt. Kokka kohisee parin vuoden päästä aivan toiseen suuntaan kuin vasemmistohallitus olisi halunnut tätä maata viedä. Me kohotamme ostovoimaa. Me teemme ne ratkaisut, jotka olisi pitänyt tehdä jo neljä vuotta sitten, kun kriisit iskivät. Siellä olivat koronat, siellä sodat syttyivät ja niin poispäin. Ei. Siitä huolimatta edellinen hallitus kehtasi ottaa 10 miljardia velkaa höttöään.

Paisunut julkinen sektori on välttämätöntä laittaa laihdutuskuurille. Leikkauksia on tehtävä, ja on muuten merkille pantavaa, että hallitusohjelmasta, budjettikirjasta ilolla voimme lukea, että siellä on myös perussuomalaisille erittäin tärkeitä leikkauskohteita. Niitä on vankasti, yhtenä hyvänä esimerkkinä kehitysapuun ja maahanmuuton kustannuksiin tulevat tuntuvat leikkaukset.

Tämän hallituksen vero- ja tukipolitiikan yksi merkittävä tarkoitus on kasvattaa työllisyysastetta ja ennen pitkää saada valtion velkaantumiskehitys kääntrymään. Se on nyt prioriteetti. Tähän liittyy kiinteästi myös verotuksen progressiivisuuden loiventaminen. Tosi-asia on, että liian progressiivinen verottaminen syö kannusteita pyrkiä parempaan elintasoon, kun verottaja vie prosentuaalisesti aina vain isomman siivun palkasta. Pienemmät palkat sen sijaan, ikävä kyllä, eivät monessa tapauksessa pysty kilpailemaan avokätisen sosiaaliturvan kanssa, joka aiheuttaa myös kannustinloukkuja. Siksi siis myös pienistä palkoista pitää jäädä enemmän käteen. Hyvä uutinen onkin, että tämä hallitus pitää huolen siitä, että palkansaajan verotus kevenee kaikissa tuloluokissa. Se on suomalaisen yhteiskunnan etu. Kakun tekijät ovat veronalennuksensa ansainneet. Tosin on hyvä huomioda, että hallitus kuitenkin säilyttää kaikkein suurimpia tulotasoja koskevan solidaarisuusveron, jonka piti alun perin olla väliaikainen veronkorotus.

Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tila ei todellakaan ole mikään helppo tällä hetkellä. Ehkä salin vasen laitakin alkaa ymmärtämään, että ilmaista rahaa ei tässä maailmassa ole. Ei tule enää huutoja, että nyt tulee rahaa tai että nyt tulee rahaa tilille, niin kuin edellisen hallituksen ministerit toistivat. Valtionvelan korkokustannukset ovat vuositasolla jo miljardien menoerä, ymmärtäkäämme tämä. Tähän päälle saamme todistaa edellisen hallituksen väkisin väsäämän sote-mallin täydellistä epäonnistumista. Sen piti hillitä kuluja, mutta

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

näyttääkö tosiaan siltä? Ensi viikolla, onneksi, me pääsemme yhdessä täällä käsittelemään keskustapuolueen välikysymystä sote-palveluista. Sanonko, mitä? No, sanon: oikea osoite tuolle välikysymykselle olisi kylläkin keskustan puoluetoimisto, ei istuva hallitus.

Muitakin välttämättömiä menoeriä tietysti on edellä mainittujen lisäksi. Kansalliseen puolustukseen ja sisäiseen turvallisuuteen tehtävien panostusten luulisi olevan luonteeltaan sellaisia, että ne oppositionkin olisi helppo allekirjoittaa. Välillä tuntuu siltä, että sekin tekee kipeää. Nyt on aika ottaa vastuu, ja tämä hallitus sen tekee.

Sota on tullut Eurooppaan, ja Suomea kohtaa sisäisesti samankaltaisia ongelmia kuin ne, joiden kanssa Ruotsi painii päivittäin ja on paininut jo vuosia. Onneksi mittakaava meillä on vielä pienempi, mutta olkoon se Ruotsin esimerkki varoittavana siitä, mihin liian löysä maahanmuuttopolitiikka voi pahimmillaan johtaa. On täysin käsittämätöntä, että vieläkin jotkut oppositiossa väittävät, että esimerkiksi jengirikollisuudella ei sinänsä ole mitään tekemistä maahanmuuttopolitiikan kanssa. Rohkenen olla eri mieltä. Ammattilaiset sanovat että rikollis- ja katujengeissä reilusti yli 90 prosenttia porukasta on maahanmuuttajataustaisia, useimmat heistä jopa toisen polven maahanmuuttajia, jotka ovat käyneet tismalleen samat koulut kuin kantasuomalaiset nuoret.

Olisi siis ollut aikaa oppia maan tavoille. Mutta näyttää siltä, että näin ei ole käynyt, ikävä kyllä. Avatkaa siis vasemmallakin silmänne. Suunnanmuutos on aina parempi tehdä hyvän sään aikaan, ja nyt on viimeistään kuunneltava luotettavia sääennusteita. Kävin valio-kuntani kanssa Ruotsissa kuuntelemassa ammattilaisten mielipiteitä siitä tilanteesta, mikä Ruotsissa on tällä hetkellä ja on ollut jo pitkään. Uutiset olivat huolestuttavia, ja selkeä viesti meille suomalaisille oli: älkää tehkö samoja virheitä, älkää tehkö samoja virheitä. Onneksi hallitusohjelma puuttuu näihin Ruotsissa tehtyihin virheisiin, ottaa niistä oppia, ja me menemme nyt oikeaan suuntaan tässä asiassa. Siksi tämä hallitus lisää myös poliisien määrää sekä tarjoaa viranomaisille uudenlaisia työkaluja pakkiin, jotta ongelmiin voidaan puuttua entistä vankemmin. Nämä ovat erittäin tervetulleita uudistuksia. Olkaamme niistä yhdessä tyytyväisiä.

Tämä hallitus toteuttaa. Se uskaltaa toteuttaa niitä uudistuksia, joilla Suomi-laiva suuntaa parempaan. — Kiitos. [Tuomas Kettunen: Ajatte turpeen alas! — Keskeltä: Entäs ben-sa?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

20.52 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Halusin tulla tälle oikealle puolen puhumaan, koska en ole tässä koskaan aikaisemmin puhunut, ja ajattelen, että jonkinlainen energiahän tässä on — tässä voi päästä joihinkin semmoisiin vaihtoehtodellisuustiloihin, ja siksi halusin testata tätä. [Naurua] Edustaja Peltokankaan energia oli kyllä kova.

Arvoisa puhemies! Ihmetyksen aihe onkin tällä viikolla ollut paljon justinsa tässä talousarviossa se, että se on ensi vuonna 11,5 miljardia alijäämäinen. Eli Suomi velkaantuu ensi vuonna hurjaa vauhtia, ja tällä kaudella Suomi ottaa arvion mukaan 46 miljardia lisää velkaa. Vuoden 27 lopussa valtionvelan arvioidaan olevan 198 miljardia euroa. Orpon hallitus siis lyö velanotossa Marinin hallituksen. Täällä hallituspuolueiden edustajat kovasti silti uskottelevat omilleen ja puhuvat, että velkalaiva kääntyy. Se ei kyllä siltä näytä. Se ei ole kääntymässä tämän hallituksen toimesta ja tällä kaudella. Toki täällä on paljon puhuttu nytten maahanmuutosta. Se on erityisesti perussuomalaisille tärkeä ja hyvä purulua heittää

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

omille kannattajilleen, jotta tämä velkaantuminen ikään kuin siirtyy vähän sivuun. [Mikko Lundénin välihuuto]

Velkaantuminen ei loppunut, kuten vaaleissa erityisesti kokoomus vakuutti ja lupasi. Ei toki ollut ensimmäinen petetty lupaus. Se näyttäytyy yhtä suurena kuin perussuomalaisten puolueen kuuluisa ”se ei meille käy”: kun äänet oli poimittu, niin takki kääntyi. Nimittäin, arvoisa puhemies, toinen merkittävä Orpon—Purran budjetin punainen lanka on huomattavan epäoikeudenmukaiset talouden tasapainotustoimet, joissa suositaan hyvätuloisia pienituloisten kustannuksella.

Samaan aikaan, kun hallitus ottaa aiempaa enemmän velkaa, se on antamassa hulppeita veronalennuksia, joista hyötyvät euromääräisesti eniten suurituloiset. Björn Wahlroos onkin kiitellyt näistä ja pitää tätä linjaa erinomaisena. Yllättävintä minulle on ollut kuitenkin se, että nimenomaan perussuomalaiset ovat puolustaneet näitä toimia jopa kovempaa kuin kokoomus. Kokoomuksellahan tämä linja on DNA:ssa. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Ja kuten tiedetään, siitä huolimatta, että ennen vaaleja pienituloisten kukkarolla käynti ei käynyt, tämän lystin laskun maksajia ovat pienituloiset, ne, joiden pienet tulot menevät siihen lähiruokakauppaan, vuokriin, lasten harrastuksiin ja muihin lähipalveluihin.

Tänään kuultiin hallitukselta jälleen uusi nuoria kurittava linjaus, jossa ensiasunnon hankinnassa ollut varainsiirtoverovapaus poistetaan. Tämäkin on hyödyn siirto tulodesiilin yläpäähän. [Miko Bergbom: Ei ole!] Eli asiantuntija-arvion mukaan 47 miljoonan euron hyöty kasautuu siis isotuloisimmalle kymmenykselle. Ensiasunnon hankkijoilta nyhdetään 74 miljoonaa euroa eli noin 2 000 euroa per asunto. Tämä on siis Orpon hallituksen johdonmukainen linja, meidän mielestämme epäoikeudenmukainen linja.

Arvoisa puhemies! Työelämäheikkennysten lista on myös pitkä. Hallitus on asettunut yksinomaan työnantajien puolelle ohjelmallaan ja nyt odottaa muka tasapuolisia neuvotteluita työmarkkinaosapuolien välillä. Ennustan lakkoja ennen kuin hallitus nekin lailla ajaa alas itänaapurin tyyliin.

Mutta eilen lupasin myöskin kehua tätä enkä pelkästään moittia. On kohteliasta löytää budjetista myöskin jotain hyvää, ja löytyihän sieltä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Aika paljonkin!] Itselleni tärkeä aihe on tietysti liikunta, ja tässä budjetissa liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan 165 miljoonaa euroa, mikä on yli 10 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 23 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahalla toteutetaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollista ohjelmaa, mikä on hyvä asia. Liikuntaa ja huippu-urheilua edistetään hallitusohjelman mukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja vastuullisuuden vahvistamiseen. Valitettavasti tietysti valtionosuusleikkaukset ja tämä indeksijarru vaikuttavat negatiivisesti myös liikuntatoimeen. Mutta on tärkeää tähän liikuntaan panostaa. Nythän tuli justinsa kuukausi sitten UKK-instituutin selvitys, jossa todettiin, että suomalaislasten ja -nuorten kunto on mittaushistorian heikoimmalla tasolla. Ja se on 50-vuotinen mittaushistoria, eli siinä mielessä pitää olla huolestunut. Tällähän tulee olemaan tietysti pitkäaikaisia vaikutuksia ihmisten terveyteen ja sitä kautta koko kansakunnan vointiin ja työkykyyn ja sitä kautta myöskin yritysten kilpailukykyyn, kun isompi osa työikäisistä sairastaa ja työurat eivät pitene ja menetetään työvuosia ja työn tuottavuutta. Mutta tämä on semmoinen kehun aihe, minkä halusin tässä nostaa. — Kiitos. [Juho Eerola: Se oli hyvä kehun aihe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

20.57 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on tällä viikolla raikunut: ”Hallitus ottaa köyhiltä ja antaa rikkaille.” [Kimmo Kiljunen: Se on totta!] Tämähän on tätä vasemmistolaista jargonia, mikä on tullut kesän ”te olette rasisteja” -huutojen tilalle. Vaalien jälkeisen lamaannuksen korjaussarjaksi vasemmisto valitsi rasismin, jota sitten nähtiinkin kiitettävästi joka puolella, asusteista lähtien. Kun se ajojahti ei johtanutkaan toivottuun lopputulokseen, loppui rasismi Suomesta kuin seinään. Nyt onkin sitten ”porvari kynii köyhän” -veisun vuoro.

Keskituloiset ja varakkaat pitävät veroillaan pystyssä hyvinvointiyhteiskuntamme sosiaaliturvaa. On helpompaa jakaa, kun joku maksaa viulut. Siitä huolimatta salin vasemmalla puolella istuville varakkuus on punainen vaate. Jos jollakin on, hänet saa verottaa vaikka hengiltä, jotta se, jolla ei ole, saa osansa. Sillä ei ole merkitystä, onko tämä osaton koskaan edes kyhännyt mitään työtä muistuttavaa toimenpidettä. Se riittää, että on olemassa — yhteiskunta hoitaa loput. Täälläkin on puhuttu, miten epäoikeudenmukainen yhteiskuntamme on. Kuitenkin tällaisella tulonjaolla on vaarana se, että se hyvinvointinsa eteen töitä tehnyt pistää hanskat tiskiin ja muuttaa sinne, missä yksilön ponnistelujen tuloksena ei ole vain elättää suurta joukkoa vapaamatkustajia. [Kimmo Kiljunen: Lapsia ja vammaisia ja muita!]

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on kireä ja progressiivinen verotus sekä kalliit elinkustannukset. Siitä syystä on suorastaan ihme, jos pystyisimme kilpailemaan huippuosaajista EU:n sisällä. Kovasti on oltu huolissaan siitä, että hallitus torppaa kireällä maahanmuuttolinjallaan huippuosaajien tulon maahamme, mutta siitähän ei ole kysymys. Kyllä koulutettu, omalla palkallaan toimeen tuleva väki tulla saa, mutta olisin hieman skeptinen Suomen houkuttelevuuden suhteen. Ajattelisin näin, että ulkomaalaistaustainen diplomi-insinööri alkaa hyvin pian laskea yksi yhteen, kun asuinalossaan vain hänellä soi aamuisin herätyskello, muissa asunnoissa heräillään iltapäivällä. Verotus huitelee liki 50:tä prosenttia, ja talvella parkkipaikalla auton ikkuna on jäässä, ellei ole jo rikottu. Siinä pitää lujasti uskoa omaan tekemiseen, ettei nosta kytkintä.

Eilen monissa puheenvuoroissa tuotiin esiin se, miten Ruotsissa on nyt herätty maahanmuuton ongelmiin. Puhuttiin kotouttamisesta ja lähiöohjelmasta segregaaation poistamiseksi. En muista tarkalleen, milloin kuulin sanan ”kotouttaminen” ensi kerran, mutta sen voin sanoa, että siitä on jo kauan. Kotipaikkakunnallani Vaasassa on tehty kotouttamisohjelmakin, jota sitten päivitetään matkan varrella. Voi kunpa näillä kotouttamisen nimiin vannojilla olisi pakollinen työnkierto poliisin rikostutkinnassa, niin voisi tulla ymmärrystä siihen, etteivät kaikki meille tulleet maahanmuuttajat todellakaan aio kotoutua Suomeen. On turha kuvitella, että he jättäisivät kulttuurinsa ja tapansa maamme rajojen ulkopuolelle. Kaikenlaisia tapoja ei meidän länsimaisena kristittyinä maana tarvitse hyväksyä. Hyvinvointiyhteiskuntamme ylläpitäjällä on oikeus asettaa tulijoille myös velvoitteita.

Täällä oltiin huolissaan lähiöohjelman loppumisesta maassamme. Sehän oli edellisen hallituksen kunnianhimoinen projekti, jolla torjuttiin eriytymistä. En tiedä, kuinka paljon rahaa siinä paloi, mutta sekin raha on pois heikoimmassa asemassa olevilta. Kenellekään tässä salissa ei pitäisi olla uutinen se, että eri etniset porukat hakeutuvat niin meillä kuin muissakin maissa omiensa joukkoon. Se on vapaassa maassa perusoikeus.

Ruotsin poliisin kuusivuotinen lähiöprojekti ei siihen suunnatuista miljoonista huolimatta vähentänyt ongelmia, kuten olemme saaneet huomata. Ongelman syynä on hallitsematon maahanmuutto, joka toi mukanaan rinnakkaisyhteiskuntia. Ruotsin poliisin toimintamenot ovat nousseet vuodesta 2015 yli kolmanneksen, mutta toivottavaa yhteiskuntarau-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

han paranemista ei ole nähty. Nyt Suomessa ollaan nostamassa poliisien määrää. Mitä muuta meillä pitäisi tehdä, että voitaisiin lopettaa puheet Ruotsin tiellä olemisesta? Mielestäni meidän ei ainakaan pidä ottaa mallia tavasta, millä Ruotsissa on ongelmia hoidettu.

Länsinaapurissamme on yksi järkevästi hoidettu asia, josta voimme ottaa mallia: se on sudenmetsästys. Siinä asiassa voidaan huutaa kuorossa: Heja Sverige! — Kiitos. [Sebastian Tynkkynen: Nyt on emäntä talossa, kyllä! Kova puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

21.03 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Asell tuossa hetkeä aikaisemmin ilmoitti olevansa rohkea ja kokeili tuota salin oikeanpuoleista puhujapönttöä, ja minä otin haasteen vastaan ja kokeilen sitten tätä vasemmanpuoleista puhujapönttöä, [Kimmo Kiljusen välihuuto] että miltä tuntuu tällä puolella puhua. Tilanne on ehkä suhteellisen helppo. Nimittäin aion tässä puheenvuorossani keskittyä lähinnä oikeusministeriön hallinnonalan asioihin. Kun olen tämän viikon näitä salin keskusteluja kuunnellut, niin en ole huomannut, että salin vasemmalta laidalta olisi tähän aihekokonaisuuteen liittyvää kritiikkiä tullut juuri ollenkaan. [Tuomas Kettusen välihuuto] — Anteeksi? Ei niitä keskitetä, ne pysyvät entisellään.

Oikeudenhoidon toimijoiden määrärahojen taso, kuten tiedetään, on ollut kireä koko tämän vuosituhaten ajan. Henkilöresurssit ovat olleet riittämättömiä ja työkuormat siksi selkeästi ylisuuria. Nämä resurssiongelmat ovat vaikuttaneet suoraan viranomaisten kanssa asioivien henkilöiden perusoikeuksien toteutumatta jäämiseen muun muassa pitkien käsittelyaikojen muodossa. Lakivaliokunta, jonka puheenjohtajana minulla nyt on kunnia toimia, on pitkään jo ennen minun aikaanikin kantanut vakavaa huolta oikeusministeriön hallinnonalan määrärahojen riittämättömyydestä ja sen vaikutuksista tämän hallinnonalan toimijoiden toimintaedellytyksiin.

Hallitusohjelman mukaan oikeusjärjestelmän toimijoiden rahoitus nyt viimeinkin varmistetaan. Rikosprosessiketjun rahoitusta tarkastellaan kokonaisuutena, jotta nykyisen kaltaisia pullonkauloja ei enää synny. Toimitilojen ja tietojärjestelmähankkeiden rahoituksesta huolehditaan niin, ettei näiden toteuttaminen ole pois perustoiminnasta. Vuoden 2024 talousarvioesityksessä oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan siis määrärahoja yhteensä 1,2 miljardia euroa, ja tämä on 119 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa oli.

Oikeudenhoidon resurssien vahvistamiseksi ehdotetaan 30:tä miljoonaa euroa jakautuen oikeusministeriön hallinnonalan eri viranomaisille. Tuomioistuinten perusrahoituksen taso on vuosikausia ollut riittämätön. Asioita ei ole saatu ratkaistua kohtuullisessa ajassa, ja käsittelyn viivästymiset aiheuttavat vakavaa haittaa oikeusturvan toteutumiselle. Esi-merkkinä mainitsen käräjäoikeuksissa pääkäsittelyratkaisuun asti päätyneiden riita-asioiden keskimääräisen käsittelyajan, joka on nykyään yli puolitoista vuotta. Myöskin rikosasioiden käsittelyajat ovat jatkuvasti kasvaneet. Tämän myötä oikeudenhoidon resurssien varmistamiseksi tuomioistuimille ehdotetaan siis 19,4 miljoonaa euroa lisämäärärahaa — eli kaikesta ei leikata.

Syyttäjälaitoksen resurssien suhde työmäärään on myös ollut hyvin vaativa useankin vuoden ajan. Riksvastuun toteuttamisen yleinen taso on heikentynyt sillä lailla, että syytteen ja seuraamusten määräämiseen johtaa aikaisempaa merkittävästi pienempi osa syyttäjien käsiteltäväksi tulleista rikosepäilyistä. Myöskin kaikkien asioiden keskimääräi-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

nen käsittelyaika on noussut käytännössä koko tämän vuosituhannen ajan, ja erityisesti pitkään syyteharkinnassa olleiden asioiden määrä on kasvanut merkittävästi. No nyt, kun poliisien resurssit lisääntyvät, mikä on erittäin hyvä asia, myöskin on oletettavaa, että Syyttäjälaitokselle saapuvien asioiden kokonaismäärässä on odotettavissa kasvua. Edelleen työn vaativuuden arvioidaan jatkossa kasvavan rikosasioiden oikeudellisen monimutkaisuuden, rikollisuuden kansainvälistymisen ja digitalisaation myötä.

Syyttäjien määrä on Suomessa huomattavasti pienempi kuin missään muualla meidän vertailukelpoisissa maissa. Suomessa on noin 7 syyttäjää 100 000:ta asukasta kohden, kun Euroopassa keskiarvo on ollut noin 11 syyttäjää 100 000:ta asukasta kohden. Pohjoismaissa syyttäjiä on keskimäärin jopa 12 kappaletta 100 000:ta asukasta kohden. Jos tätä suhdetukua sovellettaisiin tänne meille Suomeen, niin tulisi Suomessa olla noin 600 syyttäjää, kun tällä hetkellä on siis noin 400. Hallitus lisää Syyttäjälaitoksen henkilöstömäärää toimintaedellytysten turvaamiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Resurssien varmistamiseen ehdotetaan yhteensä 2,4 miljoonaa euroa lisämäärärahaa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

21.08 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouden tilanne on erittäin vaikea. Talouden ja tuottavuuden kasvu on ollut kadoksissa jo 15 vuoden ajan. Työllisyysasteemme on jäänyt kroonisesti matalalle tasolle, ja väestö ikääntyy. Suomi on Euroopan unionin seitsemänneksi velkaisin maa. Taloutemme suunta on tämän lisäksi täysin väärä. Me velkaannumme lisää, kun aiemmat velkaveturit pystyvät pienentämään velkasuhdetaan.

Työmarkkinamme ovat jäykät, eikä meillä ole enää omaa valuuttaa, jota voisimme sopivin väliajoin devalvoida ja siten korjata kilpailukykyämme verrattuna kilpailijamaihimme. Työn vastaanottaminen ei ole aina kannattavaa kannustinloukkujen takia. Työn verotuksessa olemme maailman top 5 -luokassa eniten verottavien maiden kategoriassa. Raja-veroaste on lähellä 60:tä prosenttia. OECD ja IMF pitävät Suomen talouskasvun merkittävänä esteinä työn korkeaa verotusta ja tiukkaa progressiota. Emme voi jatkaa entisellä tavalla eteenpäin ja toivoo, että lopputulos jotenkin muuttuisi. Tarvitsemme muutosta ja nimenomaan rohkeaa muutosta, ja nyt suunta muuttuu — nyt suunta muuttuu.

Hallitus on lähtenyt toteuttamaan hyvää, harkittua ja taloudelliseen suhdanteeseen hyvin osuvaa hallitusohjelmaa ”Vahva ja välittävä Suomi”. Talousarvio 2024 kulkee eteenpäin työn linjalla. Hallituksen tavoitteena on saada aikaan hallituskauden aikana 100 000 päätösperäistä työpaikkaa. Ensi vuoden päätökset luovat 60 000—65 000 päätösperäistä työpaikkaa, mikä on kaksinkertainen määrä edellisen hallituksen koko kauden päätöksiin. Työpaikkoja edellisen hallituksen kaudella onneksi syntyi suotuisan taloussuhdanteen ja massiivisen globaalin rahallisen elvytyksen takia.

Velkasuhdetta lähdetään taistamaan hallitusti ja suunnitelmallisesti. Korkojen nousun aiheuttama talouden hidastuminen ja taantuma vaikeuttavat urakkaa mutta eivät muuta tilannetta ja tavoitetta. Ylivelkaantunut ja -velkaantuva valtiontaloutemme tarvitsee sopeutuksia, joita on haettu kokonaisuus huomioiden tavoitteena minimoida vaikutukset kansalaisille ja kannustaa työntekoon. Työ on ainoa keino päästä köyhyydestä eroon. Meidän on saatava yhä useampi työikäinen ja -kykyinen töihin, jotta voimme pitää huolta yhteiskuntamme heikoimmista ja yhteiskuntamme peruspalveluista.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Hallitus panostaa vahvasti perusopetukseen, koulutukseen ja korkeakoulutukseen sekä tieteeseen, eikä näihin ole kohdistettu leikkauksia. T&k-panostukset kasvavat historiallisen korkealle tasolle. Tavoitteet on asetettu korkealle. Varhaiskasvatuksen laatu paranee, oppimistulokset paranevat, ja koulutustaso nousee. Sivistys luo siis edelleen edellytyksiä talouskasvulle.

Muuttuvassa turvallisuustilanteessa hallitus panostaa sekä sisäiseen että ulkoiseen turvallisuuteen meidän kaikkien suomalaisten turvallisuuden tähden.

Hallitus parantaa siis työnteon kannustimia poistamalla kannustinloukkuja ja alentamalla työn verotusta. Talouden tasapainottamisessa edetään määrätietoisesti huolimatta valtionvelan korkojen noususta ja taloussuhdanteen heikentymisestä johtuvasta vastatuulesta. Rakennamme nyt parempaa tulevaisuutta Suomelle ja suomalaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

21.13 Onni Rostila ps: Arvoisa puhemies! Vaikka korkomenojen kasvun ja heikentyneen taloustilanteen vuoksi valtion velkaantuminen ei hetkessä taitukaan, paljastuu tulevan vuoden budjetista silti selkeitä linjanmuutoksia edelliseen hallitukseen verrattuna. Puhaiden tasolla täällä on vallinnut laaja yksimielisyys siitä, että valtiontalous ei ole tällä hetkellä kestäväällä pohjalla. Valtion velkaantuminen yksinkertaisesti ryöpsähtää hallinnasta, jos säästöihin ja uudistuksiin ei ryhdytä. Tilannetta vaikeuttavat korkomenojen kasvu ja väestön vanheneminen pidemmällä aikavälillä.

Hallituksen linjana on talouskasvun edellytysten luominen, ja siksi kokonaisveroaste pidetään aisoissa. Emme halua tavoitella maailmanennätystä esimerkiksi työn verotuksessa, jossa olemme nytkin aivan kärkisijoilla. Jos verojärjestelmämme ei ole kansainvälisesti kilpailukykyinen, valuvat investoinnit muualle ja huippuosaajatkin äänestävät jaloillaan. Lypsävät lehmät siirtyvät helposti vehreämmille laitumille. Erityisesti pieni- ja keskituloisten verotus kevenee, mutta veronkevennysten ulottaminen myös hyvätuloisiin on sekin perusteltua, jotta nykyiselläänkin erittäin raskas progressio ei entisestään kiristy. Vähenevän väen maassa on lopulta yhteinen etu kannustaa myös etevimpiä ja ahkerimpia lisätöihin. Lisäksi valitun veropolitiikan tavoitteena on turvata tavallisen palkansaajan ostovoimaa.

Erityisesti sellaisista etuuksista haetaan säästöjä, jotka yhdessä veronkevennysten kanssa lisäävät työllistymisen kannustimia. Vaikka oppositio nyt maalaakin kauhukuvia kovista ja kylmistä leikkauksista, on kyse lopultakin suhteellisen maltillisista säästöistä, jotka aikataulutetaan ja kohdennetaan harkitusti. Dramaattista äkkikäännöstä ei siis tapahdu, kun sopeuttamiseen suunniteltu aikataulu ulottuu sekin kahdelle vaalikaudelle. Oikeudenmukaisesti säästöjä kohdistetaan myös valtion ydintehtävien ulkopuolisiin menoeriin, kuten maahanmuuttoon ja kehitysapuun. Tämä on kauan odotettu ja periaatteellisesti hyvin merkittävä suunnanmuutos.

Arvoisa puhemies! Säästöjen lisäksi hallitus tekee myös lisäpanostuksia. Näistä lisäpanostuksista heijastuu vahva ymmärrys valtion perustehtävistä. Poliisi, pelastuslaitos, Puolustusvoimat, oikeuslaitos ja Rajavartiolaitos saavat kaikki kauan kaivattua lisärahoitusta. Myös peruskoulun rahoitusta vahvistetaan ja korkeakoulujen aloituspaikkoja lisätään. Kela-korvauksen palautuksella puretaan hoitojonoja, vaikka pidemmällä tähtäimellä sote-menojen kasvun hillitseminen onkin välttämätöntä. Kaikkein olennaisinta on silti ymmärtää, että ikäviinkin säästöihin ryhdytään, jotta tulevaisuudenkin Suomessa olisi mahdollis-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

ta järjestää kattavat ja laadukkaat peruspalvelut ja että köyhänkin paras turva olisi se vahva valtiontalous. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

21.16 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Koko ruoka-ala, jossa ovat mukana alkutuotanto, elintarviketeollisuus, päivittäistavarakauppa sekä ravintolat ja ruokapalvelut, työllistää suoraan tai välillisesti 340 000 henkilöä. Ruoka-ala antaa työtä joka kahdeksannelle suomalaiselle. Jotta pystymme pitämään tästä kiinni, tavoittelee hallitus suomalaisen ruokaviennin kasvattamista kaksinkertaiseksi. Tavoitteeseen päästäkseen hallitus panostaakin ratkaisukeskeisyyteen ja valmisteleeikin kasvuohjelmaa elintarvikeliikenteen tehostamiseksi. Tähän tosin tarvitaan yritysten vahvaa strategista tahtoa toteuttaa vientiä myös mukaan.

Vallitsevassa turvallisuustilanteessa yksi keskeisiä tavoitteita muiden toimien lisäksi on elintarvikkeiden huoltovarmuus, ja hyvä niin. Huoltovarmuuteen liittyvässä toiminnassa on tärkeä huomioida tulevaisuudenkuvia ja varautua niihin huolellisesti.

Hallitus rakentaa vahvaa, kestävää ja turvallista elintarvikehuoltoa Suomelle ja suomalaisille. Hallituksen keskeisiä toimia ovat elintarvikemarkkinan kilpailun ja hankintalain tarkastelu sekä sen muuttaminen. Prosesseihin lisätään läpinäkyvyyttä tiedonsaantioikeuden parantamisella, eli elintarvikeketjun eri osien kustannuksia tilastoidaan.

Hallitus tavoittelee läpinäkyvyyden lisäämisellä turvaa alkutuottajien sopimusasemaan, ja tätä myöden luodaan oikeudenmukainen ja avoin markkinoiden toimintaympäristö. Näihin toimiin osoitetaan neljän miljoonan euron lisärahoitus.

Hallituksen tavoite on edistää luonnon monimuotoisuutta edistäviä hankkeita kohdentamalla niitä järkevästi. Luonnonvaratalouden määrärahoiksi esitetään 188 miljoonaa euroa. Tällä turvataan Suomen huoltovarmuutta, uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistetään luonnon hyvinvointia. Metso-ohjelman mukaisten metsäalueiden sekä myös Pohjois-Suomen vanhojen luonnontilaisten metsien hankintaan ja korvauksiin varataan 23 miljoonaa euroa. Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta 23 miljoonalla, ja vesitaloushankkeisiin kohdennetaan 3,9 miljoonaa.

Arvoisa rouva puhemies! Valtion budjetissa kyllä tehdään usealla sektorilla säästötoimia, mutta isossa kuvassa maa- ja metsätaloussektorin leikkaukset ovat kuitenkin kovin maltilliset. Hallitusohjelman politiikalla tukimaksatus toimii normaalisti, markkina-asemaa pyritään korjaamaan, tehdään vastuullisia säästöjä, joiden tekeminen nyt turvaa pitkälle tulevaisuuteen tilanteen vakiintumisen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Oras, poissa. — Edustaja Lundén.

21.20 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Aikuisten oikeasti uskon ihmeisiin ja teen kaikkeni sen eteen, mahdollisen ja mahdottoman, että salin vasen laitakin ottaa edes vähän tosissaan meikäläisen puheen ja ottaa huomioon ne pointit. [Puhuja puhuu vasemmanpuoleiselta puhujakorokkeelta]

Hallituksen viesti tälle maalle on selvä: hyvinvointi syntyy työstä. Jotta meille syntyy työpaikkoja, meillä tulee olla kannattavia yrityksiä. Ilman työtä, työpaikkoja ja yrityksiä

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

meillä ei olisi hyvinvointia. Työ pitää yhteiskunnan rattaat pyörimässä ja mahdollistaa sen, että pystytään pitämään huolta myös niistä, jotka eivät syystä tai toisesta pysty työllistymään tai työskentelemään. Työpaikkojen määrän kasvattaminen ja työllisyyden vahvistaminen ovat välttämättömiä, jotta me parannetaan julkisen talouden kestävyyttä. Tämän pitäisi olla kaikille selvää. [Saku Nikkanen: Tästäkin samaa mieltä!] — Mahtavaa.

Työn kannustavuuteen liittyy useita eri seikkoja. Työn tulisi aina olla kannattavampaa kuin kotiin jäämisen. Työstä tulisi aina saada parempi korvaus kuin sosiaalituista, kun ihminen on kykenevä työhön. Työstä saatavasta palkasta pitää jäädä verojen jälkeen rahaa käteen, jotta sillä tulee toimeen. [Tuomas Kettunen: Hyvä, hyvä!] Kun kotitalouksien ostovoima parantuu, tehdään enemmän hankintoja ja sitä kautta yritykset saavat kasvua ja avattua uusia työpaikkoja. Siksi hallitus vahvistaa kotitalouksien ostovoimaa keventämällä työn ja liikkumisen verotusta. Jotta työn vastaanottaminen olisi kannustavaa, hallitus painottaa ansiotuloveron kevennystä erityisesti pieni- ja keskituloisille korottamalla työtulovähennystä ja ottamalla käyttöön lapsikohtaisen korotetun työtulovähennyksen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus toteuttaa veropolitiikkaa, joka kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen. — Oletteko vielä samaa mieltä? — Tavoite on tukea kotimaista yrittäjyyttä, helpottaa työllistämistä ja pidemmällä aikavälillä nostaa työllisyysaste 80 prosenttiin. Se on kova tavoite mutta täysin mahdollinen. Hallitus toteuttaa uudistuksia työllisyyden nostamiseksi vähintään sadallatuhannella työllisellä. Työllisyyden kasvulla tavoitellaan julkisen talouden vahvistamista yli kahdella miljardilla eurolla. Työntekijöiden palkkaamisen helpottamiseksi työsopimuslakia muutetaan siten, että jatkossa olisi mahdollisuus solmia vuoden määräaikainen työsopimus ilman erityistä perustetta. Samalla tullaan kuitenkin varmistamaan se, ettei muutos lisää perusteetonta määräaikaisten työsopimusten ketjuttamista. Muutos edesauttaa ja helpottaa työntekijöiden palkkaamista. Työllisyyden ja yrittäjyyden määrärahoiksi ehdotetaan 994 miljoonaa euroa, mikä on yhdeksän miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 23 varsinaisessa talousarviossa. Hallituksen sopeutusohjelma ja työnteon kannustimien parantaminen ovat välttämättömiä, jotta voimme hillitä Suomen velkaantumista. Työllisyysasteen nosto vaatii poliittisten päätösten lisäksi myös jokoisen asennoitumista siihen, että ainoastaan työllä voimme saavuttaa hyvinvointia Suomelle ja suomalaisille.

Arvoisa rouva puhemies! Työelämä on muuttunut vuosikymmenen aikana, ja meidän täytyy nähdä niissä muutoksissa mahdollisuuksia. Nykypäivänä meillä on parhaat mahdollisuudet erilaisiin joustoihin työpaikoilla, ja ne tulee hyödyntää työhyvinvoinnin edistämiseksi ja parantamiseksi. Hyvinvoivat työntekijät luovat ja ylläpitävät hyvinvoivia työyhteisöjä ja yrityksiä. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista kehitetään, jotta se tukisi parhaalla mahdollisella tavalla erilaisia perhe- ja elämäntilanteita sekä esimerkiksi vuorotyön tekemistä. Hallitus kiinnittää erityistä huomiota lasten aamu- ja iltapäivähoitoon sekä lomien aikaisen hoidon saatavuuteen, jotta voimme poistaa lapsiperheiden vanhempien työllisyyttä estäviä tekijöitä. Samalla selvitetään muun muassa koulukyytien saatavuus niissä perheissä, joissa lasten asuminen vaihtuu vuoroviikoin vanhemmalta toiselle.

Työelämän jouston lisäksi on tärkeää, että panostamme työhyvinvointiin. Hallitus vahvistaa työterveyspalveluita, aikaista hoidon tarpeen tunnistamista ja hoitoon ohjaamista, jotta työelämästä ei pudottaisi pois. Meillä on liikaa esimerkkejä siitä, miten työelämään on vaikea päästä takaisin, jos sieltä kerran joutuu pois sairastumisen vuoksi. Asian ei pitäisi olla näin. Hallituksen tavoitteena on uupumuksesta ja työhyvinvoinnista johtuvien sairauspoissaolojen puolittaminen tulevien viiden vuoden aikana. Lisäksi sairauspoissaolojen

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

syntymistä, pitkittämistä ehkäistään. Henkinen kuormitus ja paine työelämässä ovat lisääntyneet. Mielen hyvinvoinnin, varhaisen tuen ja hoidon palvelujen, mukaan lukien lyhytpsykoterapian, saamista terveyshuollossa edistetään. Ja koska meillä ei ole pelkästään kokaikatyöntekijöitä, jotka työskentelevät arkisin kahdeksasta neljään, hallitus on päättänyt selvittää työterveyspalvelujen saavutettavuutta ja työhyvinvoinnin edistämistä myös niiden ihmisten suhteen, jotka ovat etä-, alusta-, pätkä- ja vuokratyön piirissä.

Työhyvinvointiin liittyy vahvana osana myös liikunta. Hallitus laajentaa kulttuurivapaan ja liikuntasetelien käyttöä ja luo uusia tapoja lisätä työntekijöiden liikkumista työhyvinvoinnin parantamiseksi. Hyvinvoivat työntekijät, hyvinvoivat yrittäjät ja yritykset — siinäkin on tälle hallituskaudelle hyvät tavoitteet, joita tämä hallitus aikoo toteuttaa. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies. [Miko Bergbom: Järkipuhetta salin vasemmasta pöntöstä! — Vasemmalta: Aina! — Miko Bergbom: Kerrankin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

21.25 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Muun muassa tänään on kuultu täällä salissa paljon lasten ja nuorten tulevaisuudesta. Hallitusohjelmasta löytyy useita merkittäviä kirjauksia lasten ja nuorten koulutuspolun tukemiseen. Tämä on erityisen tärkeää, sillä onhan yhteiskuntamme tulevaisuus ja perusta lapsissa ja nuorissa.

Tämä hallitus lisää rahaa eri koulutusasteille ja tutkimusrahoitukseen. OKM:n hallinnonalalle esitetäänkin ensi vuodelle kahdeksan miljardin euron määrärahaa. Tämä on 274 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Julkisen talouden sopeuttamistoimenpiteiden keskellä koulutukseen, osaamiseen ja tieteeseen panostetaan. Näistä ei leikata.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotetaan 50 miljoonan euron lisäystä. Tämä kohdistetaan lisäämään osallistumisastetta ja laatua sekä tasoittamaan oppimiseroja eli tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Käytännön tasolla siis vahvistetaan koulutuksen tasa-arvoa ja koulurauhaa sekä parannetaan oppimisen edellytyksiä erityisesti niillä alueilla, joilla sosioekonomiset tekijät voivat altistaa heikoimmille oppimistuloksille. Näillä toimilla tuetaan erityisesti perustaitojen oppimista ja varmistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle riittävät perustaidot pärjätä toisella asteella.

Hallitus vahvistaa peruskoulujen rahoituksen tasoa pysyvästi vaalikauden aikana 200 miljoonalla eurolla. Hallitus... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pieni hetki, edustaja. Nyt katosi mikki. — Olkaa hyvä.

Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus kasvattaa myös perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2–3 viikkotunnilla laajentamatta kuitenkaan perusopetussuunnitelmaa. Lisätuntien arvioidaan tulevankin voimaan syksyllä 2025. Lisätunteja kohdennetaan erityisesti alakoulun luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen. Jo ensimmäisen kahden vuoden aikana hallitus siis lisää tasa-arvorahoituksen kautta opetushenkilöstön määrää, pienentää ryhmäkokoja sekä lisää opetuksen määrää alakouluissa. Nämä ovat kaikki tutkitusti vaikuttavia keinoja perusopetuksen laadun ja oppimistulosten parantamiseksi.

Oppimisen tuen tarve on lisääntynyt myös toisen asteen koulutuksessa. Se vie nykyisin suuren osan opettajan työajasta. Talousarvioesitykseen on sisällytetty kymmenen miljoonaa

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

nan euron lisämääräraha oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen toisella asteella. Amatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan kokonaisuudessaan 74—76 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvana vuonna.

Hallitus sitoutuu kaikkialtaan koulutustason nostoon. Tavoitteena on, että 50 prosenttia nuorista ikäluokista suorittaa korkeakoulututkinnon. Korkeakouluopetukseen ja -tutkimukseen ehdotetaan 3 706 miljoonaa euroa eli 214,9 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. Hallitus lisää tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta noin 280 miljoonalla eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna. Lisärahoitus kohdennetaan erityisesti tutkijakoulutukseen, yritysten tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukemiseen sekä EU-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten kunto on romahtanut, ja liikkumattomuuden kustannukset liikkuvat miljardeissa euroissa. Suomi liikkeelle -ohjelmalla varmistetaan, että kaikilla on mahdollisuus liikkua ja parantaa omaa toimintakykyään. Tavoitteena on toki meillä kaikilla pysyä liikkeessä, ja mielestäni luonnossa liikkuminen on myös erittäin vaikuttavaa niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Luontoliikunta on myös taloudellisesti erittäin edullista. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Arvoiset edustajat, meidän listamme näyttää, että edustaja Mikkosella on seuraava puheenvuoro, mutta tiedämme tässä, että printillä lukee Nikkanen, eli se jostakin syystä katosi tästä välistä. — Eli olkaa hyvä, edustaja Nikkanen, ja mennään sen jälkeen edustaja Mikkoseen.

21.29 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ei ole ensimmäinen kerta, kun tämä erehdys käy, mutta ensimmäinen kerta tässä salissa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen talous todellakin on vakavan paikan edessä, sitä ei käy kiistäminen millään laidalla tässä salissa, ja eipä sitä olla kyllä kiistettykään. Olen saanut toimia nyt kansanedustajana viime keväästä saakka, ja oikeastaan siitä asti, kun näitä täysistuntoja on täällä pidetty, lähes jokaisessa kokouksessa on tältä oikealta puolen salia, jossa nyt olen tätä puhettakin pitämässä, päivitelty velkaantumista ja syytelty varsin kovasanaisestikin edellistä hallitusta lujasta velkaantumisesta. Ja nyt sitten olen kuumeisesti odottanut sitä hetkeä, että tämä keltainen opus valmistuu ja miltä se velanotto sitten näyttää tämän uuden hallituksen myötä.

Niin kuin me tiedetään, tosiaan yksitoista ja puoli miljardia velkaannutaan ensi vuonna. Eli voisi kysyä, että ”kuinkas sitten kävikään?” [Sebastian Tynkkynen: Ei tarvitse olla taloustieteilijä, että tietää miksi!] No, tässä on nimenomaan syytelty viime hallitusta. Tämän syksyn aikana on muuttunut myös ääni hieman kellossa. Pikkuhiljaa ovat kokoomuksen edustajat pääministerin johdolla alkaneet myöntämään, että kyllä tässä velkasyntisten pöydässä on muitakin, ja muistuttaisin myös perussuomalaisia, että kyllä niitä syntejä teidänkin pöydästä löytää. Ja jos oikeasti tarkkaan sitä viime hallituskauttakin tutkailee, niin kyllä niissä teidän vaihtoehtobudjeteissakin oli aika runsastakin velanottoa. Eli jos niitä oikein tarkkaan tutkailisi, niin olisi saattanut olla aika samanlainen velan määrä viime kaudella, mikäli te olisitte olleet vallassa.

No, tästä velanotosta ja velkarallista: Tuntuu, että tässä kirjassa nyt sitten tämä hallitus on päättänyt ottaa myöskin opiskelijat mukaan tähän ja opettaa opiskelijoita, että nyt sitten, kun leikkaamme teiltä opintotukea, kannustamme teitä lisävelanottoon. Mitä ihmettä? Tämä on erikoinen linjaus. Toki tänään kuulimme monenlaisiakin selityksiä, miksi näin

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

on, mutta tosiasia on, että mikäli opiskelija haluaa tehdä sitä opiskelijan työtä ja valmistua ajoissa, niin hänen tukeaan leikataan ja tilalle tarjotaan velanottoa.

Tässä keltaisessa kirjassa on paljon muitakin erikoisia piirteitä toki. Kun kyse on valtion talousarviosta, on selvää, että valtiovarainministeriö on vahvasti tässä takana, mutta kyllä tässä nyt tuntuu, että ministeriöstä riippumatta valtiovarainministeriö on nyt se, joka tätä laivaa vie eteenpäin. Se tuntuu olevan asiantuntija niin työllistämiskysymyksissä, sosiaali- ja terveydenhuollon kysymyksissä kuin sitten ylipäätensä koko valtion pyörittämisessä.

Tiedustelin aiemmin päivällä tuossa, että onko tosiaan niin, että valtiovarainministeriö on ottamassa myös työ- ja elinkeinoministeriön roolia, koska se tuntuu näissä työllisyyskysymyksissä olevan niin kova asiantuntija. Minulle jäi edelleen hieman epäselväksi, mihin nämä sosiaaliturvaleikkaukset ja niistä automaattisesti syntyvät työpaikat perustuvat. Työllistymisen esteitä on tutkitusti huomattavasti enemmän kuin varsinaiset kannustinloukut, mutta ei sitäkään käy kieltäminen, että kannustinloukkujakin on, tämäkin on ihan totta. Me sosiaalidemokraatit uskomme vahvasti työn olevan parasta sosiaaliturvaa. Tämä on myös hyvä tehdä tässäkin kohtaa ihan selväksi teille. Olemme siitä varmasti samaa mieltä, mutta meidän kannustimet siihen työn vastaanottamiseen ja työn löytämiseen ovat kyllä sitten aika erilaisia. Täällä on nostettu esiin pohjoismaista mallia. No, on monta kertaa todettu ja totean nyt vielä uudestaan, että pohjoismainen malli meille kyllä käy, mutta silloin pitää ottaa myöskin sitten työntekijää hyödyttävät asiat näistä malleista.

Me olemme muuten mestarillisia vertailemaan. Haemme aina sopivat mallit Ruotsista, Tanskasta tai Norjasta, milloin se kenenkin agendalle sopii. Tämä hallitus ei tee siinä poikkeusta. Nyt sitten, kun puhumme tästä sisäisestä turvallisuudesta, tavallaan käännetään taas toisinpäin, [Puhemies koputtaa] että se Ruotsin-malli ei sitten kelpaakaan, eikä tietenkään kelpaa. Nämä panostukset turvallisuuteen ja se oppi, mitä meidän sieltä Ruotsista pitää saada, on ilman muuta otettava käyttöön. Haluankin kiittää näistä turvallisuuden panostuksista, mitä tämä hallitus on tekemässä, niin puolustusministeriölle kuin sitten sisäisen turvallisuuden panostuksiinkin. Mutta pieni huoli siellä on. Sosiaaliturvaleikkaukset ja nuorisolta leikkaamiset saattavat vaikuttaa siihen, että siellä peräpäässä vuotoa tapahtuu sitten taas sinne rikollisuuden polulle. Kun me nyt lisätään poliiseja ja pamppuja, mikä on ihan oikein, niin sitten kun on pamputettu, pitää ottaa myöskin hellästi haltuun [Naurua] ja auttaa näitä nuoria palaamaan takaisin kaidalle tielle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

21.36 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme oleva valtion talousarvioesitys tulevalle vuodelle ja suunnitelmakaudelle on ylipäätään yllättävä kokonaisuus. Vaalilupauksista huolimatta velkasuhteessa ei näy taittumisen merkkejä, vaan velkasuhdehan kasvaa lähes 82 prosenttiin vuonna 27. Valtionhallinnon, kuntahallinnon ja hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä on syvä, edelleen yli 14 miljardia euroa suunnitelmakauden lopussa. Nyt hyvinvointialueiden alkumetreillä esitetyt miljardi-leikkaukset tulevat johtamaan sote-palvelujen saatavuuden ja laadun heikkenemiseen ja tätä kautta eriarvoistumiskehitykseen.

Erityissuojeluksessa olleesta koulutuksesta, varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä leikataan 100 miljoonaa euroa nykytasosta. Koulutuslupaus on siis jälleen petetty. Koulutuksen tulisi olla tulevaisuusinvestointi ja jatkuvan oppimisen meidän kaikkien saavutettavissa. Aikuiskoulutustuen lakkautus ei osaamistasoa nosta.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on leikkaamassa ensi vuoden väyläverkon kehittämistä 100 miljoonaa euroa ja aikoo vuoteen 26 mennessä leikata rahoituksesta pysyvästi 250 miljoonaa euroa vuodessa. Hallituksen päätökset leikata väyläinvestoinneista tulevat näkymään esimerkiksi tiestöjen kunnossa. Huonossa kunnossa olevat tiet tulevat ensinnäkin ruuhkauttamaan ja hankaloittamaan liikennettä sekä lisäämään onnettomuuksien riskiä. Herääkin kysymys, miksi liikenteen investoinnit keskittyvät vain tietyille alueille. Toiset alueet pystyvät kehittymään, ja toisille alueille jää vain kasvava korjausvelka. Kyllä koko Suomessa tulee olla toimiva liikenneverkosto. Tästä lienemme toivottavasti parlamentaarisesti yhtä mieltä. Itä-Suomi-visiosta hallitus puhuu juhlapuheissaan, mutta teot ja rahat puuttuvat. Mielestäni on erityisen surullista, että esimerkiksi Etelä-Savo maakuntana ei saa hallitukselta yhtään rahaa liikenneinvestointeihin, kun vastaavasti sitten Turun tunnin junalle löytyy rahaa jopa yli parlamentaarisen valmistelun ja rahoitus valtion omaisuuden myynnillä. Kestävällä liikennepolitiikalla on merkittävä rooli maamme huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen keinot valtiontalouden tasapainottamiseksi eivät ole kestäviä. Kasvuinvestointien lykkääminen tulevaisuuteen lykkää myös niistä saatavia hyötyjä, oli sitten kyseessä turvallisuus, elinvoima tai ympäristön kannalta kestävämpi liikenne. Perussuomalaiset lupasivat ennen vaaleja arjen kulujen pienenemistä, mutta nyt hallitus nostaa arvonlisäveroa, korottaa asiakasmaksuja, leikkaa työmatkavähennystä — ja tiesittekö: bensiinin hinta ei vielääkään ole laskenut.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset sopivat huonosti synkkenevään suhdannetilanteeseen. Nyt tulee pitää huolta, että emme omin toimin syvennä taantumaa ihmisten ostovoimasta leikkaamalla. Tällä talousarviolla Suomi ei taantumasta nouse, mutta alueellinen eriarvoistuminen ja etenkin nuorten tulevaisuudennäkymät heikkenevät. STM:n arvon mukaan hallituksen budjetin suurin kärsijä on 18—24-vuotias nuori. Vahvoista välittävä Suomi on unohtanut tulevaisuuden tekijät. Talouden tasapainotus jaetaan epäoikeudenmukaisesti, hallitus leikkaa pienituloisilta ja tarjoaa hyvätuloisille veronkevennyksiä.

Arvoisa puhemies! Hienoa, että hallitus tekee merkittävät panostukset sisäiseen turvallisuuteen niin poliisiin, suojelupoliisiin, Rajavartiolaitokseen kuin pelastustoimintaan. Samalla hallitus kuitenkin itse uhkaa heikentää sisäistä turvallisuutta kovalla leikkauslinjalla ihmisten arkeen. Syrjäytyminen, osattomuus ja eriarvoisuus lisääntyvät, yhteiskunnan eheys ja yhteneväisyys heikkenevät. Kestävän sisäisen turvallisuuden perusta luodaan politiikalla, joka vähentää eriarvoisuutta yhteiskunnassa ja vahvistaa ihmisten osallisuutta. Tulevaisuuden toiveikkuus ja usko omiin mahdollisuuksiin ei saa hämärtyä siksi, että yhteiskunta heittää kapuloita rattaisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

21.41 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutamia huomioita valtion talousarviosta ensi vuodelle.

Ensinnä tuo Itä-Suomen tilanne. Minua todella sydämeen sattuu se tilanne, mihin Pohjois-Karjala on ajettu. Me kun puhumme Itä-Suomesta, niin aina väitetään, että joku Luumäki-rata meitä auttaa tai Savon Viitostie tai Savon rata. Yksikään näistä hankkeista ei ole Pohjois-Karjalan alueella, emme saaneet mitään. Meillä oli ystäviä, kun Venäjän-kauppa loppui ja turistivirrat loppuivat. Meillä oli ystäviä, ja minusta tuntui kerrankin, että tässä

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

saattaa ihmisheimoon kuulua. Itäisimmästä kunnasta olevan kansanedustajan nyt luulisi olevan pahasti pettynyt, kun tuntuu, että Pohjois-Karjalaa ei ole olemassakaan.

Se, mitä meille tarjotaan tässä hallituksen esityksessä, on Palokin voimallaitoksen purkaminen. Meinaatteko niin kuin sammuttaa Pohjois-Karjalasta valotkin? Tietysti pimeässä ajankulua ei huomaa, kun ei kelloa näe. Eihän tässä Suomen hommassa ole mitään järkeä enää, kun yhtä aluetta sorsitaan koko ajan ja sitten vielä väitetään seuraavassa lauseessa, jossakin juhlapuheessa, että kyllä teidät muistetaan. Meitä nyt on muistettu kymmenen vuotta, eikä mitään ole tapahtunut, ei mitään. Toivoisin, arvoisat kansanedustajat, pikkuisen kunnioitusta, että mekin olemme siellä olemassa. Hyvä, että jotakin hapsenkatkiaista tai jotain öökkää suojellaan jossakin Lapin turuilla, mutta voisiko edes Pohjois-Karjalan ihmisiä joskus?

Tähän energiapolitiikkaan haluan, arvoisa puhemies, sanoa sen verran, että kun nyt on menty tähän uuteen ilmastopolitiikkaan, joka perustuu täysin unelmahöttöön, niin meillä on tällä hetkellä tilanne, että noin 7–8 miljoonaa mottia poltetaan ensi talvena arvokasta tukkipuuta ja kuitupuuta lämpökattiloissa sen tautta, kun turvetta vihataan ja se on saatu väärin perustein sinne päästökaupan listoille fossiilisena aineena.

Mitäs te ajattelette siitä, arvoisat kollegat, kun metsäteollisuus purki jo Kotkan Sunilan tehtaan ja ilmoitti silloin lopettamistilanteessa, että puun kalleus ja saatavuus on sen syytä? Miten näette siellä salin vasemmalla laidalla, te arvoisat kansanedustajat, että kun lakkautetaan tehtaita, metsäteollisuuden tuotantolaitoksia — Varkaus, Uimaharju, näitä on näitä pieniä laitoksia vaikka kuinka paljon, joiden kohtalo on vaakalaudalla — niin haluatteko te todella tällä politiikalla, että me lakkautamme Suomesta sen ainoan selkärangan, joka on Suomea pitänyt pystyssä kautta vuosikymmenten, koko sodanjälkeisen ajan? Odottaisin kyllä demareilta ja vasemmistoliitolta hieman terävämpää otetta tähän, että metsäteollisuutta puolustettaisiin, mutta enpä niitä puheenvuoroja ole juurikaan kuullut. [Juho Eerola: Aivan oikein!] Kannatetaan ilmastopolitiikkaa, että metsät rauhoitetaan, hakkuut kielletään ja sitten sen jälkeen poltetaan puuta valtavat määrät kattiloissa. Miettikää, miettikää nyt hyvät vasemmistolaiset, minkä tautta te olette olleet tukemassa tätä ilmastopolitiikkaa, joka toimii juuri näin. Saksa purkaa tällä hetkellä ydinvoimaloita ja polttaa tilalla ruskohiiltä ja kivihiiltä. Luuletteko, että sillä ilmastopolitiikkaa hoidetaan? Helsingin ratkaisu on tietysti luova, että tuodaan jätettä Italiasta laivalla Helsinkiin, mutta sitä ei oikein tuonne Ilomantsiin ja keskiseen Suomeen pysty tuomaan, ei onnistu.

Arvoisa puhemies! Eikö tämän Suomen eduskunnan pitäisi pikkuhiljaa tulla omantunnotuskiin siitä, mitä on tehty? Meidän pitää palauttaa turve kotimaiseksi laatu-polttoaineksi niin, että me käytämme sitä kaukolämmön tuotantoon ja samalla varmistamme sen, että se seitsemän miljoonaa, kahdeksan miljoonaa mottia vuodessa puuta ohjautuu sekä sahoille että sellutehtaille. Vaan kovin on vaikeaa tämän asian päähän takominen tässä talossa. Ei onnistu millään. Ilmastomuutos on vain, ja samaan aikaan tuntuu, että meillä ei mitään muuta murhetta ole. Velkaannumme sellaista vauhtia, että luottoluokittajat kun kääntävät peukalon alaspäin, niin tälle maalle ei enää luottoa anneta muuta kuin korkeammalla korolla. Mitä me sitten teemme? Kuka teistä kansanedustajista leikkaa vaikka viisi miljardia sosiaalimenosta? Ei varmasti löydy yhtään kansanedustajaa. Luulen, että siinä keskustelutilaisuudessa on vieläkin vähemmän väkeä kuin tällä hetkellä on. Siellä ei monta ihmistä ole, ne ovat pakojaississa, etteivät vahingossakaan joudu kameran eteen.

Minua sattuu sydämeen tämä tällainen unelmahöttöpolitiikka, jossa ei ole mitään järkeä. Metsäteollisuutta ajetaan alas, omat, kotimaiset energiavarat ollaan kieltämässä ja sa-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

maan aikaan ulkoisilla voimilla katketaan yhteyksiä kansainväliseen energiaverkkoon. Nyt oli maakaasuputken särkeminen tai se yritys tärkeä se. Emme tiedä, kuka sen teki. Lavaukset jos loppuvat tuolla Itämerellä, mitä me sitten teemme? Emme mitään.

Olemme tilanteessa, että olemme tekemässä itsestämme avuttoman. Tällä tavalla me saamme muutaman satatuhatta työtöntä lisää, ja sitten eivät auta enää mitkään kauniit puheet ilmastomuutoksesta tai jostakin muusta hauska. Silloin ovat vitsit vähissä, koska silloinhan on pakko leikata sosiaaliturvaa, sivistystyötä, yleensä kaikkea. Se vaara uhkaa myös meidän eläkejärjestelmiämme ja kaikkea sitä, mitä tähän asti tässä maassa olemme tehneet. Vaan ei näytä kiinnostavan kovinkaan montaa kansanedustajaa tällä hetkellä tämä asia. Toivon, että tämä ei mene sitten niin sanotusti rankimman kautta, jolloin pistetään todella tehtaita kiinni. Sen jälkeen se on myöhäistä. [Puhemies koputtaa] — Arvoisa puhemies! Sanon yhden lauseen lopuksi. — Muistakaa, hyvät ystävät, että kolmesta suuresta metsäteollisuusyhtiöstä tällä hetkellä kahden päätösvalta on jo Suomen rajojen ulkopuolelle, vain yksi on täysin suomalainen. Jos joku kuvittelee, että ulkomailla on meille sympatiaa siinä, että metsäteollisuus säilytetään täällä, niin se on kiinni vain raaka-aineista ja kannattavuudesta, ei mistään muusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

21.47 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa puhemies! Tässä uutisia viimeisen kahden kuukauden ajalta: Lähes 30 tapettua lammasta Kurikassa, viisi Joensuussa, toistakymmentä Kauhavalla, 25 Salossa ja muutama Nurmijärvellä. Kaikki susien tekosia. Viime kuussa 11-vuotias lapsi odotteli koulutaksia Loimaalla, kun susi oli lähestynyt vain muutaman metrin päähän. Ihmisvahingoilta tällä kertaa onneksi välttyttiin. Tapausten valtava määrä osoittaa, että susitilanteen on annettu karata kestäättömälle tasolle. Pidän tätä useaan otteeseen viime kaudella esillä ja ehdotin toimia, kuten niin moni muukin perussuomalainen. Hallitusohjelmaan saatiinkin sovittua, että suden kannanhoidollista metsästystä lähdetään edistämään. Hallituksen linja on, että suurpetopoliitikassa pitää huomioida myös sosiaalinen kestävyys. Suden osalta se on monin paikoin jo ylitetty. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Löfström.

21.48 Mats Löfström r: Ärade fru talman! På sida 346 i budgetboken finns en rubrik: ”Överföringar till Åland”. När exempelvis Helsingin Sanomat varje år brukar göra en sammanställning över statens intäkter och utgifter med ett fint diagram brukar utgifterna och överföringarna till Åland alltid specificeras med en egen pil. På intäktssidan finns dock ingen pil där det står ”intäkter från Åland till statsbudgeten”.

Jag har fått mycket e-post om detta med frågor om Åland inte betalar skatter som alla andra utan bara får överföringar från staten. På grund av att det lätt blev ett sådant här missförstånd har finansministeriet sedan några år tillbaka skrivit ut i budgetboken, så också detta år, att skattskyldiga på Åland betalar skatt till staten på samma grunder som skattskyldiga i övriga delar av landet. Skattskyldiga på Åland betalar statlig inkomstskatt, bilskatt, dieselskatt, alkoholskatt, kapitalskatt, mervärdesskatt, arvs- och gåvoskatt, källskatt och alla andra skatter. Anledningen till att de här skatterna inte syns i budgetboken specificerat och att de inkomsterna kommer från Åland har att göra med att skatterna från Åland går in i

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

samma moment som alla andra. Den moms som betalats från Åland syns inte specifikt utan är en del i hela den summa mervärdesskatt som finns i budgetboken.

Ärade fru talman! Åland har alltid varit en god skattebetalare. Varje år sedan mitten av 90-talet, då man började bokföra inkomstskatterna och kapitalskatterna från Åland separat, har Åland betalat mer skatt procentuellt än befolkningsstorleken. Anledningen till det har att göra med sysselsättningsläget på 80 procent och en arbetslöshet på bara 4 procent samt med över 2 600 registrerade företag.

Åland vill vara en bidragande del av Finland och samtidigt få tillbaka en rättvis andel av de skatter man betalar för att finansiera den service som på Åland sköts av Ålands självstyrelse och inte av staten. Under förra mandatperioden godkändes ett nytt ekonomiskt system för Åland genom en ändring av självstyrelselagen. Det innebär ett mer rättvist system och systemet har fungerat bra. Tack till alla här i salen som bidrog till den ändringen, eftersom det krävdes två tredjedelars majoritet här i riksdagen.

Ärade fru talman! Det var en första del av ändringen och totalrevisionen av självstyrelselagen. Nu måste fokus läggas på att också få de andra delarna av självstyrelselagen uppdaterade och moderniserade, då de är 30 år gamla. Det här är också något som slås fast i regeringsprogrammet, och det är viktigt att vi får det här arbetet gjort under den här mandatperioden. — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Käännös.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

21.54 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi on puhuttu paljon valtion menoista ja tulonsiirroista, valtion tulopuoli on jäänyt huomattavasti pienemmälle huomiolle. Niissä puheenvuoroissa, joissa on puhuttu valtion tuloista, pääroolissa ovat olleet henkilöiden tuloverot. Vähemmälle huomiolle ovat jääneet hallituksen todella merkittävät esitykset verotuksen kiristämiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on nyt kiristämässä merkittävästi kiinteistöstä maksettavaa veroa nostamalla tonttien maapohjasta maksettavan kiinteistöveron alarajaa huomattavasti korkeammalle tasolle kuin millä se esimerkiksi valtaosassa Uudenmaan kunnista nyt on. Tämä valtiovarainministeriön ajama, hallituksen ja hallituspuolueiden kannattama lakiesitys nostaa tavallisen uusmaalaisen pientaloasujan veroja jopa sadoilla euroilla vuodessa.

Tämän budjettiesityksen osalta olen erityisen huolissani hallituksen esityksen yhteisvaikutuksista omaa autoaan työmatkoihinsa käyttävälle omakotitalossa asuvalle uusmaalaiselle. Esimerkiksi Uudenmaan kehyskunnista pääkaupunkiseudulle töissä kulkeville on näillä hallituksen esityksillä tulossa merkittävä verotuksen kiristys. Hallituksen esitys autoilun ja työmatkavähennyksen leikkaamisesta maksaa jopa satoja euroja vuodessa työmatkansa autolla tekeville, eikä muutaman sentin lasku bensaveroon tätä kompensoi alkuunkaan, meillä kun ei edes ole mitään takeita siitä, tuleeko tämä muutaman sentin bensaveron alennus näkymään ollenkaan edes pumppuhinnoissa. Mutta tuloverotuksen kautta tehtävä työmatkavähennyksen heikennys tulee varmasti näkymään kaikkien heidän kukka-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

rossa, jotka joutuvat omaa autoa merkittävässä määrin työmatkoihinsa käyttämään. Yhtä varmaa on se, että uusmaalaisten lompakkoon tulee tekemään loven myös kiinteistöverotuksen kiristymisen, johon siis useimmat Uudenmaan kunnat ovat pakotettuja hallituksen tekemän alarajan noston vuoksi. Esimerkiksi kotikunnassani Vihdissä hallituksen lähettämä lisälasku on monille pientaloasujille parisataa euroa vuodessa, naapurikunnassa Lohjallakin toistasataa. Nyt esitettyjen veronkiristysten yhteisvaikutus on siis merkittävä. Kiinteistöveron kiristymisen ja autoilun kustannusten nostamisen yhteisvaikutus on satoja euroja vuodessa. Eihän tällaisesta ennen vaaleja ollut mitään puhetta.

Arvoisa rouva puhemies! Aika vähän täällä salissa on tähän mennessä puhuttu tästä asumisen kustannusten nostamisesta kiinteistöveron kautta. Väistämättä tuleekin mieleen, että hallituksen talousneuvotteluissa kukaan ei ole seurannut eri puolilta tulevien ehdotusten kokonaisvaikutusta tavalliseen ihmiseen, ahkeraan työssäkäyvään kansalaiseen. Vahinko on luontevin selitys sille, että etenkin autoa tarvitsevalle pientaloasujalle kasataan nyt tuhteja lisälaskuja tämän hallituksen taholta, joka puheissaan on linjannut palkitsevansa ahkeruudesta ja arvostavansa omakotiasumista.

Arvoisa rouva puhemies! Näitä veronkiristyksiä, joita edellä luettelini, ei korvata hallituksen ajamalla palkkaverotuksen kevennyksellä, tai no, korvataan nämä leikkaukset hyvin tienaaville, suurituloisille, koska palkkaverojen kevennykset ovat niin euromääräisesti kuin prosentuaalisesti suurimmat yli 14 000 euroa kuukaudessa ansaitsevilla — ministerin tuloluokassa tuo veronalennus on noin 1 400 euroa vuodessa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen talousarvioesityksessä on paljon hyviäkin asioita, mutta linjaa, jolla parhaiten tienaavat saavat ison veroalen ja autoilevalle keskituloiselle pientaloasujalle lankeaa tuntuva verotuksen kiristys, on erittäin vaikea hyväksyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

21.59 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Petteri Orpon hallitus on tehnyt työnteon ja yrittämisen ohjelman. Se on rohkea ja kunnianhimoinen ohjelma, joka pyrkii kääntämään vuosikausia jatkunutta velkaantumista kasvun ja kestäväen julkisen talouden tielle. Kertyneen velan määrä ei ole riippuvainen taustasyistä tai syyllisistä. Sodan, inflaation, koronan, työtaisteluiden, tämän ja edellisten hallitusten tuottamat velkaeurot ovat kassanneet taakkaamme yhtä lailla euroolta. Tosiasia kuitenkin on, että velkasuhteemme on karannut pohjoismaiselta uralta yhä kauemmaksi, ja lisäksi suunta kumppaneihimme verrattuna on täysin päinvastainen. Tuo suunta on saatava käännettyä. Siitä kaikki lienevät samaa mieltä. Se on ainoa tapa ylläpitää nykyisen kaltaista hyvinvointivaltiota ja sen palveluita, jotka on jo vuosien ajan rahoitettu velalla. Tästäkin lienee ainakin pääosin yhteisymmärrys.

Kuten kunnan demokratiassa pitääkin, tavoitteen saavuttamiseksi käytettävistä keinoista ollaan erimielisiä. Tämä erimielisyys noudattaa odotetusti hallitus—oppositio-jakoa sekä poliittista värikarttaa. Oma vahva käsitykseni on, että hallituksen valitsema työnteon ja työllistävän yrittäjyyden ympärille painottuva ohjelma on nykytilanteessa ainoa oikea valinta. Alijäämäinen talous vaatii vaikuttavia ja vaikeitakin sopeutustoimia, jotta edes seuraavalla vaalikaudella velkasuhde saataisiin laskuun. Oli syyllinen mikä tai kuka tahansa, nykytilanne ei väittelemällä muuksi muutu. Kaikki ymmärtävät, että näin ei voi jatkaa. Valitettavasti helppoja tai kevyitä keinoja ei ole enää tarjolla.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Hallitus laskee vahvasti työnteon varaan, joten ihmisiä tulee saada sosiaaliturvan piiristä työelämään. Tavoitteena on 100 000 uutta työllistä hallituskauden aikana. Tehtyjen vaikutusarvioiden mukaan ensi vuodelle esitetyt työllisyystoimet ja veromuutokset tuovat 60 000—65 000 työllistä lisää. Työllistyminen on paras keino ehkäistä köyhyyttä. Siksi hallitus painottaa kannustimia sekä työllistämiseen että työnteokoon. Työn tekemisen ja vastaanottamisen tulee olla kaikissa tilanteissa kannustavaa.

Arvoisa rouva puhemies! Pelkät työllistämistoimet eivät riitä, joten myös säästöjä vaaditaan — yhtenä esimerkkinä asumistuki, jonka kustannukset ovat nousseet kymmenessä vuodessa 500 miljoonasta puoleentoista miljardiin euroon. Tätä kasvua on pakko taittaa. Vaikka syödä voi vain sen, minkä tienaa, on realiteetit ymmärrettävä. Raskaillakin toimenpiteillä edessämme on vielä useita alijäämisiä vuosia. Tämä korostaa entisestään toimenpiteiden kiireellisyyttä ja välttämättömyyttä. Kun ajat ovat tiukat, tulee rahaa käyttää harkiten. Taloudelliset panostukset ohjataan kasvuun, osaamiseen ja koulutukseen. Tki-rahoitus nousee miljardilla eurolla vaalikauden aikana, perusopetukseen tulee asteittain 200 miljoonan euron korotus, ja lisäksi käynnistetään neljän miljardin euron maanlaajuinen investointiohjelma esimerkiksi rata- ja väylähankkeisiin. Hallitusohjelma on sitä, mitä odotettiin: työn ohjelma, jossa on sekä haastavia kokonaisuuksia että panostuksia tulevaisuuteen. Velkasuhde on saatava laskuun. Näillä keinoilla tuo tavoite tulee vuosi vuodelta lähemmäksi.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana sotesta. Se on keskeinen tekijä valtiontalouden kantokyvyn kannalta lähes 30 prosentin osuudellaan ensi vuoden budjetista. Koko paketin kulut ovat yli 24 miljardia euroa ennustetun kasvu-uran osoittaessa jopa kuuden miljardin nousupainetta. Tätä kasvua hallitus pyrkii taittamaan noin puolitoista miljardia euroa vaalikauden aikana.

Hyvinvointialueiden synnyttämisen yksi perusideoista oli pyrkimys taittaa ennustettua kustannusten jyrkkää nousua. Alueet on vihdoin saatu 15 vuoden sote-väennön jälkeen toimimaan. Kustannuksia hillitsevää potentiaalia kaivataan enemmän kuin koskaan julkisen talouden sakatessa ennennäkemättömällä tavalla. Opposition käytännössä yhtenä rintamana esittämä vaatimus on kuitenkin, että hallitus luopuisi kaikista kustannuksia hillitsevistä tavoitteistaan — tämä siis juuri, kun nyt nykyopposition edellisen kauden luomus on saavuttamassa vasta konttausikää, luomus, joka nimenomaan pystytettiin hillitseämään rajusti kasvavia kustannuksia. Nyt tuolle ominaisuudelle olisi käyttöä.

Arvoisa puhemies! Annetaan hyvinvointialueille työrauha etsiä vaikuttavuustoimensa ja luoda palveluverkkonsa. Tehdään niiden kanssa ennakkoluulotonta yhteistyötä innovatiivisiin ratkaisuihin pyrkien. Hyvinvointialueilla on vaativat ajat käsillä. Uskon niiden odottavan tästä talosta signaalia, joka osoittaisi eduskunnan olevan yhtä mieltä edes uudistuksen perimmäisestä ideasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

22.05 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on valinnut, että oikeiston vuorolla Suomessa eriarvoisuus kasvaa, köyhimpiä köyhdytetään ja rikkaille annetaan lisää. Tämän te olette valinneet. Osa ihmisistä menettää yli 10 prosenttia tuloistaan. Ensin te sanoitte, ettei pienituloisilta leikata. No, sitten te sanoitte, ettei kukaan joudu kohtuuttomaan tilanteeseen. Kuinka suuri tulojen menetys on teistä kohtuullista? Onko kohtuullista, että esimerkiksi yksinhuoltaja voi menettää 300 euroa kuukaudessa? Hallitus myös tietoisesti

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

työntää suuren joukon ihmisiä toimeentulotuelle. Jos tämäkin on teistä kohtuullista, niin voitteko kertoa, millä tavalla se on järkevää? Nämä rajut leikkaukset eivät lopeta velkaantumista, koska samaan aikaan verotus kevenee. Miksi te annatte veroasteen romahtaa? Teidän aikananne valtion alijäämä kasvaa, vaikka tämän kauden lopulla julkinen talous olisi lähes tasapainossa, jos veroaste pidettäisiin viime vuoden tasolla. Jos te jätätte tulopuolesta huolehtimatta, niin teidän ei pitäisi perustella leikkauksia talouden tasapainottamisella. Kokoomuksen ryhmäpuheessa sanottiin, että tekemättä ei voi enää jättää. Eikö siis tosiaan voisi jättää tekemättä esimerkiksi veronkevennyksiä kaikista rikkaimmille? Kyllä voi, jos haluaa priorisoida toisin.

Arvoisa puhemies! Sitten keskityn ilmasto- ja ympäristötoimiin, toimiin, joista hallitus puhuu mutta joita se ei tee eikä rahoita. Miten esimerkiksi selitätte sen, että maankäyttösektorin tehokkaimmilta ilmastotoimilta on otettu rahat pois samaan aikaan, kun sanotte, ettei ilmastotavoitteista tingitä? Tingitäänhän, koska hiilineutraalisuus on laskettu niin, että meillä on mittava, kasvava hiilinielu metsissä ja maassa. Nyt maankäyttösektori ei ole nielu juuri lainkaan. Eli hiilineutraalisuustavoitteista ei siis olla pitämässä kiinni tekojen tasolla. Esimerkiksi kosteikkoviljely, jota viime hallitus alkoi rahoittaa 30 miljoonalla eurola, olisi ollut turvemaille paitsi erittäin tehokas ilmastotoimi myös juuri sellaista uudenlaista maataloutta, jota Suomeen pitää saada maaseudun ihmisten elinkeinovalikoimaan.

Toinen tapa rikkoa ilmastotavoitteiden toteutuminen on sekin, että te leikkaatte metsien suojelurahoista suuren osan. Suojelemalla metsää niin, että se jää pystyyn, kasvatetaan hiilinieluja. Talousmetsät ovat tietenkin tässä keskiössä. Hakkuita vähentämällä ja sitä rahoittamalla te voisitte hoitaa erittäin helposti vaarallisen hiilinieluongelman, mutta te ette sitäkään tee, koska se ei ole teille prioriteetti. Myöskään liikennepuolella ilmastotavoitteet eivät etene, vaikka näihinkin on sitouduttu.

Arvoisa puhemies! Ylipäätään koko modernia elinkeinopolitiikkaa ei voi tehdä ilman, että otetaan uskottavasti huomioon ilmasto- ja ympäristöpoliittiset tavoitteet. Itse näen, että esimerkiksi ruokajärjestelmän murrosta kestäväksi pitää ehdottomasti priorisoida, ja siellä puolella meillä on myös paljon tätä vauhdittavaa yritystoimintaa, esimerkkinä Suomi kasvaa vegestä -yritysten yhteenliittymä, joka esitti alkuvuodesta, että Suomessakin saataisiin aikaiseksi tällainen investointipaketti, joka esimerkiksi Tanskassa on jo kasvisruoka-alan vauhdittamiseksi.

Entä sitten eläimet? Aloitetaan pienestä asiasta budjetissa: Eläinsuojeluasiamies, jonka virkaa puolsivat viime kaudella sekä ympäristövaliokunta että maa- ja metsätalousvaliokunta, on nyt lakkautettu. Tämä kentällä hyödylliseksi koettu pieni panostus eläinten asian ja eläinten intressin ajamiseen on maksanut valtiolle 100 000 euroa vuodessa. Miksei näin pientä elettä haluttu tehdä eläinten puolesta, eläinten, joiden asema tässä ihmisten yhteiskunnassa on muutenkin erittäin heikko, eläinten, jotka eivät voi ajaa omaa etuaan ja jotka nimenomaan tarvitsevat puolestapuhujan? Minusta tämä oli halpamainen teko teiltä.

Sitten ehkä suurimpaan epäkohtaan Suomen eläinpolitiikassa, joka on turkistarhaus. Moni tarhaajista haluaisi itse asiassa jo luopua alasta, ja moni entinen alan puolustajakin nyt kokee, että ala tarvitsisi tukea tähän luopumiseen. Eli esitän, että valmistelkaa siltä tarhaajille, jotta he voisivat luopua elinkeinosta ja saisivat tukea uusiin elinkeinoihin siirtymiseen.

Arvoisa puhemies! Kaiken keskellä ilmasto- ja ympäristötyötä ei voi lopettaa. Tätä vastuuta ei voi yksikään hallitus väistää, ja kun kyseessä on budjettikäsittely, niin hidastelu tulee vain kalliimmaksi. [Miko Bergbom: Olipas teollisuusvihamielinen puhe!]

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

22.10 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Vastan ensin edustaja Hoskosen päätökselliseen puheeseen ja korjaan näkemyksiä metsäteollisuuden huolista. SDP:n edustajat Suhoonen, Malm ja Viitala jättivät Kotkan Sunilan tehtaan sulkemiseen liittyvän kirjallisen kysymyksen. En muista kuulleen asian suhteen huolia muilta kuin tämän salin vasemmalta reunalta. [Juho Eerola: Kuinka moni on käynyt Sunilan tehtaalla?] Ei pistänyt myöskään mediassa silmään huolestuneita kannanottoja muualta. Vasemmalta laidalta niitä sen sijaan muistan nähneeni.

Arvoisa herra puhemies! Maantieteellinen sijaintimme on korostunut viimeaikaisten huolestuttavien tapahtumien myötä. Suomi on oikeastaan saarivaltio Euroopan laidalla. Sijaintinsa vuoksi Suomi pärjää tulevaisuudessa vain tuottamalla korkean jalostusasteen tuotteita riittävällä työvoimalla. Tämän toteutuminen vaatii laajan kirjon erilaisia vaikuttavia toimia. Kuten hallitusohjelmassa ja keskusteluissa on useasti tuotu esiin, tulee kaikki käytettävissä oleva työvoima saada työmarkkinoiden käyttöön. Olen tästä asiasta täysin samaa mieltä, mutta samalla ihmettelen, miten hallitus aikoo työllisyystavoitteisiinsa päästä. Tarjolla on aika lailla enemmän keppiä kuin porkkanaa.

Yhtenä esimerkkinä on aikuiskoulutustuen poisto. Tämä on ristiriidassa työllisten määrän lisäämisen kanssa. On hämmäntävää, että hallitus suunnittelee tämän tuen lakkauttamista eikä näytä ymmärtävän sen kiistatonta merkitystä koulutuksen ja työvoiman kehittämisessä. Kysyn: miten hallitus aikoo turvata korkean osaamistason ja kilpailukyvyyn tulevaisuudessa, kun lisä- tai uudelleen kouluttautumista kaipaavien mahdollisuuksia opiskeluun heikennetään?

Noin puolet aikuiskoulutustuen saajista opiskelee sote-alalla tai humanistisella ja kasvatusalalla. Näiden alojen osaajista, kuten lähihoitajista, sairaanhoitajista ja varhaiskasvatuksen opettajista, on valtava työvoimapula. On täysin epärealistista ajatella, että näin mittavan vajeen ratkaisisivat yksin ensimmäistä ammattiaan opiskelevat. Olennainen osa työvoimapulaan vastaamista on jo nykyisin työmarkkinoiden piirissä olevan työvoiman kouluttautuminen uudelle alalle ja osaamisen kehittäminen. Yhä useampi opiskelee uuden ammatin tai päivittää osaamistaan joko omasta tahdostaan tai tahtomattaan pysyäksään työmarkkinoiden käytössä. Teollisuuden kehittyminen ja uudet investoinnit luovat yrityksille tarpeen kehittää työntekijöidensä voimassa olevaa osaamista puhumattakaan niistä kaikista täysin uusista tehtäväkuvista, joita tämä murros synnyttää. Menestyäkseen nämä yritykset tarvitsevat tukea myös yhteiskunnalta, jotta töille löydetään osaavat tekijät.

Teollisuuden puhtaan siirtymän murroksen ollessa käsillä on aivan käsittämätöntä, että aikuiskoulutustukeen ei löydy tältä hallitukselta rahaa. Järjestelmän lakkauttaminen ei ole viisasta jatkuvan oppimisen näkökulmasta, sillä yritykset ja julkinen sektori tarvitsevat osaamista luodakseen lisäarvoa toiminnallaan.

Arvoisa puhemies! Ristiriidassa työllisten määrän lisäämisen kanssa on myös valtion erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy:n rahoituksen puolittaminen. Työkanavan on nimenomaan tarkoitus työllistää kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä henkilöitä. Rahoituksesta leikkaamisen sijaan tulisi tukea toimintaa ja kohdentaa käytettävissä olevat voimavarat siten, että mahdollisimman useita henkilöitä saataisiin työmarkkinoille pois raskaimpien tukimuotojen ja -palveluiden piiristä. Osatyökykyisten työllistymisellä on myös iso vaikutus mielenterveydellisiin asioihin, ja se näin ollen kasvattaa osaltaan yhteiskuntamme resilienssiä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Tarvitsemme tulevaisuudessa työpanosta lisää myös ulkomailta. Maahanmuutolla ja kansainvälisten osaajien liikkuvuudella onkin entistä suurempi merkitys Suomen kilpailukyvyllä. Ikävä kyllä hallitus toiminnallaan luo epävarmuutta ja horjuttaa kansainvälisten osaajien mielenkiintoa Suomea kohtaan.

Myös palkansaajiin kohdistuvilla heikennyksillä luodaan työmarkkinoille epävarmuutta. Työelämään kaivataan lisää tasapainoa, ei epävarmuutta. Suunnitellut palkansaajien heikennykset eriarvoistavat työelämää. On selvää, että laajasti arvostettu vakaus työmarkkinoilla näin häiriintyy ja ennustettavuus kärsii. Varsinkin puhtaan siirtymän investoinnit kaipaavat näkyvyyttä pitkälle tulevaisuuteen.

On otettu iso riski, kun kerralla pyritään muuttamaan näin radikaalisti työelämää, ja epäilen, että vaikuttavuus ja riskinarvioinnit taisivat jäädä tältä osin tekemättä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, edustaja Hopsu on poissa. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

22.16 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Budjettikeskustelussa aloitan maataloudesta.

Hallitus tekee määrätietoisia toimia koko tällä vaalikaudella suomalaisen maatalouden kehittämiseksi ja kannattavuusriskin voittamiseksi. Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus sitoutuu maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraporttiin ja aloittaa välittömät toimenpiteet esitysten toteuttamiseksi, jotta alkutuotajan asema ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyvät nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Keskeisimmät toimet ovat elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkastelu ja muuttaminen sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantaminen.

Tässä hallituskauden ensimmäisessä budjetissaan hallitus muun muassa jatkaa ja kehittää vapaaehtoisen suojelun Metso-, Helmi- ja Nousu-ohjelmia 10 miljoonan vuosittaisella lisäpanostuksella sekä panostaa Saaristomeri-ohjelmaan, jolla vauhditetaan biokaasun, hiilensidonnan, biomassan ja ravinnekierron prosesseja. Lisäksi muun muassa otetaan käyttöön maatilojen maksuvalmiuslainat enintään 15 miljoonalla eurolla. Maksuvalmiuden tarve voi korostua erityisesti niillä tiloilla, joiden merkitys tulevaisuuden ruuantuotannolle on suuri. Vuoden 2024 budjetissa todetaan myös aivan oikein, että nuorten viljelijöiden kannustaminen tilanpidon jatkajiksi on erityisen tärkeää. Maatalouden riittävä kannattavuus ja kilpailukyky ja sen parantaminen ovat kotimaisen alkutuotannon säilymisen kulmakiviä. Tämä varmistaa myös sen, että ruuan alkuperä pystytään jäljittämään mahdollisimman hyvin. Riittävä kannattavuus on myös edellytys tuotantoa kehittäville investoinneille.

Ukrainan sota on tuonut runsaasti epävarmuutta elintarviketeollisuuden toimintaympäristöön. Ennakoitavuus on heikentynyt, sillä tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen vaihtelu on aiempaa suurempaa. Me päättäjät teemme kaikkemme, jotta kotimaisen maatalouden kannattavuus parane. Tällä on erityisen painava merkitys sekä huoltovarmuuden että kansalaisten ostovoiman kannalta.

Arvoisa puhemies! Eläinten hyvinvointilaki astuu voimaan 2024. Oikeusasiamies totesi 2021 vakavia puutteita eläinsuojeluosaamisessa, eläinsuojelurikosten kirjaamisessa ja tutkinnassa. Ainoastaan tunnin verkkokoulutus on ollut aiemmin käytössä: yksi tunti verkkokoulutusta koko koulutuksen ajan poliiseilla. Nyt eläinsuojeluasiat lisätään poliisien AMK-koulutuksen opetussuunnitelmaan. Lisäksi lisätään viikon kestävä täydennyskoulutus syyttäjille, tuomareille, rajavartijoille ja Tullin henkilöstölle. Tämä on loistava asia.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Vuoden eläinsuojeluteko -palkinto menikin Poliisiammattikorkeakoululle ja ihan oikeutusti.

Myös kunnan eläinlääkäripalvelujen saatavuus on puhuttanut hyvin paljon viime aikoina. Pienituloisilla on vaikeuksia viedä eläimiään lääkäriin, jos täytyy viedä yksityiselle, koska rahat eivät aina riitä, jos tarvitaan isoja toimenpiteitä. Sen takia kunnan eläinlääkäripalvelujen saatavuus on todella tärkeää tulevaisuudessa. Myös eläinsuojeluvaltuutetun viran lopettaminen: se oli määräaikainen, ja olisi ollut hyvä, että viime hallitus olisi jo laittanut kokoaikaiseksi tämän valtuutetun viran, muttei laittanut. Nyt kun täytyy tehdä näitä leikkauksia, niin valitettavasti tämä on listalla myös.

Sitten muutama asia vielä liikunnasta. Poikkihallinnollisuus liikkumattomuuden hoitamisessa: on valtavan tärkeä asia hoitaa tämä liikkumattomuus ainakin osittain kuntoon, eli liikumattomuuden hoito kuuluu kaikille ministeriöille. Haluammeko, että meillä on työkykyisiä ihmisiä vuonna 2040? UKK-instituutin hallituksen, johon itsekin kuulun, viimeaikaiset raportit ovat olleet sykähdyttävän raskaita. Me tarvitsemme tekoja, ja hallitus puuttuu tähän nyt voimallisesti. Liikunnallinen elämänmuoto on tietysti se kaikkein tärkein, mikä täytyy iskostaa lapsesta lähtien jo. Se on kaikkein tärkein. Aina ei ole rahasta kysymys vaan tästä.

Luovista aloista vielä pari sanaa. Luovien alojen kasvupotentiaalilla on suuri mahdollisuus vahvistaa taloutta, ja hallituksessa on erittäin hyviä kirjauksia tästä. Toive sitten tulevaisuudessa: musiikin alueella meillä on tekijöissä ja esittäjissä pääosin kotimaiset yrittäjät, jotka yrittävät pärjätä suurten monikansallisten yritysten kanssa samoilla markkinoilla, ja aina se ei ole todellakaan helppoa. Meidän pitää huomioida kansallinen aspekti tässä ja kansallinen puoltaminen. Kotimaisilta toimijoilta ei pidä ottaa mattoa alta, sillä ne veroeurot, mitä kotimaisilta myös luovien alojen toimijoilta tulee, varsinkin musiikin alalla, jäävät Suomeen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, poissa. Edustaja Talvitie, poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

22.22 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Jo aiemmin budjettiriihessä todettiin seuraavasti: ”Uudistetaan asunto-osakeyhtiöiden perusparannuslainojen valtioneuvoston koskeva lainsäädäntö varmistaen kuitenkin, etteivät valtion riskit merkittävästi lisäänty.” Kiinteistöliitosta saamani tiedon mukaan jo vuodesta 2015 lähtien voimassa ollut asunto-osakeyhtiöiden perusparannuslainojen valtioneuvoston koskeva lainsäädäntö olisi ollut käytössä yhteensä 800 miljoonaa euroa. Tätä on tuona aikana saatu ehtojen mukaisesti käytettyä vain kaksi kertaa — siis vain kaksi kertaa. Toivon, että hallitus uudistaa valtioneuvoston koskeva lainsäädäntö pikaisesti, jotta sitä saataisiin paremmin käyttöön, mikä tuo korjausremontteihin liittyvää työtä sekä apua monen taloyhtiön ja asukkaan ahdinkoihin, jotka pahimmillaan ovat johtaneet taloyhtiöiden konkurssiin ja asuntojen menetyksiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

22.24 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän hallituksen budjettiehdotuksen sisäministeriön pääluokkaan. Tätä pääluokkaa kävimme aiemmin viikolla läpi sisäministerin asiallisen esittelyn pohjalta. Muutaman huomion tästä sisäministeriön pääluokasta tahtoisin siis vielä tehdä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Tämän viikon keskustelua kuunneltuani on mielestäni käynyt hyvin selväksi, että hallituksen panostukset sisäisen turvallisuuden viranomaisille nauttivat laajaa kannatusta tässä salissa yli hallitus—oppositio-rajojen. [Juho Eerola: Se on ollut ilo huomata!] Hyvä niin, sisäisen turvallisuuden kun pitäisi olla aidosti yhteinen asiamme. [Juho Eerola: Kyllä!]

Poliisien määrän kasvattaminen on hallitusohjelmassa kirjattu nostettavaksi 8 000 poliisin tasolle. Tällä budjettiesityksellä aloitetaan matka kohti tämän tavoitteen toteuttamista. Tämä panostus jatkaa hyvin sitä työtä, jota edellisen hallituksen kaudella jo aloitettiin. Silloinhan tosiasiallisesti tehtiin se käänne poliisien määrän laskevaan kehitykseen, joka oli jatkunut jo useiden vuosien ja myöskin hallitusten aikana. Sisäisen turvallisuuden resurssien vahvistamisessa onkin syytä painottaa pitkäjänteisyyttä yli vaalikausien, ei poukkoilua vaan pitkäjänteisyyttä. Näinhän on nyt tapahtumassa poliisin osalta kapulan siirtäessä Marinin hallitukselta Orpon hallitukselle.

Sisäministerin paikalla ollessa nostin esiin nämä Poliisiammattikorkeakoulun aloituspaikat, joita ollaan lisäämässä, jotta poliisien määrää saadaan tosiasiallisesti myös nostettua tavoitellulle 8 000 poliisin tasolle. Huoleni kuitenkin on se, että aiempina vuosina nykyisiä aloituspaikkoja ei ole aina saatu täytettyä. Sen varmistaminen, että poliisikoulutukseen hakeutuu jatkossa riittävästi hakuvaatimukset täyttäviä hakijoita, onkin ensiarvoisen tärkeää tulevana vuosina. Myös poliisialaa täytyy tehdä houkuttelevaksi. Alan vetovoimaa täytyy seurata ja ponnistella sen vetovoimaisuuden eteen.

Tärkeää on myös huolehtia siitä, että poliisin lisääntyvät resurssit kohdistuvat oikein kentälle ja sinne, missä tarve on kaikkein suurin. Esimerkiksi Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alue on tyypillinen esimerkki alueesta, jolla tarve uusille poliisivakansseille on jo useita kymmeniä. Poliisilaitoksen alue on hyvin laaja, sehän ulottuu Vantaalta aina Loviisaan, useita kuntia, ja myöskin väkiluku kasvaa. Tässä yhteydessä on syytä mainita myös poliisilaitoksen alueella sijaitsevat useat kohteet, jotka nekin sitovat poliisiresursseja erityisesti, esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentokenttä ja lisäksi Loviisan ydinvoimala. Lisäresurssien tarve juuri Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella onkin siten hyvin ilmeinen, ja näiden resurssien kohdentumista budjetin mukaisesti jäädään kyllä tarkalla silmällä seuraamaan.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Sisäministeriön pääluokalla on vahva yhteys myös budjettikirjan muihin pääluokkiin etenkin silloin, kun puhutaan siitä, miten saadaan pidettyä Suomi turvallisena. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan kohdalla pysähdyinkin hallituksen nuorisotyöhön kohdistamien leikkausten äärelle. On arvioitu, että nuorisotyön leikkaukset jättävät jopa 4 000 nuorta putoamaan etsivän nuorisotyön tarjoaman tuen ulkopuolelle. Nuorisotyöhön panostaminen olisi nähtävä tässä ajassa myös turvallisuustekona, siten kun voitaisiin ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä ja pahoinvointia, jotka heijastelevat kielteisesti myös arjen turvallisuuteen. Tämäkin on niitä Ruotsin oppeja, joita tässä salissa on usein tämän viikon aikana kerrattu, eli myös panostuksia lastensuojeluun, sosiaalihuoltoon ja niin edespäin. Tarvitsemme kovia keinoja mutta myöskin pehmeitä keinoja. Ei unohdeta kumpiakaan turvallisuuden tähden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

22.28 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Valtio on elänyt yli varojensa jo pitkään ja edellisen hallituksenkaan siihen mitenkään puuttumatta. Uskon, että nyt on se viimeinen hetki laittaa julkinen talous kuntoon säästötoimilla ja rakenteellisilla uudistuksilla. Aivan

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

toisin kuin salin vasen laita on antanut ymmärtää, sosiaaliturvaan ja -etuuksiin tehtävät säästöt ovat varsin pieniä. Ne ovat 0,24 prosenttia budjetin koko loppusummasta. Kokonaisuudessaan säästöt ovat siis hyvin minimaalisia. Yli kymmenen prosentin tulonmenetykset kohdentuvat vain kolmelle prosentille kotitalouksista. Ja nekin kolme prosenttia ovat niitä, jotka voisivat työllistyä tai ottaa opintolainaa. Sosiaaliturvan ja -etuuksien säästöt ja veronalennukset kohdistetaan siten, että ne kannustaisivat ihmisiä ottamaan työtä vastaan tai työskentelemään enemmän. Ja huom.! Noin puolella kotitalouksista tulot kasvavat. Näin valtavan valtion velkaantumisen tiellä tämä on ainoa oikea ja järkevä linja. Kansallisella tasolla tullaan siis pitämään huolta kansalaisten ostovoiman vahvistamisesta alentamalla työnteon ja liikkumisen verotusta.

Hallitus panostaa myös lapsiperheisiin monin eri keinoin, ja nämä ovat erityisen lähellä sydäntäni: vaippojen arvonnäköveron alennuksella, nostamalla alle kolmevuotiaiden ja monilapsisten perheiden lapsilisää, lisäämällä lapsilisien yksinhuoltajakorotusta, nostamalla opiskelijoiden huoltajakorotusta 30 euroa kuukaudessa. Lisäksi lapsiperheitä tuetaan 50 euron suuruisella lapsikohtaisella korotetulla työtulovähennyksellä. Elatustuki rajattiin indeksijäädytysten ulkopuolelle. Lasten ja nuorten hyvinvointiin panostetaan myös suorilla toimilla. Lasten liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia tullaan parantamaan kokeilemalla koulupäivän jälkeisen liikunnan harrastamisen erilaisia toteuttamistapoja, kuten harrasteteliä. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Ja on todella hienoa, että tätä harrastamisen kokonaisuutta kehitetään yhteistyössä harrastustoimijoiden kanssa.

Lisäksi tämä hallitus haluaa panostaa mielenterveyspalveluihin. Matalan kynnyksen palveluihin ja terapiaan pääsyä nopeutetaan lasten ja nuorten terapiatakuulla. [Mikko Lundén: Hyvä, hallitus!] Mikä tärkeintä, myös itsemurhien ja huumekuolemien vähentämiseen panostetaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kiittää yhdestä minulle henkilökohtaisesti tärkeästä asiasta. Nimittäin yksityisten koulujen järjestäjien kotikuntakorvaus nostetaan saatan prosenttiin ja myös varmistetaan, että järjestämisluvut mahdollistavat toiminnan pitkäjänteisen jatkumisen. Tämä on hyvä asia esimerkiksi kristillisille kouluille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, edustaja Strandman on poissa. Edustaja Kiljunen, edustaja Kiljunen on poissa. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

22.33 Jani Kokko sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä talousarviokeskusteluviikko on todellakin osoittanut, että politiikassa on kyse arvoista. Se on näkynyt niissä puheenvuoroissa, joissa puolustetaan talousarviota, ja toisaalta myös niissä, joissa kritisoidaan siinä olevia leikkauksia. Hallitus on useasti perustellut, että valtion velkaantumistilanne, taloustilanne ylipäättään, työllisyystilanne pakottaa hallituksen näihin toimiin. Ei, se ei pakota hallitusta, vaan hallitus valitsee. Hallituksen ei ole pakko leikata kaikista pienituloisimmilta, niiltä yhteiskunnan jäseniltä, jotka ovat muun muassa perusturvan varassa. Se on arvovallinta. Ja se on toisaalta hyvä, koska siitähän politiikassa on kysymys. Olisi suorastaan kauhistuttavaa, jos pelkästään teknokraatit johtaisivat tätä maata ilman sisältöä, ilman arvoja.

On kuitenkin tässä keskustelussa näin ensimmäisen kauden kansanedustajalle noussut esiin kaksi näkökulmaa, joita olen pitänyt hieman erikoisina.

Ensinnäkin, jos meidän pitäisi nimenomaan katsoa sitä tulevaisuutta kohti — myönnän, että olen itsekin muutamia kertoja tähän virheeseen syylistynyt — niin tässä salissa katso-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

taan aina menneisyyteen ja siihen, mitä edellisellä vaalikaudella on tehty, aivan kuin se antaisi oikeutuksen tehdä tänä päivänä tietynlaisia ratkaisuja. Sekin on arvovalinta. Se ei ole suora syy—seuraus-suhde, että niiltä kaikkein heikompiosaisilta pitää leikata, koska edellisellä vaalikaudella velkamäärä on kasvanut, koska aina voidaan mennä takaisinpäin siihen, mitä Sipilän hallitus leikkasi, mitä Vanhasen hallitus teki. Sitten ollaan keskustelemassa jo Lipposen hallituksen toimista, ja kohta päädymme siihen keskusteluun, kuka aiheutti sisällissodan ja kuka ei. Tässä mielessä se logiikka olisi tässä salissa nimenomaisesti katsoa eteenpäin.

Itselleni ovat politiikassa olleet sen 15 vuoden ajan, mitä itse olen ollut mukana, aina vaalit nollapiste. Vaalit ovat se taitekohta, jolloin valta jaetaan uudelleen seuraavaksi neljäksi vuodeksi, oli kysymys sitten kunnista, hyvinvointialueista tai eduskunnasta. Silloin vaaleissa tietyt puolueet, tietyt henkilöt saavat vallan toimia kunnissa, hyvinvointialueella ja eduskunnassa ja saavat myös yhteiskunnallisen tilanteen, taloustilanteen sellaisena kuin se sillä hetkellä on, ja siitä pitää mennä eteenpäin. Minusta se on jotenkin ehkä, voidaanko sanoa, älyllisesti laiskaa, että perustellaan tiettyjä toimia, mitä hallitus tekee ja minkälaisia päätöksiä tehdään, sillä, että joku muu porukka on joskus tehnyt tietyllä tavalla ja se on saattanut olla nykyisen hallituksen mielestä väärää politiikkaa.

Varsinkin jos puhutaan nyt taloudesta, niin kuten näissä puheenvuoroissa on monta kertaa todettu, ensi vuonna 11,5 miljardia euroa velkaa, puolitoista miljardia enemmän kuin esimerkiksi edellisen hallituksen aikana — jos nyt halutaan tätä vertausta käyttää. Mutta nyt nimenomaan pitäisi katsoa tässäkin suhteessa eteenpäin ja löytää niitä konkreettisia keinoja, millä perustellaan siitä nykytilanteesta eteenpäin menemistä, eikä oikeuttaa sitä jollain edellisen hallituksen harjoittamalla politiikalla. Jos otetaan nyt esimerkiksi vaikka allekirjoittaneen lempilapsi eli yritystuet esille: kun täällä on monessa puheenvuorossa puhuttu siitä, mitenkä yritystukiin ei nykyhallitus koske, niin salin oikealta laidalta huudetaan, että ei tehnyt edellisenkään hallitus, ei saanut mitään aikaan. No, ei saanutkaan, mutta saisiko tämä uusi hallitus jotain aikaan siinä suhteessa? Näyttää siltä, että ei saa.

Tavallaan toivoisin, että tämän viikon jälkeen se keskustelu tässä salissa menisi enemmän sitä kohti, että katsotaan sinne tulevaisuuteen ja perustellaan nykytilanteesta käsin niitä ratkaisuja eikä pelkästään tuijoteta sinne menneisyyteen ja perustella sillä tavalla sitä, mitä tässä salissa tehdään ja minkälaisia päätöksiä, vaan kannettaisiin niistä oikeasti se vastuu. — Kiitokset. [Perussuomalaisten ryhmästä: Sitä saa, mitä tilaa! — Eduskunnasta: Oli pa hyvä puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

22.37 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Vasemmistosta on taas valiteltu, että nyt Suomessa nähtävien historiallisten maahanmuuton tiukennusten johdosta osaajat eivät enää saisi tulla tai uskaltaisi tulla Suomeen. Siksi on nyt ihan pakko kysyä, mitä te oikein tarkoitatte osaajilla. Eiväthän ne työtä tekevät korkean lisäarvon osaajat ole heitä, joihin nämä maahanmuuton kiristykset osuvat. Vai onko kyse sittenkin siitä, että te puhutte joistain aivan muista ihmisistä osaajina?

Määritelmällisesti kansainvälisillä osaajilla on tarkoitettu ulkomaan kansalaisia, jotka työskentelevät asiantuntijuutta ja erityisosaamista vaativissa työtehtävissä. Usein nämä osaajat on määritelty korkeakoulutuksen kautta mutta toisinaan myös muutoin saavutetun korkeatasoisen asiantuntijuuden kautta. Näille osaajille — huippuosaajille, erityisosaajil-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

le, superkyberosaaajille — Suomen ovet ovat yhä auki ja ovat kaiken aikaa olleetkin, eivät heitä 1 300 tai 1 600 euron tulorajat koske. Suomen ovet ovat olleet kaiken aikaa auki muillekin kuin näille korkean tason osaaajille: niille monille sadoille miljoonille, jotka elävät eurooppalaisen vapaan liikkuvuuden piirissä. Jopa sitä työperäisen maahanmuuton suurena esteenä kirottua saatavuusharkintaakin on löysätty työvoimapulan aloilla monilla alueilla. Ei meillä Suomessa ole ollut ruuvi kireällä vaan varsin löysällä myös työperäisessä maahanmuutossa.

Vasemmalta kuullun vastaisesti tosiasiallisesti Suomi ei rajoita tuottavien ja työllistyvien osaaajien maahanmuuttoa. Suomi ei juurikaan rajoita edes työperäistä maahanmuuttoa, pois lukien EU- ja Eta-maiden ulkopuolinen matalapalkkamaahanmuutto, siis halpatyövoima. Sen lisäämisen puolesta te täällä tosiasiallisesti puhutte, kun hallituksen linjaa kritisoitte. Sen sijaan se todellinen osaaaja, esimerkiksi joskus mainittu saksalainen insinööri, intialainen koodari tai vaikkapa tahitilainen ydinvoimaekspertti, hyötyy hyvin konkreettisesti siitä, että nyt Suomessa alennetaan työn verotusta ja vähennetään sellaista maahanmuuttoa, joka johtaa heikkoon työllistymiseen, voimakkaaseen tukiriippuvuuteen. Tuskin se ulkomainenkaan osaaaja, siis todellinen osaaaja, raskaan työn raataja, tahtoo täällä ulkomaalaista työtöntä elättää. Yksi paiskii pitkää päivää kakkua leipoen, toinen kakun rippeet suupielistä siitä kaikesta ostarilla notkuessaan nauttien.

Tässäkin salissa on toisinaan toisteltu, että työ on parasta sosiaaliturvaa. Sananlaskua lainatakseni: työ on parasta kotoutumista. Kotona köllöttelyllä ei kotouduta tähän maahan. Silloin syntyy vain ylisukupolvista tukiriippuvuutta, syrjäytymistä, rinnakkaisysteiskuntia, kuten on monissa maissa, ihan tuossa naapurissakin, nähty. Ja niitä puolestaan seuraa levottomuus ja rikollisuus, haavoittuvat alueet, siis no-go-zonet, jonne viranomaisetkaan eivät enää uskalla. Nyt vihdoinkin tämä on ymmärretty myös suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa. Jos ja kun maahanmuutto ei perustu työlle eikä tulijalla taustoistaan johtuen ole työllistymisen edellytyksiä tai korkeasta sosiaaliturvasta johtuen kannustimiakaan työllistyä, kotoutuminen on liki väistämättä epäonnistunutta ja sitä ei rahaa kotouttamispalveluihin kippaamalla korjata. Siksi köllöttelyyn johtavaa maahanmuuttoa vihdoinkin vähennetään Suomessa. Se on tältä hallitukselta työn linja. [Onni Rostila: Tärkeä puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän edustaja Kempille vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä, yksi minuutti.

22.41 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä se näin on, että Suomen talouskasvun suurin este on tällä hetkellä tämän hallituksen maahanmuuttopolitiikan linja, joka karkottaa Suomesta osaaajia, estää ihmisiä tuomasta perheensä Suomeen, opiskelemasta suomen kielen ja sitä kautta helpottamasta suomalaista osaaajapulaa. Meiltä puuttuu Suomesta valtava määrä osaaajia, ja tämä tilanne tulee vain pahenemaan. Teknologiateollisuus tarvitsisi 200 000 osaaajaa noin reilussa kymmenessä vuodessa, sote-ala saman verran. No, mitä tekee matkailu, mitä tekevät kausityöntekijät? Teidän lääkkeillänne, tämän hallituksen lääkkeillä, ei pystytäkään houkuttelemaan Suomeen niitä osaaajia, joita tämän maan talous kipeästi tarvitsee ja joita meidän yritykset kipeästi tarvitsevat. Te voitte sanoa, että tämä on opposition huutelua, mutta viestini takana ovat voimakkaasti elinkeinoelämän vaikuttajat, yritykset, jotka kipeästi tarvitsevat [Puhemies koputtaa] osaaajia, ja niitä osaaajia meiltä puuttuu.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten jatkamme listaa. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

22.43 Tomi Immonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kello on vasta varttia vaille yksitoista illalla, ja tähän aikaan ammattisotilas vielä yleensä kenttäolosuhteissa puolijoukkueetelussa lyhdyn valossa kirjoittelee seuraavan päivän taistelusuunnitelmia, ja jos isänmaan etu sitä vaatii, niin kyllä tätä taistelukestävyyttä löytyy myöskin näihin valaistuihin saleihin ja hyviin olosuhteisiin.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä muutaman asian esille nyt keskustelussa olevasta talousarvioesityksestä, jonka ministeriöt ja hallitus ovat valmistelleet. Laitan suurella tyytyväisyydellä merkille, kuinka kehitysyhteistyö muodostuu tämän hallituksen käsissä juuri sellaiseksi kuin sen olisi pitänyt olla jo kauan aikaa sitten. Suomalaisen sinisilmäisen veronmaksajan rahoja on heitetty aikaisemmin sellaisiin yhteiskuntiin, joilla ei ole demokraattisia arvoja tai jotka eivät vaivaudu tuestamme huolimattakaan edistämään oikeusvaltioperiaatteita tai esimerkiksi naisten asemaa.

On hienoa havaita, että tulevaisuudessa suomalainen kehitysyhteistyö kytketään yhä tarkemmin vastavuoroisuusperiaatteeseen. Eli sen sijaan, että lapioimme rahaa kehitysmaihin ja savanneille ja toivomme parasta, me lähetämme sinne suomalaisen yrityksen, jonka tuella kehittyviä valtioita voidaan tukea meidän parhaalla teknologian osaamisellamme. Siten samalla vahvistamme myös omien yrityksiemme vientiä ja suomalaista työllisyyttä.

Haluan kiittää siis tästä talousarvioesityksestä ministeri Taviota ja hänen ministeriötään sekä virkamiehiä suomalaisia yrityksiä tukevasta ja siten työllisyyttämme lisäävästä talousarvioesityksen valmistelusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

22.45 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Tulin tälle vasemmalle puolelle salia, niin että salin vasen laita toivottavasti kuulisi vähän paremmin. [Juho Eerola: Ei ole paljon kuuntelijoita!]

Löysin netistä tällaisen SAK:n listan, tällaisen Painava syy -listan, mitä te, SAK ja demarit, jaatte tuolla turuilla ja toreilla hernesopan äärellä suomalaisille duunareille. Tässä sitten esitetään kaikkea kamalaa ja hirveää, mitä hallitus tekee. No, tämä lista sisältää niin paljon virheellisiä väittämiä ja puolitotuuksia, että niitä on nyt syytä lähteä käymään läpi täällä salissa ihan yksitellen. [Juho Eerola: Hyvä!]

Aloitetaan kohdasta ”Työehtojen heikennykset”. Tässä sanotaan näin: ”Ensimmäiseltä sairauspoissaolopäivältä ei saa palkkaa.” [Juho Eerola: Muunneltua totuutta!] — Hetkonen, muunneltua totuutta. — Tämä määrittelee työsopimuksissa myös jatkossa, jolloin ensimmäiseltäkin sairauspoissaolopäivältä voi saada palkkaa. Ja mainitakseni: tälläkin hetkellä rakennusalan TESissä ensimmäinen sairauspoissaolopäivä on jo palkaton pois lukien tietyt edellytykset. Eli tämä väite, mitä SAK esittää, on tässä pöntössä nyt kumottu. [Aki Lindén: Kumpaa kannatatte?]

Jatketaan seuraavaan: ”Työntekijän irtisanomiseen riittää” — täällä on jostain syystä heittomerkit — ”asiallinen syy”. Hetkonen, ainahan siinä pitää olla asiallinen syy. Jos nyt katsotaan nykyänsäädäntöä, niin se on ”painava ja asiallinen syy”, eli laki tulisi muuttamaan siten, että tämä ”painava” poistetaan siitä. Mitä tämä tarkoittaa? Sehän luo sille pien-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

yrittäjälle oikeuskäytäntöjen kautta varmuutta siitä, että jos työntekijä ei kerta kaikkiaan sovellu siihen työhön ja esimerkiksi laiminlyö omat työtehtävänsä, niin työnantaja pääsee hänestä silloin eroon eikä joudu esimerkiksi pitkään, useita vuosia kestävään oikeusprosessiin, jonka hän tulisi nykylainsäädännön mukaan häviämään. Tässä mennään siis pohjoismaiselle linjalle. Kun tällainen muutos tehdään, niin se myös mahdollistaa sen, että yrittäjä, erityisesti pienyrittäjä, uskaltaa ottaa sen riskin, että hän palkkaa sen työntekijän. [Juho Eerolan välihuuto] Muistutan salin vasenta laitaa siitä, että työnantajayrittäjien määrä tippui vuoden 21 ja 22 välillä 10 000:lla — 10 000:lla tippui työnantajayrittäjien määrä.

Jatketaan listaa: ”Työlainsäädännöstä halutaan poiketa sopimalla työpaikoilla heikommien ilman luottamusmiestä.” Herranjumala. Katsotaanpas, miten tämä muutos tulisi voimaan. Jatkossa olisi niin, että työlainsäädännöstä halutaan poiketa sopimalla työpaikoilla heikommien ilman luottamusmiestä, mutta se muutos olisi, että siinä voitaisiin sopia henkilöstön valitseman edustajan tai koko henkilöstön kanssa. Myös luottamusmies voisi olla yhä sopimassa, mutta jatkossa olisi myös henkilöstön edustaja tai koko henkilöstö. Tämä on sen koko yrityksen, sekä työnantajan että työntekijöiden, etu, että mahdollistetaan laajemmin sopiminen niistä asioista. Ei siihen tarvita liittojen luottamusmiestä, jos koko henkilöstö on sitä mieltä jatkossa. Kyllä se vaan näin on.

No, sitten täällä on seuraava väite: ”Vuoden määräaikainen työsopimus ei vaadi erityistä perustetta.” Minkä takia sen lähtökohtaisesti edes tarvitsisi vaatia? Jos ajatellaan pienyrittäjää, niin ei hän pysty määrittelemään, kun hän palkkaa vaikka sen ensimmäisen työntekijän, että onkohan hänellä esimerkiksi vuoden päästä tilauksia putkessa. Kyllähän se luo sille työnantajalle varmuutta, että hän uskaltaa ottaa sen riskin palkata se työntekijä esimerkiksi vuoden määräaikaiseksi, ja jos ne työt kerran onnistuvat siellä, niin sittenhän hän voi solmia vakituisen työsopparin. Tämä on aivan järkevää. Itse asiassa jos katsotaan hallitusohjelmaa, tällaisiin perusteettomien määräaikaisten työsopimusten ketjuttamisiin tullaan puuttumaan hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. SAK ei muuten sitä tässä listassaan mainitse. [Juho Eero: Oho!]

No, jatketaanpas: ”Työriitojen ratkomista hankaloitetaan rajoittamalla valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia.” Otaksun, että tässä tulkitaan nyt tätä palkoista sovittavaa linjaa, eli jatkossa se noudattelisi suurin piirtein sitä, mitä vientiyhtiöissä on sovittu. Tämä on sinänsä järkevää, koska vientiyhtiöt ovat kuitenkin lopulta se, mikä pitää tämän maan talouden selkärangasta huolta. Eli sitä kautta kun katsotaan, niin jos vientiin tulee vaikka kolmen ja puolen pinnan palkankorotukset, niin tätä sitten noudatettaisiin myös täällä meidän sisämarkkinoilla. Tämä on myös ihan perustelluista syistä järkevää olla näin. Tällä lailla on aika lailla Suomessa aiemmin myöskin ollut, eli tässä nyt ei puhuta kyllä radikaalista muutoksesta.

Tämän lisäksi täällä puhutaan, että lomautuksen varoaikaa lyhennetään, eli mennään siis käytännössä EU-soveltamisalan normaaliin maksimiin eli 14 päivästä 7 päivään. Tiedätkö: jos SAK:ssa olisi yrittäjätaustaisia ihmisiä enemmän, he ymmärtäisivät, että yrittäjä ei aina voi tietää esimerkiksi 14 päivää etukäteen, että ne tilaukset ovat jotenkin peruuntuneet. Eihän kellään ole varaa maksaa palkkoja kuukausikaupalla, jos yritys on menossa konkurssiin. Tämä on vain hyväksi sille koko yritykselle, jos se kykenee ilmoittamaan tästä esimerkiksi viikkoa etukäteen sen sijaan, että sen pitäisi kaksi viikkoa etukäteen olla ennustamassa. Erityisesti pienissä yrityksissä tämä on hyvä muutos.

Sitten täällä sanotaan näin: ”Takaisinottovelvoite ei enää koske alle 50 henkilön yrityksiä.” [Puhemies koputtaa] Tätäkään eivät liitot ole koskaan ymmärtäneet, että pienemmät

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

yrietykset ovat aivan eri asia kuin tuhansia ihmisiä työllistävät suuryrietykset. Ne ovat täysin erilaisessa asemassa, ja on koko yhteiskunnan etu, että niitä myös kohdellaan hieman eri tavalla. [Puhemies koputtaa]

Sitten mennään vielä — arvoisa puhemies, tiedän, että tämä menee yliajalle — lakko-oikeuden rajoituksiin. Täällä sanotaan, että oikeutta tukilakkoihin ja poliittisiin lakkoihin rajoitetaan. Rajoitukset tukilakkoihin ovat aivan perusteltuja. [Jani Kokko ja Timo Suhonen pyytävät vastauspuheenvuoroa] Jos me katsotaan, niin eihän se voi olla niin, että jos Suomessa jollakin alalla käydään tiettyyn työehtosopimukseen liittyvää riitatilannetta, niin sen takia ollaan sulkemassa koko Suomen satamat. Tämähän on siis koko Suomen taloudelle aivan kestämatön tie, ja tämä muutos on täysin perusteellinen. [Puhemies koputtaa] Jatkosakin kuitenkin tukilakot olisivat sallittuja, mutta niiden pitää liittyä kiinteästi ja olla sopivassa suhteessa siihen riitaan — ei niin, että koko Suomi laitetaan kiinni.

No, sitten poliittisiin lakkoihin rajoituksia. Siis tässähän tuodaan Suomi suurin piirtein pohjoismaalaiselle tasolle. Poliittiset lakot ovat myös jatkossa sallittuja, mutta huomautan, että ne on Euroopassa kielletty kokonaan: Saksassa, Hollannissa, Britanniassa, oliko Kreikassa ja Espanjassakin vielä. Suomessa jatkossakin nämä ovat siis sallittuja. [Puhemies koputtaa]

Sitten täällä on — arvoisa puhemies, pahoittelut, aivan nopeasti — lakkoon osallistuneelle työntekijälle 200 euron sakko, jos lakko todetaan laittomaksi. Työntekijälle kyllä ilmoitetaan, mikäli lakko on laitton, ja jos hän sen jälkeen menee jatkamaan lakkoa, hän voi saada tämän sakon, eli tässä ei kyllä ole kyse mistään isosta asiasta. Lakkosakkoja korotetaan roimasti laittomien lakkojen osalta. Ihan perusteltua on.

Sitten täällä vielä mainitaan erikseen sosiaaliturvan leikkauksista. Niissä tilanteissa nyt ollaan, kun valtiontalous on tämä. Se on vaan näin, että jos viime kaudella olisi edes aloitettu tekemään jotain, niin vähän olisi helpompaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän yhden vastauspuheenvuoron edustaja Suhoselle. Sen jälkeen jatkamme listalla. — Olkaa hyvä, edustaja Suhonen.

22.52 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä näköjään vasemmanpuolimmainen pönttö ei nyttien tuonut siihen puheeseen sitä vähän toisenlaista ja parempaa sävyä, mutta sanon lyhyesti vain sen, että mehän pääsemme edustaja Bergbomin kanssa sitten näitä ajatuksia vaihtamaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa jatkossa.

Sanon vain yhden korjauksen tuohon listaan. Elikkä työntekijän irtisanomiseen riittää asiallinen syy, se painava syy sieltä putoaa pois. Yrittäjä on sanonut tilaisuudessa, jossa on ollut läsnä muita yrittäjiä ja yrittäjäjärjestö, että tämä lakimuutos on aivan hullu, että tässä hallitus kaivaa verta nenästään, että hän on yrittäjänä aina pystynyt irtisanomaan helposti ja Suomessa se on helppoa — ja jos ei muuta, niin hän laittaa yt:t pystyyn. Elikkä teille sinne salin oikeaan laitaan tämä tiedoksi. Tämä on aivan turha muutos yrittäjienkin mielestä, ja muutoin, näihin muihin asioihin, me vielä palataan. — Kiitos. [Juho Eerola: Yksinyrittäjä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

22.53 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Keskustelemme valtion ensi vuoden talousarviosta, mutta kirjataan pöytäkirjaan, että tämä on ensimmäinen kerta,

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kun pidän täältä salin oikean laidan pöntöstä tämän puheen. [Juho Eerola: Olet tervetullut!] — Kiitos, on mukava olla tälläkin puolella aika ajoin. Mielelläni olisin tuossa keskelä.

Tosiaan, puhemies, Suomen keskustalla ja hallituksella on sama iso päämäärä: Suomen talouden kuntoon laittaminen. Maamme pitkältä ajalta juontuvat velka- ja alijäämängelmät pitää ratkaista. Vastuu ongelmien ratkaisemisesta on puolueitten yhteinen asia. Kukin puolue vuorollaan on viimeisten 10—15 vuoden aikana ollut velkaa ottamassa, se on tosiaasia. Sitä paitsi Suomen velkaantuminen nyt jatkuu hälyttävällä tavalla myös lähivuodet, vaikka kokoomus ja perussuomalaiset vaaleissa lupasivat laittaa sille stopin.

Puhemies! Tämän puheenvuoroni tärkein sanoma on maaseutu ja maaseudun elämisen edellytyksien heikentäminen, jota tehdään nyt tällä hetkellä tällä kyseisellä hallitusohjelmalla tietoisesti. Suomalainen maaseutu, maatalous, metsät — ne turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat koko yhteiskunnan peruspilareita. Niiden tärkeys korostuu entisestään muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Hallitus kyllä näkee elinvoimaisen maaseudun elinehtona koko Suomelle, näin todetaan Petteri Orpon hallitusohjelmassa. Muistutus on tarpeen, sillä kirjaukset näyttävät unohtuneen.

Hallitus on toteuttamassa mittavat ja monitahoiset leikkaustoimenpiteet maaseudun ihmisten arkeen: asumiseen, elämiseen ja yrittämiseen. Hallitusohjelman kirjausten mukaisesti pelkästään maaseudun kehittämiseen kohdennettavasta rahoituksesta ollaan leikkaamassa tulevien vuosien aikana ja EU:n vastinrahojen todennäköisen menettämisen myötä jopa 200 miljoonaa euroa. Nämä eivät ole rahoja hankehumppaan vaan rahaa, jolla on luotu maaseudulle yrittäjyyttä ja työpaikkoja — yrittäjyyttä ja työpaikkoja. Samaan aikaan hallitus leikkaa esimerkiksi sanomalehtien jakelutuesta, kyläkauppatuesta ja yksityistieavustuksista. Kemera-tuista leikataan, maaseudun kehittämisrahastoa ei pääomiteta, ja mikä pahinta, laajakaistahankkeitten tukeminen lopetetaan kokonaan. Tätä tärkeää digitalisaation edistämistä, digitaaliyhteiskunnan edistämistä, on tehty viimeiset 15 vuotta, ja nykyinen hallitus ei laita euroakaan laajakaistahankkeitten tukemiseen.

Puhemies! Maaseudun elinvoimaa rapauttavien leikkausten listaa kyllä voisi jatkaa, mutta oleellista on, ettei hallitus ole nähtävästi lainkaan miettinyt näitten toimiensa yhteisvaikutusta. Näillä toimilla maaseudun elinvoima sammutetaan. Tämähkö on todellakin hallituksen näkemys maaseudun elinvoimaan ja kehitykseen tähtäävästä politiikasta?

Puhemies! Jo tässä vaiheessa iltaa saa ja tuleekin kysyä hallitukselta: Millä keinoin te aiotte turvata maaseudun elinvoiman edellytykset jatkossa? Mikä on teidän viestinne maaseudun asukkaille? Mikä on teidän viestinne maaseudun lapsille? Oletteko lainkaan mietineet, millaiset kokonaisvaikutukset maaseudun ihmisten arkeen näillä teidän leikkauksillanne on?

Puhemies! Vielä tähän puheen lopuksi paljon arvostamalleni lakivaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Eerolalle, totean, kun oikeusministeriön hallinnonala ansiokkaasti kävitte lävitse: Puhuvin vankilaverkoston keskittämisestä. Toivottavasti näin ei tapahdu, mutta kyllähän nyt vankilaverkostossa, kun se on Rikosseuraamuslaitoksen toimivallassa, ollaan rakentamassa uusia vankiloita Turkuun, Vantaalle, Tampereelle ja Uudellemaalle. Toivottavasti lakkautuslistalla eivät ole Köyliö, Sukeva, Juuka, Kestilä, Sulkava, Käyrä, Vilppula, Pyhäselkä, Mikkeli tai Kylmäkoski. Toivon, että näitä vankiloita ei lakkauteta keskittämispolitiikan tiellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

22.58 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykset valtion ensi vuoden talousarvioksi ja julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2024—2027 ovat kokonaisuudessaan oikeansuuntaisia. Vaikka vielä ensi vuoden budjetissa valtion velkaantuminen jatkuu nopeana muun muassa nopeasti kohonneiden korkomenojen ja edellisen hallituksen toteuttaman epäonnistuneen sote-uudistuksen vuoksi, haluaa Orpon hallitus hillitä Suomen velkaantumista, mikä heijastuu varsinkin käsittelyssä olevasta julkisen talouden suunnitelmasta.

Arvoisa puhemies! Valtionvelka oli syyskuun lopussa 152 miljardia euroa. Velkaantumisen hidastamiseksi hallituksen on karsittava ensin niitä Suomen ulkopuolelle suuntautuvia menovirtoja, jotka eivät ole välttämättömiä. Hallitus leikkaakin merkittävästi muun muassa kehitysavun menoista, vaalikauden aikana yhteenlaskettuna yli miljardi euroa. Kehitysapua ei myöskään anneta Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa tukeville hallinnoille.

Arvoisa puhemies! Kuten kaikki tiedämme, maailman turvallisuustilanne on tällä hetkellä varsin epävakaa, ja siksi turvallisuuteen on panostettava myös taloudellisesti vaikeina aikoina. Ukrainassa käytävän sodan lisäksi on viime päivinä koettu muun muassa Hamasin terrori-iskut Israelissa sekä kaasu- ja tietoliikenneyhteyksien vaurioituminen todennäköisesti valtiollisen tahon toimesta Suomenlahdella.

Arvoisa puhemies! Ukrainan sota on laskentatavasta riippuen kestänyt yli puolestatoista vuodesta lähes kymmeneen vuoteen. Sota on saatava loppumaan pian ja Ukrainalle voitollisesti. Hallitus on hiljattain päättänyt toimittaa Ukrainalle lisää puolustustarvikeapua noin 95 miljoonan euron edestä. Tämä päätös on hyvin vastuullinen.

Puolustusbudjettimme taso on tällä vaalikaudella nähdäkseni riittävä, noin kuusi miljardia euroa vuodessa. Suomen päätös hakeutua Naton jäseneksi on ollut täysin oikea. Jäsenenä saamme liittokunnalta apua muun muassa tällä viikolla havaitun Suomenlahden putki- ja kaapeliyhteyksien katkeamisen selvittämisessä ja tilanteeseen reagoinnissa. Vieläkin olennaisempaa on, että kynnyks hyökätä sotilaallisesti Suomen maaperälle on noussut varsin merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten turvallisuutta on parannettava myös rajojemme sisällä. Ruotsi on kohdannut erittäin suuria ongelmia epäonnistuneen maahanmuuttopolitiikan ja jengiytymisen myötä, ja tästä kaikesta perussuomalaiset ovat jo kauan varoitelleet. Emme saa ajautua Suomessa samaan tilanteeseen. Orpon hallitus onkin sitoutunut nuoriso- ja jengirikollisuuden määrätietoiseen torjumiseen sekä useisiin maahanmuuttopolitiikkaa kiristäviin toimenpiteisiin. Esitän tästä kiitokseni hallitukselle. Jatkakaa harkitulla ja johdonmukaisella linjallanne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

23.02 **Juho Eerola ps:** Arvoisa herra puhemies! Köyliö, Sukeva, Juuka, Mikkeli: edustaja Kettunen luetteli tuossa äsken monta vankilaa, Kylmäkoski taisi olla mukana, monta muutakin. Tämä on yleinen huoli, mikä on esitetty, että tuleeko jatkossa vankiloita olemaan näillä paikoilla. Ministeri Meri on vakuuttanut, että tulee olemaan. Tulen itsekini sieltä Turun rauhan rajan takaa 1743 Kymijoen toiselta puolelta. Myös omissa intresseissä on, että tietyt palvelut säilyvät siellä. Usein sitten vastapuolelta sanotaan, että kun suurin osa Suomen vangeista tulee kolmioalueelta Helsinki, Tampere, Oulu, siitä kolmiosta, ja työvoima näihin vankiloihin olisi helpommin saatavissa, kun uusia vankipaikkoja perustetaan ja näin. Tässä on tietty ristiriita olemassa, mutta ainakin itse tulen taistelemaan sen puoles-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

ta, että vankilapalvelut jatkossakin tulevat säilymään myöskin itäisen Suomen puolella niin kuin muutkin palvelut. [Tuomas Kettunen: Hyvä!]

Rikosseuraamuslaitoksen taloudelliset voimavarat ja henkilöstöresurssit noin yleisesti ottaen ovat jo pitkään olleet riittämättömät siihen toiminnan laajuuteen ja rakenteisiin nähden, niin kuin tiedetään. Näitten henkilöstöresurssien niukkuuden vuoksi vangeillekaan ei ole kyetty järjestämään riittävästi kuntouttavaa toimintaa ja toisaalta läsnä olevaa valvontaa. Henkilöstö tämän tähden joutuukin usein työskentelemään yksin, mikä on ongelmallista etenkin työturvallisuuden näkökulmasta. Henkilökuntaan kohdistuvia uhka- ja etenkin väkivaltatilanteita raportoidaan säännönmukaisesti.

No, vankiluvun tiedetään kasvavan ennen kaikkea vuonna 2024 voimaan tulevan seksuaalirikosten rangaistusten koventamisen vuoksi, mikä sinänsä on hyvä asia, että näitä seksuaalirikoksia viimein kovennetaan. Myöskin yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden määrän samalla tavoin ennakoidaan nousevan tulevina vuosina. Tämä meidän nykyinen hallitus lisää Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstömäärää, eli tämä ei ainakaan indikoi sitä pelkoa, mitä edustaja Kettunen äsken tuossa toi esille, että oltaisiin lopettamassa mitään vankiloita. Resurssien varmistamiseen ehdotetaan jopa 3,6 miljoonan euron lisämäärärahaa tulevaisuudessa. Lisäksi rikosseuraamusalan tutkintokoulutuksen opiskelijamäärien nostamiseen osoitetaan 1 miljoonan euron lisärahoitus. Ja tiedän, että tämä tulee näkymään myöskin siellä Itä-Suomen puolella.

Niin kuin sanoin äsken, seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksesta johtuen vankimäärä kasvaa, mutta myöskin Rikosseuraamuslaitoksen resursseja vahvistetaan yli 4 miljoonalla eurolla. Liittyen edelleen tähän huoleen, mitä edustaja Kettunen nosti esille, hallitusohjelman mukaan käynnistetään vankilaverkoston uudistaminen turvallisen ja kustannustehokkaan rangaistusten täytäntöönpanon toteuttamiseksi huolehtien siitä, että vankilaverkosto on riittävän laaja — se lukee siellä — ja että ne yksiköt ovat sijainnin, valvonnan ja henkilöstön saatavuuden kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisia ja että vankipaikkojen ja varmuusosastojen määrä vastaa tulevaisuudessakin tarvetta. Vankilahankkeiden suunnitteluun ja vankiloiden turvatekniikan päivittämiseen osoitetaan 5 miljoonaa euroa. Toivottavasti tämä rauhoittaa sekä edustaja Kettusta että myöskin muita, jotka ovat huolissaan itäsuomalaisten vankien ja vanginvartijoiden tilanteesta. — Kiitos. [Tuomas Kettunen: Kyllä rauhoittaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rostila, olkaa hyvä.

23.06 Onni Rostila ps: Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltiin tuossa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa tätä Suomi liikkeelle -ohjelmaa. Halusin tulla siitä vielä sanomaan erityiset kiitokset, koska liikkumattomuus Suomessa on todella suuren mittaluokan ongelma, ja jos me ajatellaan meidän sote-menojen kasvua, mikä on tärkeä teema oikeastaan koko tässä hallitusohjelmassa, niin näkisin, että nimenomaan liikkumattomuus vaikuttaa kaikissa ikäluokissa näitten sote-menojen kasvuun.

Esimerkiksi ikäihmisten osalta me ollaan jatkuvasti enemmän terveydenhuollossa siinä tilanteessa, että vanhukset eivät enää elä terveinä niitä viimeisiä vuosia, vaan lääkitykset ja hoitotoimenpiteet käyvät jatkuvasti raskaammiksi. Ja Suomen kaltaisessa hyvinvointivaltiomallissahan se tarkoittaa sitä, että kaikki sitten osallistumme näitten kustannusten maksamiseen. [Aki Lindén: Niin se oli ennenkin!]

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Sitten tietysti työikäisten osalta on paljon puhuttu sairauspoissaolojen lisääntymisestä. Myös mielenterveysongelmien kasvu näkyy tässä asiassa. On aivan selvää, että liikkumattomuudella on oma osansa myös sairauspoissaolojen lisääntymisessä, mutta sitten meillä on tullut nuorten osalta hyvin hälyttävä ja nopea muutos huonompaan. Eli näkisin myös, että kun puhutaan jopa nuorten mielenterveyskriisistä, johon tulee siihenkin tietysti vastauksia budjetissa, niin vaikka se voi tuntua jostakusta vanhahtavalta ajattelulta, niin itse uskon kyllä tähän sanontaan, että terve sielu terveessä ruumiissa. Edustaja Wallinheimo nosti tuosta budjettikirjasta ihan yksityiskohtaisesti esiin, että esimerkiksi tiettyjen teini-ikäisten tyttöjen kohdalla ainoastaan prosentti tai jopa alle liikkuu suositusten mukaisesti, siis riittävästi edes alkeellisella tasolla. No, samaan aikaan me tiedetään, että erityisesti nuorilla tytöillä ja nuorilla naisilla mielenterveysongelmat ovat räjähtäneet käsiin. Siinä puhutaan tietysti tästä sosiaalisen mediankin vaikutuksesta. En mene siihen sen syvemmin. Mutta näkisin, että tässä on aidosti sellainen ongelma, johon täytyisi puuttua myös julkisen vallan keinoin. Tämä Suomi liikkeelle -ohjelma on sellainen keino. Minusta se, että me tämmöisenä taloudellisesti vaikeana aikana voidaan laittaa lisää rahaa, niin kuin edustaja Asell totesi aikaisemmin, osoittaa sen, että kun hallitusneuvotteluja käytiin, niin ne kävelylenkit siellä neuvottelupaikan ympäristössä eivät olleet mitään teatteria, vaan kysymys on myös siitä, että hallituskoalitio haluaa tähän asiaan panostaa. Ja samalla kun monista muista opetus- ja kulttuuriministeriön alaisista hankkeista joudutaan säästämään, niin on hienoa, että tähän asiaan siis löytyi kuitenkin lisää rahaa. Näen sillä tavalla, että kysymys on aidosti investoinnista, ennalta ehkäisevästä työstä. Ehkä liian löperösti tavataan puhua siitä, että rahankäyttö on julkisella puolella investointi, mutta jos me ei pystytäkään ratkaisemaan tätä asiaa, joka vaikuttaa, kuten edellä totesin, oikeastaan kaikissa ikäluokissa, niin silloin meillä ei ole kyllä minkäänlaista toivettakaan näitten sote-menojen hillitsemisestä tässä maassa. Ja kaikki tiedämme, mitä se sitten taas tarkoittaa. Sitten menee koko julkinen talous siinä konkurssissa. Eli tästä halusin tulla vielä erikseen kiittämään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

23.11 Saku Nikkanen sd: Arvoisa puhemies! Kun edellisen puheenvuoroni aikana jäivät hallitusohjelman positiiviset puolet vähän vähemmälle, niin koetan nyt tällä puheenvuorolla hieman myös nostaa niitä enemmän esiin.

Mutta ennen kuin mennään niihin, niin muutama sana sote-palveluista ja hyvinvointialueiden tilanteesta. Eilen olin kollega Lindénin kanssa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valtuuston kokouksessa, ja saimme siellä tilannekatsauksen siitä, miten Varsinais-Suomen hyvinvointialueen talous makaa, ja aika lailla samalla tavallahan se makaa ympäri Suomen eri hyvinvointialueilla. Kyllä ainakin itselläni jäi siitä kokouksesta sellainen tunne, että kyllä se huoli ja toive oikeastaan siitä, että nyt tätä alijäämän kattamisvelvoitetta lykättäisiin hieman eteenpäin, oli, sanoisin näin, yhteinen. Siellä muun muassa entinen kansanedustaja perussuomalaisten puolesta käytti puheenvuoron tästä ja toivoi, että tätä voitaisiin siirtää eteenpäin, sillä kyllä se näin on, niin kuin aiemmassa puheenvuorossani mainitsin, että velkasyntisten pöydässä taitavat istua kaikki nykyiset hallituspuolueet ja oppositiopuolueet, ja kyllä myös sitten sote-syntisten pöydässä istuu yhtä lailla. Eli kyllä tässä sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituspulassa tai alibudjetoinnissa on monella kuntapolitiikolla ja valtakunnan päättäjälläkin hieman itsetutkiskelun paikka.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Viime hallitus sai tämän sote-uudistuksen vihdoinkin ja viimein maaliin, ja lienee osa ongelmaa, että se nyt osoittautuu näin alirahoitteiseksi niin kuin se on. Toivoisin tässä tällaista parlamentaarista yhteisymmärrystä ja näkemystä, sillä kyse on kuitenkin meidän yhteiskuntamme tärkeimmistä palveluista, jotka koskevat meitä kaikkia, ennen kuin nämä palvelut sitten mahdollisesti rapautuvat tai siellä palveluverkossa tehdään harkitsemattomia säästöpäätöksiä, sillä jos esimerkiksi palveluverkkoa miettii meidän Varsinais-Suomen alueella, niin kiinteistöjen osuus kustannuksista on kahdeksan prosenttia ja henkilöstökustannusten 80 prosenttia. Elikkä tavallaan niillä palveluverkkopäätöksillä ei hirveän paljon saada aikaiseksi, ja toisaalta taas henkilökuntaa me todellakin tarvitaan. Totta kai siellä johtoportaan tarvitaan tehdä muutoseuvotteluja. Muitakin pienempiä säästötoimia varmasti pystytään tekemään, mutta tämä alijäämän kattamisvelvoite on vain yksinkertaisesti liian raju ja liian nopeasti pakkototeutettava tällä aikataululla — pelkään, että hyvä uudistus, jossa varmasti korjattavaa on, menee pahasti metsään.

Mutta sitten niihin positiivisiin asioihin. Eli talousarvioesityksessä on perusopetukseen lisäpanostuksia. Ne ovat ilman muuta positiivisia asioita. Liikkumattomuuden torjuntaan osoitettuja määrärahoja, niin kuin tässä Rostila piti erinomaisen puheenvuoron liikkumattomuudesta, tervetuin luonnollisesti ilolla. Näissä perusopetukseen osoitetuissa määrärahoissa ja liikkumattomuuden torjuntaan osoitetuissa määrärahoissa on kuitenkin sitten taas se pieni ”mutta” siellä taustalla, elikkä nyt kun näitä sosiaali- ja terveyspalveluita leikataan, niin Kuntaliiton laskeman mukaan kunnat menettävät noin 100 miljoonaa euroa verotuloja, ja kun sitten vielä on tämä indeksijäädytys, niin entisestään tulee siihen se 24 miljoonaa tulonmenetystä. Etteivät nämä nyt vain sitten sulaisi sen alijäämän kattamiseen, mitä sieltä päästä tulee — menevätkö nämä rahat yhtäläisesti sitten niihin, mihin ne on tarkoitettu, se hieman huolettaa.

Sitten täytyy nostaa tässäkin salissa tänään vilkkaasti käyty keskustelunaihe metsästyksessä ja siihen liittyvä lainsäädäntö. Ne ovat hyviä asioita. Sinänsä talousarvioon ei välttämättä niin iso merkitys näillä asioilla ole, mutta kuitenkin esimerkiksi tämän suden kannanhoidollisen metsästyksen kiirehtiminen kyllä tuo myös säästöjä. Nimittäin meillä Salossa, niin kuin edustaja Tynkkynenkin mainitsi, on näitä hyökkäyksiä lammastiloille, joista joudutaan maksamaan tietenkin korvauksia, mutta sen lisäksi, että ne hyökkäykset siellä asutetuilla alueilla tapahtuvat, niiden johdosta ollaan myös jouduttu lisäämään koululaisten susikykytystä ja muita, jotka tuovat sitten taas kunnille kustannuksia. Elikkä siinä mielessä nämä ovat erittäin hyviä asioita tässä hallitusohjelmassa.

Ja vielä ehkä siunatuksi lopuksi voisin sanoa, että me tulemme kyllä esittämään oman vaihtoehtobudjettimme, joka tulee olemaan oikeudenmukaisempi ja tulee päätymään samaan jollei jopa parempaan lopputulokseen kuin mitä tämä esitys on. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

23.16 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tätä Orpon hallituksen budjettia ja hallitusohjelmaa ja julkisen talouden suunnitelmaa leimaa isossa kuvassa muutama asia, jotka tässä tietysti myöskin ovat kirvoittaneet oppositiota nostamaan näitä esille.

Ensimmäinenhän tässä nyt on tietysti tämä talousasia. Eli Suomi velkaantuu ensi vuonna, budjetti on 11,5 miljardia alijäämäinen, ja tällä kaudella arvion mukaan tulee 46 miljardia lisää velkaa. Sitten on arvosteltu sitä, että Marinin hallitus otti velkaa. No, se otti velkaa paljon, 40 miljardia, järkyttävän suuren summan, mutta täällä jo viime kaudella puhut-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tiin siitä, että noin 30 miljardia siitä selittyy näillä kriiseillä ja 10 miljardia oli sitten erilaisista rakenteista ja muista, mitä pitäisi tässä valtiontaloudessa sopeuttaa. Eli 30 miljardia siitä viime kaudella otetusta velasta selittyisi koronalla, koronakriisillä, sillä, että sota tuli Eurooppaan, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, ja sitten myöskin energiakriisillä, jolloin myöskin tukia jaettiin, ja silloinen oppositio vaati niitä jopa enemmän. Siinä tuli tämä 40 miljardia. Nyt tällä kaudella hallitus, siis Orpon hallitus, on ottamassa 46 miljardia. Koronaa ei ole. Okei, sota jatkuu Ukrainassa edelleen ja varmasti myöskin tällä kaudella tulee kuormittamaan valtiontaloutta. Mutta kun puhutaan niin kovaan ääneen, että velkalaiva on kääntymässä, niin ei se kyllä ole kääntymässä vaan se velkalaiva on edelleenkin kuormittumassa. Ja se on tietysti iso ongelma, mihin pitää löytyä ratkaisuja.

No, toinen... [Juho Eerolan välihuuto] — Niin, kunhan ei uppoa. Edustaja Eerola sanoi siellä tärkeän pointin. — Mutta sitten toinen on tämä merkittävä punainen lanka, tätä huomattavan epäoikeudenmukainen linja näissä tasapainotustoimissa, joissa suositaan hyvätuoloisia, annetaan euromääräisesti suurempia veronalennuksia isotuloisille, joilla on jo ennestään, ja pienituloisten kustannuksella sosiaaliturvaa heikennetään niiltä henkilöiltä, joilta nyt sitten se... Jos näillä olisi viisikymppiä enemmän, niin mihin se menee? Ei se mene osakesäästölle, vaan se menee niihin lähipalveluihin: kauppaan, lasten harrastuksiin ja muihin arjen kuluihin. Tänään kuultiin yksi linjaus vielä tästä nuoria kurittavasta oikeistolaisesta linjauksesta, missä tämä ensiasunnon hankinnassa ollut varainsiirtoverovapaus poistetaan. Sekin on siirto sinne tulodesiilien yläpähän. Eli tämä on se toinen.

Ja sitten tietysti kolmantena on vielä työelämän heikennykset, joissa tulee potkulakia ja sairaussakkoa ja näitä muita. En siihen sen enempää paneudu tässä, koska sanon tästä neljännestä vielä, kun aikaa on.

Arvoisa puhemies! Yksi, mikä leimaa tätä hallituksen budjettia, on se huomiota herättävä linjaus, että on ilmasto- ja ympäristötoimien puute. Ilmastonmuutoksen hillinnästä ja luonnon monimuotoisuuden elvyttämisestä siis vähennetään resursseja tänä aikana, kun pitäisi yhä voimallisemmin kyetä tekemään työtä luonnon ja elinympäristömme pelastamiseksi. Meidän pitäisi jättää tämä pallo jälkipolvillemme elinkelpoisena, ei tuhota sitä edistämällä esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden kauppaa. Eli tänä aikana, kun sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt, rankkasateet, kuivuus ja metsäpalot, ovat yleistyneet ja vaikeuttavat globaalia ruuantuotantoa sekä aiheuttavat mittavia vahinkoja ihmisille ja luonnolle, hallitus vetää resursseja pois luonnonsuojelusta ja ilmastonmuutoksen hillinnästä — ja alentaa samaan aikaan vanhojen autojen käyttöveroja ja alentaa näennäisesti alle neljä senttiä polttoaineen hintaa. Kyllä siellä varmaan nyt bensapumpuilla tuuletetaan tätä historiallista 3,8 sentin alennusta, joka sekin menee jakelijoiden marginaaliin ja öljyntuottajamaille. Siinä ei ole järjen hiventä, mutta se on tässä budjetissa nyt perussuomalaisen kädenjälki ja se varsinainen historiallinen urotyö. 170 miljoonaa johonkin saudišeikille — ei siinä ole järkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavana edustaja Sebastian Tynkkynen, olkaa hyvä.

23.22 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuunnelkaa tarkasti, hyvä oppositio. ”Palvelut ja mahdollisuudet varmistetaan myös tuleville sukupolville.” Nämä sanat ovat hallitusohjelmassa muiden joukossa, mutta ne ansaitsevat tulla kirjoitetuiksi isoin kirjaimin. Se on nimittäin tämän hallituksen tärkein päämäärä. Vaikka keskustan ja vihervasemmiston oppositio-orkesteri löytääkin yhteisen sävelen, se huuto ei hallitusta hetkau-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

ta. Tästä hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden turvaamisesta me emme tule perääntymään, emmekä niistä toimista, joita sinne pääsemiseksi on tehtävä. Kyllä, se tarkoittaa säästöjä, mutta tarkoittaa se paljon muutakin. Se tarkoittaa valtavaa tavoitetta 100 000 uudesta työpaikasta, siis parempi toimeentulo 100 000 suomalaiselle. Eikä se siihen jää, nimittäin hallituksen verolinja tarkoittaa kaikille työntekijöille enemmän käteen jäävää rahaa. Ja mikä perussuomalaisen mieltä erityisesti lämmittää, työn verotusta kevennetään pieni- ja keskituloihin painottuen. [Juho Eerola: Se on oikein!] Vaikutus alkaa näkymään jo heti ensi vuonna.

No, mitä muuta? Suomalainen liikenne saa vihdoin ansaitsemansa kunnianpalautuksen. Rapautuneen tieverkoston korjausvelan kimppuun käydään ensi vuonna 250 miljoonan euron voimalla. Sitäkin velkaa on paisutettu menneinä vuosina jo 2,4 miljardiin euroon. Tämäkin laiva on jonkun käännettävä. Autoilun kustannusten osalta hallitusohjelma on historiallinen. Kustannuksia lähdetään taistamaan alas — ennenkuulumatonta. Ensi vuonna polttoaineen jakeluvelvoite ei nouse, mutta polttoainevero sen sijaan laskee — vihdoin. Tulevinakaan vuosina pumppuhinta ei tule hallituksen päätöksillä nousemaan. Lukekaahan hallitusohjelma, jos se on epäselvää. [Juho Eerolan välihuuto] Jakeluvelvoitteen nousu kompensoidaan. Sen sijaan tulevina vuosina polttoaineverotusta ja vuosittaista ajoneuvoveroa tullaan edelleen laskemaan. Hyviä uutisia liikenteestä elävälle Suomelle.

Entä sitten turvallisuus, herra puhemies? Kaikki näkevät, missä jamassa Ruotsi on. Rikollisjengit ja räjähteet laittavat katuja uuteen uskoon. Tämä hallitus ei nuku ruususenunta. Poliisien määrää lähdetään korottamaan kohti 8 000 poliisin tavoitetta. Poliisin määrärahoja kasvatetaan ensi vuonna yli kahdeksalla prosentilla. Suomi kiittää, ja niin kiittävät myös tulevat sukupolvet, kun hallitus on uskaltanut tarttua toimeen.

Tosiasiat on sanottava ääneen. Suomeen tarvitaan uutta otetta, jossa holtiton velkaantuminen halutaan taltuttaa, jossa työntekoa arvostetaan ja jossa suomalaisen yhteiskunnan kokonaisuus ollaan valmiita laittamaan etusijalle sen sijaan, [Tuomas Kettusen välihuuto] että kukin ajaisi vuorollaan vain oman eturyhmänsä etuja. Hallitukselle tärkein eturyhmä on Suomi. — Kiitos. [Miko Bergbomin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Löfström, var så god.

23.26 Mats Löfström r: Tack, ärade herr talman! För Ålands del är sjöfarten en livsförutsättning. Färjorna är våra spårvagnar eller tunnelbana då nästan alla transporter går till sjöss och ingen fast förbindelse med väg eller järnväg finns till Åland. Men i ett större perspektiv är Finland också i praktiken en ö som land. 90 procent av vår utrikestransport går till sjöss. Därför är det viktigt att farledsavgifterna permanent halveras, samtidigt som det är viktigt att systemet som sådant finns kvar eftersom det säkerställer att vi har isförstärkta fartyg i trafik till och från Finland året runt. Sådana fartyg får rabatt med systemet och bidrar i praktiken till att säkerställa att vi har finländsk sjöfart. Det här har också stor betydelse för Åland.

Ärade talman! Bemanningsstödet för sjöfarten är avgörande för fartyg under finsk flagg. Fartyg under finsk flagg är också centralt för Finlands försörjningsberedskap eftersom de fartygen ingår i Försörjningsberedskapscentralens transportpool. Det gäller exempelvis Vikings, Finnlines, Siljas, Eckerös och Wasalines fartyg under finsk flagg. 70 procent av styckegodshandeln mellan Finland och Sverige går på passagerarfärjornas bildäck. Av den

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

anledningen är bemanningsstödet viktigt både för färjorna och lastfartygen och kritiskt för Finlands försörjningsberedskap.

Budgetförslaget är till den här delen mycket bra, och kanske vi också snart får se en inflaggning då Viking Line överväger att också sätta Cinderella under finsk flagg, det enda fartyget i flottan som ännu inte har finsk flagg.

Arvoisa herra puhemies! Merenkulun miehistötuella on ratkaiseva asema Suomen lipun alla seilaaville aluksille. Suomen lipun alla purjehtivat alukset ovat keskeisiä Suomen huoltovarmuudelle, sillä nämä alukset kuuluvat Huoltovarmuuskeskuksen kuljetuspöoliin. Tämä koskee esimerkiksi Vikingin, Finnlinesin, Siljan, Eckerön ja Wasalinen aluksia Suomen lipun alla. 70 prosenttia kappaletavaraviennistä Suomen ja Ruotsin välillä liikkuu matkustajalaivojen autokansilla ja 100 prosenttia Viron ja Suomen välillä. Sen vuoksi miehistötuki on tärkeä sekä laivoille että lastialuksille ja kriittinen Suomen huoltovarmuudelle. Talousarvioesitys on tältä osin hyvä, ja ehkä saamme pian nähdä uuden liputuksen, kun Viking Line harkitsee myös Cinderellan laittamista Suomen lipun alle, joka onkin viimeinen Vikingin laiva ilman Suomen lippua. Sen alus on nyt Ruotsin lipun alla.

Ärade herr talman! Avslutningsvis: I dag har regeringen också godkänt lagförslaget om utsläppshandel som en budgetlag. Det är mycket viktigt att det i det här lagförslaget tas i bruk de ö-undantag som vi kom överens om i regeringsförhandlingarna samt att också budgetförslaget har ett särskilt stöd till Kvarckentrafiken samt till den för Åland viktiga försörjningstrafiken mellan Nådendal och Långnäs, så att det finns med i budgetförslaget.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

23.30 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Loppujen lopuksi ihmisten arki ja turvallisuus luodaan kunnissa ja kuntien palveluissa. Siksi olen erityisen huolissani siitä, että hallitus on valinnut keskittävän polun ja myös kuntataloutta haastavan polun. Budjetin yhteydessä julkaistiin kuntatalousohjelma, ja se kertoo karua tarinaa siitä, että kuntien tilanne on muuttumassa kerta kaikkiaan vaikeammaksi. Monen paremman vuoden jälkeen heikompaa on edessä. Alkuvuoden suotuista tulokehitys on hiipumassa talouskasvun vaimentuessa, ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret verohännät poistuvat. Kuntatalouden toimintamenot kasvavat painelaskelmassa ensi vuodesta eteenpäin vuoteen 2027 asti pääasiassa hintojen kasvun vuoksi. Kun tässä on arveltu, että koulutus luo tätä painetta, niin itse asiassa tämä kuntatalousohjelma todentaa sen, että koulutuksen, mukaan lukien varhaiskasvatuksen, palvelutarve pysyy tässä laskelmassa laskevana. Nimittäin syntyvyyden lasku ja ikäluokkien pienentäminen aiheuttavat tämän.

Olisinkin äsken kysynyt edustaja Tynkkyseltä, kun hän kehui, että hallitus ajattelee tulevia sukupolvia: se on aivan totta, mutta mikä on tulevan sukupolven koko? Suomen taloudelle on merkityksellistä se, että meillä kerta kaikkiaan riittää väkeä näissä kunnissa. Lapsilukutoive ei Suomessa toteudu. Mikäli ihmiset saisivat niin monta lasta kuin he toivovat, Suomeen syntyisi joka vuosi noin 10 000 lasta enemmän kuin nykyminolla. Samaa aikaan hallitus kurittaa työttömien lapsia, leikkaa lapsikorotukset pois, ja esimerkiksi vammaisten lasten palveluita rajoitetaan vammaispalvelulain lykkäyksellä.

Toisaalta joka kymmenes lapsi Suomessa on jo tällä hetkellä maahanmuuttotustainen. Jos työtä ei saa ottaa vastaan kolmen kuukauden jälkeen ja tästä maasta pitää poistua, niin

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

se tarkoittaa myös sitä, että näiden perheiden lapset poistuvat Suomesta. Toisaalta työssä-jaksaminen ja mielenterveys ovat valtavan suuri este monen ihmisen uralle ja monessa kunnassa isona haasteena. Mutta tähän hallitus tarjoaa lähipalveluiden kurittamista ja isoja sote-leikkauksia. Ajattelen, että väestökysymykset kunnissa ovat valtavan ratkaisevia.

Toisaalta hallitusohjelman tekstissä koko suomalaista yhteiskuntaa aina maaseutua myöten luvataan kehittää. Kuitenkin hallituksen päätökset ovat johdonmukaisesti vastoin luvattua tavoitetta. Tuntuu, että eri tyypit ovat kirjoittaneet ohjelmatekstin ja eri tyypit suunnitelleet leikkauslistat.

Maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuskäytäntöä valtiovallan kanssa on-neksi jatketaan. Se laajennettiin viime kaudella koskemaan kaikkia yli 100 000 asukkaan kuntia. Nyt hallitus kuitenkin käynnistää niin sanotun allianssimallin ratkomaan muun muassa osaavan työvoiman saatavuuteen, osaamisen vahvistamiseen, vihreään siirtymään, rikollisuuteen, nuorten pahoinvointiin ja maahanmuuttoon liittyviä haasteita. Kuitenkin se on pudottamassa esimerkiksi Lahden, Jyväskylän ja Kuopion täten kaupunkien kehittä-misen ulkopuolelle. Nämä ovat myös yliopistokaupunkeja ja painivat samanlaisten haastei-den kanssa kuin jäljelle jäävät kuusi suurinta kaupunkia. Tällainen malli ei kerta kaikkiaan kehitä koko Suomea vaan keskittää ajattelua erityisesti pääkaupunkiseudulle ja länteen sa-malla, kun koko keskinen ja itäinen Suomi jätetään ulkopuolelle.

Lisäksi hallitus on leikkaamassa maakuntien liitoilta kansallista aluekehittämistä rahaa — varsin tärkeää rahaa, joka on tukenut alueellisten osaamiskeskittymien vahvistamista ja kansainvälisten vihreän siirtymän investointien kotiuttamista Suomeen. Me kaikki tiedämme, että vihreän siirtymän investoinneista on syntynyt myös valtavan merkittävää yritys-toimintaa ja valtavasti työpaikkoja. Maakuntani Päijät-Häme lienee yksi nousevimmista esimerkeistä.

Kokonaisuutena voidaan sanoa, että Orpon hallitus keskittää rajusti aluekehittämisen, etenkin maaseudun kehittämisen, rahoitusleikkausten kautta. Tällaisissa leikkauksissa säästö—vaikuttavuus-suhde on kurja myös EU-rahoitusosuuden menettämisen vuoksi, joka usein vaatii saman verran kansallista rahoitusta.

Suomalaiset ovat kerta kaikkiaan yhä tiukemmassa tilanteessa inflaation myötä. Mitä tee-kee tässä tilanteessa maan hallitus ahkerien töissä käyvien suomalaisten auttamiseksi, joita bensan hinta tankilla hirvittää? Lisää työmatkojen kustannuksia verovähennysoikeutta hei-kentämällä. [Tuomas Kettunen: Ohhoh! —Joona Räsänen: Miten näin pääsi käymään?] Mitä hallitus tekee asuntolainojen korkomenojen ja vastikkeiden nousun kanssa ahdingos-sa oleville suomalaisille? Pakottaa kunnat kiristämään kiinteistöveroja, nostaa entisestään asumismenoja, ja erityisesti tämä osuu juuri niille maaseudun paikkakunnille, joissa kiin-teistöt ovat jääneet tyhjilleen, kun ahdinkoa on tullut. Mitä hallitus tekee niiden heikoim-massa asemassa olevien auttamiseksi, jotka ovat jo valmiiksi pienituloisia ja tarvitsevat palveluita ja jotka ovat Suomen hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden varassa — vanhus-ten, lapsiperheiden ja vammaisten arjen tukemiseksi? Kohdistaa heille monia päällekkäi-siä leikkauksia tässä budjetissa, [Joona Räsänen: Ohhoh!] samalla antaa hyväosaisille ve-ronalennuksia velkarahalla, kuten meille kansanedustajille ja ministeritason ihmisille.

Haluan kysyä teiltä, arvon hallitus: miten te aiotte toteuttaa nämä säästöt, kun suoma-laisten määrä vähenee ja te kurjistatte yhtälöä? [Joona Räsänen: Perusteltu kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän vastauspuheenvuoron edustaja Sebastian Tynkky-selle. — Olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

23.37 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On todella surullista, että te, keskusta, olette näköjään oikeasti vajonneet vihreiden lumoon. Herätkää! Totta kai kaikki puolueet tässä ovat huolissaan väestökehityksestä, mutta me halutaan suomalaisten syntyvyys nousuun, [Joona Räsänen välihuuto] eikä niin, että tämä maa korvataan muualta tulevilla.

Mikä on se edellytys sille, että suomalaiset oikeasti alkavat tekemään enemmän lapsia? Me nähdään tutkimuksista, että nuoret parit ovat huolissaan omasta taloudestaan ja toimeentulostaan. Tämä hallitus haluaa panostaa siihen, että talous alkaa vetämään, syntyy työpaikkoja, toimeliaisuutta, ihmiset voivat luottaa tulevaisuuteen.

Ja mitä tulee tähän korkean osaamisen työvoimaan, teknologiateollisuuteen, mistä puhuitte tässä aikaisemmin jo, niin hyvänen aika, tänne pääsee jo vapaasti ja nopeasti, jos on korkea osaaja, ja tämä hallitus entisestään nopeuttaa näitten ihmisten pääsemistä tähän maahan. Se, mitä me leikataan, on työntekijöitten tuleminen matalapalkkaisille aloille. [Tuomas Kettunen: Ja maaseudusta!] — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

23.38 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tämä hallitus on työntekijävihamielisin varmaan koskaan ikinä. [Joona Räsänen: Asiaa!] Työmarkkinoille tämä hallitus aiheuttaa valtavan häiriötilanteen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei aiheuta!] Ennenkuulumattomat heikennykset palkansaajille ja työttömille, ja tämä voi pahimmillaan aiheuttaa valtakunnassamme tilan, jossa on suuria mielenilmauksia, mikä ei tietenkään ole kenenkään etu.

Mutta, arvoisa hallitus, te otatte tästä vastuun. Vastuun siitä, että teillä ei taida olla oikeasti ymmärrystä, mitä nämä muutokset aiheuttavat maassamme. Tämän edustaja Bergbom oikealta laidalta täällä salissa tänään todisti. [Miko Bergbom: Nimi mainittu!]

Arvoisa hallitus, te puhutte Ruotsin-mallista. Toteutus on toista. Ruotsissa etutulkintaoikeus työntekijöille takaa sen, että työnantajalla on aito halu neuvotella, ja tämä vaikuttaa siihen, että lakkoja ei Ruotsissa juuri nähdä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ruotsi devalvoi!] Ja mitä te teette täällä Suomessa? Kiristätte ruuvia toiseen suuntaan ja rajoitatte lakko-oikeutta.

Arvoisa hallitus, kerrotteko, miksi te ette kuitenkaan halua esimerkiksi juuri Ruotsin-mallin mukaista etutulkintaoikeutta työntekijöille Suomeen, vaan valitsette lakko-oikeuden rajoittamisen? Ja kuten totesin, valtaisista mielenilmauksista ei maassamme hyödy kukaan — eivät yrittäjät eivätkä työntekijät, eivätkä ennen kaikkea sopimusyhteiskunnan rauniot. Tämä ei ole kenenkään etu. Arvoisa hallitus, nyt järki käteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska edustaja Suhonen puhutteli edustaja Bergbomia, myönnän tälle minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

23.40 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Sieltä tuli räikeitä väitteitä, joita nyt on ehkä syytä käsitellä. Jos nyt, kuten aikaisemmin täällä salissa olen todennut, katsotaan ihan ilman poliittisia värilaseja tätä hallitusohjelmaa ja sen kirjauksia, niin hallitus on yhä edelleen duunarin paras ystävä. Te voitte myöntää sen siellä demareissa myös. Jos katsotaan, mitä työntekijälle on tulossa esimerkiksi ensi vuonna, niin veronalennuksia on luvassa. Tästä kiittää työntekijä. Työn verotuksen alennuksia, [Häli-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

nää — Puhemies koputtaa] ostovoimaa suomalaiselle duunarille. Ja jos te syytätte tästä ruusinat pullasta -kaivelusta Pohjoismaita, te teette aivan samaa. Jos te haluatte Ruotsin-mallin, oletteko te valmiita poistamaan yleissitovuuden? Sitä ei Ruotsissa ole. Me emme halua tehdä sitä. [Eduskunnasta: Burn! — Nyt oli asiaa! — Sebastian Tynkkysen välihuuto — Timo Suhonen: Törkeää!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

23.41 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Liikunnasta on tässä hallituksen talousarvioesityksen lähetekeskustelussa puhuttu paljon pitkin viikkoa, ja toden totta hallituksen talousarvioesityksen sivuilta löytyy opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan alta myös arvokkaita panostuksia liikuntaan ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseen. Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan hallituksen budjettiesityksessä korotusta ensi vuodelle. Lisäksi liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen ehdotetaan varattavaksi vuosittain 20 miljoonaa euroa vuodesta 2024 alkaen. Näitä panostuksia liikuntaan on syystäkin myös oppositiosta käsin kiiteltä tämän budjettiviikon aikana. Vaikuttaakin siltä, että liikunta ja sen edistäminen yhdistävät tätä salia vahvasti, ja se on aivan oikein.

Arvoisa puhemies! Suomen kunnat ovat keskeisiä ja ohittamattomia toimijoita liikunnallisen elämäntavan edistämisessä paikallisella ja myös alueellisella tasolla, kunnat kun vastaavat muun muassa liikuntapaikkarakentamisesta. Kuntien investointiohjelmissa liikuntapaikkarakentaminen harvoin suuresti rasittaa, mutta pienetkin investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen ovat todella tärkeitä ja kunnat niitä myös pyrkivät tekemään. Kyse on juoksuradoista, jalkapallokentistä, pelailunurmista ja jääkiekkokaukaloista, tärkeistä paikallisista liikuntapaikoista. Ja tässä hallitus astuuikin, arvoisa puhemies, talouspolitiikassaan harhaan. Kuntaliitto on arvioinut, että hallituksen leikkaukset sosiaaliturvaan heikentäisivät kuntataloutta joka vuosi jopa sadalla miljoonalla eurolla. Tämä hallituksen leikkauksen välillinen kielteinen vaikutus kuntien talouteen ei voi olla näkymättä kuntien järjestämissä palveluissa, siis myös liikuntapalveluissa ja liikuntapaikkarakentamisessa. Pahimmassa tapauksessa nämä kielteiset kuntatalousvaikutukset vesittävät hallituksen budjetin hyvätkin panostukset liikuntaan ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseen. Se on valtaisan suuri sääli.

Arvoisa puhemies! Siirryn vielä lopuksi muutamalla sanalla käsittelemään oikeusministeriön pääluokan asioita. Ne nousivat tässä aiemmin esiin muun muassa edustaja Kettusen ja edustaja Eerolan puheenvuoroissa. Hallitusohjelmaan on kirjattu tosiaankin vankilaverkoston uudistaminen. Tarkastelu ulottuu aina vuoteen 2040 asti eli useiden vaalikausien päähän. Tämä vankilaverkoston uudistaminen tällä vaalikaudella tulee siis vaikuttamaan myöskin tulevien hallitusten toimintaan. Kirjauksen mukaan hallituksen tavoitteena on huolehtia siitä, että verkosto on riittävän laaja, yksiköt ovat tarkoituksenmukaisia ja että vankipaikkoja on riittävästi. Kun tämä vankiloiden määrä on nyt noussut vahvasti tässä talousarvion lähetekeskustelussa, siteeraan Rikosseuraamuslaitoksen johtajan lausuntoa aiemmin tältä syksyltä Yleisradion julkaisemassa uutisessa: ”Oikeusministerin harkittavaksi jää, haluaako hän asettaa vankiloiden määrälle jonkinlaisen tavoitteen.” Eli kyllä tässä kaikesta päätellen oikeusministeri tulee olemaan paljon vartijana, mihin suuntaan tätä vankilaverkostoa lähdetään kehittämään, lähdetäänkö harventamaan, tekemään niitä suurempia yksiköitä vai jotain siltä väliltä. Jäämmekin siis seuraamaan myös oppositiosta käsin varmasti hyvin tarkalla silmällä, miten tämä vankilaverkoston uudistaminen, jota tässä

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

lähetekeskustelussa on ansiokkaasti sivuttu, etenee tällä vaalikaudella ja millaisia linjauksia hallitus tulee oikeusministerin johdolla tekemään. Ja varmasti myöskin me sosiaalidemokraatit tulemme ottamaan tähän vankilaverkon kehittämiseen aikanaan kantaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

23.45 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus ymmärtää, miten tärkeää on panostaa peruskoulutukseen ja parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Siksi hallitus aikoo korottaa peruskoulujen rahoituksen tasoa pysyvästi 200 miljoonalla eurolla tällä vaalikaudella — upea lisäys ja tarpeellinen. Raha on vain osa ratkaisua. Sillä pystytään tekemään paljon, mutta hallitus tekee vielä enemmän, jotta kouluihin saataisiin takaisin oppimisrauha ja järjestys. Hallitusohjelmassa on kirjaus, että hallitus selvittää mahdollisuuden rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä kouluissa ja näin vahvistaa oppilaiden keskittymistä opetukseen. Lapsissa on tulevaisuus, ja heihin tämä hallitus panostaa monin eri keinoin.

Lasten ja nuorten nepsy-oireiden ja neuropsykologisten häiriöiden määrät ovat lisääntyneet huolestuttavasti. Hallitus haluaakin nyt panostaa nopeaan diagnosointiin ja heidän perheidensä tukemiseen. Tähän on varattu 25 miljoonaa euroa.

On hienoa, että myös kuntoutuspalveluja parannetaan Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen ohjelmalla, johon ehdotetaan nyt noin 17 miljoonaa euroa. Tämä tuki tulee suureen tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus pitää huolta sukupolvista, jotka ovat rakentaneet tämän maan. Indeksijäädytykset eivät koske eläkkeitä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan yli 65-vuotiaisiin kohdentuvat vaikutukset ovat varsin pieniä, koska eläkkeisiin ei kohdistu säästöjä. Vanhuksilla on tärkeä paikkansa osana yhteiskuntaamme. Heidän kykynsä, viisautensa ja kokemuksensa ovat tärkeitä nuoremmille polville, erityisesti suomalaisen kulttuurin säilymisen ja historian tuntemuksen näkökulmasta. He ansaitsevat arvostusta, hyvät palvelut ja riittävän elannon. Näihin siis panostetaan.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus pyrkii hyvinvoinnin ja toimeentulon lisäämiseen niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla. Avain kestävään valtiontalouden tasapainoon on se, että työkykyiset tekevät töitä, ja totta kai niitä, jotka eivät työntekoon kykene, tuetaan verovoilla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

23.48 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tulin tälle oikealle puolelle minäkin tässä, ja symboloikoon se nyt vaikka sitä, että edellisellä eduskuntakaudella, kun kansanedustajakollega Mauri Peltokangas kerran siellä kovasti huusi, että punavihreät sitä ja vihervasemmistolaiset tätä, tulin sanoneeksi, että minä en koe olevani kumpaakaan, en punavihreää enkä vihervasemmistolainen, vaan minä olen suomalainen sosiaalidemokraatti. [Eduskunnasta: Hyvä!] Arvostan myös hyvin korkealle pohjoismaista sosiaalidemokratiaa — niin Ruotsin, Tanskan kuin Norjan — ja saksalaista sosiaalidemokratiaa. Ne ovat pitkälti maailman parhaiden hyvinvointivaltioiden luomisen edellytyksiä.

Kun tulin pieneltä tauolta saliin, nuorempi kollega tässä, edustaja Kokko, piti puheenvuoron ilman paperia, ja ajattelin, että kyllä tässä sitten täytyy itsekkin seniorina samaa yrittää — katsotaan, miten menee. Tässä kollega Immoselle, joka on salissa, haluaisin sanoa,

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

että se oli hyvä vertaus, että sotilaat jaksavat tähän aikaan vielä yöllä tehdä töitä, mutta niin me lääkärit ja terveydenhuollon väkikin olemme tottuneet vaikka läpi yön tekemään.

Mutta mennäänpä nyt tähän itse aiheeseen. On tietysti pelin henki se, että hallitus kehuu budjettia ja jopa sellaisista hyvin pienistä asioista tehdään maailmaa syleileviä, käänteentekeviä ja kaikkea muuta, ja vastaavasti me varmaan oppositiossa löydämme sellaisista pienistäkin miinuskohdista hirveän syvällisiä ja vakavasti otettavia asioita. Itsekin osaisin aika monta semmoista ottaa sieltä esille, mutta en nyt käytä niihin tällä kertaa aikaa. Haluaisin sanoa, mikä on tämä iso kuva. Sen voi minun mielestäni tiivistää sellaiseen sanamuotoon, että kolmea ei saa yhtä aikaa: määrärahojen lisäyksiä pakollisiin tai muuten tärkeisiin asioihin, verojen alentamista ja velan lyhentämistä, saati edes velkaantumisen katkaisemista. Se nyt ei vain kerta kaikkiaan ole mahdollista saada näitä kaikkia yhtä aikaa.

Valtiovarainministeri Purra, joka nyt on ollut työmatkalla, mainosti itseään, että hän on fiskaalikonservatiivi. Ei tämä budjetti kuitenkaan ollut fiskaalikonservatiivinen budjetti. Tämä oli itse asiassa hybridibudjetti: Tässä oli perinteisiä oikeistolaisia veronalennushankkeita. Sitten tässä oli perinteistä jakopolitiikkaa, seitsemällä miljardilla lisättiin menoja — tosin osa niistä oli pakollisia, niin kuin tiedämme, valtionvelan korko esimerkiksi — ja sitten tässä ei myöskään velkaa lyhennetty, vaikka tiedämme tilanteen, että se oli se, mitä molemmat keskeiset hallituspuolueet pitivät kovin voimakkaasti esillä.

Itse olen ja meidän ryhmämme, joka on täällä hyvin edustettuna, on todella aidosti huolestunut tästä velan tasosta. Minusta kollega Asell täällä erittäin hyvin käsitteli, miten tämä velka kehittyi ja mitkä olivat sen kehityksen eri osatekijät, joten en lähde toistamaan sitä. Itse helmikuussa ajattelin, kun silloin puhuttiin vielä siitä, että alijäämä on 8 miljardia euroa, että se on saatavissa kuriin sillä, että kun saamme talouskasvua vauhtiin, niin se hoitaa siitä käytännössä puolet. Sitten se toinen puoli eli 4 miljardia hoituisi sillä tavalla, että siinä 2 miljardia olisi tulojen lisäystä ja 2 miljardia olisi oikeudenmukaisesti tehtyjä leikkauksia. No, kun tulimme toukokuulle, niin tämä alijäämä olikin jo 9 miljardia, ja nyt se on 11,5 miljardia. Täysin puoluekantaan katsomatta meillä on tässä jättiläismäinen haaste edessä. Valtionvelka oli 152 miljardia elokuun lopussa, ja se tulee tämän eduskuntakauden lopussa olemaan noin 200 miljardia.

Nyt se suuri kysymys on se... Ja minä uskallan väittää, että sosiaalidemokraatit osaavat tarvittaessa tiukan talouspolitiikan sieltä Tannerista lähtien. Minulle on ollut elämys lukea professori Tapio Bergholmin kirjaa Kova Koivisto, jossa luvussa 14, Vahva valtiovarainministeri, kerrotaan nimenomaan, mitä Koivisto teki valtiovarainministerinä parissa kolmessa kuukaudessa hallituksen aloitettua. Kyllä me osaamme tämän. Minä olen kuntatasolla sen nähnyt. Olen ollut terveysrahoista ja -toiminnasta vastaava virkamies, kun 90-luvun lama iski vientikaupunki Poriin. Jouduin kahdeksan kertaa supistamaan vuoden 92 talousarviota, kun kaupungintalolta tuli sitä koskeva käsky. Tärkeintä on oikeudenmukaisuus silloin, kun teemme sopeutuksia. Ja läpi kaikkien näiden kysymyksien paistaa epäoikeudenmukaisuus, vaikkapa viimeksi se, mistä kyselytunnilla tänään puhuimme. Siellä sitten nousee niiden varainsiirtovero, jotka ovat pienempituloisia, eli nuoret, ja niiden alenee, jotka ovat vakiintuneempia ja vauraampia. Kaikissa näissä kysymyksissä on tämä sama linja, ja siitä me emme pidä. Sitä me arvostelemme osana tätä isoa kuvaa. Tässä on todella isot yhteiset talkoot edessä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

23.54 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Täytyy yhtyä kyllä edustaja Lindénin näkemykseen siitä, että tästä keltaisesta kirjasta kyllä se fiskaalinen konservatiivisuus loistaa pois-saolollaan, ja sen kyllä kertoo yksi summa: 11,5 miljardia euroa lisää velkaa ensi vuoden aikana.

Mutta kello lähenee jo puoltayötä ja siirrymme kohta huomisen puolelle, ja kuten aikaisemmassa puheenvuorossani totesin, että nimenomaan sinne tulevaisuuteen tässä salissa pitäisi katsoa, niin ehkä nyt nimenomaan niitä rakentavia näkökulmia, joita muun muassa edustajat Peltonen ja Nikkanen ovat jo hyvin tuoneet esille ja joista voidaan antaa hallitukselle kiitosta: On muun muassa panostukset perusopetukseen, erityisesti perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen 50 miljoonaa euroa, ja myös sisäisen turvallisuuden parantamiseen, poliisien resursoinnin lisäämiseen ja nimenomaan näitten Poliisiammattikorkeakoulun aloituspaikkojen lisäämiseen. Kuitenkin on toivottavaa, että ala pidettäisiin houkuttelevana, sillä nykyisinkään nuo kiintiöt eivät ole riittävästi täyttyneet. Tässä on ehkä niitä muutamia konkreettisia esityksiä hallitukselta, joita me sosiaalidemokraatit voimme aivan hyvin tukea. Ja itse näin henkilökohtaisesti tuen muun muassa niitä linjauksia, mitä hallitus on tekemässä muun muassa rikoksiin syyllistyneiden maahanmuuttajien palauttamisen suhteen, olen siinäkin samaa mieltä. Meillä on tässä maassa riittävästi tekemistä ihan omien rikollisten kanssa, ilman että maailmalta niitä tulee. Ja jos kehitysyhteistyömäärärahoja ehdollistetaan tähän liittyen tai siihen, mitenkä maa suhtautuu Venäjän käymään hyökkäyssotaan, niin mielestäni se on ihan perusteltua. Näistä voidaan olla hallituksen linjauksien kanssa — ainakin henkilökohtaisesti olen — samaa mieltä.

Mutta ehkä nimenomaan se, mihin edustaja Lindénkin äsken viittasi, se epäoikeudenmukaisuus, mikä paistaa tästä budjetista lävitse, nähtiin tänään kyselytunnilla. Ja ehkä tässä budjettikeskustelussa monta kertaa mainittu solidaarisuusvero on valtion kokonaisbudjetissa erittäin pieni summa mutta kuitenkin symboliarvollisesti valtaisa valtion kädenojennus meille kaikista suurituloisimmille — itsessään ensi vuonna tulee huomattavasti enemmän käteen kuin tänä vuonna — mutta se yksinhuoltaja menettää noin 300 euroa kuukaudessa. Onko tämä oikeudenmukaista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

23.56 Tomi Immonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tuossa äskettäin kollega mainitsi ni-meltä, ja täytyy todeta, että sotien aikana, yhden sodan aikana, Rikhard Sotamaa lääkärinä nousi kuuluisuuteen siitä, että hän teki kaikkensa suomalaisten sotilaiden, haavoittuneiden, eteen. Ja en puhu tästä pelkästään siksi vaan myöskin sen takia, että tähän historiaan perehtyneenä olen myöskin viettänyt aikaa Lääkintäkoulun harjoituksissa Hämeen rykmentissä, jossa on sodanajan reserviläisiä, lääkäreitä, kenttäsairaanhoitajia, kirurgeja, koulutettu myöskin näissä vaativissa olosuhteissa, joista emme voi kuvitellakaan, millaisia ne olisivat, jos joutuisimme oikeaan sotaan. Harjoituksia on tehty, ja niissä ollaan samoissa sateissa ja räntäsateissa valvottu, tuijoteltu tuon telttalyhdyn valossa niitä samoja sotasuunnitelmia ja pyritty jäljittelemään sota-ajan tilaisuuksia. Voin sanoa, että kunnioituksemme toistemme kollegoiden ammattikuntaa kohtaan on ihan käsinkosketeltava, toivottavasti emme joudu siihen koskaan.

Arvoisa puhemies! Kun keskustelussa on talousarvioesityksen valmistelu ja sen käsitte-ly, niin haluan kiittää kyllä ministeri Rantasta hyvästä valmistelusta siinä mielessä, että hänenkin ministeriönsä johdolla talousarvioesityksessä korostuu suomalaisten turvallisuus,

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

oman maan kansalaisten etu, elämäntapa, jollaista jokainen suomalainen arvostaa ja jonka säilyttämiseksi ja parantamiseksi on myös valmis tekemään oman osuutensa. Turvallisuus ei tule ilmaiseksi, eikä kaikkia Suomeenkaan haluavia voida aina ottaa vastaan. Täällä olevia Suomeen aidosti sopeutuneita ulkomaalaisia työntekijöitä tulee arvostaa, mutta tulee myös edellyttää, että heiltä löytyy aitoa sitoutumista tähän yhteiskuntaan, jonka palveluita he haluavat myöskin käyttää ja jonka turvallisuudesta nauttia ja jota me suomalaiset olemme jo vuosien ajan sitkeästi aikaisemminkin rakentaneet. Kiitoksia tästä kyllä kuuluu myöskin aikaisemmille hallituksille, vilpittömästi.

Uudet valiokunnat ovat päässeet vierailemaan nyt myöskin tuolla naapurimaassa, Ruotsissa, ja jokainen voi nyt todeta, miten ne pehmeät keinot siellä toteutuvat. Onko asunto- ja sosiaalipolitiikka se, jolla turvallisuusongelmia ratkaistaan? Jokainen voi omin silmin todeta, miten siinä nämä keinot ovat toimineet. Tarvitsemme varmaan molempia, mutta ehkä nyt olisi syytä suomalaisten kiristää hiukan linjaa täällä kotimaassa. Herää kysymys, missä ovat siis ne keinot, joita Ruotsissa ei tehty mutta olisi pitänyt tehdä ja joilla Suomen turvallisuustilanne pysyy hallinnassa ja jotka eivät vie meitä kohti räjähteleviä kerrostaloja. Sellaisia räjähddealan ammattilaisia tai ulkomailta tänne muuttavia asiantuntijoita minä en halua suomalaiseen katukuvaan.

Siksi tervehdin ilolla tätä talousarvioesitystä, jossa sinisilmäisen suomalaisen yhteiskunnan silmiltä poistetaan viherpunainen side ja alamme nähdä realiteetit maahanmuutosta ja kaikesta muustakin siihen liittyvästä ja alamme osoittaa tämän hallituksen toimenpitein, kuinka suomalaisten turvallisuudesta pidetään huolta yhä vain paremmin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

0.00 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kiitän laajasti kollegoita tästä hyvästä ja laadukkaasta keskustelusta liittyen valtion ensi vuoden talousarvioon ja julkisen talouden suunnitelmaan, jossa itse asiassa vielä paremmin nähdään Petteri Orpon hallituksen koko ohjelma neljälle vuodelle. Ajattelin tässä omassa puheenvuorossani nostaa esille niitä asioita, jotka mielestäni on jaettu aika lailla yksituumaisesti tässä salissa.

Arvoisa puhemies! Monestihan on ihan tyypillistä, että politiikassa sisältökysymyksiin liittyy paljon erilaisia mielipide-eroja, jotka hyvin nousevat esille sitten täällä edustajien puheenvuoroissa. Mutta on monia teemoja, joista itse asiassa ei suurta erimielisyyttä ole, jotka niin opposition kuin hallituksenkin edustajat jakavat. Ja mitä tulee tähän ensimmäisen vuoden budjettiin nyt tämän hallituksen osalta, niin se ehkä ensimmäinen yksituumaisuus on mielestäni liittynyt siihen, että täällä niin hallituksessa kuin oppositiossa on myönnetty se tosiasia, että itse asiassa velkaantuminen kiihtyy. Sitä asiaa kukaan täällä ei ole kyseenalaistanut. Tämä hallitus tulee ottamaan neljän vuoden toimikautensa aikana enemmän velkaa kuin edellinen hallitus. Ja minusta on rehellistä, että myös hallituspuolueista on myönnetty, että velkaantuminen kiihtyy ja että vaikka ennen vaaleja lupailtiin hieman toista, niin tämä on se politiikka ja realismi nyt vaalien jälkeen. Ja edelleen toistan, että varmaan aika monelle suomalaisellekin yllätyksenä todella tulee, että Petteri Orpon hallitus velkaantuu enemmän kuin Sanna Marinin hallitus.

Toinen asia, josta mielestäni tässä salissa on aika lailla yksituumaisuus vallinnut, eikä tätä ole kukaan kiistänyt, on se, että nämä tasapainotustoimet ensi vuoden osalta, noin 800 miljoonaa euroa, kohdistuvat vain ja ainoastaan pieni- ja keskituloisille. Tätä asiaa ei

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

myöskään hallituspuolueista ole kiistetty, että tasapainotustoimet kohdistuvat vain ja ainoastaan pieni- ja keskituloisille.

Kolmas asia, josta tässä useamman päivän keskustelussa on kohtuullisen suuri yksituumaisuus ollut ja jota myöskään hallituksen puolelta ei ole kiistetty, liittyy sitten esimerkiksi veropäätösten tulonjakovaikutuksiin. Itse asiassa valtiovarainministeriön omakin materiaali, jota esimerkiksi valtiovarainvaliokunnassa on jo käyty lävitse, osoittaa sen, että hallituksen veropolitiikasta hyöttyy eniten kaikista suurituloisin kymmenys. Toistan, hallituksen veropolitiikasta hyöttyy kaikista suurituloisin kymmenys. Ja tämän itse asiassa valtiovarainministeriön omat kalvot ja myös budjettikirja todistavat. Ja en ole kuullut, että tämmöistä hallituksesta kiistettäisiin, koska tosiasiallisesti tämä on tosiasia, jota ei kyllä käy myöskään kiistäminen.

Ja sitten neljäs kokonaisuus, josta myös tässä salissa on kohtuullisen suuresti yksituumaisuutta vallinnut, liittyy itse asiassa niihin akuutteihin kysymyksiin, joilla meidän pitäisi pitää niin työllisyyden kuin talouskasvun ajureita voimassa juuri ensi vuonna. Tiistaina, kun aloitimme, kävimme paljon keskustelua siitä, että tässä asiassa nimenomaisesti hallitus lyö vasten niitä toimia, joita pitäisi tehdä tässä ja nyt, jotta esimerkiksi asuntomarkkinoilla pystyttäisiin muutoksia tekemään. Ja tämänhän itse asiassa hallitus myönsi tänään, kun vihdoinkin useamman kuukauden keskustelun jälkeen myöntyi siihen, että lisätoimia pitää tehdä, jotta asuntomarkkinoiden kriisi saataisiin vältettyä ja jotta päästäisiin vähän parempaan tilanteeseen kuin mitä ennusteet antavat myöden. Tällä hetkellä näyttää siltä, että asuntomarkkinat Suomessa taantuvat sille tasolle, jolla viimeksi olemme olleet vuonna 1948.

Arvoisa puhemies! Vaikka paljon asioista täällä ihan luonnollisesti olemme erimielisiä ja meillä on erilaisia näkökulmia, niin on hyvä nähdä, että useista asioista itse asiassa olemme kohtuullisen yksituumaisia olleet. Hallituksestakin on myönnetty näiden omien toimien vaillinaisuus suhteessa näihin muutamisiin asioihin, ja arvostan tätä rehellisyyttä, jota hallituspuolueet ovat täällä edustaneet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

0.06 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Eräät edustajat väentävät tässä salissa aina rautalangasta, niin ajattelin, että niin teen minäkin ensimmäistä kertaa, kun tässä ensimmäisiä kertoja on tämän täysistunnon aikana tehty.

Puhemies! Hallitus on keventämässä muutamalla sentillä bensaveroa. Keskiverron bensa-autoilijan tankkauskulut laskevat sen vajaan 50 euroa vuodessa — 50 euroa vuodessa, siis noin neljä euroa kuukaudessa. Tästäkin osa voi kadota polttoaineyhtiöiden katteisiin. Otetaanpa tämän hetken lukuja. Oulussa mittarilla pumppuhinta: bensa ysivitonon maksaa 1,92 euroa litra, diesel 1,96 euroa litra. Naapurikunnassa Iissä bensa pumppuhinta samalla hetkellä 2,29 euroa litra, diesel 2,23 euroa litra — siis 30 sentin ero. [Joona Räsänen: Miten tässä näin kävi?] No, täytyy nyt ihan todeta suoraan, että ei tullut bensaajtykyä, mutta tuli sätky pettyneille äänestäjille bensa-pumppujen luona. Samanaikaisesti kyllä hallitus nimittäin kiristää matkakuluvähennyksen omavastuuta 150 eurolla. Lisäksi vähennysoikeuden enimmäismäärä on laskemassa 1 400 eurolla. Kun perussuomalaisten ryhmäpuheenjohtaja on sanonut, että nyt me pääsemme eroon kepulaisesta siltarumpupolitiikasta, niin mietin vain, onko siltarumpupolitiikkaa olla työssä käyvän autoilijan puolella. Hallitus iskee loven tavallisen työntekijän kukkaroon. Työssä käymisen kustannukset valitettavasti

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kasvavat erityisen paljon niillä, joilla on pitkä matka kotoa töihin. Nyt kysymys kuuluu, arvon perussuomalaiset: miksi hallitus lisää työssä käymisen kustannuksia? [Eduskunnasta: Mitä ihmettä! — Joonas Räsänen: Hyvä kysymys!]

Arvon puhemies! Mitä te tullette sanomaan, arvon perussuomalaiset, sille kuuhmolaiselle duunarille, joka ajaa sata kilometriä Kuuhmosta Terrafamen kaivokselle töihin ajamaan kiviautoa, tekee siellä 12 tunnin pitkän päivän ja ajaa takaisin sen sata kilometriä kotiin? Näinkö te tuette tätä duunaria?

Kunnioitettu puhemies! Niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, meillä on yhteinen huoli. Valtio on velkaantunut pitkän aikaa. Suomen keskusta esimerkiksi toimenpiteinä uudistaisi työttömyysturvaa, lisäksi työpaikoilla tapahtuvaa paikallista sopimista. Sitä tapahtuu tänäkin päivänä. Huonoina aikoina, kuten nyt, kyllä paikallisella sopimisella pystytään turvaamaan nykyisiä työpaikkoja ja parempina aikoina luomaan edellytyksiä uusille työpaikoille. Mutta kyllä minä olen huolissani kärjistyvästä vastakkainasettelusta työmarkkinoilla. Miksi hallitus on ajamassa kovaa yhteenottoa palkansaajaliikkeen kanssa? Sitä kysyn. Nythän meillä pitäisi olla ja nyt tarvittaisiin sopimis- ja yhteistyökykyä, tällaisen aikana. Suomen keskusta puolustaa sopimusyhteiskuntaa. Tulee uudistaa, kun työelämä muuttuu ja kansainvälinen kilpailu kovenee. Toimivassa kolmikannassa myös hallituksella on aloiteoikeus. Työelämäuudistuksien pitää olla kuitenkin reiluja myös työntekijän ja työntekijöitten näkökulmasta ja niitten kannalta. [Timo Suhonen: Hyvä, erinomainen puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

0.11 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Maj Kivelä, te sanoitte salissa: ”Hakkuita vähentämällä ja sitä rahoittamalla te, hallitus, voisitte hoitaa erittäin helposti vaarallisen hiilinieluongelman.” Tämä on aivan käsittämätöntä puhetta. Suomen maapinta-alasta metsää on 77 prosenttia, ja vaikka tässä maassa metsäteollisuus onkin kukoistanut ja toivottavasti kukoistaa jatkossakin, metsän määrä pinta-alasta on silti kasvanut. Eli vaikka meillä tehdään hakkuita, niin metsän määrä kasvaa silti. Näin asia on. Mutta tämä suomalaiselle teollisuudelle, vientiteollisuudelle ja metsäteollisuudelle, täysin vieras käsitys siitä, että meidän pitää nyt huolehtia koko maailman metsistä Suomessa, ajaa todellisuudessa tämän metsäteollisuuden sijoittamaan tuotantolaitoksia ulkomaille. Me ei voida mennä tekemään politiikkaa, jossa me tieteen tahtoon täällä eduskunnassa tehdään sellaista lainsäädäntöä, jolla heikennetään meidän vihreän kullan vientiedellytyksiä ulkomaille. Ja nyt kaiken kukkuraksi, kun Venäjältä ei enää tule puuta, sitä pitäisi hakata Suomessa enemmän, jotta me saadaan sitä vietyä maailmalle. Siitä hyötyy koko Suomen kansantalous, siitä hyötyvät työntekijät, kun löytyy töitä, ja siitä hyötyvät nämä metsäyhtiöt, kun ne pystyvät tekemään sijoituksia Suomeen ja nostamaan sitä kautta pörssikursseja. Mutta jos täällä mentäisiin todella vasemmistoliiton ja vihreiden pillin mukaan, niin täällä ei kohta olisi yhtä ainutta metsäteollisuuden yritystä, ja tästä olisin kyllä todella huolissani. Mutta onneksi te ette enää määrittele tahtia.

Lisäksi te olette todenneet ilmasto vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä 14.9.2023 näin: ”Minä itse ajattelen, että ilmastoahdistus johtuu siitä, että tarvittavia toimia ei ole tehty riittävän nopeasti.” Minä taas ajattelen, edustaja Kivelä, että ilmastoahdistus johtuu siitä, että te olette pelotelleet nuoria tällä ilmastoahdistuksella ja liioitelleet sitä todellisuutta, kuinka paljon Suomi pystyy vaikuttamaan ilmastomuutokseen ja maapallon lämpenemi-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

seen. Suomi tekee jo osansa, eikä Suomi voi olla koko maailman sosiaalitoimisto myös ilmastotöissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

0.13 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Kello on jo yli 12, ja on syytä varmasti olla viimeinen puhe tässä kohtaa meikäläisellä, mutta minä halusin nyt vielä tulla näistä liikenne- ja viestintävaliokunnan asioista, kun olen siellä jäsenenä, ja myöskin vähän sivistysvaliokunnan varajäsenenä puhumaan.

Tuohon edustaja Immosen aiemmin puhumaan kommentoisin sen verran, että ei täällä varmasti vihervasemmisto eikä kukaan muukaan halua mitään räjähteleviä taloja tai jengiongelmia Suomeen. Minä en usko, että vihreät tai vasemmisto — itse en niinkään vihervasemmistoon sillä tavalla itseäni lokeroisi — en usko, että sitä kukaan haluaa tässä salissa. Kyllähän Suomen maahanmuuton linja on ollut jo vuosikymmenet täysin erilainen kuin Ruotsissa. Ruotsissa on tehty virheitä, ja ne maksavat siitä nytten. Suomessa on ollut aivan erilainen linja, ja esimerkiksi Marinin kaudella harvinaisen vähän tuli tänne maahanmuuttajia. Se johtui tietysti siitä, että olivat rajat kiinni koronan takia. Oikeastaan eniten tänne on tullut turvapaikanhakijoita Lähi-idästä 2015—2017. Sattumoisin juuri silloin myöskin perussuomalaiset olivat hallituksessa eivätkä kyllä pystyneet patoamaan sitä tilannetta. Samaa aikaan myöskin poliisilta leikattiin ja koulutuksesta leikattiin. No, se, mitä tästä seurasi muutamien vuosien päästä, oli se, että perussuomalaisten kannatus on noussut kovasti. Mutta palaan liikenneasioihin.

Arvoisa puhemies! Hallitus on lykkäämässä väyläinvestointeja tulevaisuuteen ja leikkaa myös tulevilta hallituksilta supistamalla menokehystä portaittain julkisen talouden suunnitelmassa. Ensi vuonna leikkaus on 100 miljoonaa, ja vuodesta 2027 eteenpäin on kirjattu pysyvä 250 miljoonan leikkaus, joka käytännössä puolittaa aiemman rahoituksen.

Samalla hallitus toteuttaa omaa hankelistaustaan investointipaketin muodossa. Olen tyytyväinen, että Tampereen ratapiha on tässä investointipaketissa, mutta pettynyt, että vt 9 Tampereelta Orivedelle ei siihen kuulu. Se täytyisi myöskin korjata. Tämä investointipaketin muoto ja sisältö on osittain tehty ohi parlamentaarisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kriteerein ja painotuksin valmistellun Väylän investointiohjelman. Rahoitus tulee näihin kertaluontoisella rahoituksella valtion omaisuuden myynnistä. Tässä voi kysyä, onko kertarahoitus kestävä malli Suomen liikenteen kehittämiseksi ja valtiontalouden tasapainottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Myös korjausvelka jatkaa kasvuaan tällä hallituskaudella huolimatta 250 miljoonan lisäyksestä ensi vuodelle. Kustannustason nousu on johtanut laskennallisen korjausvelan yli miljardin kasvuun. Budjettiesitys viittaa korjausvelan olleen lähes 3 miljardia loppuvuodesta 22. Väylävirasto on arvioinut kuitenkin jo kesällä korjausvelan nousseen laskennallisesti noin 4 miljardiin. Hallituksen kertalisäys ei pysäytä korjausvelan kasvua puhumattakaan sen kääntämisestä. Se lieventää hieman kasvukäyrän jyrkkyyttä, ellei tässä kustannustasossa tule muutoksia. Haasteena tulee tietysti olemaan, miten saadaa korjausvelan kasvu pysäytettyä.

Sivistyspuolelta vielä, arvoisa puhemies, haluaisin nostaa semmoisen asian, että budjetin mukaan audiovisuaalisen alan tuotantokannustin lopetetaan. Sen mekanismin lopetuksella tulisi olemaan lamauttava merkitys elokuvatuotantoon Suomessa. Vuoden 2017 käyttöönoton jälkeenhän kannustin on tuonut yli 300 miljoonaa euroa ulkomaista rahoitusta

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Suomeen ja kolminkertaistanut kotimaisen tv-draaman liikevaihdon. Av-tuotantokannustimella siis houkutellessaan ulkomaisia tuotantoja ja investointeja Suomeen. Samalla sen avulla kansainvälistetään kotimaista tuotantoa. Suomen av-ala on kokonaisarvoltaan noin 1,6 miljardia euroa. Tukea on pidetty toimivana ja kustannustehokkaana ja yksityistä rahoitusta houkuttelevana tukimuotona, ja se on ollut valtiolle kannatettava sijoitus. Alalta on tullut viestiä, että jos kannustin poistetaan, kariutuu kansainvälinen yhteistyö, johon on kotimaassa panostettu vuosia.

Ihan loppuun vielä liikunnasta: Täällä on tullut hyviä puheenvuoroja liikunnasta, ja itsekin kehuin, että liikuntatoimeen on lisätty rahaa ja siihen panostetaan, mutta haluan kuitenkin huomauttaa, että esimerkiksi liikuntapalvelujen arvonlisäveron nosto 10:stä 14 prosenttiin tulee vähentämään liikuntapalvelujen suosiota ja vaikuttaa tietysti varmasti myös pienituloisten perheiden lapsiin ja nuoriin. Terveystta edistävien toimintojen ja tuotteiden verotusta pitäisi ennemminkin laskea eikä nostaa. [Puhemies koputtaa] Nyt hallitus siis nostaa liikuntapalvelujen verotusta ja alentaa esimerkiksi oluen verotusta. En ymmärrä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

0.19 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Oppimistulokset ovat Suomessa heikentyneet koko 2000-luvun ajan. Sitä suuntaa lähdetään nyt kääntämään. Oppilaat ja opettajat tarvitsevat työrauhaa sekä aikaa oppia ja opettaa. Mitä se vaatii? Se vaatii montaakin asiaa, mutta fakta on, että se vaatii aikaa ja rahaa myöskin. Siksi hallitus kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2–3 vuosiviikkotunnilla. Tarkoitus on saada lisätunnit luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen, siis perusasioihin. No, sitten rahaan: hallitus tulee neljän vuoden aikana vahvistamaan peruskoulujen rahoitusta yhteensä 200 miljoonalla eurolla. Tämä näkyy heti ensi vuonna: 50 miljoonaa euroa lisärahaa perusopetukselle. Suomalainen peruskoulu ansaitsee kunnianpalautuksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Löfström.

0.20 Mats Löfström r: Ärade fru talman! I Finland är det stort behov av mer räddningspersonal och detta gäller också i synnerhet svenskspråkig personal. Regeringens beslut att budgetera mera pengar till detta och stärka den svenskspråkiga räddningsutbildningen genom att den införs som en del av verksamheten vid Helsingfors Räddningsskola är mycket välkommet och viktigt också för Åland. Jag vill rikta mitt varma tack till regeringen för detta.

I denna säkerhetsmiljö där vi talar mycket om hybridhot är också polismyndigheterna och Gränsbevakningsväsendets resurser extra viktiga. På Åland är Gränsbevakningsväsendet en mycket viktig statlig säkerhetsmyndighet som fått mera resurser. Polisen på Åland är en myndighet under Ålands självstyrelse men som också sköter statliga uppgifter. Det är viktigt att man säkerställer att också Ålands polismyndighet får tillräckliga resurser för att sköta sina statliga uppgifter, som är viktiga i denna omvärldsmiljö.

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa pelastushenkilökunnan lisätarve on suuri, ja tämä koskee myös ruotsinkielistä henkilökuntaa. Hallituksen päätös budjetoida lisää varoja ja vahvistaa ruotsinkielistä pelastajakoulutusta ottamalla se osaksi Helsingin Pelastuskoulun toi-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

mintaa on erittäin tervetullut ja tärkeä myös Ahvenanmaan kannalta. Haluan kiittää hallitusta tästä päätöksestä.

Nykyisessä turvallisuusympäristössä, jossa puhumme paljon hybridiuhista, on poliisilla ja Rajavartiolaitoksella hyvin tärkeä rooli. Myös Ahvenanmaalla Rajavartiolaitos on hyvin tärkeä valtiollinen turvallisuusviranomainen, joka nyt saa lisäresursseja. Ahvenanmaan poliisi on itsehallinnon alainen viranomainen, mutta se hoitaa niin ikään valtiollisia tehtäviä. On tärkeää, että myös Ahvenanmaan poliisiviranomainen saa riittävästi resursseja, jotta se pystyy hoitamaan valtiolliset tehtävänsä, jotka ovat olennaisen tärkeitä tässä maailmantilanteessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

0.22 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kun nyt olemme usean päivän ajan käsitelleet talousarvioesitystä ja ehkä suorasanaistikin oikealta vasemmalle ja vasemmalta oikealle kovia kantoja tuoneet esille ja sitten keskeltä varmaan sinne vasemmalle ja oikealle myös, niin täytyy kyllä todeta tässä vaiheessa — eikä syy ole yön pimenevät tunnit vaan ihan aito kiittäminen myös hallitusta — että kyllähän siellä hallitusohjelmassa hyvääkin on.

Esimerkiksi liikkumiseen kannustetaan perheitä, nuoria ja lapsia, ja pallo siellä äitiyspakkauksessa — ketä sitten saammekaan siitä kiittää — on oikeasti hyvä osoitus siitä, että mielikuvituksella ei ole rajoja. Mutta sitten myös jatkoksi tähän liikunnan ja hyvinvoinnin edistämiseen: Poikkihallinnollisen ja valtioneuvostotasaisen Suomi liikkeelle -toimintakyöhyöjelman tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Ohjelmaan on luvassa rahoitusta 80 miljoonaa euroa hallituskauden ajan. Ohjelman toimeenpanoa ja seurantaan varten perustetaan ministerityöryhmä ja päätoiminen sihteeristö. Olemme kuulleet monessa puheenvuorossa sen, että ihan aidosti ja oikeasti liikkumattomuus on iso ongelma, ja se heijastelee koko yhteiskuntaan vielä tulevaisuudessakin. Tämä on hyvä juttu, mitä hallitusohjelmassa tässä nimenomaan on ja budjetissakin tulemme näkemään.

Sitten pitää kiittää myös seuraavasta asiasta, eliä työkyvyttömyyseläkeotsikon alla on, että hallitus pyrkii myös mahdollistamaan osatyökykyisille ja työkyvyttömyyseläkkeellä oleville joustavammat mahdollisuudet osallistua työelämään. Tähän tavoitteeseen pyritään osatyökyvyttömyyden ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallilla, joka tukee palkan ja eläkkeen yhteensovittamista niin, että työnteko kannattaa aina. Kiitän hallitusta myös tästä hyvästä linjauksesta, myös nimenomaan sitä varten, että me tarvitaan työvoimaa. Olemme kuulleet tuolla vaalikentillä paljon ongelmia myös seniorikansalaisilta, joilla on kovaa osaamista, tahtotilaa ja terveyttä vielä tehdä työtä, ja tämä tukisi sitä siten jatkossa.

Kolmanneksi — kun tässä yön pimenevinä tunteina nyt kerran kiitellään — haluan vielä kiittää hallitusta siitä, kun keliakikkona kuulin tänään täällä salissa, että keliakiakorvaus on palautumassa tämän hallituksen myötä käyttöön. Onko se sitten niin, että se koskettaa vahvimmin pienituloisia — olkoon nyt niinkin sitten, mutta se on tärkeä apu, koska keliakikoilla se ruokavalio on ainut hoitomuoto siinä vakavassa sairaudessa. Tästä annoin edelliselle hallitukselle vähän palautetta, kun he eivät sitä ottaneet hallitusohjelmaan, mutta kiitos teille, hallitus, että te olette tämän keliakiakorvauksen ottamassa käyttöön. — Kiitoksia.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

0.25 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! En voi olla ottamatta kantaa vielä erääseen asiaan tässä budjetin lähetekeskustelussa, ja se on hallituksen tänään pudottama todellinen uutispommi: varainsiirtoveroa lasketaan ja ensiasunnon verovapaus poistuu. Se oli tämän päivän suurin uutinen rakentamisen ja talouden saralla.

Kiinnitän huomiota aivan erityisesti tähän hallituksen esityksen jälkimmäiseen osaan eli ensiasunnon verovapauden poistumiseen. Ei ole yllätys, että tänään eduskunnan kyselytunnillakin, arvoisa puhemies, juuri tämä asia puhutti kaikkein eniten. Hallituksen omassa esityksessä asiasta todetaan seuraavaa: ”Ensiasunnon varainsiirtoverovapauden poistaminen puolestaan merkitsee alle 40-vuotiaana ensiasuntonsa hankkiville nykytilanteeseen verrattuna lisäkustannusta, joka saattaa johtaa ensimmäisen asunnon hankinnan lykkäytymiseen tarvittavan lisärahoituksen järjestämiseksi säästämällä tai aiottua hieman pienemmän asunnon hankintaan.”

Aika painavaa tekstiä. Eli kyllä tämä ensiasunnon ostajien verovapauden poistaminen on uusiin hallituksen nuoria ja nuoria aikuisia kurittavista toimista. Valitettavaa on, että toimi liittyy osaksi hallituksen pitkää sarjaa nuoria koettelevista heikennyksistä, joita tässä hallitusohjelmassa ja talousarviossa on jo aiemmin kuultu. Ensiasunnon ostaminen uhkaa jäädä yhä useammalla nuorella ja nuorella aikuisella yhä kaukaisemmaksi haaveeksi.

Arvoisa puhemies! Tänään esiteltujen toimenpiteiden vaikutus asuntorakentamisen kriisiin on myös epävarmalla pohjalla. Tästä rakentamisen kriisistähän on jo pitkin syksyä puhuttu myös tässä talousarviokirjan käsittelyssä. Tänäankään ei vielä nähty niitä aidosti vaikuttavia toimia rakentamisen kriisin lieventämiseksi, joita on oppositiosta peräänkuulutettu jo alkusyksystä lähtien. Näitä toimia olisi ollut hallitukselle tarjolla, niitä on esitetty tässäkin salissa, muun muassa tämä ARA-tuotannon vauhdittaminen ja korjausrakentamisen sekä muun julkisen rakentamisen tukeminen määräaikaaisesti. Vaikuttavia toimia vakavassa paikassa. Näitä toimenpiteitä jäämme edelleen hallitukselta kaipaamaan, koska rakentamisen kriisi voi tarttua Suomen talouteen vielä todella rajulla tavalla, jos hallitus ei tähän tilanteeseen reagoi, ja me todella sitä, arvoisa puhemies, toivomme, että tätä kriisiä ei päästetä enää äitymään, pahenemaan ja viemään Suomen taloutta yhä syvempiin vesiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

0.29 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Budjettikirjasta on poimittavissa useita esimerkkejä siitä, miten vihdoin suomalaiset laitetaan nyt etusijalle. Esimerkiksi ympäristöministeriön budjetista leikataan noin kolmannes. Kuntien pakollisten ilmastosuunnitelmien laatiminen loppuu vihdoin, mikä on ollutkin täysin turha rasite kunnille. Nyt on keski-tyttävä välttämättömään, olennaiseen ja omaa kansaa hyödyttävään politiikkaamme eikä epärealistisiin ilmastoagendoihin. Vihdoin loppuu kustannuksista täysin piittaamaton ilmastokiihko. Hallitusohjelmaan on nimittäin kirjattu, että enää kansalaisten arjen kustannukset eivät saa nousta eikä myöskään elinkeinoelämän kilpailukyky heiketä tämän hallituksen tekemillä päätöksillä — ne tullaan kompensoimaan — minkään ilmaston pelastamisen tai hiilineutraalisuuden nimissä. Nyt vihdoin ymmärretään, että ihmiset ovat tärkeimpiä. Eli suomeksi: emme tee enää yhtään päätöksiä, niin sanottuja ilmastotekoja, jos se maksaa kuluttajille eli kansalaisille euronkin enemmän kuin vastaava normaali ja järkevä toiminta. Nyt vihdoin ilmastotekoihin laitetaan hintalappu. Hyvä näin, koska edelleen-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

kään näillä pienen Suomen päästöillä, muistutukseksi, jotka ovat alle promillen koko maapallon hiilidioksidipäästöistä, ei ole yhtään mitään merkitystä mihinkään koko maapallon ilmaston lämpenemiseen. Nyt lopetetaan näiden ideologioiden mukaan eläminen, hyvepo-seeraaminen ja otetaan järki käteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén, vastauspuheenvuoro.

0.31 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Tämä on lyhyt vastauspuheenvuoro, yksi virke, joka kuuluu seuraavasti — anteeksi, en sanonut ”arvoisa puhemies”: ”Ilmaston lämpenemisen rajaaminen alle 1,5 asteeseen vuosisadan loppuun mennessä edellyttää merkittävää hiilinegatiivisuutta eli päästöjen vähentämisen lisäksi hiilen laajamittaista poistamista ilmakehästä kuluvan vuosisadan loppupuolella.” Tämä oli hallitusohjelmanne ensimmäinen virke kohdassa ”Puhtaan energian Suomi” väliotsikolla ”Tilannekuva”.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

0.32 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä muutama sananen investoinneista ja investointiohjelmasta. Niin kuin täällä täältä opposition suunnasta olemme koettaneet hallitusta muistuttaa, rakennusteollisuus todella on sukeltamassa syvälle ja sukeltaa jo. Siinä mielessä tämänpäiväinen uutispommi, mihin edustaja Peltonen viittasi, tavallaan oli hyvä askel, mutta toisella askeleella olikin sitten se kuoppa eli ensiasunnon verovapauden poistaminen. No, ei siitä oikeastaan sen enempää.

Enemmän vielä näistä muista investointiohjelman kohteista: Olisin todella toivonut, että hallitus olisi ottanut hieman kunnianhimoisemman suhtautumisen ja myöskin suhtautunut vielä vakavammin tähän rakennusteollisuuden tilanteeseen. Tässä olisi ollut nyt oiva paikka pohtia uudestaan investointiohjelman sisältöä, kenties tehdä muutoksia sinne ja painottaa enemmän suoraan rakentamiseen muun muassa perumalla ARA-leikkaukset ja kohdistamalla suoraa tukea korjausrakentamiseen kunnille ja hyvinvointialueille, joissa, niin kuin me kaikki tiedämme, on valtavan suuri korjausvelka. Samalla se olisi tukenut hyvinvointialueita ja kuntia omassa palvelutuotannossaan.

Koska täällä penäämme säästöjä, niin monessa kohtaa yksi säästöjen este on ihan siinä, että teemme töitä näillä palvelualueilla varsin huonoissa tiloissa, epätarkoituksenmukaisissa tiloissa, jotka kuluttavat paljon energiaa mutta myöskin vaikeuttavat tai eivät ole optimaalisia siihen työn suorittamiseen. Meillä on valtava tarve rakennuttaa lisää vanhuksille yhteisöllisen asumisen palveluasuntoja. Hyvinvointialueilta ei löydy investointivaraa tällaisten mittavien rakennushankkeiden toteuttamiseen, koska siellä on sairaalahankkeita, on niitä välttämättömiä korjauskohteita, joita valtiovarainministeriö on hyvin tarkkaan rajannut. Eli pelkästään välttämättömyyksiin tulisi panostaa.

Tällaisen rakennuksen, vaikka yhden kerrostalorakennuksen, työllistävät vaikutukset ovat kyllä kiistatta huomattavasti suuremmat ja ketjut työllisyydessä ulottuvat paljon pidemmälle kuin nyt jonkun uuden raidepätkän rakentamiseen tai suunnittelemiseen käytettävät työtunnit. Tässä olisi voinut tehdä pientä priorisointia. Toivoisinkin, että hallitus ottaisi nämä investointiohjelman kohdat vielä hieman uudelleen harkintaan ja tiheällä kammalla kävisi läpi, voisiko sieltä löytyä hyvinvointialueille ja kunnille lisää velanottovaltuutta ja investointivaraa. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

0.35 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Vahva valtiontalous on köyhän paras ystävä, ja itse kuulun siksi niihin sosiaalidemokraatteihin, joista muun muassa edustaja Lindén hyvin puhui, jotka ovat huolissaan valtion velkaantumisesta, menopohjan rapautumisesta ja siitä, miten taloutta täytyy sopeuttaa, jotta talous säilyy edelleen vahvana. Siksi minua hämmästyttää, miten te, arvoisat edustajat Tynkkynen ja Bergbom, olette saaneet sellaisen kuvan ja edelleenkin annatte sellaisen kuvan, että sosiaalidemokraatit eivät olisi huolissaan valtion velkaantumisesta, [Sebastian Tynkkynen välihuuto] sillä me olemme huolissamme valtion velkaantumisesta. Mutta teidän pelkonne on toisaalta turha, koska vaihtoehtobudjetissa sosiaalidemokraatit tulevat esittämään sen, miten valtiontaloutta tullaan tasapainottamaan, ja ennen kaikkea, miten se tullaan tekemään oikeudenmukaisella tavalla. Tällä hetkellä Orpon hallituksen linjana tuntuu olevan, että velkalaiva on iso — sen me kaikki ymmärrämme — mutta se käännetään sillä, että alakannella olevat kaleeriorjat ruokitaan entistä kovempaan vauhtiin välittämättä siitä, miten niille yhteiskunnan heikompiosaisille käy. Siinä vaiheessa, kun vaihtoehtobudjetit käsitellään, sosiaalidemokraatit tulevat esittämään oman, oikeudenmukaisen vaihtoehdon, joten siinä suhteessa teidän pelkonne siitä, että me emme olisi kiinnostuneita tai huolissamme valtion velkaantumisesta, on turha. — Kiitokset. [Sebastian Tynkkynen: Tuleeko kuuden miljardin sopeutukset? Tuohon vastaus, tuleeko!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Immonen.

0.37 Tomi Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ehdin tuossa eilispäivänä useamman tunnin ajan pyytää yhtä ainoaa puheenvuoroa sitä saamatta, joten käydään niitä nyt läpi ja laitetaan hiukan ekstrapäälle, kellohan on vasta vähän yli puoli yksi.

Arvoisa puhemies! Käsittelemme täällä yhä hallituksen talousarvioesitystä. Suomessa ollaan oltu liian kauan tilanteessa, jossa keskimääräinen käräjäoikeuden riita-asioiden käsittelyaika on ollut jopa puolitoista vuotta. Niin pitkän ajan riitapukarit ovat siis kohdanneet toisensa päivittäin kaupoissa tai naapureina ja ihmetelleet myöskin sitä, miksi heidän asiansa ei ratkea inhimillisessä ajassa. Sen sijaan käräjäoikeuksia, hallinto-oikeuksia on toki sitten kuormitettu laittamalla kannanhoidollista metsästystä koskevia valituksia, joilla saadaan hyvin torpattua asiantuntijoiden osalta käsittely siten, että inhimilliset ja ihmisten asioita koskevat asiat jäävät sinne hännille. Nyt kun hallituksemme on lisäämässä myös poliisien resursseja, on siis nähtävissä, että käräjäoikeuksien käsittelyyn on tulossa enemmän oikeustapauksia. Toivottavasti ihmisten asiat priorisoidaan tällä kertaa tärkeämmiksi eikä kuten viime vuosina, jolloin oikeuslaitos sai käsiteltäväkseen suurpetojen metsästystä koskevia valituksia ja jopa haitallisten koirasusienkin metsästys saatiin estettyä oikeuslaitosta hyödyntäen.

Kiitän hallitusta siitä, että nyt kaduillamme on yhä suurempi määrä poliiseja turvaamassa vähän niin kuin jo rauhaa. Kiitän myös niistä hallituksen talousarvioesityksen resursseista, joiden avulla oikeuslaitos pystyy käsittelemään nopeammassa tahdissa rikoksia. Kiitos ministereille Meri ja Rantanen hyvästä valmistelusta tämän talousarvioesityksen osalta.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Kun kiittelemään aloin, kiitos myöskin edustaja Suhoselle rakentavista ajatuksista. Laiteetaan ideologiat sivuun ja tehdään yhteistyötä, sillä sitä kauttahan me Suomea juuri vie-dään eteenpäin. [Timo Suhonen: Oikein!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

0.39 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa aikaisemmin todettiin, että tämä hallitus ei nosta ihmisten arjen kustannuksia. Arvoisa puhemies, on ehkä paikallaan myös pöytäkirjoihin todeta, että tämä väitehan on yksiselitteisesti väärä. Jos katsomme esi-merkiksi osa-aikatyötä tekevää yksinhuoltajaa, niin tosiasiallisesti hallituksen toimin hä-nen arjen kustannuksensa nousevat useilla sadoilla euroilla kuukaudessa. Jos katsomme pitkää työmatkaa taivattavaa, joka töiden perässä omalla autollaan kulkee, niin hänen arjen kustannuksensa tulevat nousemaan riippumatta siitä, kuinka paljon hallitus alentaa poltto-aineveroa, sillä hallitus merkittävästi heikentää työmatkavähennystä. Tällaisenkin henki-lön arjen kustannukset tulevat siis nousemaan. Ja kolmanneksi, arvoisa puhemies, tältä päi-vältä uutinen: kun hallitus nyt sitten ajattelee, että se muuttaa varainsiirtoveroa, mitä voi pi-tää ihan perusteltuna ratkaisuna monessakin mielessä, niin tosiasiallisesti ensiasunnon os-tajalta hallitus korottaa arjen kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Laajemminkin jos ajattelemme hallituksen politiikkaa, niin tässä budjettikirjassa todetaan selkeästi se, että hallitus vie eteenpäin myös tämän kiinteistöve-rouudistuksen, jolla maapohjien vero erotetaan kiinteistöverosta ja jonka seurauksena var-sinkin kasvavissa kaupungeissa arjen kustannukset nousevat nykyiseen verrattuna.

Arvoisa puhemies! Sen takia on tärkeää, että emme voi hyväksyä tässä salissa sitä, että aivan täysin väärä väittämiä tässä salissa esitetään puhujapöytästä. Ja sen takia on aina tär-keää, että itse kukin korjaamme, mikäli kuulemme, että kollegamme esittävät aivan päte-mättömiä väitteitä.

Mutta, arvoisa puhemies, jos vielä hetken puutun tähän varainsiirtoverouudistukseen, jota hallitus todella nyt tänään ilmoitti esittävänsä, niin sen vaikutus todella on se, että en-siasunnon ostaja tässäkin kaupassa häviää. Ja senpä takia eniten juuri kummaksun sitä, että nämä hallituksen omatkin vaikutusarvioinnit niin tästä asiasta kuin esimerkiksi näistä so-siaaliturvavaleikkauksista osoittavat sen, että maksajaksi jää aina nuori henkilö. En, arvoisa puhemies, kyllä voi ymmärtää tätä millään tavalla. Tämä osoittaa kyllä hallitukselta [Pu-hemies koputtaa] täyttä ymmärtämättömyyttä [Puhemies koputtaa] nuorten arkea kohtaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

0.43 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Lähi-idän haastava tilanne ja kaasuputken sabotointi Itämerellä siirtävät katseet jälleen huoltovarmuuteemme. Nyt on hyvä puhua huoltovarmuudesta. Varsinkin Itä-Suomen pitkään haastava tilanne jatkuu edelleen. Öljyn ja sähkön hinnat ovat nyt nousussa näitten tapahtumien johdosta. Se huo-lettaa, mutta minua huolettaa myös energiaturpeen tilanne. Nimittäin ministeri Mykkänen kertoi eilen tässä salissa, että energiaturpeen käyttö ”päättyy” tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Onko nyt niin, että tämä ilmastohumppa jatkuu perussuomalaisten toi-mesta? Te olette ajamassa turpeen käytön alas tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Vai onko tämä ilmastohumppa kääntynyt ilmastovalssiin? Valssiin tarvitaan kaksi, mutta kumpi tätä valssia nyt vie? Onko se pääministeripuolue kokoomus vai valtiovarainminis-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

teripuolue perussuomalaiset? Nyt täytyy kyllä kysyä: aikooko hallitus huolehtia huoltovarmuudestamme ja pitää energiaturpeen vahvasti mukana energiapaletissa? Energiapolitiikkaa ja huoltovarmuutta on se, että me pidämme maaseudusta huolta, koska sieltä maaseudulta ja maakunnista tulee meidän huoltovarmuus: ruoka ja myös puhdas uusiutuva energia.

Ja nyt, arvon hallitus, te olette leikkaamassa maaseudulta. Kylmiä leikkauksia. Otan täältä vaan yhden esimerkin. Te olette leikkaamassa nuorten yrittäjäkasvatusta ja yrittäjyyttä edistävistä 4H-toiminnasta, sen tukemisesta, 850 000 euroa. Hallitus puolittaa kyläkauppatuen, miinusta miljoona euroa. Vähennätte kylätoiminnan valtionavustusta. Mutta tähän itse huoltovarmuuteen liittyen te olette leikkaamassa, te meinaatte tehdä maaseudun biokaasuinvestointeihin tarkoitettuun 10 miljoonan euron määrärahaan leikkauksen niin, että te poistatte sen kokonaan. Kuinka me jatkossa kehitämme biotaloutta, tulevaisuuden teknologiaa myös biokaasun osalta, että me pääsemme vihdoon ja viimein sieltä fossiilitaloudesta kohti biotaloutta? Arvon hallitus, te olette väärällä tiellä, kun te leikkaatte maaseudulta, maaseudun ihmisiltä, ennen kaikkea maaseudun lapsilta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

0.46 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Huh huh, nyt aletaan päästä asiaan. Te olette olleet todella huolissanne siitä, kuinka paljon Suomi velkaantuu tämän hallituskauden aikana. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Pahalta näyttää!] On syytä olettaa, että kun te julkaisette omat vaihtoehtobudjettinne, niin te tullette tarjoamaan ratkaisuja, ja tämä teidän huolenne ei ole vain tämmöistä oppositioläpkytystä, vaan siellä on taustalla oikeasti se ajatus, että te tekisitte asiat paremmin. [Tuomas Kettusen välihuuto] Tässä on ollut hirveän kova työ sekä täällä salissa että työhuoneessa kirjata näitä teidän ajatuksianne ja edustajien esittämiä vaatimuksia ylös. Täällä on aika pitkä lista, ja tulee kyllä todella mielenkiintoiset päivät silloin, kun nämä vaihtoehtobudjetit tulevat julki. Nimittäin tämä yhtälö siitä, mitä te olette esittämässä, ei vaan yksinkertaisesti tule toimimaan.

Esimerkiksi vaikkapa soten osalta te olette täällä tosi voimakkaasti kritisoineet sitä, että me lähdetään taittamaan sitä kasvua, mikä siellä on. Olette puhuneet siitä, että miljardi pitäisi laittaa lisää sinne koulutuksen osalta, lisäpanostuksista, tietyistä... No, tässä esimerkiksi edustaja Kettunen puhui just siitä, kuinka maaseudulle lisää rahaa. Sitten te olette naureskelleet sille politiikalle, mitä ollaan tehty autoilijan hyväksi. On varmaan syytä olettaa, että teillä on tulossa sitten lisäpanostuksia ja menette paljon pidemmälle. Kehitysyhteistyöleikkauksia olette hyvin voimakkaasti arvostelleet. Mitä se tarkoittaa, mikä Suomen rooli tulee olemaan tässä maailmassa, meidän vaikutusvaltamme? Te olette perumassa kehitysapuleikkauksia, todella monen edustajan toimesta, todella monessa oppositiopuolueessa. Yleisradion leikkaukset eivät teille tule käymään sen takia, että tarvitaan moniäänistä mediaa Suomeen. Myöskin maahanmuuton kiristykset tulevat säästämään kustannuksia, ne eivät kelpaa teille. Kun me tehdään sosiaaliturvaleikkaukset, niin puhutte kyykyttämisestä, ne eivät tule kelpaamaan teille.

Siis tämä listahan näistä, mitä täällä on, on valtavan pitkä. Siis ei tarvitse oikeasti olla taloustieteilijä, että pystyy sanomaan, että tästä ei tule teidän osaltanne yhtään mitään. Tajuattehan te itsekkin, minkälaisen ansan te olette virittäneet itsellenne. Minä haluan nähdä, kuka se ihmeidentekijä on, joka näitten lupauksien osalta, mitä te olette täällä antaneet, ja sen kritiikin osalta, mitä meitä kohtaan sanoneet, pystyy luomaan tästä semmoisen pake-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

tin, että oikeasti kuusi miljardia saadaan kasaan, tai itse asiassa, jos teidän puheitanne on uskomisen, jopa enemmän, [Puhemies koputtaa] koska te olette niin huolissanne siitä, kuinka me velkaannutaan. Jäädään odottamaan, ja se päivä ei tule olemaan teille armollinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen edustaja Räsänen, vastauspuheenvuoro.

0.49 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Poliitiikka on arvovalintoja. Poliitiikka on arvovalintoja: me emme halua leikata maaseudulta, me emme halua leikata maataloudesta. Nykyinen hallitus tekee tämän. Perussuomalaiset — nyt kun puhutaan näistä lupauksista — te lupasitte viime vaaleissa maaseudun asukkaille, että maaseudun elinvoimasta pidetään huolta. Nyt ei tule toimimaan näin. Te lupasitte autoilijoille, että autoilijan kuritus nyt loppuu. Miten kävi? Polttoaineen hinta vaan nousee pumpulla. Arvovalintoja. Hyvät perussuomalaiset! Turun tunnin juna, lähes 4 miljardia euroa. Olisiko sen rahan voinut käyttää homekoulujen peruskorjaamiseen, puurakentamisen edistämiseen? Olisiko se raha voitu laittaa vaikka olemassa olevan infran ylläpitämiseen ja kunnostamiseen ja korjausvelan laskemiseen? Kysynpähän vain. [Sebastian Tynkkynen: Mistä löytyy neljä miljardia täältä budjettikirjasta?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, vastauspuheenvuoro.

0.50 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tynkkynen, on ihan oikein, että hallitus kysyy myös opposition vaihtoehtoa. Tässä kun olemme nyt kuunnelleet tätä koko budjettikeskustelua, en yhtään ihmettele, että tämä teidän kirjainen on nyt ollut täällä viikon verran ja te nyt jo olette enemmän kiinnostuneita opposition vaihtoehdosta kuin teidän omastanne. [Tuomas Kettunen: Just näin!] Voin vakuuttaa teille, että sosiaalidemokraatit ja luultavasti muutkin oppositior ryhmät tulevat tekemään nopeammin oman vaihtoehtonsa kuin mitä teillä kesti tämän omanne tekemisessä ottaen huomioon, että te kaksi kuukautta olitte ensin Säätytalolla ja sen jälkeen kolmisen kuukautta odottelimme, ennen kuin saimme edes tämän teidän esityksenne tänne eteen.

Totean vain tähän, että voitte nukkua yönne oikein hyvin, ja marraskuussa, kun vaihtoehtobudjetit käsitellään tässä salissa eduskunnan aikataulun mukaisesti, [Puhemies koputtaa] tulemme osoittamaan, miten tämä sama sopeutus tehdään oikeudenmukaisemmin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

0.51 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun en ota nyt huomioon tuolta salin oikealta laidalta tullutta äskeistä ehkä pikkuisen kiukkuista puheenvuoroa, haluan nyt kuitenkin vielä pitää itseni siinä samassa mielentilassa kuin aikaisemmin, kun puhuin ja kehuin hallituksen näitä hyviä asioita, mihinkä myös edustaja Immonen viittasi hienosti — kiitos siitä edustajalle.

Totean kuitenkin sen, että kun tässä nyt aika vahvasti täällä vasemmalla laidalla on tätä jengiä paikalla ja yksi tässä keskellä ja sitten vähän vähemmän siellä oikealla, niin kuitenkin koen tarpeelliseksi nyt esittää kysymyksen sinne salin oikealle laidalle ihan rakentavassa ja ystävällisessä hengessä. Olemme kuulleet nyt ihan aidosti ja faktatietoihin perustuen

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

niitä tiettyjä kalkin juontiin viittaavia kovia ratkaisuja ja leikkauksia ja työelämäkysymyksien heikennyksiä ja muita, ja kysyn nyt ihan ystävällisesti: Mitä mieltä te perussuomalaiset olette siitä, onko teillä jotakin jouston varaa ja peruuntumisen mahdollisuuksia liittyen näihin teidän ratkaisuihinne? Onko minkäänlaista tavallaan mahdollisuutta siihen, että te pakittaisitte ja tulisitte vähän takaisin, kun olette kuulleet nyt kuitenkin näitä varsin hyviä, faktatietoihin perustuvia puheenvuoroja? Miten te koette sen mahdollisuuden? Kun tässä edustaja Immonen hyvin viittasi yhteistyömahdollisuuksiin, niin minulla heräsi pieni toive jo siitä, että jospa täällä nyt kuuluisimmekin jotakin, että olisitte valmiit vastaantuloon näissä ikävissä asioissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

0.53 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Maahanmuutto — maahanmuutto maksaa ja paljon. Miten tämän hallituksen uudet, tiukat maahanmuuttopolitiikan tiukennukset tulevat vaikuttamaan Suomen suuntaan? Sitä täällä kysyttiin, ja siksi tänne tulin nyt vastaamaan. Tiukka maahanmuuttopolitiikka vähentää kustannuksia, vähentää rikollisuutta ja — yllätys, yllätys teille, oppositio, vasen laita — vähentää myös rasismia. Tiukka maahanmuuttopolitiikka on myös sen ulkomaalaisen huippuosaajan etu. Miten niin? Se, että maamme ei tulla kehitysmaista vain hyödyntämään meidän sosiaalietuukiamme tai tekemään rikoksia vaan että maassamme on rehellisiä, työtä tekeviä ulkomaalaisia, vaikuttaa luonnollisesti asennoitumiseen ulkomaalaisia kohtaan ja vähentää luonnollisesti rasismia. Kyllä, rehelliset ulkomaalaiset työntekijät, huippuosaajat ja sitten muut, jotka tekevät täällä aktiivisesti töitä, integroituvat, itse haluavat tiukkaa maahanmuuttopolitiikkaa. Tiukka maahanmuuttopolitiikka päinvastoin houkuttelee tänne oikeita, rehellisiä huippuosaajia, ja se on suomalaisten lasten, nuorten, perheiden ja koko Suomen etu.

Ja vielä haluan kertoa teille, että tuossa on naapurimaa Ruotsi ja sinne kannattaa mennä ihan opintomatkalle siitä, mitä tapahtuu valtiolle, jos ei pidä tiukkaa maahanmuuttopolitiikkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

0.55 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Immosen puheenvuoro innoitti minut palaamaan vielä budjettikirjan sisäministeriön pääluokkaan, jota tässä tämänkin iltaisessa keskustelussa on muutaman kerran sivuttu. Kyse on rikosten tutkinta-ajoista, joiden lyhentäminen on yksi tärkeä syy poliisin lisäresursseille. Kuvaan viime vuosina ja vuosikymmeninä Suomessa kehittyneitä ongelmia hieman.

Poliisihallituksen julkaisemien tilastojen mukaan rikosten tutkinta-ajat ovat viime vuosina pidentyneet ja tutkinta-ajoissa esiintyy merkittävää vaihtelua myös alueellisesti poliisilaitosten välillä. Tammi—kesäkuussa tänä vuonna pisimmät keskimääräiset tutkinta-ajat olivat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella 232 päivää. Lyhyimmät keskimääräiset tutkinta-ajat olivat vastaavasti Lounais-Suomen poliisilaitoksen 141 päivää. Koko maan keskiarvo rikosten keskimääräisissä tutkinta-ajoissa oli Poliisihallituksen tilastojen mukaan 177 päivää. Tutkinta-aikojen ohella myös rikosten selvitysprosentteissa on paljon alueellista vaihtelua. Korkein selvitysprosentti oli Poliisihallituksen mukaan tammi—kesäkuussa Pohjanmaan poliisilaitoksella. Pohjanmaan poliisin rikosten selvitysprosentti oli 69,3 pro-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

senttia, kun vastaava prosentti oli Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella 41,7 prosenttia. Itä-Uudenmaan poliisin rikosten selvitysprosentti oli siten koko maan matalin.

Ja sitten palaan takaisin budjettikirjaan ja hallituksen toimiin tulevana vuosina. Pitkät tutkinta-ajat ja vaihtelevat rikosten selvitysprosentit antavat todella aihetta huoleen. Kaikilla kansalaisilla on oikeus saada rikosasiansa tutkittua kohtuullisessa ajassa siten, että rikokset myös selvitetään. Poliisilaitoksia tai poliisihenkilöstöä ei tietenkään tule syyttää tästä tilanteesta, joka vuosien saatossa on kehittynyt, sillä poliisilaitoksissa tehdään hartiavoimin töitä jokaisen rikosasian selvittämiseksi nykyisillä resursseilla toimintaympäristön muuttuessa ja tapausten lisääntyessä. Katseet ovatkin siis kääntyneet juurikin tänne eduskuntaan, myös hallitukseen. Meidän tehtävänähän on turvata ne riittävät resurssit poliisille, jotta poliisi voi vastata lisääntyviin tehtäviin ja puuttua näihin kuvaamiini haasteisiin.

Edellisellä vaalikaudella, kuten todettua, aloitettiin se poliisiresurssien vahvistaminen. Saatiin tehtyä se käänne tähän poliisien määrän laskusuhdanteeseen, joka oli siis jatkunut jo vuosia, vuosikymmeniä. Nyt tässä budjetissa poliisien määrään on vahva panostus tehty, kuljetaan kohti sitä 8 000 poliisin määrää tällä vaalikaudella. Jo aiemmin tässä salissa korostin juurikin tämän pitkäjänteisen työn merkitystä siinä, että saadaan korotettua ja vahvistettua meidän sisäisestä turvallisuudesta vastaavien viranomaisten resursseja.

Poliisin resurssien vahvistaminen ja poliisien määrän kasvattaminen on tietysti se keskeisin keino rikosten tutkinta-aikojen lyhentämiseksi ja rikosten selvittämisprosenttien kasvattamiseksi. Yhtä olennaista on se, että resurssien kohdentamisessa huomioidaan juurikin ne alueelliset erot, alueelliset tilanteet, joita näillä Poliisihallituksen tilastoilla pyrin kuvaamaan.

Kun tätä budjettia aikanaan ryhdytään toteuttamaan, kun se on täältä valiokuntien ja tämän suuren salin läpi toistamiseen kulkenut, niin on hyvin tärkeää huolehtia, että tämä lisäresurssi poliisille, arvoisa puhemies, myös näkyy tässä rikosten tutkinta-aikojen lyhentyksenä. Tämäkin on varmasti sellainen asia, jota jäämme seuraamaan, kun tätä keltaista kirjaa sitten aikanaan ryhdytään toteuttamaan näiden monien esitysten osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

0.59 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Varmasti siitä voidaan olla yhtä mieltä liittyen maahanmuuttopolitiikan tiukennuksiin, että pelkästään sosiaaliturvan varassa elämistä emme täällä hyväksy ja mahdollisimman nopeasti täytyy tänne tulleiden, oli se sitten humanitaarista maahanmuuttoa tai muunlaista, kyetä integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, kouluttautua, saada töitä, ryhtyä ehkä jopa yrittäjiksi. Hieman huolestuneena kuuntelin edustaja Garedewin puhetta siitä, että tämä hallituksen maahanmuuttopolitiikka ensinnäkin vähentäisi rasismia ja tekisi Suomesta houkuttelevamman kohteen.

Keskustelin syksyllä erään erittäin suuren suomalaisen kansainvälisen pelialan yrityksen edustajan kanssa, joka oli erittäin huolissaan nimenomaan tästä, että kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen ulkomaalainen joutuu poistumaan maasta. Heidän mielestään tämä linjaus on järjetön nimenomaan niitten kansainvälisten osaajien näkökulmasta ja heikentää heidän yrityksensä houkuttelevuutta. Myös se yleinen keskustelu, mitä käytiin hallituksen sisällä mahdollisesti olevasta rasismista, on heikentänyt heidän näkemyksensä mukaan Suomen maakuvaa ammattiosaajien kanssa.

Ja ehkä on hyvä mainita, että muun muassa Perheyrittäjien liiton elokuussa tekemän jäsenselvityksen mukaan suomalaiset perheyrittäjät eivät usko Petteri Orpon hallituksen tarjo-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

avan ratkaisuja ulkomaalaisten osaajien rekrytointiin, joka on tällä hetkellä merkittävä pulonkaula heidän kasvussaan. Myöskin jos katsotaan sitä, minkälaisissa ongelmissa meidän sote-sektorimme on nimenomaan työvoiman saatavuuden suhteen, jos katsotaan vaikka sairaanhoitajia, lähihoitajia, sitä, kuinka paljon heitä puuttuu — te itse olette Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja varmasti olette tietoinen siitä henkilöstöpulasta, mikä meillä siellä on — nimenomaanhan meidän pitäisi kyetä houkuttelemaan ulkomaalaista työvoimaa ensisijaisesti muun muassa siihen hoitotyöhön, jolla muun muassa ne meidän kunniakansalaiset, ikäihmiset, saataisiin asianmukaisesti hoidettua. Tässä tietysti toivon, että hallitus kiinnittäisi huomiota muun muassa osaamis- ja pätevyysvaatimuksiin siltä osin, että potilasturvallisuutta ja asiakasturvallisuutta vaarantamatta voitaisiin esimerkiksi kielivaatimuksia katsoa hieman joustavammin, niin että onko se täydellinen suomen kielen taito välttämätöntä, jos se ei vaaranna potilaan tai asiakkaan turvallisuutta ja terveyttä. Tämä voisi olla myös yksi keino, millä saataisiin vahvistettua erityisesti ulkomaalaisten työvoiman työllistymisastetta. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Immonen.

1.02 Tomi Immonen ps: Arvoisa puhemies! Vastaan tuohon edustaja Kokon kommenttiin tästä kielitaitovaatimuksesta sairaanhoitajan osalta ja jaan kokemuksen vaaliteltoilta sieltä samalta kävelykadulta, missä ollaan vaalityötä tehty ja missä tulee paikan päälle sekä sairaanhoitajia että myöskin vanhempia senioreita, jotka kertovat, että he haluavat sinne suomenkielisen sairaanhoitajan. He haluavat myöskin lähihoitajan suomen kielellä. He haluavat sanoittaa sen oman tautinsa, oman terveydentilansa, omat tuntemuksensa suomen kielellä, kun he eivät osaa sitä vierasta kieltä. Se kielitaitovaatimus ei ole pelkästään... Ymmärrän toki tämänkin, että lääketieteellisestä näkökulmasta ei vaaranneta kenenkään terveyttä, mutta jos me mietitään sitä senioria siellä niin sanotussa senioritalossa, niin hän mielellään jakaa myöskin päivän aikana ajatuksiaan sille suomenkieliselle henkilölle ja sitä kautta saa myöskin henkistä hyvinvointia.

Pettyneitä äänestäjiä bensapumpuilla — ei ole muuten tullut vastaan ensimmäistäkään, ei yhtään, päinvastoin. Voin sanoa kyllä, että keskustapuolueen osalta pakko on sen verran potkaista nilkkaan, että jos me tämän ohjelman osalta oltaisiin menty siten, miten te olette viitoittaneet vasemmistovihreiden kanssa, bensiinin hinta nousisi 20 senttiä vuodenvaihteessa. Ei nouse nyt meidän toimenpitein. Tässä on se teidän keskustapuolueen saavutus, ja sen takia meitä ei kukaan potki tuolla bensapumpuilla. Päinvastoin: keuhutetaan sitä, miten vastuullista politiikkaa ollaan tekemässä.

Budjetti on otettu vastaan erittäin hyvin. Ymmärrystä on tullut sekä medialta että äänestäjiltä paremmin kuin oltaisiin oikeasti voitu kuvitella, vaikka kyse on säästöbudjetista. Se osoittanee myöskin sen, että julkisen mielipiteen heiluri on tullut sieltä vasemmalta nyt vähän niin kuin toiseen suuntaan meidän puolelle. Ei tämä ideologisesti suhtautuvien toimittajien suurta antipatiata oikeistoa tai hallitusta vastaan poista, mutta kaupallisin perustein toimivien mediatalojen on kuitenkin pakko kohta ottaa kansalaismielipide myöskin huomioon, jotenkin. Se on vahvasti tällä hetkellä hallituksen tukena. Aika hiljaista tuolla kaduilla on, ei kukaan minulle ainakaan ole tullut huutelemaan, että tämä hallitus tekisi vastuutonta politiikkaa.

Media on tarttunut myös muihin kuin tämän hallituksen talousviesteihin. Esimerkiksi ministeri Tavion lupaus Palestiina-tukien perkaamisesta on levinnyt ihan tämänkin päivän

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

aikana erittäin hyvin sosiaalisessa mediassa. Samoin lähetekeskustelusta on raportoitu julkisuudessa positiiviseen sävyyn. Turvallisuuteen satsaaminen ja vaikkapa rangaistusten koventaminen ovat selkeästi olleet viestejä, joista on haluttu kuulla ja jotka puuttuivat, ikävä kyllä, viime hallituskaudella. Viesti siitä, että ollaan autoilijoiden asialla, on myös mennyt oikeasti läpi. Ihmiset ymmärtävät, mistä me puhumme ja mitä se tarkoittaa.

Hallitus on siis onnistunut talousarvioesityksen laatimisessa erinomaisesti, ja silloin on hyvä tukea loistavaa ja myös kiiteltä hallitusohjelmaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

1.06 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Viime hallitus mainittu niin sanotusti äskeisessä puheenvuorossa, ja useammassakin aikaisemmassa. Tässä on ehkä syytä muistuttaa myöskin siitä, että on ollut hallituksia myöskin ennen viime hallitusta. Otetaan nyt vaikka Sipilän hallitus, jossa perussuomalaiset olivat mukana. Maahanmuuttajiahan tuli silloin maahan ennätysmäärä, ja myös samalla hallituskaudella olisitte voineet kiristää niitä rangaistuksia yhtä lailla, että ei sitä kaikkea tarvitse juuri viime hallituksen vastuulle laittaa.

Edustaja Garedewille sen verran, että kyllä Ruotsissa on käyty — jaa, hän poistuikin jo. Ruotsissa on kyllä käyty. Hallintovaliokunta kävi vierailemassa siellä, ja ennen kuin menimme Ruotsiin, tapasimme Suomen poliisijohtoa, ja täytyy sanoa kyllä, että sekin oli hyvin avartava kokemus, ja suositteaisin myös kuuntelemaan ihan meidän omia poliisimiehiä ja -naisia, sillä se aika hyvin avasi sitä, että me puhumme nyt jengiväkivallasta Suomessa yleistäen kaiken nuoriso- ja ryöstörikollisuuden siihen samaan yhteiseen kakkuun. Tämä ei pidä paikkaansa. Ne pitää erottaa toisistaan. Jengirikollisia on tällä hetkellä noin kaksi ja puoli sataa, joista noin 50 on lukkojen takana, ja hyvä niin. Se on myöskin hillinnyt hieman näiden jengien toimintaa. Ja on erittäin hyvä, arvonn hallitus, että nyt poliisimiehiä ja -naisia lisätään, jotta saamme tämän ilmiön kuriin ja kasvun tyrehtytettyä. Mutta se erityinen huoli on nimenomaan näissä nuorien ryöstö- ja väkivaltarikoksissa, koska siellä on erittäin nuoria toimijoita, jotka kiinni jäätyään tarvitsevat varmasti jotain muutakin kuin pelkästään sitten sitä pamppua ja koppihoitoa. Heidän tarvitsee löytää jonkunlainen reitti päästä takaisin normaalielämään, sillä onhan se kestänyt, että meillä alkaa olla sitten 12-vuotiaita rikoksentekejiä, joiden tulevaisuus jo siinä kohtaa on yhden erheen tai kahden erheen takia täysin tuomittu. Tähän tarvitaan myös niitä pehmeitä keinoja, ja tämä viesti tuli myös Ruotsin viranomaisilta, että näitä pehmeitä keinoja tarvitaan ja että pelkällä poliisien ja turvallisuusviranomaisten lisäämisellä tämä ongelma ei poistu.

Olen myös samaa mieltä siitä, että kyllä, hyvä, että maahanmuuttopolitiikkaa kiristetään ja että täällä ei ole sijaa rikoksentekejiä eikä meidän sosiaaliturvan varassa eläjille. Tästä olen myös ihan tismalleen samaa mieltä, mutta me tarvitsemme myös sitä työperäistä maahanmuuttoa, ja tässä tarvitsisimme ehkä myös sellaista parlamentaarista yhteisymmärrystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

1.09 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Näin viimeisenä puheenvuorona tähän Orpon hallituksen ensimmäisen budjettiesityksen lähetekeskusteluun ajattelin kuitenkin tuoda sen tärkeimmän viestin, jonka toivon, että me kaikki edustajat — oltiin sitten hallitus-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

puolueiden edustajia tai oppositiopuolueiden edustajia — muistaisimme. Ja se on se, että muistamme pitää asiat asioina ja ihmiset ihmisinä, että vaikka kuinka sanan säilä tässä salissa välillä sivaltaa, puolin ja toisin, niin koskaan sen ei pidä antaa sivaltaa niin paljon tai niin pahasti, etteikö tämän keskustelun jälkeen voitaisi samaan kahvipöytään istua. [Jani Kokko: Juuri niin!] Toivon, että tämä kultainen periaate, jota tässä parlamentissa on noudatettu vuosikymmenten ajan, pysyy meillä myös mielessä tällä kaudella ja varsinkin tässä tilanteessa, kun olemme nyt päässeet käsittelemään tämän hallituksen ensimmäistä budjetia. Ja mikäli tämä hallitus kokonaisen vaalikauden istuu, niin näitä todella tulee eteen useampiakin, ja varmasti tämän kauden aikana tulee tähän saliin useampiakin sellaisia keskusteluita, joissa ihan perustellusti näkökulmat hallituksen ja opposition välillä ovat hyvin erilaiset. On tyypillistä, että tällaisissa tilanteissa myös mielipide-erot näkyvät, haetaan huomiota omille sanomisilleen, mutta muistetaan kuitenkin, että todella pidetään asiat asioina ja ihmiset ihmisinä, koska lopulta päädyimme kuitenkin siihen, että näin pienen kansakunnan suurin voimavara on se, että kykenemme varsinkin vaikeissa paikoissa tekemään yhteistyötä. Tästä hyviä esimerkkejä ovat esimerkiksi edellisellä vaalikaudella tehdyt historialliset päätökset Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjassa ja ne uudet askeleet, joita silloin hyvinkin yksituumaisesti tässä salissa on otettu, tai monet muut sellaiset kysymykset, joissa kansakunta on ollut selkä seinää vasten, ja tästä salista on aina löytynyt myös sitä yksituumaisuutta viedä eteenpäin nimenomaan sitä koko kansakunnan etua. Toivon, että meillä jokaisella kansanedustajalla tässä salissa myös on tämä valmius tälläkin kaudella riippumatta siitä, että yksittäisistä asioista varmasti olemme perustellusti eri mieltä.

Tällä, arvoisa puhemies, vastaan paljon siihen, että puolin ja toisin tässä salissa on tämänkin lähetekeskustelun aikana huomattu tätä käden ojentamista, niin yhteistyön muodossa kuin joskus ehkä kutsussa tanssiin ja toisaalta siinä, että on pyritty yhdessä kerääntymään ratkaisujen äärelle ja löytämään sitten se mahdollisesti parhain mahdollinen lopputulos kulloiseenkin asiaan. Ja toivon todella, että tämä sama kulttuuri täällä jatkuu ja toistuu sitten jatkossakin tulevilla lähetekeskusteluilla hallituksen esityksistä.

Mutta, arvoisa puhemies, aivan lopuksi: Päättän oman puheenvuoroni tässä lähetekeskustelussa kehuihin Orpon hallitukselle. Kun tuota paksua keltaista kirjaa lukee, niin jos jostain asiasta voi todella ihan perustellusti Orpon hallitukselle kehu antaa, ne liittyvät oikeastaan kahteen kokonaisuuteen: Ensimmäinen liittyy tähän turvallisuuteen, jossa hallitus tekee välttämättömiä perustuksia meidän turvallisuusviranomaisten resursseihin niin sisäisessä turvallisuudessa kuin myös ulkoisessa turvallisuudessa. Näitä resurssilisäyksiä voi lämpimästi kannattaa, ja niistä voi lämpimästi myös kiitokset antaa. Toinen kiitos liittyy siihen, että hallitus pitää kiinni siitä parlamentaarisesta sovusta, joka puolueiden välillä on sovittu tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen nostamiseksi. Tavoitteena todella on, että tämä rahoitus on neljä prosenttia meidän bruttokansantuotteesta vuonna 2030. On hienoa, että hallitus tästä sitoumuksesta pitää kiinni ja vaadittavat määrärahalisäykset tekee. [Saku Nikkanen: Rakentava puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

1.14 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Ihan ensimmäiseksi haluan kiittää edustaja Räsästä hyvästä, rakentavasta, arvokkaasta puheenvuorosta näin aamuyön pikkutunteina. Se oli valtiomiehen puhetta. Vaikka hieman saattaa väsyttää, niin silti me

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

pidämme asiat asioina tässä salissa ja keskustelemme, koska niin kuin edustaja Räsänen totesi, meillä on mielipide-eroja, meillä on eroja myös arvovalinnoissa, kuinka tätä maata viedään eteenpäin ja kuinka taloutta hoidetaan.

Enkä minä sitä pahalla sano, kun ilmoitan, että kaikki perussuomalaisten vaaleissa antamat lupaukset autoilijoille polttoaineiden hinnan alentamiseksi sekä autoilun kustannusten pienentämiseksi menivät myttyyn. Ne menivät myttyyn: Polttoainevero ei lasketa EU:n minimiin. Käyttövoimavero ja autovero eivät poistu. Sekoitevelvoite nousee. Vaikka se piti poistaa, niin se sekoitevelvoite vain nousee ensi vuoden alusta lähtien. En sitä pahalla sano, mutta näin se vain on, ja se on fakta.

Kunnioitettu puhemies! Etäisyydet Suomessa ovat pitkiä, ja kuljetuskustannukset ovat korkeita. Me elämme viennistä. Meillä on vientiyrityksiä maakunnissa paljon. Ammattidiesel keventäisi raskaan liikenteen verorasitusta, parantaisi Suomen vientiteollisuuden kilpailukykyä ja helpottaisi kuljetuskustannuksia monella eri toimialalla. Valtiovarainministeriössä viime kaudella tästä tehtiin viimeistelyä vaille valmis hallituksen esitys. Ennen eduskuntavaaleja nykyinen pääministeripuolue kokoomus sanoi kannattavansa ammattidieselin käyttöönottoa ja kertoi jopa varanneensa tälle rahoituksen omassa vaihtoehtobudjetissaan. Perussuomalaiset, nykyinen valtiovarainministeripuolue, puolestaan sanoi kyseessä olevan järkevä toimenpide, jolla saadaan myös hintojen nousua hillittyä.

Nyt te olette hallituksessa. Silti ammattidiesel ei ole hallitusohjelmassa. Talouden näkymien muuttuessa vakavammiksi ammattidiesel olisi entistä tärkeämpi toimenpide suomalaisten yritysten ahdingon helpottamiseksi. Nyt tulee vielä kysyä näin aamuyön pikkutunteina hallitukselta: oletteko te toteuttamassa ammattidieselin ensi vuonna, vai aikovatko hallituspuolueet pettää kuljetusalalle ennen vaaleja antamansa lupauksen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

1.17 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Suhonen, kyselitte, olisimmeko valmiita tulemaan vastaan ja ehkä perumaan joitakin meidän esityksiämme. Voin kertoa, että hallitusneuvotteluissa päädyttiin tekemään tosi hyvä kompromissi. Totta kai kaikkia asioita kaikki puolueet eivät lähtökohtaisesti tekisi tietyllä tavalla, jos saisivat itse päättää, mutta me, jotka politiikassa olemme olleet hetken aikaa, ollaan totuttu siihen, että kompromisseja pitää tehdä, ja tämä on meidän kompromissimme. Me saatiin todella, todella hyvät tavoitteet läpi meidän perussuomalaisten näkökulmasta. Me tullaan muuttamaan Suomen ilmastopolitiikka, tullaan muuttamaan suomalainen maahanmuuttopolitiikka, tämä on autoilumyönteinen hallitus. Siellä on niin paljon semmoisia asioita, mitkä ovat meille tärkeitä. Me ei oikeastaan itsekään uskottu, että me voidaan saada niin paljon läpi, koska me oltiin kuitenkin loppupeleissä niin paljon kokemattomampia verrattuna muihin puolueisiin, mutta niin vain oli isoja otsikoita siitä, kuinka itse asiassa muita puolueita vietiin kuin litran mittaa, ei perussuomalaisia. Ja tämä on meille rakas kompromissi. Tästä on syntynyt meille yhteinen vaihtoehto, ja tätä me esitetään eduskunnalle. Me ollaan siitä luotettava hallituspuolue, että me sitoudutaan siihen, mitä ollaan yhdessä sovittu. Me ei olla marssimassa hallituksesta ulos. Minä en tiedä, ollaankohan me — no, edustaja Kokko, teillä on jonkinnäköistä tutkijataustaa, saatatte ehkä tietää paremmin — voi olla jopa niin, että me ollaan koko suomalaisessa historiassa tyyliin ainoita puolueita, jotka ovat semmoisia, jotka eivät ole koskaan marssineet hallituksesta ulos tai lopettaneet hallitusyhteistyötä. Meille se on käynyt niin, että meidät on heitetty ulos, mutta me ol-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

laan aina sitouduttu hallitusyhteistyöhön, ja niin on tälläkin kertaa. Siksi voin sanoa, vastata tuohon teidän kysymykseen, että me ei olla perääntymässä niistä esityksistä, mistä me ollaan yhdessä sovittu. Näin se vain on.

On vähän vaikea käydä tätä keskustelua, jos te poimitte yksittäisiä asioita, että ”voisit-teko te tuon perua ja sitten voisitteko tuon perua”, mutta sitten te ette pysty esittämään sitä kokonaiskuvaa, miten se teidän kokonaisuutenne rakentuu. Se pitäisi saada tietää, muutenhan tämä on ihan niin kuin sokkona olemista. Minä ymmärrän, että tuo kysymys on varmasti hauska esittää sieltä, mutta varmaan ymmärrätte tämän logiikan. Meillä pitäisi olla kokonaiskuva tiedossa, ja meillä ei sitä ole. Meillä ei ole edes vinkkejä siitä, mikä teidän mittakaavanne on. Te olette ennen vaaleja puhuneet, esimerkiksi demarit, 3,5 miljardista, mutta nyt vaikuttaa siltä, että se on noussut 6 miljardiin tai jopa toimitte paremmin kuin me, jopa velkaantumista pystyisitte suitsimaan enemmän kuin me, mutta siitä me ei tiedetä. Tässä keskustelussa monta kertaa ollaan kysytty, mikä on se lukema. En ole vielä saanut vastausta. On vain sanottu, että ”tullaan laatimaan se paljon nopeammin kuin te”. Sitteen on myöskin luvattu, että hyvät yöunet tulee. Mutta en minä ole saanut mitään konkreettia, ja siksi tätä keskustelua on hyvin vaikea käydä.

Ja vielä, kun puhuin tästä, että tarvitaan ihmeidentekijä toteuttamaan tämä teidän kokonaisuutenne, niin yksi tärkeä juttu jäi mainitsematta. [Puhemies koputtaa] Se oli se, että teille eivät käy myöskään nämä uudistukset työmarkkinoilla, mitkä lisäisivät työllisyyttä. Eli ihmeidentekijää kyllä vaaditaan. —Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

1.20 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hyvä oli kuulla edustaja Tynkyseltä suoraa puhetta siitä, että perääntymistä ei tule ja he ovat ylpeitä ja rinta rottingilla tuosta keltaisesta kirjasta ja sen vaikutuksista yhteiskunnassamme. Sitä kokonaiskuvaa hän odottaa, niin kuin varmaan moni muukin, ja varmasti se kokonaiskuva tässä lähikuukausien aikana muodostuu meille itse kullekin. Minäkin seuran sitten mielenkiinnolla, mitenkä ne rivit siellä perussuomalaistenkin kohdalla pitävät.

Mutta tämä ei ollut se puheenvuoro, minkä takia halusin puheenvuoron pyytää, vaan täällä salissa aikaisemmin metsäteollisuuteen viitattiin vahvasti, ja se oli hyvää puhetta. No, ehkä edustaja Hoskonen meni pikkusen väärille raiteille arvostellessaan, että ketään ei kiinnosta metsäteollisuus. Kyllä varmasti kiinnostaa. Täällä on monta edustajaa metsäteollisuuspaikkakunnilta, kuten minäkin, ja metsäteollisuus on tärkeä asia. Nyt pitää kyllä kehua — jatkan taas tämmöisellä kehumisen linjalla aamuyön tunteina: Edustaja Bergbom puhui hyvin omassa puheenvuorossaan metsäteollisuuden tärkeydestä ja vihreästä kullasta ja Suomen vahvasta asemasta metsäteollisuuteen ja paperiteollisuuteen liittyen, ja olen samaa mieltä. Ehkä tunnen pienen pistonkin sydämessä siitä, että tässä kun on kaikenlaisia asioita paljon ollut ja niihin on syventynyt, niin tämä lempilapsi itselleni, metsäteollisuus, on ehkä jäänyt vähän niin kuin sivu-uralle, mutta jatkossa vahvasti sillä uralla ollaan. Toki olin tekemässä kirjallista kysymystä ministerille Kotkan Sunilan-tehtaan lakkauttamisesta ja vaihtoehtoista sen suhteen — kun Stora Enso on valtio-omisteinen ja valtio omistaa — että mitä siellä olisi tehtävissä. No, elinkeinoministeri vastasi kirjalliseen kysymykseeni, ja se vastaus ei kyllä sisältänyt mitään sellaista hyvää, joka takaisi tai turvaisi itsessään tämän tehtaan tuotannon jatkumisen, eikä siinä vastauksessa otettu kantaa metsäteollisuuteen siinä tulevaisuuden osalta. Mutta hallitusohjelmassa on mainittu metsäluonnon hoidon

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

edistämiseen 11 miljoonaa euroa ja puuntuotannon kestävyys turvaamiseen 38 miljoonaa euroa. Nämä ovat hyviä kirjauksia. Toki noihin pitää varmaan tutustua paremmin, mitä ne käytännössä tarkoittavat, millä tavalla me turvataan näitten rahallisten satsausten myötä sitä vihreää kultaa ja metsäteollisuutta tässä yhteiskunnassa. Tämän halusin vielä metsäteollisuuteen liittyen lausua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

1.23 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Maahanmuuton tiukennukset, ja mitä se tarkoittaa. Se tarkoittaa sitä, että meillä, valtiolla, ei ole varaa eikä meidän tarvitse elättää sellaisia henkilöitä, jotka tulevat tänne tekemään rikoksia, jotka hakevat turvapaikkaa ja jotka sitten lomailevat vaikka omassa kotimaassaan, josta hakevat sitä turvapaikkaa. Nämä tiukennukset ovat sen sijaan lakimuutoksia, jotka tiukentavat tämän turvapaikkaokeskelijan erilaisia etuuksia. Eli hallitus suunnittelee mahdollisuutta poistaa oleskelulupa, jos tämä henkilö tekee jonkun vakavan rikoksen. Ja sitten edistetään sitä, että voitaisiinko ehkä vankiloihin siirtää ulkomaille kärsimään rangaistusta. Kansalaisuus ehkä voidaan poistaa niiltä kaksoiskansalaisilta, jotka ovat olleet terroristisessa toiminnassa mukana. Ja tämä kansainvälinen suojelu tullaan muuttamaan väliaikaiseksi, ja tämä lupa lyhennetään EU:n minimiin. Jatkossa nämä, jotka saavat kielteisiä päätöksiä, palautetaan lähtömaihin mahdollisimman nopeasti. Ja myös tämä säilöönotto mahdollistetaan. Se on kuusi kuukautta, ja nyt se mahdollistetaan 12 kuukauteen. Ja myös pakolaiskiintiö tullaan puolittamaan. Ja myös tämä Suomen kansalaisuus — nyt siihen laitetaan velvoitteita, niin että se ei ole mikään sellainen automaatio, että sen saa heti, vaan siinä on onnistunut kotoutuminen se velvoite. Ja arvatakaas, mitä ne ovat. Te ette ole varmaan niitä lukeneet, mutta siinä on kolme erittäin tärkeää asiaa. Suomen kieli, josta puhuttiin. Se on erittäin tärkeä, että voi integroitua tähän meidän yhteiskuntaan. On mentävä töihin. Eli me nimenomaan halutaan, että tänne voi tulla tekemään töitä rehellisesti niin, että sillä palkalla, jota saa, tulee toimeen. Ja samalla, kun tänne tulee, on noudatettava meidän Suomen lakeja. Nämä ovat tammöisiä perusteltuja vaatimuksia, ja Suomeen ovat tervetulleita ulkomaalaiset laillisesti, rehellisesti töihin, kunhan osaa kielitaidon niissä paikoissa, missä sitä tarvitaan. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla riittävä kielitaito on välttämätön. Mutta ei niin, että se työpaikka, se palkka, ei riittäisi niihin omiin tai perheen kustannuksiin, niin että valtio joutuisi kustantamaan sitten tämän perheen kaikki kustannukset ja esimerkiksi yritykset saisivat tammöistä orjatyövoimaa, jota valtio sitten kustantaa.

Eli tämä on se meidän hallituksen tiukka maahanmuuttopolitiikka, ja täällä nyt oli ilmeisesti väärinkäsityksiä. Puhuttiin, että tänne ei saisi tulla laillisesti töihin.

Ja toinen väärinkäsitys — tai ehkä ei sitten kuunneltu sillä tavalla. Haluan lukea vielä sen kohdan, mihin viittasin, tuohon ilmastopuheeseen. Eli Petteri Orpon hallitusohjelmassa ”Vahva ja välittävä Suomi” sivulla 133 lukee näin: ”Hallitus sitoutuu vastaamaan päästövähennystavoitteisiin siten, että se ei omilla päätöksillään tai politiikkatoimillaan nosta kansalaisten arjen kustannuksia tai heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä.” Eli tässä on nyt kyse näistä päästövähennystavoitteista. Ja täällä tuotiin nyt tammöisiä esimerkkejä, joissa jossain kohtaa ehkä kustannukset nousevat, mutta kun puhutaan nimenomaan päästövähennyksistä, niin hallitus ei omilla päätöksillään tee sitä, että ne arjen kustannukset sitten nousisivat. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

1.27 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Siinä edustaja Tynkkynen on oikeassa, että poliittista historiaa ajatellessani perussuomalaiset ovat hallituksessa hyvin kestävä puolue. Toki te olette vasta toista kertaa hallituksessa, mutta tilastollisesti suoritus on erittäin vahva.

Arvoisa puhemies! Ehkä edustaja Räsänen puheenvuoron innoittamana olen hieman harmissani, että salissa ei tällä hetkellä ole enää enempää edustajia paikalla, kuten edustaja Immonen siellä teki jo kädenojennusta opposition suuntaan. Mielestäni tässä keskustelussa, vaikka hyvinkin värikästä kieltä on käytetty, on löytynyt yhteisiä näkökohtia monesta kysymyksestä, että jos nyt hieman niitä vain hienosäädettäisiin, niin tässä varmasti saataisiin aikaan varsin hyviä kompromisseja, jotka hyödyttäisivät koko isänmaata.

Ehkä nimenomaan tällä viikolla on nähty se, että vaikka niistä arjen poliittisista kysymyksistä meillä on hyvin vahvasti erilaisia mielipiteitä nojautuen meidän jokaisen henkilökohtaisiin arvoihin ja elämäkokemukseen, niin isoista kysymyksistä kyllä olemme yhtä mieltä — turvallisuudesta, maanpuolustuksesta, siitä että kansakunta säilyy turvassa. Tämä olisi toivon mukaan se linja, joka viesti nyt ehkä meidän muutamien läsnä olevien edustajien joukosta voisi mennä meidän kaikkien eduskuntaryhmiin, että etsitään sitä yhteistä tahtotilaa aina nimenomaan isänmaan etu edellä. Haluan henkilökohtaisesti näin, kun itsellenikin tämä nyt on viimeinen puheenvuoro tässä vuoden 2024 talousarvioesityksen lähetekeskustelussa, nimenomaan kiittää tämän viimeisen päivän ja erityisesti tämän viimeisen illan sisukasta joukkoa ja heidän panostaan tähän yhteiseen ja arvokkaaseen keskusteluun. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Immonen.

1.29 Tomi Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kädenojennuksista sieltä opposition puolelta tänne meidän suuntaan. Eiköhän me tämä yhteistyöllä saada kulkemaan tästä eteenkinpäin.

Muutaman asian nostan esille turvallisuustilanteesta Suomen osalta nyt tässä varsinkin Suomenlahden kaasuputkitapahtumaan liittyen.

Osallistuin viime viikonloppuna Naton parlamentaarisen yleiskokouksen neuvottelukunnan puheenjohtajana lähes 300 Nato-maan kansanedustajan kanssa vuosittaiseen kokoukseen Tanskassa. Paikalla oli edustajat kaikista Nato-maista ja myös jäsenyysprosessin eri vaiheissa olevien valtioiden edustajia. Jo tuolla kokouksessa esitettiin yksi yhteinen ja virallinen kannanotto, jossa huomioitiin vedenalaisiin rakenteisiin kohdistuva ja kasvava uhkataso. Toki käsitelimme tuota asiaa silloin Nord Stream -kaasuputken valossa, mutta vuorokautta myöhemmin samankaltainen tapahtuma toteutuikin nyt sitten kahden Nato-maan, Suomen ja Viron, välillä.

Kieltämättä nyt tulee hiukan mieleen, että hiukan olen tyytyväinen siitä, että entinen pääministeri Sanna Marin ei ole enää täällä johtamassa joukkoja, koska hänhän lupasi nimenomaan, että hänen hallituskautensa aikana Suomi ei tule liittymään Natoon. Onneksi hänen visioidensa varassa ei enää tämä hallitus toimi.

Kaasuputken osalta olettaisin, että Nato-maana saamme nyt tarvittaessa tukea myös kumppaneilta asian tutkimiseen esimerkiksi satelliittitiedustelun lokitietojen avulla. Tietojenvaihtoja toki tehdään Pohjoismaiden välillä muutoinkin, mutta varsinkaan Nato-mai-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

den välillä näitä rajoitteita ei ole. Suomenkin aluehan kuvataan satelliiteilla useita kertoja vuorokaudessa. Tämän tapahtuman osalta Suomen viranomaisilla, Rajavartiolaitoksella ja Merivoimilla on tämänhetkisistä tilanteista hyvä ja selkeä kuva, ja poliittista johtoaakin on tiedotettu tuntien sisällä tapahtumasta. Pitäisin tätä kyllä hyvänä suorituksena. Yhteistoiminta on siis sujunut ainakin minun mielestäni loistavasti. Puolustusvaliokuntaakin informoitiin hyvin hyvissä ajoin. Suomen resilienssi tämmöisessä tapauksessa on loistava. Suomen tai Viron kaasuvaramoihin tai -käyttöön tuolla yhdellä putkella ei ole käytännössä suurta merkitystä. Molemmilla mailla on hyvä tilanne, jopa kuukausien varmuusvarastot.

Tietoliikenneyhteyden osalta kaapeli oli vain yksi muiden joukossa, ja tietoliikenne on helposti aina reititettävissä uudelleen. Turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta tämä luonnollisesti lisää myös poliitikkojen ja viranomaisten mielenkiintoa ja tarkkaavaisuutta myös hybridivaikuttamisen keinoihin ja siltä suojautumiseen. Tietysti tapahtuma nostaa valmiutta yhteistoimintaan operatiivisten viranomaisten ja poliittisten päättäjien välillä. Molemmilla on asiassa oma roolinsa, ja siinä on syytä pitäytyä.

Suomi ei nuku tällaisissa tilanteissa. Viranomaiset ovat hyvin varautuneet, jotta kansalaiset voivat nukkua. Kiitos hyvän, nykyisen hallitusohjelmamme, nämä resurssit vain lisääntyvät hybridivaikuttamisen ehkäisemiseksi ja kokonaisturvallisuudenkin lisäämiseksi. Kiitos siis hyvästä hallitusohjelmasta ja talousarvioesityksestä, joka hyvin tukee tätä niin maanpuolustajien näkökulmasta kuin tavallisen kansalaisenkin näkökulmasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

1.33 Tuomas Kettunen kesk: Rouva puhemies! Vielä liikenne- ja viestintäministeriön pääluokasta ja hallinnonalalta.

Puhemies! Nostan käden virheen merkiksi, koska edellisessä puheenvuorossa sanoin, että sekoitevelvoite nousee jo ensi vuonna. Näin ei ole: se nousee vasta vuonna 2025. Elikä täytyy nyt kehua hallitusta, että se ei ensi vuonna nouse, mutta 2025 se lähtee sitten siihen nousuliikenteeseen. [Sebastian Tynkkysen välihuuto]

Ja täytyy siihen liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan mennä vielä siitäkkin näkökulmasta katsottuna, että kyllä hallitus tekee täysin käsittämättömiä leikkauksia pieniin avustusrahoihin maaseudun ihmisistä piittaamatta. Laajakaistarakentamisen tuki nollataan samaan aikaan, kun 3G-verkkoa ajetaan alas ja hallitus aikoo jatkaa palveluitten digitalisoimista. Miten tämä yhtälö toteutuu? Yksityisteiden valtionavustuksia leikataan, samoin kevyen liikenteen väylien rakentamisrahoitusta. Sanomalehtien jakelutuki puolitetaan vaalikauden puolivälissä. Tässäkin perussuomalaiset ovat valitettavasti pettäneet maakuntien äänestäjät, jotka viime vaaleissa heihin luottivat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

1.34 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kun keskustelun taso on mennyt siihen suuntaan, että ihan aidosti ja oikeasti vähän kysellään ja vähän lähennyttään siinä, minkälaista yhteistyömahdollisuutta kenties voisi olla: No, ei täällä suuria lupauksia tietenkään ole vielä tullut. Mutta rohkenen kuitenkin jatkaa vielä tällä samalla linjalla ja lähinnä tuonne hallituspuolueitten kansanedustajien suuntaan kysyä ja todeta tai lähinnä vedota siihen, että ei ole mitään pois teidän hallitusohjelmastanne se, että meillä on tulossa ja

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

on tullutkin tänne saliin jo lähetekeskusteluun kaksi hyvin merkittävää lakialoitetta. Toinen on alipalkkauksen kriminalisointi ja toinen järjestön kanneoikeus ammattiliitoille.

Lähinnä vetoaisin tässä yhteydessä vielä siihen, että myös perussuomalaiset voisi mahdollisesti olla mukana näitä aloitteita kannattamassa, koska ne eivät ole mitään pois tästä teidän mainitsemastanne loistavasta hallitusohjelmasta ja toisaalta nämä lakialoitteet, jos ne etenisivät ihan päätöksiksi, tukisivat sitä suomalaista työhön liittyvää yhteiskuntaa ja toimintaa siltä osin, että siitä heikomasta paremmin pystyttäisiin pitämään huolta. Samalla myös, kun olette viitanneet ulkomaiseen työvoimaan osaltanne, nämä lakialoitteet, jos ne etenisivät päätöksiksi, tukisivat myös sitä linjaa, että ei myöskään tämmöistä hyväksikäyttöä ja siihen liittyvää maahantuontia ulkomaisen työvoiman suhteen varmaan niin paljon enää tapahtuisi. Eli näen vain hyviä vaihtoehtoja sille, että te tukisitte näitä valtavan hienoja lakialoitteita, mitkä täältä salin vasemmalta puolelta on tehty.

Tämmöinen puheenvuoro vielä tässä vaiheessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

1.36 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Suhonen, kun tuossa aikaisemmin mainitsin, että emme ole perääntymässä hallitusohjelmasta, niin se tarkoittaa sitä, että emme ole pyyhkimässä mitään hallitusohjelmasta pois. Mutta totta kai, niin kuin me kaikki tiedetään, hallitusohjelman kirjaukset joiltain osin — siis oikeastaan kaikkien hallituksien osalta — ovat sen tyyppisiä, että joskus ne ovat aika ylätasolla. Silloin, jos on olemassa semmoisia linjauksia, uusia linjauksia tai uusia ehdotuksia, mitkä tulevat ja mitkä voisivat mahtua hallitusohjelman sisään, näitten kirjausten sisään, niin totta kai tehdään poliittista harkintaa, mitä voidaan sitten yhteistyössä esittää. On myöskin sillä tavalla, että vaikkapa erilaisia talouslukuja voidaan aidosti haastaa. Niin teimme mekin viime kaudella, esimerkiksi olimme vaatimassa lisärahaa poliisille. Sitä ei alun perin budjetista löytynyt. Kova paine laitettiin päälle, ja lopulta se lisämääräraha sinne lisättiin, ja tällä kaudella, totta kai, 8 prosenttia laitetaan vielä enemmän poliisiin — tämä on meille tärkeä asia. Mutta voidaan tehdä yhteistyötä tämmöisissä asioissa, mitkä eivät ikään kuin ole hallitusohjelmaa vastaan.

Muutenkin uskon, että varmasti sitä pitkää linjaa, mikä meillä Suomessa on ollut, tullaan vahvasti jatkamaan, eli mitä tulee ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja puolustuspolitiikkaan, niin nämä ovat, totta kai, semmoisia yhteistyön paikkoja. Suomen vahvuus on ollut se, miten meidät nähdään maailmalla, minkälaisia signaaleja meiltä lähtee maailmalle, eli siinä ei ole mitään ristiriitaisuutta mukana, vaan yksissä tuumin tehdään päätöksiä, ja se on pienen kansan etu. Näin me toimimme myöskin oppositiosta käsin viime kaudella, eli kun te olitte vastuussa ja hoiditte eteenpäin sitä prosessia, että liitytään Natoon, niin me oltiin tukemassa teitä. Tämä on varmasti semmoista osa-aluetta, missä voidaan olettaa, uskon, että oppositio tulee olemaan myöskin mukana, kun tehdään ulko- ja turvallisuuspoliittisia päätöksiä, ja se on tämän pienen maan etu.

Tämän pitkän keskustelun päätteeksi täytyy sanoa, että joskus pikkasen ärsyttää ja kiehuttaa ja tulee sellainen epätoivoinen olo, että ei vääriä faktoja voi esittää, kuten vaikkapa edustaja Kettunen esitti, että me oltaisiin laittamassa Turun tunnin junaan 4 miljardia, mikä vain yksinkertaisesti ei pidä paikkaansa, ettekä ollut valmis sitä korjaamaan. Se tuntuu välillä todella turhautavalta, että tämmöisiä täällä vedetään, mutta se kuuluu siihen, että meillä on demokratia, meillä on oppositio, ja sieltä voidaan vetää ihan mitä tahansa ja

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

myöskin se, ettei tarjota omaa vaihtoehtoa. Mutta siitä huolimatta, haluan antaa kovasti arvoa sille, että roustaatte, haastatte, kritisoitte, käytte läpi ja tökitte kepillä, olisiko tuossa heikko kohta, voisiko tuon asian tehdä paremmin. Minun mielestäni se on tosi tärkeää, että meillä on Suomessa läpi vaalikausien todella vahva oppositiopolitiikka samaan aikaan, koska tällä tavoin pystytään myöskin kirittämään sitä, miten hallitus tulee toimimaan, ja annan suurta arvoa sille, että rohkeasti olette myöskin haastaneet meitä — joskin toivon, että se voitaisiin tehdä kaikilta osin aina rehellisesti eikä niitä vääriä faktoja tuotaisi mukaan, mutta siihenkin on oikeus ja tällä tavalla. [Tuomas Kettunen: Älkää leikatko maaseudun lapsilta!]

Myöskin siihen olen tosi tyytyväinen, että meillä Suomessa voi sanoa, että tämä sisäpolitiikka, missä me käydään vääntöä — se, totta kai, jos me katsotaan vain Suomen näkökulmasta, voi tuntua kovin myrskyisältä, mutta sitten jos aletaan vertaamaan muihin maihin, niin se on aika pieni myrsky vesilasissa, mikä meillä täällä on. Olen tosi tyytyväinen siihen, että me ei olla semmoisissa järjestelmissä, kuten jenkit, että siellä on selkeästi kaksi puolta, joissa tyyliin aletaan vihaamaan toisia ja käydään keskustelua sitä kautta, että hyökätään niitä ihmisiä vastaan sen sijaan, että ammuttaisiin vääriä faktoja, vääriä väitteitä alas. Eli meillä on kuitenkin kohtuullisen asiaperusteista tämä politiikan käyminen.

Ehkä haastan oppositiota siinä, että tältä osin ehkä nyt tällä kaudella on tullut esiin se, että siinä meillä olisi parannettavaa. Eli siitä, mitä tapahtui tuossa kesän aikana, voin sanoa, että se oli meille aika raskasta, ja koen, että sitä ei tehty aina asiaperusteisesti, vaan nimenomaan demonisoimalla ihmisiä. Minä toivon, että nyt kun se loppui kuin seinään — mikä meille kertoi semmoista signaalia, että tässä nimenomaan oli poliittisia tarkoituksia eikä se, että oikeasti oltaisiin sitä mieltä — niin tällainen kulttuuri Suomessa ei tulisi jatkumaan ja tuo mäyhä, mikä kesällä koettiin, olisi viimeinen. Ei demonisoida ihmisiä, haastetaan toisten ajatuksia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Immonen.

1.42 Tomi Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Elämäni ensimmäinen talousarvioesityksen käsittely täällä eduskunnassa alkaa lähestyä loppuaan. Tämä on minun viimeinen puheenvuoroni. Kello on jo varttia vailla kaksi yöllä, joten oletan, että olen oman osuuteni tehnyt ainakin aktiivisuuden osalta. Käytän tämän viimeisen puheenvuoroni lyhyesti siihen, että haluan kiittää budjetista Keski-Suomen ja maakunnan osalta. Nostan esille muutamia asioita, miten hienolla tavalla Keski-Suomen maakuntaa muistetaan ja miten Keski-Suomen liikenneverkkoa parannetaan tässä hallitusohjelman mukaisesti ja myöskin budjetin mukaisesti.

Valtakunnallisesti tärkeillä teillä ja tiestöllä rakennetaan Keski-Suomessa ja parannetaan tiestöä 51 miljoonalla eurolla. Näillä on merkittävä vaikutus sekä sen tiestön parantamisen kannalta että luonnollisesti myöskin elinkeinoelämän ja työllistämisen näkökulmasta. Väyläverkon kehittämiseen varattua määrärahaa on seuraavalla tavalla tässä talousarvioesityksessä esitetty Keski-Suomeen: vt 4:lle Leivonmäen pohjoispuolelle, Joutsan alueelle 14 miljoonaa, Oravasaaren eritasoliittymään 7 miljoonaa ja Laukaaseen Lievestuoreen kohdalle 30 miljoonaa. Näillä panostuksilla saadaan merkittävästi lisää parannusta tiestöön. Nämä ovat hyviä investointeja Keski-Suomeen, ja se osoittaa hallitukselta mielestäni hyvää kädenojennusta myöskin oman maakuntani suuntaan. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

1.44 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Halusin vielä tulla pönttöön puhumaan.

Politiikkaa pitää tehdä ajassa. Suomen taloudessa on valitettavasti tapahtunut käänne huonompaan. Taantuma tekee tuloaan. Rakentaminen on jo alamaissa, mutta myös Suomen teollisuus ja vienti ovat vaikeuksissa. Työttömyys meinaa paheta, ja yritysten konkurssseja valitettavasti tulee lisää. Suomen talous ei kasva, ja näkymät ovat ylipäättään heikot. Suomen keskusta katsoo, että ihmisten työpaikkoja pitää turvata ja maamme talouden kehitystä oikaista tässä ja nyt. Hallitus ei voi vain seurata tilannetta toimeentomana sivusta. Peräänkuulutamme yhteistyötä toivon luomiseksi koteihin ja työpaikoille sen sijaan, että toivottomuus valtaa alaa läpi Suomen.

Keskusta esittää, että ihmisten työpaikkoja turvataan toteuttamalla etupainotteisesti liikenne- ja muita julkisia rakennushankkeita kautta Suomen — kautta Suomen. Niitä on tunkuttain odottamassa. Rahat tie-, homekoulu- ja muihin korjauksiin saataisiin kalliista ja kannattamattomasta Turun tunnin junasta.

Edustaja Tynkkynen, te olette nyt laittamassa alkupääomaa puoli miljardia euroa tähän Turun tunnin junaan. Se on vasta alkusysäys. Mutta kokonaisinvestointi on 4 miljardia euroa, emmekä me tiedä, tuleeko se riittämään. Minulla on semmoinen vahva käsitys, että tämä investointi sitoo myös tulevia hallituksia. Jos olen väärässä, korjatkaa sitten, jos tämä ei pidä paikkaansa, että kokonaisinvestointi on 4 miljardia euroa rahaa.

No, nyt on tämä noin puolen miljardin euron paketti. Sillä me pystyttäisiin koko maan mittakaavassa tekemään paljon tarpeellista, ihmisten arkea parantavaa rakentamista. Samalla sillä pidettäisiin osaltaan talouden pyöriä pyörimässä koko maassa. Keskustan mielestä nyt pitäisi kääntää kaikki kivet Suomen talouden kasvun vahvistamiseksi nopeavaikeutteisesti. Hallituksen ohjelmassa on kannatettavat kirjaukset tutkimus- ja kehitystoiminnan voimavarojen lisäämisestä. Niiden toteutus kuitenkin ottaa aikaa, ja vaikutukset tuntuvat vasta tulevaisuudessa. Mutta hyvä niin, että olette tutkimus- ja kehitystyöhön panostamassa ja jatkatte edellisen hallituksen linjaa.

Puhemies! Tässä ja nyt pitäisi edesauttaa etenkin niiden yritysten pärjäämistä, jotka jo työllistävät eri puolilla Suomea, harjoittavat vientiä ja voivat kasvaa. Pitkien etäisyyksien maassa kuljetuskustannuksia helpottava ammattidiesel kannattaisi siksi toteuttaa mahdollisimman pian. Arvon hallitus, tässä olisi teille esitys, ottakaa tämä vastaan. Ottakaa ammattidiesel käyttöön jo heti ensi vuonna. Talouden kasvu pitää saada liikkeelle mutta myös kestävästi. Hyvinvointi saadaan kestäväälle perustalle lopulta vain työllä ja yrittäjyydellä koko Suomen mitalta. Arvon hallitus, toivoisin myös, että kun koko Suomi on maakuntien Suomi, myös Kainuu olisi mukana tässä kasvun tiellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä vaiheessa informoin edustajia, että meillä tulevat kello kaksi vastaan työaikalainsäädännön säädökset, eli silloin joudumme lopettamaan. Mikäli keskustelu jatkuu, niin sitä jatketaan sitten huomenna. — Edustaja Suhonen.

1.48 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hyvä kuulla, että työaikalainsäädäntökin joltain osin meitä rajoittaa. Se on hieno juttu se.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Tässä nyt vielä totean lyhyesti vain sen, että aiemmassa puheenvuorossani kyselin näiden mahtavien lakialoitteitten puolesta, mitä hallitus, kansanedustajat siellä, niiden puolesta voisivat kenties tehdä. Tulkitsin äärimmäisen hyvästä edustaja Tynkkynen puheenvuorosta sen, että sieltä haaleanvihreää valoa voisi tulla nimenomaan tällaisille esityksille, jotka eivät ole pois sieltä hallitusohjelmasta — niin kuin nämä lakialoitteet, mitkä tässä teille kuvasin, eivät ole pois teidän hallitusohjelmastanne millään muotoa. Päinvastoin, ne jopa tukevat osaltaan teidänkin hallitusohjelmaanne. Kiitos siis siitä.

Vielä jatkan kehumista siltä osin, että tykkäsin puheestasi, edustaja Tynkkynen, siltä osin kuin vetosit rehellisyyteen ja siihen, että puhutaan niin kuin asiat ovat. Tämä oli hyvä, koska itse olen jo neljännen kauden valtuutettu Varkaudesta ja olen aina sanonut sitä, että kuntapäättäjänä jonkun aikaa olleena kukaan ei ole vielä pystynyt näyttämään toteen sitä, ettenkö olisi aina ollut rehellinen, ja niin kuin paikkakunnan nimikin on Varkaus, niin meidän olemme lanseeranneet Varkauden rehelliseksi Varkaudeksi.

Kiitos, tältä erää minun puheenvuoroni päättyy tähän. Kiitän kaikkia osapuolia hyvästä, rakentavasta keskustelusta. Tämä keskustelu minun osaltani on ohi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

1.50 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Joka neljäs nuori joutuu kamppailemaan mielenterveyden ongelmien kanssa. Ei ole liioiteltua sanoa, että suomalaisnuoret voivat pahoin. Tähän pahoinvointimöykkyyn kytkeytyy synkkiä ilmiöitä. Alaikäisten tekemät vakavat rikokset ovat lisääntyneet, ja ne ovat tulleet entistä raaemmiksi. Syrjäytyneiden nuorten määrä lasketaan kymmenissä tuhansissa. Yle julkaisi tänään — tai siis nyt, kun kello on jo keskiyön jälkeen 1.50, Yle julkaisi eilen — vertailun, josta näkyy, että meillä on kouluja, joissa 40 prosenttia kasi- ja ysiluokkalaisista on tullut kiusatuksi tai osallistunut kiusaamiseen viimeisten vuosien aikana.

Valtavaa möykkyä on lähdeävä purkamaan, ja hallitus parantaa mielenterveyspalveluiden saatavuutta pikaisesti. Laadimme myös toimenpideohjelman, jolla tätä nuorisokriisiä lähdetään ratkomaan. Toivon, että näille toimille löytyy tukea myös oppositiosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

1.51 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Bensan hinta on merkityksellinen näin pitkien etäisyyksien Suomessa. On totta, että öljyn maailmanmarkkinahinta on jälleen tänä syksynä nostanut polttoaineiden pumppuhinnat kipeän korkeiksi, mutta huomioikaa: jos eläisimme vielä edellisen hallituksen aikaa, heidän päätöksillään hinnat nousisivat vuodenvaihteessa vielä yli 20 senttiä. Haluan tuoda esille, miten perussuomalaiset ovat autoilijoiden puolue. Jakeluvuoroitetta ei nosteta ollenkaan vielä ensi vuonna. Valmisteveron alennuksella lasketaan polttoainehintoja 160 miljoonalla ensi vuonna ja lisäksi ajoneuvoveroa kevennetään 50 miljoonalla.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on aina kompromissi, ja nyt se on kokoomuksen ja perussuomalaisten, KD:n ja RKP:n yhteinen hallitusohjelma. Ohjelma olisi varmasti erilainen, jos me perussuomalaiset olisimme saaneet sen tehdä, ja varmaan vielä siitäkin erilainen, jos minä saisin yksin sen päättää. Mutta täytyy rehellisyyden nimissä myöntää, että se, mitä kirjauksia me perussuomalaiset olemme sinne hallitusohjelmaan saaneet, kyllä mi-

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

nua innostuttaa ja olen tosi tyytyväinen suureen osaan tästä hallitusohjelmasta. Pitkän debattikeskustelun aikana mietityttää välillä, eikö mikään sinne vasemmalle laidalle kelpaa, miten asioita helposti käännetään väärin päin. Mutta tämänhän takia me olemme täällä keskustelemassa, ja niin kuin täällä on sanottu, asiat keskustelevat, eivät ihmiset.

Arvoisa puhemies! Kiitän tästä valtion talousarvioesityksestä 2024, joka vie Suomea parempaan suuntaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

1.54 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Haluan käyttää viimeisen puheenvuoroni ja kiittää tästä lähetekeskustelusta, jota on nyt käyty kolme päivää. Todella hyviä puheenvuoroja salin molemmilta laidoilta ja ennen kaikkea myös keskeltä.

Puhemies! Menneisyydessä ei tapahdu mitään. Tässä salissa tehdään tulevaisuutta, ja kun minä, puhemies, katson teitä ja teidän yläpuolellanne olevaa tulevaisuutta, [Puhuja viittaa istuntosalin Tulevaisuus-patsaaseen] niin haluan vielä muistuttaa, että älkäämme jääkö menneisyyden vangeiksi, vaan tehkäämme tulevaisuutta tässä salissa voimakkaalla, hyvällä, vahvalla yhteistyöllä. Nimittäin se on isänmaan parhaaksi. — Kiitoksia puhemiehelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

1.54 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Enää on yksi puhe jäljellä budjettilohkoihin, mihin ei ole ollut aikaa käyttää, mutta tässä on nyt se viimeinen.

Millainen yhteiskunta on vahva? Ei sellainen, joka jakaa kansalaisille velkarahalla etuuksia, joihin sillä ei todellisuudessa ole varaa. Mutta näin on toimittu ja aivan liian pitkään. Vahvan yhteiskunnan merkki on, että se pitää kaikkein heikoimmistaan huolta. Jotta näin voidaan tehdä nyt ja jatkossa, talous pitää olla hoidettuna kuntoon. Me olemme varanneet rahaa siihen, että ruoka-avun rahoitus vakinaistetaan. Me olemme varanneet rahaa, että pitkäaikaisasunnottomuus poistetaan. Me olemme myös varanneet rahaa, että nuorten huumekuolemia voitaisiin vähentää ja itsemurhia ehkäistä. Minusta tämä on juuri sitä politiikkaa, että kaikkein heikoimmista pidetään huolta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

1.56 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tähän loppuun tahdon sanoa muutaman sanan LiVin pääluokkaan liittyen. Tahdon sanoa, että tässä salissa on useita kuntapäättäjiä, joilla on mahdollisuus vaikuttaa taksien saatavuuteen erityisesti yöaikaan pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa. Minä tiedän, että tämä asia ei ole eduskunnan päättävissä, mutta kunnanvaltuuston kyllä. Taksiryttäjien määrä on vähentynyt pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa. Näissä kaupungeissa on myös vaikeuksia saada iltaisin tai öisin taksia. Nyt kun kunnissa lähdetään käsittelemään ensi vuoden talousarvioita, pyydän jokaista kuntapäättäjää huomioimaan edullisen ja toimivan ratkaisun taksin saatavuuden edistämiseksi. Sen nimi on yöpäivystys. Tässä mallissa kunta maksaa taksiautoilijalle pienen korvauksen per yö siitä, että paikkakunnalla on taksi saatavilla. Suosittelen harkitsemaan tätä jokaisessa kunnassa, jossa on ollut vaikeuksia saada taksia.

Punkt i protokollet PR 41/2023 rd

Tähän loppuun tahdon kiittää teitä, arvoisa rouva puhemies, ja koko Eduskuntatalon henkilökuntaa tästä vuoden 2024 talousarvioesityksestä ja kaikkia muita kanssakollegoita, kansanedustajia. Te olette kaikki ihan huippuja, ja kiitos kaikille ja hyvää yötä. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till finansutskottet, som de övriga utskotten enligt arbetsordningen kan lämna utlåtande till inom 30 dagar, alltså senast 13.11.2023.